I.L. Caragiale

Opere alese

Antologie şi prefaţă • MARIN PREDA

CARTEA ROMÂNEASCĂ

I. L. CARAGIALE

OPERE ALESE

Povestiri dramatizate — Teatru

AMICI

Domnul Mache şade la o masă în berărie şi aşteaptă să pice vreun amic ; e vesel şi are poftă de conversaţie. N-aşteaptă mult. Peste cîteva momente, iată că-i soseşte unul dintre cei mai buni amici, dl. Lache. Dl. Lache e fără chef. S-apropie şi şade şi el la masă. Cititorul mă va ierta că nu dau nici o indicaţie de ton, de acţiune şi de gamă temperamentală în tot decursul dialogului — indicaţie atît de necesară pentru citire caldă — şi va suplini însuşi, cu imaginaţia, această lipsă.

LACHE — Bonsoar, Mache.
MACHE — Bonsoar, Lache.
L. — Ai venit de mult ?
M. — Nu... De vreo zece minute... Iei o bere ?
L. — Iau.
M. — Băiete ! două mari... *(Către Lache.)* Da'... ce ai ? te văz cam...
L. — Nu prea am chef... Sunt obosit... Am stat azi-noapte tîrziu la Cosman, pînă la ziuă.
M. — Cu cine ?
L. — Cu nişte amici... Am vorbit foarte mult de tine.
M. — Da... Ce ?

L. — E... ! mai nimic... fleacuri ! Nu ştii cum sunt oamenii noştri ?
M. — Adică... cum ? mă vorbea de rău... mă-njura...
L. — Uite, vezi ! ăsta e cusurul tău — exagerezi.
M. — N-ai spus tu ?
L. — Ce-am spus eu ? nu ţi-am spus nimica... Ţi-am spus că aşa sînt oamenii... Tu vrei numaidecît să te laude toată lumea, şi să nu-ndrăznească nimeni să-ţi facă o critică, fie cît de mică. Vezi, ăsta e cusurul tău — prea te crezi.
M. — Ba nu mă cred deloc, să mă ierţi ; da' mă mir că nu găsiţi alt subiect de conversaţie decît pe mine...
L. — Dacă a venit vorba... Mai la urmă, nu te-a vorbit nimeni de rău pe faţă... firește că n-ar fi îndrăznit : ştie ce buni amici suntem... Da' ştii, aşa, ciupeli.
M. — Cam ce ?
L. — Secături... Mai ales unul dintre ei nu te poate suferi, şi ţi-e amic.
M. — Cine-i ăla ?
L. — Ei ! asta e !... Ce-ţi pasă ?
M. — Aş vrea să-l ştiu.
L. — Nu se poate.
M. — Parolă de onoare că nu-i cer nici o socoteală ; n-am să-l fac niciodată să-nţeleagă că am aflat ce-a spus.
L. — Mai întîi, nici nu ştii ce-a spus...
M. — Ce-a spus ?...
L. — Uite, ăsta e cusurul tău — eşti curios.
M. — Bine, frate, firește că sunt curios să aflu ce se spune pe socoteala mea, mai ales de amici, ca să ştiu cui să mă încrez, cum să mă apăr.
L. — Mai luăm cîte una mică ?

M. — Da.
L. — Băiete, două mici...
(Pauză. Chelnerul aduce paharele cu bere.)
M. — Ei ?
L. — Ei !...
M. — Ei ! ce spunea amicul ?
L. — Nu te poate suferi... Nu știu cum venise vorba de oameni deștepți, și zic eu : „Uite, Mache e băiat deștept“... că tu știi că eu te-am considerat totdeauna ca foarte deștept, nu că mi-ești amic, fiindcă mai la urmă, să-mi dai voie să-ți spun, n-am nici un interes să-ți fac curte... Acu, ce să mai vorbim ?... te cunosc și mă cunoști, slavă Domnului ! toate defectele le pot avea ; dar trebuie să mărturisiți toți, că am și eu o calitate — sinceritatea ; și-ți spun sincer, că mi-ar părea foarte rău să vie tocmai amici și să zică, mă-nțelegi...
M. — Bine, monșer, cine zice ?
L. — Tu.
M. — Eu ?
L. — Văz că te uiți la mine așa, cu un aer care, de ! parcă vrei să-mi zici că nu crezi.
M. — Da, mai întîi, ce să crez ? că nu mi-ai spus nimic. Mi-ai spus că unul dintre amicii cu care erai aseară nu mă poate suferi, și tu ai susținut că eu sunt deștept.
L. — Am susținut, firește.
M. — Dar amicul meu, care nu mă poate suferi ?
L. — Apoi, tocmai la asta vream s-ajung ; dar dacă mă întrerupi mereu ! Uite, vezi ! ăsta e cusurul tău — întrerupi !
M. — Ei ! iacă, nu mai întrerup ! spune, ascult.

L. — Cînd am zis eu că eşti deştept, întîi a zîmbit aşa, adică : „Prost eşti !“ mie, şi pe urmă zice : „O fi deştept, nu zic ; dar e cam... zevzec“.
M. — Zevzec !
L. — Zevzec.
M. — Ei ! după ce mă judecă dumnealui pe mine, că sunt zevzec ?
L. — După multe, care spunea el...
M. — Cam ce ?
L. — Că ţi-ai neglijat totdeauna slujba...
M. — Nu-i adevărat !
L. — Că era să te dea afară pînă acum de vreo trei ori...
M. — Minte !
L. — Că joci cărţi, şi rîd toţi de tine ca de o mazetă !
M. — Eu, mazetă !
L. — Că bei...
M. — Ce beau ?... două-trei pahare de bere pe zi.
L. — Că te-ai însurat fără zestre.
M. — Treaba mea !... Ce măgar !... Mă rog ţie, cine e măgarul ăsta, aş vrea să-l ştiu...
L. — Ţi-am zis de la-nceput că nu ţi-l spui.
M. — De ce să nu mi-l spui, dacă zici că-mi eşti amic sincer ?
L. — Ca să mă pui de faţă ?... N-am poftă.
M. — Pe onoarea mea că nu... îţi jur pe ce am mai scump, că nici n-am să-i pomenesc vreodată. Vreau să-l ştiu numai, ca să mă feresc de el şi să-l despreţuiesc.
L. — Nu se poate, Mache.
M. — Pe onoarea mea ! Mă rog ţie, spune-mi-l !
L. — Uite, vezi, ăsta e cusurul tău — eşti indiscret. Înţelege românește, că nu ţi-l spui. Eu am toate defectele, cîte pofteşti ; da' trebuie să mărturisiţi toţi,

că am și eu o calitate — eu sunt discret... nu-mi place să umblu cu plosca.

M. — Atunci, dă-mi voie să-ți spun că nu-mi ești amic, cum te credeam.

L. — Eu ! nu-ți sunt amic ție ? eu ? Bravo ! Mersi...

M. — În sfîrșit, un amic...

L. — Dacă sunt eu prost... și-ți spun... Da' iacă tac... și aldată să-mi dai cu tifla dacă ți-oi mai spune ceva... *(Către chelner.)* Băiete, încă două mici...

M. — Și... numai atît a zis amicul de mine ?

L. — A zis mai multe... Da'-n sfîrșit, ce-ți pasă ?

M. — Nu-mi pasă nimic... dar sunt curios să văd pînă unde merge mișelia omului... Zici că mi-e amic.

L. — Bun.

M. — Amic de-aproape ?

L. — Da.

M. — Și... ce mai zicea ?

L. — Nu-ți mai spui, că te superi... Că ăsta, trebuie să mărturisești și tu, că e cusurul tău — te superi.

M. — Pe onoarea mea, nu mă supăr...

L. — Zicea de nevastă-ta... că...

M. — Că ce ?

L. — Că... În fine, prostii ! ce să-ți mai spui ? Da ! dar i-am tăiat nasul. Nu-ți permit, zic, să te atingi, mă-nțelegi, de onoarea femeii amicului meu !

M. — Cum ! de onoarea nevestii mele ?

L. — Că e prea frumușică și prea tînără pentru tine ; că te-a luat fiindcă era săracă, dar...

M. — Dar ce ?

L. — Că la teatru mereu... Zic : „Are lojă gratis !“ „Da, zice el, la șosea cu bicicleta de două ori pe zi, di-

mineaţa şi seara ?“ „Tot gratis !“ zic eu. „Da’ vara la Sinaia, tot gratis ?“ zice el ; „De unde atîta lux ?“

M. — Mare canalie !

L. — Şi pe urmă a făcut aluzie aproape pe faţă la un alt amic.

M. — La cine ?

L. — Nu-ţi spun...

M. — Ascultă-mă, Lache ! să ştii că mă supăr serios !... Trebuie numaidecît să-mi spui...

L. — Dacă nu vreau...

M. — Trebuie să vrei ! auzi ? fiindcă-ţi trag palme, mă-nţelegi ?

L. — Ei, uite, vezi ? ăsta e cusurul tău — eşti violent.

M. — Cusur, necusur, numaidecît să-mi spui, la cine a făcut aluzie ?

L. — Vrei numaidecît să ştii ?

M. — Da !

L. — La Fănică.

M. — La bărbatul sorii nevestii-mii ? la cumnatu-meu ?

L. — La Fănică, la cumnatu-tău.

M. — Mizerabilul ! canalia ! Cine e ? trebuie să-mi spui numele lui !

L. — Uite, vezi ? asta e...

M. — Nu vreau să ştiu nimic !... Trebuie să mi-l spui !...

L. — Nu-ţi spun !...

M. — Îţi trag palme, mă-nţelegi !

L. — Ia poftim !... Ei ! apoi nu mă lua aşa de repede, că... Auzi dumneata ! Dar nu strici tu ; eu stric... Viu şi-ţi dau de ştire să te păzeşti de amici, să nu te-ncrezi în oricine ca un zevzec, şi-ţi atrag atenţia asupra ce spune lumea despre onoarea ta şi a ne-

vestii, şi tu, în loc să-mi mulţumeşti, te răţoieşti la mine... O să mă faci să te evit altădată...

M. — Care va să zică, nu vrei să-mi spui ?

L. — Nu.

M. — Mersi.

(Cheamă pe chelner şi plăteşte. Pauză lungă, în timp ce Mache bate toba cu degetele pe masă, avînd aerul că plănuieşte ceva adînc. Un muşteriu nou venit, anume Tache, se apropie de masa celor doi amici.)

TACHE — Bună seara.

LACHE şi MACHE — Bună seara.

TACHE — Mare secătură eşti, amice Lache... Mă faci să-mi pierz noaptea pînă despre ziuă, să te aştept ca un caraghios la Cosman.

LACHE — Mă rog ţie, scuză-mă... Eram zdrobit de oboseală ; nu mai puteam ; am stat să mă odihnesc şi eu o noapte ca oamenii ; m-am culcat de la opt aseară.

MACHE *(drept în picioare, izbucnind furtunos)* — A ! care va să zică, te-ai culcat devreme ! n-ai fost aznoapte la Cosman ?... Acu ştiu cine e amicul... Poftim ! *(Două palme straşnice, şi pleacă.)*

LACHE — Uite, vezi ! ăsta e cusurul lui — e măgar !... şi violent !... şi n-are manieră !

UN PEDAGOG DE ŞCOALĂ NOUĂ

Dl. Mariu Chicoş Rostogan, distinsul nostru pedagog absolut, şi-a început cariera printr-o memorabilă conferinţă didactică.

Vom da aci mai la vale conferinţa în rezumat, apoi cîteva note, luate după natură, despre activitatea în *praxă* a eminentului pedagog.

Trebuie prealabil să spunem că d-sa, totdeauna înainte de *e* şi *i*, pronunţă pe :

n ca *gn* franţuzesc,
t ca *k*,
d ca *gh*,
g ca *j*,
c ca *ş*.

Aceasta pentru uşurarea cetirii citatelor din vorbirea d-sale, pe cari voim să le transcriem pe cît se poate cu pronunţarea lor originală. Cetitorul va suplini părţile din cale afară originale, pe cari ne-a fost prea greu să le transcriem exact, ca de ex. : *gn* şi *ş*.

1. CONFERINŢA

„Onorat aughitoriu,

„Vom căuta să ne roskim astăzi ghespre metoda ghe a prăda grămakica în jenere şi apoi numai doară ghespre

metoda intuikivă şi ghespre răspunsurile neapărake, neţesitake ghe lojica lucrului, amăsurat inkelijinţii şcolerului !"

Aşa începe dl. conferenţiar. Cui nu a asistat la conferinţa aceasta trebuie să-i spunem că pedagogul pune întrebările şi presupune şi răspunsurile. Aşa că urmarea, deşi s-ar părea o conversaţie între pedagog şi şcolar, este însuşi corpul conferinţei. Iată rezumatul acestei superioare opere didactice.

Urmează conferenţiarul :

PEDAGOGUL — No ! ce-i grămakica ?

ŞCOLERUL — Grămakica iaşte...

PEDAGOGUL — No că-z ce iaşte ? că-z doar nu iaşte vun lucru mare.

ŞCOLERUL numai apoi se răculeje şi răspunghe : grămakica iaşte o ştiinţă ghespre cum lucră limba şi lejile mai apoi la cari se supune aceea lucrare, ghin toake punturile ghe veghere.

PEDAGOGUL — Bravo, mă ! prostovane ! *(Îi zic aşe doară nu spre admoniţiune, ci spre înghemn şi încurăjare.)* No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele ?

Şcolerul la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neţăsare, amăsurat priceperii şi răţiunii sale :

ŞCOLERUL — În substankive cari se văd şi substankive cari nu se văd, — reşpeckive concreke şi abstracke !

PEDAGOGUL — Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagojic şi punem chestiunea doar : Aţi auzit voi, copii, ghespre jăn ? Ce iaşte jănul ?

ŞCOLERUL răspunghe : Jănul e cumu-i lucru : masculin, femenin şi ekerojen au neutru, reşpeckive ghe bărbat, ghe femeie şi ghe ce nu-i nici bărbat nici femeie.

PEDAGOGUL — Exemple doară...

ŞCOLERUL — apoi musai se exprime astfel : Calul îi substankiv masculin ; el se schimbă în iapă, ş-apoi ghevine femenin.

PEDAGOGUL — No ! dar neutru ?

ŞCOLERUL *(inoţent cumu-i, el nu poate da exemplul aghecvat ; eu, pedagogul, atuncea-s gata să-i dau ilustraţiunea keoriei)*...

PEDAGOGUL — Neutru ! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin şi iapa femenină, neutru-i catîrul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal : e catîr, aghică corşitură, ghe îmbele jenuri, şi mai gheparke pentru aceea se conzultă zoologhia care-i o altă ştiinţă naturale, şi doară *naturalia non sunt turpia* !...

După aceea doară, şcolerul musai să fie, în răţiunea sa puerilă, eghificat pe gheplin ghe jănurile tuturor substankivelor.

Vine numai dup-aceea cheskiunea makemakică... Spune-ne tu doară, Bîrsăscule ! *(zic eu şcolerului)* ce înţăleji tu prin curbă, o linie curbă ?

ŞCOLERUL — Care nu-i ghireaptă...

PEDAGOGUL *(zîmbind cu bunătate)* — No ! care nu-i ghireaptă, bine ! da' cumu-i, dacă nu-i ghireaptă ?

ŞCOLERUL — mai apoi vine la aceea înduplecare a răţiunii că musai va să răspundă minken :

E o linie oablă, oablă, care mere şi mere şi mere şi iarăşi se-ntoarnă ghe unghe o purces.

PEDAGOGUL *(jucîndu-şi serios rolul)* — Bine ! răspuns limpeghe ! chiar ! reşpeckive esact... No acuma, spune-ne, cine au invăntat numerele ?

ŞCOLERUL — acuma, după memorare numai, căci memoria e, cum zice Tubinghen, pur animală, răspunghe ca animalul : numerele pare, reşpeckive cele cu soţiu, le-au invăntat Pitagora, iar mai apoi cele impare, reşpeckive cele fără soţiu, le-au invăntat Eratoskenes !

Bravo !

Cum veghe onoratul aughitoriu, toake răspunsurile şcolerului după metoda intuikivă moghearnă sunt neţesitake prin lojika lui, proprie vorbind născîndă, dar completaminke formată printr-o educăţiune aghecvată cercustanţelor, probăluike ca gherivînd ghin natura noastră, carea lucră pe cum e mînată mai gheparke.

Într-o viitoare conferenţă, vom cuvînta apoi ghespre această natură iarăşi în aplicăţiunile sale în raport cu pedagojia, cu beserica şi cu işcoala !

(Aplauze. A doua zi, pedagogul nostru este numit în slujbă, profesor „ghe pedagojie în jenăre şi ghe limba makernă în şpeţial". Să-l vedem la lucru.)

2. O INSPECŢIUNE

PROFESORUL — Că-z onorat domnul Inşpectore va binevoi doară un momînt să asculke aplicăţiunea metoaghii intuikive.

INSPECTORUL *(se aşază, scoate carnetul şi condeiul şi ascultă).*

PROFESORUL — Mă ! prostovane ! tu ala ghe colo... Spune-ne tu doară : ce iaşte fiinţă şi ce iaşte lucru, mă ?

ELEVUL — Lucrul, dom'le, este care nu mişcă, şi fiinţă pentru că mişcă !

PROFESORUL — No ! dar ornicul meu... prostule ! fiinţă-i ori lucru ?

ELEVUL — E lucru, dom'le !

PROFESORUL — Că-z doar mişcă, mă ! auzi-l. *(Bagă ceasul în urechea elevului.)*

ELEVUL *(ferindu-se)* — Da, dacă nu-l întoarcem, nu mişcă.

PROFESORUL *(satisfăcut)* — Bravo ! *(Către domnul inspector.)* Ş-apoi doar ăsta-i ghintre cei meghiocri... Bine ! *(Elevul trece la loc.)* Tu, mă ! ă!ălant ghe lîngă el... Cîke picioare are boul, mă ?

ELEVUL — Patru, dom'le !

PROFESORUL *(vesel)* — Ei, pe dracu ! că-z doar n-o să aibă şăpke !... Şi ce e boul cu patru picioare ? lucru ori fiinţă ? Hà ?

ELEVUL — Fiinţă, dom'le !

PROFESORUL — Dar masa fiinţă-i ?

ELEVUL — E lucru, dom'le !

PROFESORUL — No ! că-z n-are şi ea patru ?

ELEVUL — Da, dar nu se mişcă, dom'le !

PROFESORUL *(şi mai vesel)* — Ei ! pe dracu ! să se mişte... poake doar că cu şpirikismus !

INSPECTORUL *(tuşeşte tare şi caută să schimbe vorba)* — Mă rog, cum îl chiamă pe elevul acesta ?

PROFESORUL — Anibal Ioanescu.

INSPECTORUL — Răspunde bine.

PROFESORUL *(cu siguranţă)* — Că-z ăsta-i ghintre cei bunişori !... No ! la gheografie acuma... Mă ! tu ghe colo... Spune-ne tu doară toake ştakele Europei.

ELEVUL — Franța, dom'le !
PROFESORUL — Franția, bine !
ELEVUL — Anglia, dom'le.
PROFESORUL — Iaște !
ELEVUL — Germania, dom'le.
PROFESORUL — Ghermania.
ELEVUL *(se pornește repede)* — *(Profesorul dă din cap afirmativ la fiece nume de stat cu satisfacție și cu mîndrie.)* — Elveția, Rusia, Suedia, Italia, Belgia, Olanda, Turcia, Bulgaria, România, Serbia, Muntenegru și Grecia... dom'le !
PROFESORUL *(încruntîndu-se)* — Și apoi mai care, mă ?
ELEVUL — Atîtea, dom'le !
PROFESORUL *(începînd să scrîșnească)* — Dar Șpania, mă ?
ELEVUL *(intimidat)* — Și... Spania, dom'le !
PROFESORUL *(mai aspru)*. — Dar Șpania, unghe-i Șpania ?
ELEVUL — ... ! ?
PROFESORUL *(magistral)* — Șpania-i lîngă Portocalia, mă boule, și viță-versa !
ELEVUL *(aiurit)* — Și... Spania și Portocalia, dom'le !
PROFESORUL *(din ce în ce mai sus)* — Și mai care ?
ELEVUL *(pierdut)* — Viță vercea, dom'le !
PROFESORUL *(indignat)* — Nu Viță vercea, mă ! Danimarca, mă ! Dania, mă ! *(Șoptind amenințător printre dinți.)* Dania tătînă-tău ! *(Energic.)* Merji la loc, boule !
ELEVUL *(pleacă obidit la loc)*.
INSPECTORUL *(conciliant)* — Ei ! oricum, tot a știut destul de bine.
PROFESORUL *(încă fierbînd de ciudă)* — Pe dracu ! știut ! Traiane Ghiorghiescule ! Vină tu... Spune-ne tu doară, s-audă și onorat domnul inșpector : dacă sunt în lume apoi cîke le veghem doară, cine le-au făcut pe toake ?

ELEVUL *(sigur)* — Natura, dom'le !

PROFESORUL *(zîmbind cu bunătate filozofică)* — Ei, pe dracu, Natura !... Dar pe Natura aia cine au făcut-o, mă prostovane ?

ELEVUL — Dumnezeu, dom'le !

PROFESORUL — Dar vezi bine că Dumnezeu, că-z doar nu tată-tău și mumă-ta !... No ! acuma... noi, românii, musai doară să șkim pe cum că : ghe unghe ne trajem noi ?... ghe unghe ?... spune !

ELEVUL *(energic)* — De la Traian, dom'le !

PROFESORUL *(făcînd cu ochiul Inspectorului, care stă în admirație)* — Și cine era Trăian ?

ELEVUL — El era un om bun !

PROFESORUL *(emoționat)* — Bun, drăguțul ghe el, zic zău lui Dumnezeu, bun... Și cu cine s-au bătut el ?

ELEVUL *(brav)* — Cu turcii !

PROFESORUL *(rîzînd cu mult chef)* — Pe dracu ! Că-z unghe erau turcii pînă atunci în Europa... Mai tîrziu doară apoi s-or ghescoperit turcii... *(Puternic.)* Cu dacii, mă !

ELEVUL *(mai brav)* — Cu draci !

PROFESORUL — Că zău lui Dumnezeu, că cu draci s-o bătut !... Dar mai apoi, Ștefan cel Mare și Mihai-Bravul, cine au fost ?

ELEVUL *(mîndru)* — Ei erau oameni buni.

PROFESORUL *(aprobînd cu tărie)* — Buni, mă !... și s-au bătut...

ELEVUL *(cu multă mîndrie națională)* — Cu draci !

PROFESORUL *(entuziast)* — Cu draci ! zic zău lui Dumnezeu !... Merji la loc !... Bravo, prostovane ! *(Către Inspector, care e transportat.)* Că-z ăsta doară iaște un școler emininke !

INSPECTORUL — Are şi mult talent !

PROFESORUL *(cu siguranţă)* — Ei ! pe dracu, talent !... că-z talent nu-i doar ghe vreo samă ! asta-i lucru anticvat... Cu metoaghele mogherne doară, totul zace numai în aplicăţiune !... No ! la muzică acuma. Spune-ne, Popăscule : ce-i muzica ?

ELEVUL — Muzica este care cîntă, dom'le.

PROFESORUL *(nemulţumit)* — Nu aşa, loază ! Nu cuvînta doară ca rîtanii... vorbeşte ca şcolerii. Dă-ne tu numaighecît ghefiniţia chiară şi aghecvata !

ELEVUL — Muzica este...

PROFESORUL — Ce ?

ELEVUL — Este cînd...

PROFESORUL *(foarte nemulţumit şi repetînd definiţia)* — Muzica iaşte aceea care ne gîghilă urechile într-un mod plăcut... *(printre dinţi aparte şcolarului)* — Ia sama doară să nu ţi le gîghil eu ţie într-un mod neplăcut ! *(Se aude clopotul de ieşire.)*

INSPECTORUL *(se ridică ; copiii fac şi ei ca Inspectorul)* — Domnule profesor, sunt foarte mulţumit. Metoda dumitale e admirabilă...

PROFESORUL *(tăindu-i vorba cu mîndrie)* — Că-z asta doară e metoda lui Peştaloţiu !

INSPECTORUL *(urmînd)* — ...şi zelul dumitale vrednic de laudă... *(Către elevi.)* Voi, băieţii, căutaţi a profita de ştiinţa bunului vostru profesore şi nu uitaţi că de la voi aşteaptă mult patria, România, pentru viitor !

PROFESORUL *(conducînd cu multe reverenţe pe inspector şi încîntat de rezultat)* — Că-z eu ce le tot spun boilor, onorat domnule Inspectore ?... Apoi dacă-s porci şi n-au ghestulă aplicăţiune !

3. AJUNUL EXAMENELOR

PROFESORUL — No ! mîne apoi începem doară ! Cîți ghintre voi au ștuduit, or mere mai gheparte ; cîți au fost putori și n-au ștuduit, trebuie că rămîn repekinți. Acuma doară numai să vă mușt**r**uluiesc că cum să fiți la aceea înălțime la care caută a fi școlerul întru cît privește educățiunea prințipială, respeckive la o conduită exămplară față ghe azistenții cari vor fi ghe față. *(Către un școlar din fund.)* Închighe gura, boule, că-ți intră musca... *(Băieții rîd.)* Silențium !... Școlerul caută să fie curat îmbrăcat...

ȘCOLARUL IONESCU — Mie mi-a făcut mama haine nouă, dom'le.

PROFESORUL — Ei ! mă-ta ! că-z doară nu era să ți le fac eu ! *(Rîsete.)* Silențium, măgarilor ! Educățiunea prințipială mai apoi ne obligă la respect cătră cei mari, și la înfățișare moghestă, carea iaște ca un *ghecorum* al juneții... *(Răspicat și sever.)* Că pe carele îl voi veghè că rînjește, ori se zbenguiește, apoi minken acelui măgar i-oi lunji eu urechile... măcar de-ar fi ficior ghe Erzherzog !...

ȘCOLARUL POPESCU — Dom'le, tata a zis că să-i spui de cîte ori ne tragi de ureche, ca să vorbească la Cameră.

PROFESORUL *(cu ton de mîngîiere)* — Că-z astea nu le-am spus pentru kine. Pe kine doară ke cunosc ca un școler emininke... Le-am spus numai pentru porcii eilanți !... No ! acuma să probăluim cîke o țîră ghin makerie... Popăscule ! *(O pleznitoare, și-apoi alta, și-ncă una pocnesc în zidul din spatele profesorului ; acesta sare în sus speriat.)* *Hoghi o fène èghemek* ! Cine a fost por-

cul și măgarul ? *(Toată clasa rîde.)* Cine ?... Minken musai să aflăm cine nu a știut respectul ? *(Fierbe de ciudă.)*

MAI MULȚI ȘCOLARI — Popescu, dom'le !

PROFESORUL — Popescu ? Nu se poake... Popescu doară-i un școler emininke.

ȘCOLARII — Popescu, dom'le !

PROFESORUL — Acela care mai face asta, lasă-l apoi doară... Popăscule... dacă cineva ke-ntreabă, să-i spui numai cîke operațiuni avem în aritmekică, cum vei răspunghe ?

POPESCU — Trei, dom'le.

PROFESORUL — Nu-s mai mulke ?

POPESCU — Cinci.

PROFESORUL — Nu-s mai puține ?

POPESCU — Două.

PROFESORUL — La ghereptu vorbind, sunt numai două în prințipiu, sporire și scăghere ghe unitake ; numai doară după diferănțiarea lor în praxă, ghevin că-s patru ; aghițiunea, substracțiunea, multiplicățiunea și ghiviziunea. No ! bine ! meri la loc... Spune numa lui tată-tău să vină mîne să ne onorează. *(Altă pleznitoare)*... O *fèkete kukio !* Cine-i porcul și măgarul ?

TOȚI — Popescu, dom'le !

PROFESORUL — *(necăjit)*. Silențium ! Ionescule ! Dacă cineva ke întreabă că-s cîke-s emisferele pămîntului, tu ce vei răspunghe ?

IONESCU — Două, dom'le !

PROFESORUL — Nu-s mai mulke ?

IONESCU — Nu, dom'le !

PROFESORUL *(iritat)* — Ba da, loază !

IONESCU — Care, dom'le ?

PROFESORUL — Acele care sunt, boule ! emisferul austral, emisferul boreal, mai gheparte apoi emisferul oriental și emisferul occidental, măgarule ! Meri la loc, vită ! Vine mîni-ta mîne ?

IONESCU — Nu, dom'le, că spală la mama lui Popescu.

PROFESORUL — No bine, că-z tot n-avea ce procopseală să vază. (*Un pumn de pleznitori ; profesorul sare cît colo.*) O *fène ș-o fèkete kukio ! (turbat)*... Care e iar măgarul și porcul care n-are respect ?

TOȚI — Popescu, dom'le... *(Rîd.)*

PROFESORUL *(potolindu-se)* — No ! Silențium ! Luați aminke doară la mușt ruluiala care v-am făcut... Mîne este ziua cînd pukem zice, pedagoji și școleri, față cu onorata azistență care va fi ghe față : *finis coronat opus !... In educatione et virtuke...* (*Copiii fac zgomot... Popescu se caută să mai găsească o pleznitoare. Profesorul iese repede, înjurînd teribil ungurește.*)

4. EXAMENTUL ANUAL

Două mahalagioaice asistă la examenul copiilor lor.

Profesorul, pedagogul nostru absolut, ascultă pe copiii mahalagioaicelor.

E foarte aspru și fără chef.

Mamele stau înțepate pe scaune, unde s-au așezat fără să fie poftite.

PROFESORUL *(către elevul Popescu, care n-a răspuns la trei întrebări)* — No ! prostule, dacă nu știi pe astea, care-s ghe tot simple și jenărale, apoi spune-ne rățiunea

pîntru carea Românii au kins să urmeză o polikikă jermînă pe timpul lui Mihaele Bravul ?

POPESCU — ... ?

PROFESORUL — No ! spune odată !

POPESCU — ... ?

PROFESORUL *(energic)* — Meri la loc, boule ! *(Către mama lui Popescu, care este foarte mîhnită.)* Că-z prost l-ai făcut, cucoană ! Apoi ăstuia doară numai paie să-i dai să mînce. *(Mama lui Popescu plînge.)* Că-z geaba te mai bocești acuma ! nu-l mai dreji. Are să mai stee încă șăpke ani repekinke... Ionescule ! *(Mama lui Ionescu tușește foarte mișcată.)* Cumu-i pămîntul, mă ?

IONESCU — Mare, dom'le !

PROFESORUL — Pe dracu mare ! L-a măsurat mîni-ta să vază mare-i. Pe lîngă alke astre, bunăoară Saturnus, au Neptunus, au Iupitär, pămîntul nostru doară-i o scîrbă ! nici cît să chiorăști un șoarece... Nu-i vorbă ghe mare, mă prostovane ! e vorba cumu-i ?

IONESCU — Se-nvîrtește, dom'le.

PROFESORUL *(răstindu-se puternic, mama lui Ionescu se sperie)* — No ! apoi ? dacă se învîrke, cumu-i ? în trei colțuri, animale ?

IONESCU — Nu, dom'le !

PROFESORUL — No, dar ?

IONESCU — Rotund.

PROFESORUL — Vezi așa, loază !

(Se face un zgomot la ușe. O *doamnă din înalta societare, doamna Ftiriadi, intră împreună cu un mops gras, care vine să se gudure pe lîngă pedagog.)*

PROFESORUL *(întîmpinînd-o foarte emoționat)* — Onorată doamnă, eu încă mă recomînd ! *(la cățelul în brațe.)*

DOAMNA FTIRIADI *(foarte volubil şi pe un diapason mult mai înalt)* — Am venit pentru băiat... Să-ţi spun drept că nu vream să-l aduc să dea examen la şcoala publică, nu vream să se amestece cu fel de fel de băieţi rău crescuţi... Dar a stăruit tată-său... zice că e ordin de la minister... Şi de-aia l-am trimis la d-ta, care-i cunoşti caracterul lui ambiţios, de cînd îi eşti meditator.

PROFESORUL — Binevoiască numai onorata doamnă să iee loc. *(Către Ionescu, care aşteaptă în picioare.)* Tu meri la locu-ţi... De hatîrul mîni-tii, pe kine nu ke las repekinke ! No ! meri ! *(Ionescu merge la loc.)*

IONEASCA *(ridicîndu-se)* — Sărut mîna !

PROFESORUL *(demn)* — No bine ! poţi mere. *(La scaunul Ioneaschii şi-l pune lîngă doamna nou sosită, şi aşază căţelul pe el ; mopsul, mulţumit, îl linge pe nas. Mahalagioaicele ies foarte umilite.)* No, acuma tînărul Ftiriadi ! Spune-ne, s-audă şi ilustra matroană, onorata ta mamă : nu-i aşa că pămîntul se-nvîrke în jurul soarelui trei ani cîte 365 ghe zile şi mai apoi în al patrulea în 366 ghe zile ?

MICUL FTIRIADI — Da, dom'le.

PROFESORUL *(face semne de aprobare doamnei Ftiriadi care, foarte satisfăcută, se scoală de la locul ei, drege cravata băiatului, îl sărută şi se aşază iar la loc.)* — No, nu-i aşa că presiunea se ghemonstră sufiţiente prin cele două emisfere *(doamna Ftiriadi tuşeşte tare)* ghe Maggheburg ?

MICUL FTIRIADI — Da, dom'le.

PROFESORUL *(către clasa întreagă)* — No, boilor, vegheţi numai exămplu ghe aplicăţiune ! *(Către micul Ftiriadi.)* No, încă una ş-apoi basta ! Spune-ne : nu-i aşa că Ioane Corvin ghe Huniaghe, şi Makiaş Corvin, şi-apoi dup-a-

ceia doară toți magnații maghiari fost-au români ghe-ai noști ?

MICUL FTIRIADI — Da, dom'le.

PROFESORUL — Bine ! Bravo ! Emininke ! !

DOAMNA FTIRIADI — Mersi, domnule profesor... Sunt foarte mulțumită... O să-i spui și lui Ftiriadi cîtă osteneală-ți dai cu copiii...

PROFESORUL — Ilustră doamnă, că-z asta ni-i misiunea. Datoria ni-i să luminăm jenărațiunile june ; că-z fără instrucțiune și educățiune, un popor doară e învins astăzi în lupta pentru existență, și cine-i învins, apoi acela dă-l dracului ! vorba lăkinească : *una salus vichis, nullam sperare salukem !*

ARTICOLUL 214

Un birou de avocat. Ora 9 dimineaţa.

Avocatul, un licenţiat începător, stă la biroul său, studiind nişte hîrtii.

O cocoană intră urmată de un tînăr.

Cocoana este îmbrăcată, cum purtau înainte vreme mahalagioaicele, cu barej havai legată la cap, rochie şi pieptar de lînă de aceeaşi coloare şi un tărtănaş conabiu, făcut cu igliţa ; în mîini, mănuşi de imitaţie de mătase, fără deşte. E o femeie de vreo cincizeci de ani, destul de bine ţinută ; cam prea dreasă la obraz ; sprîncenile ca nişte lipitori ; dinţii cam negriţi de ristic şi de tutun ; foarte veselă şi vioaie, vorbeşte şi gesticulează degajat, chiar cu multă volubilitate şi cu o figură plină de expresie. Tînărul are aerul unui impiegat de minister ; redingotă de camgarn la trei butoni, cravată strigătoare, pantaloni de culoarea oului de raţă leşească şi pălărie cilindru. El urmează cu încredere pe femeie, care intră cu pasul hotărît.

COCOANA — Las' că-i spui eu tot lu domnu avucatu. *(Inaintează spre birou.)* Bonjur... Mă recomand Tarsiţa Popeasca, văduva lui priotul Sava de la Caimata, care a dărîmat-o Pache, cînd a făcut bulivardu ăl nou, şi fiu-meu, Lae Popescu.

AVOCATUL — Poftiți, luați loc.
COCOANA — Mersi !
TÎNĂRUL — Mersi ! (Șed.)
COCOANA *(scoate o tabachere, din aceasta o țigaretă militară, pe care o pune în gură. Avocatul îi oferă chibrituri ; ea aprinde țigareta ; trage de două-trei ori și, dînd fumul pe nas)* : Uite la ce-am venitără noi la dumneata, care ne-a recomandat o prietenă a noastră, finc-a avut și dumneei o chestie *(face cu ochiul rîzînd și arătînd pe Lae, care se uită la lucrurile din biroul Avocatului de jur împrejur și-n tavan la policandru)*, tot într-o pricină, de par egzamplu acuma, vine vorba ; și zice : du-te negreșit la dumnealui, că-ți face dumnealui treaba.
AVOCATUL — Care cocoană, mă rog ?
COCOANA — Mița...
AVOCATUL — Care Mița ?
COCOANA *(rîzînd, dînd fum pe nas și făcînd cu ochiul)* : Ei ! nu te mai face acu... Mița, de ! care ai devorțat-o dumneata...
AVOCATUL — ... ?
COCOANA — Care ai devorțat-o dumneata de Pricopoiu de la Ciulnița.
AVOCATUL *(după o prefăcută sforțare a memoriei)* : A ! madam Zaharidi...
COCOANA — Ei, da ! așa te-nvață... Zaharidina... *(Se apleacă în urechea Avocatului și-i șoptește ceva rîzînd cu multă intenție. Avocatul zîmbește cam sfiindu-se de atîta apropiere. Cocoana se trage repede de la urechea lui și pune grațios trei dește de la mîna stîngă peste buze.)* U !... pardon... oi fi mirosind !... Am gustat de dimineață niște angelică de casă... Nu știu ce pur-

dalnicu îmi venea de cum m-am sculat, pardon, de la stomac !... (*Cu aceeaşi mişcare graţioasă, se apasă cu cele trei deşte la lingurea, făcînd ceea ce se zice pe franţuzeşte* une petite moue dégoûtée.)

AVOCATUL — Ei ! şi afacerea d-voastră !...

TÎNĂRUL *(aplecînd ochii din tavan)* — E pentru...

COCOANA *(după ce şi-a aprins o ţigaretă)* — Las' să spui eu. *(Către avocat.)* Eu i-am spus : Lae, nu face pentru tine ! dar el, amurezat... n-ai ce-i face ! nu şi nu ! că se omoară dacă nu-l las. *(Către Lae.)* Ai văzut acu, mangafache ? *(Către Avocat, cu blîndă filozofie.)* Furia tinereţii... n-ai ce-i face ! asta e al tinerilor dat. *(Iar s-apleacă la urechea avocatului şi-i şopteşte cu multă intenţie şi clipind din ochi. Avocatul iar evită contactul. Cocoana iar face mişcarea-i graţioasă.)* U ! Anghelica, bat-o focu ! *(Apoi iar s-apasă la lingurea.)*

AVOCATUL — În sfîrşit... în sfîrşit, cum stă chestia ?

COCOANA — El... Lae...

TÎNĂRUL — Lasă-mă, mamiţo, să spui eu.

COCOANA — Ei ! poftim, spune ! *(Fumează şi se uită şi ea la policandru.)*

TÎNĂRUL — Eu vreau să dau divorţ...

AVOCATUL — Eşti însurat de curînd...

COCOANA — De.

TÎNĂRUL — Lasă-mă, mamiţo ! ce ? eu sunt prost ? *(Către Avocat.)* De trei ani.

AVOCATUL — Copii aveţi ?

COCOANA — Ei, aş ! unde poate aia să facă ? *(Se dă la urechea Avocatului.)*

AVOCATUL *(se scoală repede-n picioare şi se duce într-un colţ al biroului unde s-apleacă puţin asupra unui castronaş cu nisip).*

COCOANA *(Care i-a urmărit mişcarea)* — Ai şi d-ta de dimineaţă arsuri la stomac ; să-mi dai o sticluţă, să-ţi aduc şi dumitale niţică anghelică... de casă...

AVOCATUL *(coborînd înapoi la biurou, ştergîndu-se la gură cu batista ; către tînărul client)* : Şi ce motive putem invoca ?

TÎNĂRUL — Nu-mi mai convine, domnule, pentru ca să trăiesc cu dumneaei.

AVOCATUL — Apoi asta nu-i un motiv... Trebuiesc motive...

COCOANA — Parcă dumneatale ce treabă ai ? să le găseşti, nu mai vrea să trăiască cu ea, şi pace bună ! bărbat e ! de unde nu, îşi ia căciula şi pleacă... Iaca !

AVOCATUL — Bine, pleacă ; dar femeia îl urmează, trebuie, are chiar datoria să-l urmeze.

COCOANA — Să poftească !... Iacă-i vine pofta să meargă unde a-nţărcat mutu iapa, tocma colo unde tot spune la *Universul* că se bate, zice, cu englezii... boierii ăia *(rîzînd)*, ce fel de boieri ai dracului or fi şi ăia ! încinşi cu tei ca la Fefelei ! *(Rîzînd crescendo.)* Să meargă după el !... să vază ea pe dracu !... război e ala ! ce ? te joci, ţaţo ? nu-i caută că e fata lui Popa Petcu ! *(Rîde cu multă poftă, s-apleacă s-apuce de gît pe Avocat şi să-l tragă cu urechea la gura ei. Avocatul face la vreme o mişcare inteligentă şi scapă. Ea face mişcarea ei graţioasă cu cele trei deşte, întîi pe buze, apoi la stomac.)* Ei ! Da' uitasem !... Anghelica !... Da' *(închide ochiul stîng şi cu un zîmbet plin de intenţie)* ai înţelegut unde bate vorba Tarsiţii priotesii ! *(Face mare haz şi fumează cu multă poftă.)*

AVOCATUL — Lasă, te rog, cocoană ; lasă-l pe dumnealui să răspunză la întrebări ; altfel nu pot sesiza speţa.

(Către Tînărul.) Mă rog, să vedem... Ce plîngeri pozitive și întemeiate pe probe putem s-aducem contra soției noastre ?

COCOANA — Bereohet !

AVOCATUL — Cum ?

COCOANA — Cu martori.

AVOCATUL — Ce-or să spuie, de exemplu, martorii ?

COCOANA — Ei, bravos ! dumneata ce treabă ai ? să-i înveți ce să spuie... Martori găsim noi.

TÎNĂRUL — Mai întîi, domnule avocat, eu vreau să dau divorț fiindcă n-o mai iubesc pe dumneei...

AVOCATUL — Dar dacă dumneei te iubește pe dumneata ?

COCOANA *(pufnind)* — Em... p' ! *(Face din buze un zgomot onomatopeic.)*

TÎNĂRUL — Și este luxoasă... și...

AVOCATUL — Da, amice, te cred ; dar astea nu sunt motive...

COCOANA — Jur eu ca mama lui !

AVOCATUL — Em... p' ! *(Face același zgomot din buze ca preoteasa mai sus ; apoi către Tînărul.)* Putem să dovedim un adulteriu ? înțelegi ce va să zică un adulteriu...

COCOANA — Știi că mi-ai plăcut aici ?

AVOCATUL — Apoi nu e așa, cocoană. Știi cît e de greu să stabilești elementele pentru proba legală a adulteriului ?

COCOANA — Ei, bravos ! *(Se repede rîzînd la urechea Avocatului ; acesta se dă degrabă într-o parte. Mișcare grațioasă a Cocoanii.)*

TÎNĂRUL — Dumneei, domnule avocat, am martori, umblă toată ziulica pe la tanti ale dumneei ; știu eu ce face

dumneei pe la tanti ale dumneei ? că dumneei are vreo patru tanti.

COCOANA — Olio ! ce spui, ţaţo ? nu zici cinci ?... ba încă şase ! *(Volubil.)* Pe Răduleasca, pe Popeasca, pe Ioneasca, pe Otopeanca, pe Hurdubiloaia, pe Popeasca ailaltă a lui Mache al Popii Zamfirache, de-i mai zice şi Ampotrofagu, că a băgat spaima în maală ! uite aşa umbla cu patacele şi cu basamacu-n cap, cînd fu la alegeri, de-a spart capu lui bietu Guţă Băncuţă *(cu volubilitatea crescîndă)*, fincă nu vrea să fie cu oţii ăştia de-a venitără la putere, fi-s-ar fi stîrpit sămînţa de liberali ! auzi liberali ! să nenorocească o lume de se hrănea...

AVOCATUL *(plictisit)* — Ţţ !... Ce-are a face acuma politica ?

TÎNĂRUL *(rugător)* — Lasă, mamă !

AVOCATUL — Lasă, cocoană !

COCOANA *(cu forţă)* — Nu las ! nu vreau să las ! *(Trîntind ţigareta în scrumieră şi, foarte sentimentală, obidindu-se treptat pînă la lacrimi.)* Că dacă nu am avut alţi copii, şi să-l văz nenorocit, care numa pe el îl am ! *(Îşi suflă foarte zgomotos nasul, apoi îşi şterge ochii şi aprinde ţigareta.)*

AVOCATUL — E vorba dar de a proba că lipseşte de la cea mai sacră datorie conjugală, dacă...

COCOANA — Apoi ai cunoscut-o dumneata pe mă-sa ce pramatie, ce catifea ? *(Se dă la ureche fără succes ; apoi, pufnind de rîs.)* M-ai înţelegut, care va să zică ? *(Taie cu mîna dreaptă de două-trei ori aerul în mişcări scurte şi dese, bleojdind buzele, pufnind din nări şi ţinînd închis ochiul stîng — semnul unei idei superlative.)*

AVOCATUL — Mai rămîne să găsim altceva... Te insultă vreodată ?

TÎNĂRUL — Aplică, domnule, totdeauna aşa vorbe triveale, care nu aş putea pentru ca să vi le zic în persoană în prezenţa mamiţii.

COCOANA *(se repede la ureche iar fără succes ; apoi, rîzînd, către Avocat)* — Destul !

TÎNĂRUL — Şi, pe urmă, să vă spun drept... nu-mi mai dă nici mîna pentru ca să ţin o nevastă fără zestre...

AVOCATUL — N-ai luat zestre ?

COCOANA — Zestre ? de la cine ? de la Popa Petcu ? să-i rămîie clironomie cînd o muri beţivul, căldăruşa şi datoriile de la Moartea Vînătorului, unde bea toată ziua şi toată noaptea pe catastif şi joacă tabine cu gineri-său şi cu alţi spînzuraţi... cu gineri-său, de ! cu Tache Hengheru, care are antipriză de flaşnete în Popa-Tatu şi iarna vicleimuri cu olteni !

TÎNĂRUL — Lasă, mamiţă !... Nu-mi mai dă mîna pentru ca să ţiu nevastă fără zestre ; mai ales că a fost o nenorocire acu, cu ocazia bugetului, care am devenit suprimat pe întîi aprile.

AVOCATUL — Şi ce salariu aveaţi ?

COCOANA — Marea cu sare ! Avea şi el o sută cinzeci de lei pe lună... şi l-a suplimatără ; cu o sută cinzeci de lei ai lui o să se procopsească statul ! În maţe să le stea ăi o sută cinzeci de franci ! L-a suplimatără, că l-a-nsemnat Ampotrofagu, suplima-le-ar Dumnezeu luminiţile ochişorilor din cap, s-ajung să-i văz orbeţi pe toţi, cu mînuşiţa întinsă pe strada Clemenţii la colţul lu Butculescu ! L-a supl...

UN FECIOR *(intră şi, întrerupînd imprecaţiunea mamei)* — Conaşule, poftiţi la dejun.

AVOCATUL *(se scoală)* — În sfîrşit, mai veniţi în zilele astea pe la mine ; ne vom mai consulta ; poate că găsim ceva... A ! nu cumva ai vreo scrisoare de la soţia dumitale ?...

COCOANA — Hehei ! cîte ! de cînd trata amor. *(Iar la ureche ; dar Avocatul e prea nalt şi Cocoana nu-l ajunge din picioare.)*

TÎNĂRUL — Ba, am vreo trei, de cînd eram astă-toamnă cu domnul inspector trimis în anchetă în Dobrogea... Am stat vreo trei săptămîni, şi dumneei era strașnic de supărată că nu-i trimiteam mereu parale...

AVOCATUL *(ca avînd o idee luminoasă)* — Bravo ! vino mîine, poimîine dimineaţa cu scrisorile... poate să avem şansă... cine ştie ? poate să avem mare şansă !

FECIORUL *(intrînd iar)* — Conaşule, se răceşte.

AVOCATUL *(mînînd pe cei doi clienţi cu binişorul pînă la uşă, îi scoate afară din biurou ; în vestibul, Cocoana rîzînd, vrea să-i spuie ceva la ureche ; avocatul o depărtează şi apucă spre sufragerie. — Cocoana pleacă, făcînd cu ochiul.)*

TÎNĂRUL *(urmînd-o şi netezindu-şi jobenu cu mîneca)* — Stai, mamiţo, nu aşa iute !

II

Acelaşi biurou de avocat. În aceeaşi zi, orele patru d.a. Avocatul intră cu servieta subsoară, urmat de Fecior.

AVOCATUL — Afară de ăştia, nu m-a mai căutat nimeni ?

FECIORUL *(gîndindu-se mai bine)* : Ba da, conaşule, un popă şi o damă tînără ; a zis popa că vine mai tîrziu.

(S-aude soneria zbîrnîind cu insistență.)

AVOCATUL — Vezi cine e.

(Feciorul aleargă. Avocatul se așază la biurou, își desface servieta și deschide un dosar.)

Un popă venerabil intră. E un om de vreo șaizeci și cinci de ani ; barbă și păr mai mult albe ; fața foarte roșie, mai ales la pomete și alte proeminențe ; ochii spălăciți, albaștri, dulci și lăcrimoși. Poartă în mîna dreaptă baston înalt, negru, cu măciulie de os alb ; mîna stîngă o ține în buzunarul giubelii ; cu toate că părintele pășește cu multă metodă, aplecîndu-se-ntr-o parte, tot se denunță aproape sigur unui ochi deprins că mîna stîngă a părintelui, disimulată sub giubea, duce o greutate considerabilă.

În urma părintelui, o tînără persoană, ca de vreo optsprezece ani ; o frumusețe de fată : ochi verzui mari, sub gene și sprîncene negre, ca și părul buclat al capului ; naltă și mlădioasă, mergînd, pare că plutește — la grâce plus belle encore que la beauté. *E foarte cochet îmbrăcată : o pălărie de pîslă în tricorn, de culoare gris-fer, tivită pe margini cu șiret de fir, ca și manteluța de aceeași culoare — șic de tot.)*

AVOCATUL — Blagoslovește, părințele !

POPA — Domnul, taică !

AVOCATUL — Ia poftiți, luați loc.

TÎNĂRA — Mersi.

(Părintele și Tînăra se așază lîngă biurou în fața Avocatului. Părintele se așază, cu metodă, așa că ajunge cu mîna stîngă la potrivită distanță ca să poată lăsa binișor jos pe covor sar-

cina purtată pe sub giubea. Şezînd jos Părintele, poalele giubelii se dau într-o parte, aşa că jos lîngă scaun se vede acum bine ce ţinuse Părintele-n mînă: o legătură de basma roşie cadrilată în stil scoţian. Legătura stă ţapănă-n picioare într-o formă conopiramidală şi coronată cu două funde-nnodate cruciş — o siluetă foarte zveltă.)

AVOCATUL *(care priveşte adînc şi foarte distrat la tînăra persoană)* — D-voastră sunteţi fiica părintelui, domnişoară ?

TÎNĂRA — Nu sunt domnişoară, domnule...

POPA *(cu duios regret patern şi foarte răguşit)* — Nu mai e de trei ani domnişoară, biata fată !... s-a dus de mult bunul ei !... Acu încă, gîndim, dacă o vrea Maica Precistă, să devorţăm...

AVOCATUL *(care priveşte cu multă stăruinţă la tînăra clientă, fără s-asculte îndestul vorbele Părintelui —* Damă, care va să zică ?... damă ?

TÎNĂRA — Da, domnule, damă...

(Părintele se uită la legătură, să vază dacă şade bine ; legătura îşi ţine mîndră fundele-n sus.)

AVOCATUL — Aşa tînără !... De cîţi ani, doamna mea ?

TÎNĂRA — Am împlinit optsprezece ani la două dechemvrie trecut.

AVOCATUL *(din ce în ce mai dus)* — La două dechemvrie !... Aşa tînără ! !

POPA — La Sfîntul prooroc Avacum...

AVOCATUL *(şi mai dus)* — Avacum !... Aşa tînără !

TÎNĂRA *(tristă)* — ... şi fără noroc !

AVOCATUL — Fără noroc ! dumneata ?

POPA — Uite, ea ! Dacă n-a vrut Maica Domnului !
TÎNĂRA — D-aia am venitără la dumneatale. *(Roşeşte.)*
AVOCATUL *(fericit)* — La mine...
POPA — Pentru ca s-o devorţezi.
AVOCATUL — O devorţez.
POPA — Şi helbet ! cunoaştem şi noi filotimia obrazului... Al dracului am răguşit... sfintele sărbători !...
AVOCATUL — Slujbă multă...
POPA — Al dracului... Şi lumînările proaste... fac fum...
AVOCATUL — Părinte, nu luaţi o cafea ?... Doamna nu ia o dulceaţă, bomboane ?
TÎNĂRA — Mersi. *(Roşeşte.)*
POPA — Ba, dac-ai fi bun, mai bine un pahar de vinişor ; mîncai nişte afurisiţi de ţîri.
(Avocatul sună. Feciorul intră ; apoi, după ce a primit de la stăpîn un ordin discret, iese.)
AVACATUL — Dar, pardon, am uitat să întreb cum se numeşte doamna...
TÎNĂRA — Acriviţa Popescu. *(Roşeşte.)*
AVOCATUL — Acriviţa ? Frumos nume !... Acriviţa !

(Feciorul intră cu o tavă, pe care poartă o sticlă de vin, pahare, apă şi dulceaţă. Avocatul se scoală, apropie un gheridon lîngă biurou între părinte şi tînăra clientă. Feciorul aşază pe gheridon tava şi, la un semn al stăpînului, se duce. Avocatul serveşte părintelui un pahar de vin şi damei dulceaţă.)

PĂRINTELE *(punînd mîna pe pahar)* : Nu-i vorba, am mai băut un păhărel ; fusei adineaori pe la Hanu-Roşu, de gustai un pelin *(se uită iar la legătură)* la Bărăţie... la Andrei, dè !

AVOCATUL — A !... la Andrei...

POPA — Luai de probă pentru casă vreo trei chile. *(Iar se uită la legătură.)*

TÎNĂRA *(după ce a luat dulceață și a băut puțină apă, se caută să-și găsească batista)* — A ! mi-am uitat batista... *(Roșește.)*

AVOCATUL *(scoate pe a lui neatinsă din buzunarul redingotei și o dă clientei)* — Poftiți, doamnă...

TÎNĂRA *(ia batista, se șterge la gură ; apoi, dînd-o înapoi)* — Opoponax ?

AVOCATUL — Da, parfumul meu favorit.

TÎNĂRA — Ș-al meu ! *(Roșește.)*

AVOCATUL *(încîntat)* — Ș-al dumitale... *(Se apropie mai tare de ea și o privește adînc, punînd apăsat batista pe buzele lui.)*

PĂRINTELE *(care a băut paharul)* — Strașnic vinișor, taică ! *(Își mai toarnă un pahar.)*

(Pe cînd avocatul pledează cu multă volubilitate foarte încet și de aproape Acriviții, și dînsa se face din ce în ce mai roșie la obraz fără să răspundă, Părintele scoate din buzunar un fir ; pe urmă ia de pe masă un presse-papier *care reprezintă bustul lui Ciceron în bronz ; ține firul de coadă culcat pe marginea biuroului și-l bate bine cu capul bustului, să-l frăgezească.)*

AVOCATUL *(mai tare, așa încît se aude)* — ...care merită a fi fericită !

TÎNĂRA — Eu fericită ? *(Roșește.)*

PĂRINTELE *(la al treilea pahar)* : Strașnic vinișor !

AVOCATUL — Așa dar, să vedem ce motive putem invoca.

PĂRINTELE — Ce motive ? ce motive ? Iacă, o despart eu că-i sunt tată, şi pace bună ! nu mai vreau s-o las să trăiască cu un pîrlit *(goleşte paharul)*, cu un fecior de...

AVOCATUL *(turnîndu-i încă un pahar)* — Apoi nu merge aşa, părinţele. Trebuie să găsim motive şi *(cu hotărîre)* le vom găsi ! trebuie să le găsim !

PĂRINTELE — Găseşte-le, taică ! de ce eşti dumneata avocat ?

AVOCATUL *(sună nervos ; Feciorul intră)* — Stăi la uşă : să nu intre nimeni fără să m-anunţi... *(Şi mai nervos.)* Ai înţeles ?

FECIORUL — Am înţeles. *(Iese.)*

AVOCATUL *(către Tînăra)* — Să vedem... *(Ia un scaun şi se aşază, cam cu spatele la părintele, şi cît permit genunchii mai aproape faţă-n faţă de clientă, care roşeşte tare. Părintele bate cu bustul oratorului alt (îr.)* Să vedem... Se poartă nedelicat cu d-ta ?

TÎNĂRA — Prea nedelicat.

AVOCATUL — Te insultă vreodată ?

TÎNĂRA — Numa o dată ?...

POPA — O-njură de părinţi...

AVOCATUL — Mizerabil ! Faţă cu martori ?

POPA — Nu ! în particuler... zice că e-n glumă... Ce fel de glumă ?... vorba aia : glumă-glumă... *(Goleşte paharul.)*

AVOCATUL — A părăsit vreodată domiciliul conjugal ?

TÎNĂRA — De cîte ori ! Mergea p-afară.... zicea că cu inspectorul... cînd era în slujbă...

AVOCATUL — Cînd era în slujbă ?... Acum nu mai e ?

POPA : Acum l-a luat dracul ! l-a suplimatără... de la Paşti !

TÎNĂRA — O dată, astă-toamnă, m-a lăsat fără un satim acasă şi a stat vreo trei săptămîni în Dobrogea ; i-am scris de zece ori şi nici nu mi-a răspuns.

AVOCATUL — ...În Dobrogea ?

TÎNĂRA — Şi, toată ziua şi toată noaptea, la Berăria Cooperativei, cu actori şi... cu actriţe !

AVOCATUL — Şi... am uitat... cum îl chiamă pe bărbatul dumitale ?

TÎNĂRA — Lae Popescu.

AVOCATUL — Lae Popescu !

POPA — Feciorul Tarsiţii Popeaschii, văduva lui Popa Sava de la Caimata, care a dărîmat-o răposatul Pache, Dumnezeu să-l ierte ! cînd a făcut bulivardu ăl nou.

AVOCATUL *(foarte vesel)* — Doamnă, afacerea dumitale e ca şi terminată ; motivul este găsit ! eşti ca şi divorţată ; îţi dau parola mea de onoare... *(Se apropie şi îi spune ceva foarte încet, cu multă căldură.)*

CLIENTA *(roşind grozav, şopteşte)* — Mersi !

(Se aude un zgomot afară şi rîsete. Feciorul intră şi spune o vorbă stăpînului.)

AVOCATUL *(repede către Părintele şi către tînăra clientă)* — Părinte, doamnă, vă rog, iute treceţi dincoace în salon ! iute, vă rog ! e cineva care are o afacere...

(Părintele s-apleacă, îşi ia legătura, se ridică de pe scaun ; asemenea şi Tînăra ; părintele trece întîi, apoi Tînăra, condusă la braţ foarte strîns de Avocatul. Cînd acesta închide după ei uşa salonului, se deschide uşa biuroului şi apare coana Tarsiţa, urmată de fiu-său, Lae. Cocoana e şi mai veselă ca dimineaţa.)

III

COCOANA — Eu sunt şi cu mine, ţaţo ! Bonjur !

LAE — Bonjur.

AVOCATUL — Bine c-aţi venit ! vă aşteptam ; chiar acu am pomenit de d-voastră.

COCOANA — Să mă-ngropi !... D-aia sughiţam eu adineaori. *(S-apleacă la urechea Avocatului, îi şopteşte ceva şi rîde ; după ce i-a vorbit, îi dubneşte în faţă.)* Aşa-i că acum nu mai miros ?... Vezi... de dimineaţă, pe stomacul gol... se simte... Ei ! ce ne facem ?... Băiatul n-a găsit scrisoarile alea... pesemne că i le-a furat dumneei.

(Se aud în salon bufnituri înfundate parc-ar pisăgi cineva ceva pe o masă.)

LAE — E capabelă !

AVOCATUL — Cocoană, nu mai este nici o nevoie de scrisori, am găsit eu alt motiv mai puternic decît toate... Afacerea fiului d-tale este ca şi terminată ; e ca şi divorţat, pot să-ţi dau parola mea de onoare... *(Rîzînd.)* Ce-mi dai ?

COCOANA *(s-apleacă la ureche ; Avocatul se fereşte)* — Parol ! să mor ! *(Rîde tare, îşi udă pe buză buricul degetului mare de la mîna dreaptă şi-i arată în sus.)*

AVOCATUL *(către Lae)* — Mă rog, d-ta eşti un caraghios ?

(Cocoana rîde.)

LAE — Cum, domnule ?

AVOCATUL — Lasă-mă să isprăvesc ! eşti un caraghios, ori eşti serios hotărît să te desparţi ?

LAE — Serios, domnule !

(Se aud bufnituri pe masă în salon.)

AVOCATUL *(foarte nervos)* — Bine... Staţi puţin. *(Trece din biurou în salon.)*

COCOANA — *(căutînd chibrituri pe masă, dă de pieile şi şira ţîrului)*: A mîncat cineva ţîri...

AVOCATUL *(se întoarce)* — Uite ce e?... Dacă eu aş putea convinge pe soţia şi pe socrul dumitale să vă despărţiţi de bunăvoie, ce ai avea de zis?

COCOANA — Bucuros!

AVOCATUL *(către Lae)* — D-ta... d-ta ce zici? că d-ta eşti interesat în cauză!

COCOANA — Ce să zică el? el zice ce zic eu...

LAE — Eu zic ce zice mamiţa.

AVOCATUL — Atunci... *(Se gîndeşte o clipă.)* Atunci... *(Merge la uşa salonului.)* Poftim, doamnă; poftim, părinţele.

(Tînăra apare urmată de Popă. Dînd unii cu ochii de ceilalţi, de o parte şi de alta, exclamaţie de surpriză, tablou.)

COCOANA — Ehei! sabalaerosu, taică părinte!

POPA — Cocoana prioteasa! Ptiu! bată-te mama Ana!

COCOANA *(cu humor)* — Care va să zică, v-aţi hotărîtără şi d-voastră.

POPA *(asemenea)* — Slobod!

COCOANA — Lac să fie, că broaşte...

POPA — Lasă, că-ţi cunoaştem guriţa...

COCOANA — Ce spui, ţaţo?

LAE — Lasă acu, mamiţo!...

COCOANA *(Tînărului)* — Taci, prostule!... *(Popii.)* Guriţa mea, ai?

POPA — Guriţa d-tale.

AVOCATUL — Ei, acum ne-am înţeles ! lăsaţi mofturile. *(Cocoana, privind lung la Popa, face semn Avocatului ca de tras la măsea ; Popa, privind la ea, face acelaşi semn Avocatului ; Lae îşi netezeşte pălăriuţa ; Acriviţa roşeşte.)* Care va să zică, este hotărît : fiecare soţ dorind deopotrivă să se despartă, vom face cererea împreună, întemeiată pe art. 214 consimţământ mutual. Poftiţi, şedeţi.

(Toţi şed. Popa îşi toarnă un pahar ; Cocoana fumează ; Lae îşi netezeşte pălăria şi Acriviţa roşeşte.)

AVOCATUL *(către Lae)* — D-ta şezi colea şi scrie. Să facem petiţia. *(Lae se aşază la biurou cu pana-n mînă. Avocatul către prioleasa Tarsiţa, prezentîndu-i un chibrit aprins pentru ţigară.)* Ai văzut ? *(Încet şi serios.)* Ei ! ce-mi daţi ?

COCOANA *(rîzînd şi aruncîndu-i fum în obraz)* — Bravos ! Tot noi să-ţi dăm ? ...Să-ţi dea... *(Face cu ochiul arătînd pe Tînăra ; apoi vrea s-aplece la ureche, dar se opreşte aducîndu-şi aminte de ceva.)* ...U ! Bată-te norocul ! uitasem ! *(Scoate din buzunar o sticlă de spiţărie şi o dă Avocatului.)* Anghelica ! teribilă pentru stomac şi... *(Rîzînd, se apropie de urechea Avocatului şi, făcîndu-i cu ochiul, îi şopteşte o vorbă, apoi iar cu degetul ud.)* Parol ! Să mor, e lucru mare !

AVOCATUL *(către Lae)* — „Domnule Preşedinte... Subsemnaţii..." numele dumitale întreg...

(Avocatul şade, la spatele scriitorului, aproape de tot de tînăra clientă, şi dictează petiţia, pe cînd părintele Petcu bate un ţîr, iar cocoana Tarsiţa aprinde o ţigaretă militară.)

JUSTIȚIE

JUDELE DE OCOL — Care va să zică, d-ta Leanca văduva, comersantă de băuturi spirtoase...

LEANCA — La Hanu-Dracului...

JUD. — Știu... Lasă-mă să-ntreb.

LEANCA — Plătim licența, dom' judecător...

PREVENITUL — Oleo !

JUD. — Tăcere !

LEANCA — ...E păcat pentru mine, dom' judecător...

JUD. — Lasă-mă să te-ntreb...

LEANCA — Te las...

JUD. — Care va să zică, d-ta Leanca văduva, comersantă de băuturi spirtoase, ce reclami de la prevenitul Iancu Zugravu ?

LEANCA *(cu emoțiune treptată)* — Eu, să trăiți, săru' mîna, dom' judecător, eu sunt o femeie sîrmană, Dumnezeu mă știe cum mă chinuiesc pentru o pîine... De aia și pusesem de gînd, de la sfîntu Gheorghe să las prăvălia, care nu mai poate omul de atîtea angarale pentru ca să mai mănînce o bucățică de pîine, și nu ne mai dă mîna să plătim licența.

PREVENITUL — Licența o plătește dom' Mitică.

LEANCA — Dom' Mitică ?... să fie al dracului care minte ?

JUD. — Tăcere ! Nimeni n-are voie să vorbească pînă nu-l întreb eu.

LEANCA — Dacă zice dumnealui că dom' Mitică !... Eu, dom' judecător, săru' mîna, poci să jur că sunt curată la sufletul meu !

JUD. — Nu e vorba de asta !... Spune, cum s-au petrecut lucrurile și ce reclami de la prevenit ?

LEANCA — Eu, dom' judecător, reclam, pardon, onoarea mea, care m-a-njurat, și clondirul cu trei chile mastică prima, care venisem tomn-atunci cu birja de la dom' Marinescu Bragadiru din Piață, încă chiar dom' Tomița zicea să-l iau în birje...

JUD. — Pe cine să iei în birje ?

LEANCA — Clondiru... că zicea...

JUD. — Cine zicea ?

LEANCA — Dom' Toma... se sparge...

JUD. — Cine se sparge ?

LEANCA — Clondirul, dom' judecător !

JUD. *(impacientat)* — Femeie, ce tot bîrîi !... Răspunde o dată lămurit la ce te-ntreb eu ! Ce pretinzi d-ta acum de la prevenit ?

LEANCA *(cu volubilitate)* — Onoarea mea, dom' judecător, care m-a-njurat dumnealui, pardon facu-ți și dregu-ți, și mi-a spart clondirul, că nu vrea să-mi plătească... *(Cu obidă.)* Că eu sunt o femeie sîrmană, și e păcat ! Vine dumnealui gol pușcă, și bea pînă se face tun, și pe urmă, dacă am vrut să chem vardistul, dumnealui zice că mă sulemenește cu chinoroz și vrea s-o tulească, ș-a căzut peste tarabă și s-a făcut praf.

JUD. — Ce s-a făcut praf ?

LEANCA — Clondirul cu mastică ; și pe urmă vrea să fugă.
JUD. — Cine ?
LEANCA — Dumnealui.
JUD. — Ei, ce pretinzi ?
LEANCA — Onoarea mea și trei chile de mastică prima...
JUD. — Bine ; șezi și taci.
LEANCA — Care vine dumnealui...
JUD. — Taci !
LEANCA — Tac, da'...
JUD. — Taci odată !
LEANCA — Am tăcut.
JUD. — Iancu Zugravu ! Ce ai d-ta să răspunzi la pretențiile reclamantei ?
PREVENITUL *(e afumat și pronunță foarte îngălat)* — Eu, domnule judecător, dumneaei zice, pardon, iar ai venit, mă porcule ? că dumneaei n-are niciodată o politică vizavi de mușterei. Eu zic... dacă dom' Mitică...
JUD. — Cine-i dom' Mitică ?
LEANCA — Dom' judecător ! uite, săru' mîna, ș-acuma e beat...
JUD. — Taci ! nu te-ntreb pe d-ta. *(Către prevenit.)* Cine-i dom' Mitică ?
PREV. — Dom Mitică ?... nu-l cunoști pe dom' Mitică ? *(rîzînd ironic)* : al dracului dom' Mitică !
JUD. — Vorbește serios ! Cine-i dom' Mitică ?
PREV. — Care va să zică, dom' Mitică de la pricepție *(cu un zîmbet de fină intenție)*, pricepi dumneatale acușica cum vine vorba noastră *(face cu ochiul)*.
JUD. — Ce are a face dom' Mitică ?
PREV. — Dacă i-a plătit licența.

LEANCA — Să fie-al drac...

JUD. — Taci ! *(Prevenitului.)* Nu e vorba de licență ; e vorba de clondirul cu mastică. A căzut de pe tejghea, dom' judecător ; era pe margine.

JUD. — Cine l-a-mpins ?

PREV. — Piaza-rea, fiindcă zicea că cheamă vardistul... Eu nu vream, că sunt comersant...

LEANCA *(dîndu-i cu tifla)* — Comersant de piei de cloșcă.

JUD. — Te invit să fii cuviincioasă aici ! aici nu-i permis să dai cu tifla !

PREV. *(vesel)* — Bravos, dom' judecător ! Ai văzut și dumneatale acușica ce pramatie e dumneaei ?

JUD. — Nu-ți permit să fii necuviincios aici !... *(aspru)* m-ai înțeles ?

LEANCA *(veselă)* — Hahaha ! bravos, dom' judecător !... să spuie, ce comerț învîrtește...

JUD. *(mai aspru)* — Taci, că te dau afară !

PREV. — Hahahaha ! Brav...

JUD. *(foarte aspru)* — Răspunde ! ce comerț faci d-ta ?

PREV. — Am fost zugrav de case român, dom' judecător... Dac-am văzut că mă omoară concurența străinilor am deschis tombolă cu obiecte la Moși.

JUD. — Da' de chinoroz cum a venit vorba ?

PREV. — Am vrut numai s-o speriu c-o stric *(face cu ochiul)* pardon, la ficsonomia obrazului...

LEANCA — Să mă sperii ? N-ai venit o dată cu căciula umplută cu chinoroz...?

PREV. — Las-o p-aia ! Aia-i altă căciulă ! *(judelui)* : aia a fost la politică.. nu-nțelege dumneei... fomeie...

JUD. — Bine, toate bune, dar de ce vii beat la judecătorie ?

PREV. *(obidit)* — Dacă n-am aminteri coraj, dom' judecător !...

JUD. — Destul !

(Condamnă pe prevenitul Iancu Zugravu la şapte lei despăgubire civilă şi doi lei cheltuieli de judecată.)

LEANCA — Da, dom' judecător, onoarea mea, săru' mîna, nereperată, cum rămîne ?

PREV. *(maliţios)* — Las' că ţi-o repereză dom' Mitică !

C.F.R.

Doi amici, Niță și Ghiță, șed la o masă în berărie și vorbesc încet despre cine știe ce. Ușa stabilimentului se deschide cu zgomot, și intră foarte vesel un muștеriu nou, un om mai mult tînăr ca bătrîn. După toate aparențele, sosește dintr-un alt stabiliment similar, unde trebuie să fi stăruit mult. Noul-sosit se uită la mesele ocupate, pare c-ar căuta o cunoștință, și-și oprește în sfîrșit privirile asupra celor doi amici. Cu pas mai mult hotărît decît sigur, vine drept la masa lor.

Muștеriul cel nou îngălează silabele, pe unele prea slabe neglijîndu-le chiar de tot.

MUȘTERIUL — Salutare, neică.
NIȚĂ și GHIȚĂ — Salutare !
M. — Îmi dați voie ?
N. — ...Poftim !
M. — Nu vă deranjez, ca'va-s'zică.
G. — ...Nu.
M. — Vorbeați ceva secret ?
G. — ...Aș !

(Tăcere.)

M. — Frate... o fi tîrziu ?... că pe-al meu, l-am dat să-l dreagă...

N. — Unu fără un sfert.

M. — Umbli regulat ?

N. — După gară.

M. — ... Mița acu trebuie să fie... Cît ai zis că e ?

G. — Unu fără un sfert.

M. — ...între Ghergani și Conțești... Am lăsat-o să plece cu șeful... *(Bate tare-n masă.)* Bine, frate, eu nu beau nimic, ca'va-s'zică ? Dă-mi o halbă...

(Niță și Ghiță se uită unul la altul, întrebîndu-se reciproc din ochi cine este amicul.)

AMICUL *(ciocnește halba cu paharele amicilor și bea)* — Pardon... un moment. *(Pleacă.)*

G. — Cine e amicul ? îl cunoști ?

N. — Nu.

G. — E cam trecut...

N. — Ce cam ! e bine de tot.

AMICUL *(se-ntoarce la loc)* — Frate, e tîrziu ? Cîte să fie ?

N. — Unu și zece.

A. — Acuma sunt în gară la Titu ; mănîncă gogoși la madam Mari, ca'va-s'zică.

G. — Cine, nene ?

A. — Mița, nu ți-am spus... Băiete, o halbă.

N. — Frate, cine e Mița asta ? fă-mă să-nțeleg.

A. — Cum ? nu știi ?

N. — Nu.

A. — Nevastă-mea, frate.

G. — Bine, nene, nu ți-e frică s-o lași singură noaptea pe drum ?

A. — Păi nu ţi-am spus că nu e singură ?... e cu şeful...
N. — Bine-bine, înţelegem noi, dar... în sfîrşit, tocmai d-aia... parcă... de... o femeie singură...
A. — N-ai grije ! Cupeu separat... Intri, închizi lumina, tragi perdeluţele şi te-ncui pe dinăuntru : cupeu de servici, ca'va-s'zică — sepa'at. *(Face cu ochiul.)* Poţi să dormi pînă dincolo de Filiaşi... Trenul 163... ăl mai bun pentru noi ăsta e : trenul 163... *(Cei doi amici rîd.)* Cîte sunt acuma ?
N. — Unu şi jumătate trecute.
A. — A plecat din Titu... A trecut şi de Mătăsaru. Miţa acu trebuie să-i tragă la soamne...
G. — Da' şeful ?
A. — Şi şeful... Pardon... un moment. *(Pleacă.)*
N. — **E dulce.**
G. — Bărbat de zahăr.
N. — Stăi, să vedem, ce fel de persoană e Miţa.
A. *(se-ntoarce la loc)* — Singură n-aş lăsa-o eu ! ştii ! femeie tînără, nu face să umble singură... Sunt măgari cari n-au manieră şi...
G. — ...Dacă o fi şi curăţică.
A. *(pufneşte de rîs)* — Curăţică !... Miţa, curăţică !... Ce vorbeşti, dom'le ? Îmi pare rău... Frumoasă, dom'le, îngheaţă puţul... Stăi, să vezi... *(Se caută în buzunar, scoate portofelul şi din portofel o poză, pe care o trece amicilor. Amicii privesc lung poza cu nişte ochi plini de admiraţie.)* Ei ? aşa e ?
N. — Straşnică, domnule !
G. — Minune !
A. *(mîndru)* — Aş ! poza e moft ! s-o vezi în natură, dom'le... e ceva, ca'va-s'zică... Mă rog, destul ! s-o vezi în natură !

N. — E naltă ?

A. *(cu siguranță)* — Potrivită.

G. — Blondă ?

A. — Aur, nu altceva. Uite păr ! Crezi că-l face cu fierul ? Aș ! natur... S-o vezi dimineața, cum drăcuiește, că nu și-l poate descurca... E lucru mare !

N. — De cîți ani e ?

A. — Cam de cîți zici d-ta, după poză ?

N. — De vreo douăzeci și cinci.

A. — Vezi ?... Și mai zici că-n poză te flatează... N-a-mplinit nici doășunu.

G. — Fie, nene, să vă trăiască ! ați știut ce-ați ales... Și o iubești ?

A. — Ei bravos !... Cum să n-o iubești !... E lucru mare, domnule, cînd îți spui. Apoi, în gară la noi, o comedie ! Toți pasajerii, cînd trece trenul ziua, toată lumea, uite așa întoarce capul și se uită la ea la fereastră, — că stăm sus în gară.

N. — Da'... șeful unde șade ?

A. — Tot sus.

G. — Șeful e familist ?

A. — Aș ! Nu vrea să se-nsoare ; zice că nu ține la femei. Ce mai rîde Mița de el, e lucru mare ! Mereu îl tachinează, și să vezi ce e frumos, că el se supără ! O dată, nu știu cum l-a tachinat, că s-a certatără strașnic — n-a vorbitără... o zi-ntreagă...

N. — Și pe urmă ?

A. — Pe urmă s-a-mpăcatără ; trebuia să se-mpace, n-avea-ncotro ! dacă mîncăm împreună, ca'va-s'zică ! știi, vine de stă cineva vizavi la masă... nu se poate ! A stat ei serioși cît a stat, și mă făceam și eu serios,

și zice șeful: „Pardon, maşer, v-am călcat!“ și pe urmă ne-a pufnit pe toți rîsul...

G. — Da' șeful ce fel de om e?

A. — Foarte bun băiat...

N. — Nu adică de bun: dar ce fel de om e? în vîrstă?

A. — Ei, aș!... nici de treizeci de ani... Să vezi, dom'le, frumusețe de băiat! Stăi, că am uitat să vi-l arăt. *(Scoate iar portofelul și din portofel o altă poză.)* Uite. *(Amicii iau poza și o privesc cu oarecare gelozie.)* — Așa e?

G. — Voinic bărbat!

A. — Aș! să-l vezi în natură. Mai nalt ca d-ta! și încă în poză nu iese roșu! — Să-l vezi cînd își pune șapca roșie, așa cam la o parte... Straşnic, dom'le! mustățile alea negre ca abanosul și niște sprîncene! Cînd trece trenul, toate cocoanele cu ochii la el, să-l soarbă și mai multe nu! Dacă n-ar avea șapcă roșie, l-ar deochia diavolițele!

N. — Da' scuză-mă, să te-ntreb, copii aveți?

A. *(rîzînd foarte tare)* — Ce vorbești, nene?... sunt însurat numa de cinci luni...

N. — Așa?... apoi atunci, nu e vremea pierdută; o să aveți...

A. — Așa nădăjduim și noi... Cîte ceasuri sunt?... ia vezi.

G. — Două ș-un sfert.

A. — Acuma intră în Leordeni.

N. — Mă rog, da' dumneata ce ești acolo la gară?

A. — Eu?... Magazioner... Mai luăm un rînd?

G. — E cam tîrziu; mîne am canțilerie de dimineață.

A. — Numa un rînd... Băiete! trei...

N. — Și acuma ești în congediu?

A. — Ce conged !... Ce să mai cer conged ! Mă-nvoieşte şeful cînd vreau să plec. Pot să lipsesc şi cîte trei zile ; mai ales acuma, cu criza asta, nu prea e atîta lucru !

G. — Nene, dă-mi voie să-nchin în sănătatea soţiei dumitale... Să vă trăiască.

A. — Mersi !

N. — Şi eu închin în sănătatea şefului d-tale... Să vă trăiască !

A. — Mersi !

G. *(dă să bea, îi răsare şi pufneşte)* — Nene ! *(Cu multă căldură.)* Nene ! lasă-mă să te pup ! *(Se pupă cu magazionerul.)* Eşti mai dulce ca mierea ! *(Rîd toţi.)* Mult aş vrea să cunosc pe şeful şi pe soţia d-tale ! *(Cu duioşie.)* Ce-or fi făcînd ei acum ?

A. — Dorm tun... Cîte ceasuri ai ?

N. — Trei fix.

A. — A intrat în Piteşti... La Piteşti stă treiştrei de minute... *(Cei doi amici îl îmbrăţişează pe rînd şi-l pupă cu multă căldură.)*

G. — Nene ! eşti un om fericit !... să trăieşti !

A. — Asta, ce-i drept, aşa e... sunt fericit ! slavă Domnului ! Nevastă frumoasă am, să-mi trăiască ; slujbuşoară bunicică am — de ! orişicît să zici, magazioner... dacă nu curge, pică ! de şef încai, ce să mai zicem ! ţi-este ca şi un frate, o dată ce ţi-e cumnat, ca'va-s'zică ! *(Amîndoi amicii, după ce au rîs tare, rămîn foarte nedumeriţi.)*

N. — Cum, cumnat ?

A. — Dacă-i fratele Miţii !... Da' ce credeai ?

G. — Atunci, n-am făcut nimic...

A. — Cum, n-am făcut nimic ?

N. — Noi gîndeam...

A. — Cum, nene ? Apăi daca nu-i era frate bun, se putea ? Cum adică ? era să las aşa mîndreţe de femeie... noaptea... cu aşa frumuseţe de bărbat ?... În cupeu de servici !... *(face cu ochiul)* sepa'at, ca'va-s'zică... *(rîde cu multă poftă)* ştii că-mi place !... Cîte ceasuri ai ?

N. — Ce-ţi pasă ?

A. — Vorba e, vreau să ştiu unde e Miţa acuma.

N. *(plictisit)* — Trei şi jumătate trecute.

A. — A plecat din Piteşti... Ai să mergem undeva, să bem cîte un jvarţ.

G. — Nu mai mergem.

A. — De ce ?

N. — Nu mai ai nici un haz !

FIVE O'CLOCK

Five o'clock pe englezește înseamnează *cinci ceasuri*. În lumea mare, fiecare damă-și hotărăște o zi pe săptămînă *(jour fixe)*, cînd primește, la ceasurile cinci după amiazi, vizite și face mosafirilor tratație cu ceai ; de aceea se mai zice și *five o'clock tea*, adică pe românește ceaiul de la cinci ceasuri. În genere, damele din lumea mare publică în carneiul lui Claymoor, spre știința numeroaselor lor cunoștințe, ziua lor de primire. De exemplu, citim în *l'Indépendancé Roumaine* :

„*Madame Esmeralde Piscopesco, five o'clock tea tous les jeudis.*"

— Azi e joi. Haide, zic eu, la madame Piscópescó.

Feciorul în frac și cu mănuși albe mă introduce în salonul splendid al somptuosului *hôtel Piscopesco*. Dar nu văz pe nimeni... A ! în fund ! auz, în salonașul intim de cel mai pur stil Louis XV, ciripind pe-ntrecute, ca doi scatii, două glasuri de coconițe. Merg acolo, madam Măndica Piscopesco cu surioara sa, madam Tincuța Popesco. Cocoana Măndica mă-ntîmpină cu grația-i obișnuită. Mărturisesc drept... Am mare slăbiciune de ceea ce francezul numește *la causerie*, și de aceea frecventez bucuros cercurile *mondains*. Îmi place adică, pe românește, să stau de vorbă

cu damele din lumea mare. Găsesc în conversaţia lor mult mai multă graţie decît în conversaţia bărbaţilor. Femeile ştiu să spună o mie şi o sută de nimicuri într-un mod mult mai interesant decît spun bărbaţii lucrurile cele mai serioase... O floare, o panglicuţă, o deosebire d-abia simţită între două nuanţe, un nimic, distilate prin mintea subtilă a unei femei şi exprimate prin acele dulci modulaţiuni de voce şi prin jocul acela încîntător al luminilor ochilor, capătă, pentru mine cel puţin, un farmec indicibil. Iată-mă dar în elementul meu... Aci, desigur, am să petrec cîteva momente delicioase.

EU — Madam Piscopesco, daţi-mi voie...

MĂNDICA — Vii taman la pont.

TINCUŢA — Ai fost... ?

MĂNDICA — Taci tu !... Las' să-l întreb eu... Ai fost aseară la circ ?

EU — Am fost.

TINCUŢA — Cine mai...

MĂNDICA — Taci, soro ! n-auzi ? *(Către mine.)* Ai văzut pe Miţa ?

EU — Pe sora matale ?

MĂNDICA — Nu... Pe Miţa, pe Protopopeasca a tînără.

EU — Da ; era într-o lojă în faţa mea...

MĂNDICA *(Tincuţii)* — Ai văzut ?

TINCUŢA *(mie)* — Cu cin...

MĂNDICA — Taci !... *(Mie.)* Cu ce pălărie era ?

EU *(încurcat)* — Cu...

(Tincuţa vrea să mă-ntrerupă.)

MĂNDICA *(astupîndu-i gura cu mîna)* — Cu o pălărie mare...

EU *(răsuflînd)* — Da...

MĂNDICA *(Tincuţii)* — Ai văzut ? *(Mie.)* *Bleu gendarme.*

EU — Da...
MĂNDICA *(mie)* — Cu panglici vieux-rose...
(Eu dau din cap afirmativ.)
MĂNDICA *(Tincuții)* — Te mai prinzi aldată ?
TINCUȚA — Stăi, să vedem... *(Mie.)* Era cu bărbatu-său ?
MĂNDICA *(Tincuții)* — Taci tu !
TINCUȚA — Apăi, lasă-mă și pe mine, soro ! Tot tu ?
MĂNDICA *(mie)* — Era cu Protopopescu ?
EU *(încurcat)* — Mi se pare că...
MĂNDICA — Nu era cu Haralambina ?
EU *(și mai încurcat)* — Cu care Haralambina... ?
TINCUȚA — Cu mă-sa.
EU — ...
MĂNDICA — ...O bătrînă mică, urîtă, parcă-i o smochină uscată, și gătită-gătită...
EU *(răsuflînd)* — Da.
TINCUȚA — Cu părul roșu văpsit...
EU — Da, da.
TINCUȚA *(Măndichii)* — Ai văzut ?
MĂNDICA — Ce să văz ?... parcă mă-sa nu știe ! *(Mie.)* A venit cineva în lojă la ele ?
EU — ...
TINCUȚA — Mitică...
EU — Care Mitică ?
MĂNDICA — Ei ! care Mitică...
TINCUȚA — Lefterescu, locotenentul...
EU — Să mă credeți, cuconițelor, pe onoarea mea vă spun, că nu pot să zic, pentru că eu...
MĂNDICA — Pentru că dumneata ești cavaler și nu vrei să spui.
TINCUȚA — Da' pe Lefterescu l-ai văzut în circ ?
EU — Mi se pare că era într-un stal, drept în fața mea.

MĂNDICA — Lîngă loja ei !... *(Tincuţii.)* Ai văzut ? Ai înţeles acum pontul ?... Vezi, dacă eşti proastă ?

TINCUŢA — Peste poate !

EU *(aruncînd o privire pe fereastră şi văzînd o trăsură închisă, care a tras la scară)* — Vorbeşti de lup şi Madam Protopopesco la uşă.

TINCUŢA — Ea !

MĂNDICA — Vezi ce obraznică e !...

EU *(avînd un presentiment şi luîndu-mi pălăria)* : Doamnelor, daţi-mi voie să vă salut... Îmi pare bine că vă găsesc totdeauna vesele şi graţioase... Eu trebuie să mă retrag.

TINCUŢA *(tăindu-mi calea)* — Aşa degrab' ?

EU — Vă asigur că... o afacere... urgentă...

MĂNDICA *(acoperindu-mi uşa)* — Fără să iei măcar un ceai ?

EU *(apăsat din ce în ce mai mult de negrul meu presentiment)* — Parol...

MĂNDICA — Tocma acu ?

TINCUŢA *(smulgîndu-mi pălăria)* — Peste poate !

EU *(trebuind să cedez, cad zdrobit pe un puf).*

FECIORUL — Madam Protopopesco.

(Măndica se face roşie. Tincuţa vînătă, eu galben. Madam Miţa Protopopescu apare uimitoare de frumuseţe şi de toaletă, ca totdeauna, purtînd pălăria bleu gendarme. *Cele trei dame se sărută foarte afectuos.)*

MIŢA — E un ger afară, maşer, că nu-ţi poţi face o idee... Dacă o ţinea aşa toată noaptea, se duce dracului rapiţa !

EU — Nu crez... Am vorbit cu arendaşi...

MIŢA — Aş ! nu mi-a scris azi Protopopescu al meu !

MĂNDIŢA *(Miţii)* — Ai fost aseară...

TINCUŢA *(Măndichii)* — Taci tu ! Las' să-ntreb eu. *(Miţii.)*
Ai fost aseară la circ, madam Protopopesco ?
MIŢA — Da.
MĂNDICA — Sin...
TINCUŢA — Taci !... *(Miţii.)* Singură ?
MIŢA — Nu ; cu maman.
TINCUŢA — Cu maman ?... Bravo !
EU *(sculîndu-mă)* — Doamnelor, eu...
MĂNDICA *(împiedicîndu-mă să iau pălăria şi, încet)* — Tocma la pont ? *(Merge să apese nasturele soneriei.)*
TINCUŢA — Şi... era multă lume în circ ?
MIŢA — Foarte multă.
MĂNDICA *(sunînd prelungit)* — Ce slugi dobitoace ! *(Feciorul vine.)*
MĂNDICA — Nu te-am chemat pe dumneata ; treaba dumitale e să stai la uşă ; unde e dobitoaca de Roza ? Ce face cu ceaiul ? *(Feciorul iese.)*
TINCUŢA *(Miţii)* — Era cineva dintre cunoscuţi ?
MIŢA — Mai nimeni... Era Costandineasca, Dumitreasca, Vasileasca, Georgeasca, Ogretinencile...
(Roza, subreta, apare.)
MĂNDICA — Ce faci cu ceaiul ăla ?
ROZA — E gata, coniţă.
MĂNDICA — Apăi, de ce dracu nu-l aduci odată ?
ROZA — E gata în salon.
MĂNDICA — Atunci, de ce nu spui, proasto ?
(Roza pleacă bombănind.)
MĂNDICA — Să nu bombăneşti, obraznico !
(Toată vremea asta, madam Tincuţa Popesco tace, bătîndu-se pe palma stîngă cu un cuţit de sidef pentru tăiat corespondenţa, pe cînd madam Protopopesco se consideră în oglindă, drăcuindu-şi un cîrlionţ rebel din

frunte, care nu vrea să stea cum trebuie. Madam Piscopesco, cu un gest degajat, ne poftește în salonul cel mare, la ceai. Un samovar și un servici de argint cu coroană de conte deasupra monogramei E. P. [Esméralde Piscopesco] de toată frumusețea.)

TINCUȚA *(Miții)* — Apropo, nu mi-ai spus cine mai era la circ.

MIȚA — Ba ți-am spus... Ogretinencile...

TINCUȚA — Nu... Dintre bărbați...

MIȚA — Dintre bărbați ?

(Eu trec repede din salonaș și-mi iau pălăria.)

MĂNDICA — Nu iei ceaiul ?

EU *(ținîndu-mi în sus și bine pălăria)* — Ba da.

TINCUȚA — Mitică... nu era ?

MIȚA — Mitică ?... nu știu care Mitică...

TINCUȚA — Lefterescu !... sublocotenentul !

EU *(frigîndu-mă cu ceaiul, către Măndica)* — Pardon, eu trebuie să...

MIȚA *(rîzînd foarte veselă, către Tincuța)* — A ! Lefterescu ! Mitică al dumitale...

TINCUȚA — Ba al dumitale, obraznico !

MIȚA — Ba al tău, mojico !

(Eu, scăpînd din mînă paharul cu ceai, împing pe madam Piscopesco cît colo, dau în lături pe fecior și într-o clipă sunt în curte. În poartă întîlnesc pe bravul Lefterescu.)

EU — Un' te duci ?

MITICĂ — La *five o'cloke*, la madam Piscopesco.

EU — Fugi, nenorocitule !

1 APRILE

Desigur, avînd cineva inspiraţie, poate minţi şi mistifica pe altul ori în ce zi peste an ; dar la zi-ntîi de aprile este un fel de datorie, pentru cine ţine la tradiţiuni, să mintă şi să mistifice, inspirat ori nu. Oricît s-ar părea de comună arta mintitului, artă pe care o profesează omenirea întreagă cu atîta pasiune — prima artă frumoasă, pe care a profesat-o speţa noastră — tot, ca orice artă, unii o fac cu mai puţin, alţii cu mai mult talent, cu mai mult sau mai puţin succes. Izvorul ei stă în acea putere nepătrunsă a spiritului, pe care o numim imaginaţiune, şi firește că oamenii nu sunt deopotrivă înzestraţi cu acea putere. Apoi, imaginaţiunea este şi ea condiţionată la fiecare individ de temperamentul şi caracterul lui. Astfel, sunt minciuni şi mistificări vesele, inteligente, delicate ; altele stupide, grosolane, lugubre chiar. De exemplu, tînărul Costică Petrăchescu, controlor al unei mari administraţiuni publice, este vestit printre camarazii lui, atît cei din serviciul central, cît şi cei din serviciul exterior, pentru talentul cu care ştie să mistifice la 1 aprile. Nu se poate o imaginaţie mai bogată. Nota caracteristică a invenţiunilor tînărului controlor este nota lugubră. Cîteva specimene din celebrele-i mistificări vor da o idee exactă cititorului

despre talentul lui d. Petrăchescu. Sunt din anul trecut, 1 aprile 1900 :

Domnului Teodor Ionescu, impiegat clasa III,
Direcţia generală X... Bucureşti

Dragă Tudorache,

Imediat ce vei primi scrisoarea mea, suie-te în tren şi vino aci. Este neapărat nevoie de prezenţa ta. Unchiu-tău Panait este foarte greu bolnav ; l-a lovit iar apoplexia şi doctorii nu mai dau nici o speranţă de scăpare ; cel mult pînă mîine seară poate s-o mai ducă. Am vorbit cu madam Ionescu, mama ta, şi mi-a spus să-ţi scriu, fiindcă singură nu ştie ce măsuri să ia în caz de nenorocire. Prăvălia lui unchiu-tău Panait a rămas pe mîna băieţilor şi a lui Iordache, tejghetarul, aşa că, dacă n-ai fi tu aici la cazul fatal, cine ştie cu ce vă alegeţi la moştenire !

Fă-ţi curaj ! toţi o să trecem prin asta ! aşa e viaţa noastră ! toţi suntem muritori !

Te aştept la sosirea trenului în gară.

Al tău fidel amic
C. Petrăchescu

Domnului Panait Mistopolu, comersant, Tîrgul Y...

Preastimate neică Panait,

Nepotului dumitale Tudorache Ionescu, impiegat clasa III la direcţia noastră generală, i s-a întîmplat o mare nenorocire. Dintr-o desperare de amor, pe care-l trata cu o fată de la maşinile de scris ale serviciului central, a nebunit şi a vrut aseară să-şi spintece pîntecele în canţilerie, cu nişte

foarfeci mari de la registratură. Au sărit mai mulţi camarazi şi, cu mare luptă, i le-au putut smulge din mînă. Atunci, bietul Tudorache a-nceput să cînte şi să joace, şi pe urmă s-a repezit să strîngă de gît pe unul dintre camarazi, crezîndu-l că este amanta lui care-l trădează.

Te rog, nu spune lui madam Ionescu, mama nenorocitului, şi aşteaptă-ne mîne dimineaţă în gară la sosirea trenului. Doctorii au spus că altă scăpare nu e decît liniştea în sînul familiei. Mîne-l aducem pe bietul Tudorache.

Fă-ţi curaj, neică Panait ; aşa e viaţa omului, n-ai ce-i face ! dar păcat de el, că era tînăr !

Încă o dată, nu cumva să lipseşti din gară ca să-l iei în primire pe bolnav.

Al d-tale, cu tot respectul,
C. Petrăchescu

De prisos să mai spunem ce şi-au spus a doua zi, 1 aprile, dis-de-dimineaţă, d. Teodor Ionescu, impiegat clasa III din Direcţia generală X..., şi respectabilul său unchi Panait, cînd s-au întîlnit, la sosirea trenului, pe peronul gării din Tîrgul Y...

Dar alta :

Telegramă

Mandache Smărăndescu, impiegat Direcţia generală X...
Bucureşti

Casele voastre şi prăvăliile aici piaţa mare în flăcări. Răspuns plătit 10 cuvinte.

Petrăchescu

D. Costică Petrăchescu, controlorul, are strînse legături de prietenie cu reporterașul unei mari gazete bucureştene. Îi

dă, foarte emoţionat, următoarea informaţie pentru ediţia de dimineaţă :

„Aseară s-a-ntîmplat în gara N... un teribil accident.

Trenul de persoane sosind pe linia a doua, publicul a dat năvală către peron, trebuind să traverseze şinele liniei întîia.

O damă în vîrstă, voind şi ea să treacă mai la urmă, s-a-mpiedicat în rochie şi a căzut pe şine. A voit să se scoale, cînd iată trenul accelerat, care intră în gară cu o viteză neînchipuită.

Nenorocita femeie se ridicase şi ieşise de pe şine ; dar, fiindcă bătea un vînt puternic şi, poate, din pricina curentului provocat de iuţeala locomotivei, pulpana rotondei umflată a fost apucată de botul maşinei. Într-o clipă femeia a fost smulsă, învîrtită în loc şi apucată sub roţi.

Toată lumea ţipa. În zadar ! mecanicul n-a putut opri decît prea tîrziu, cînd nenorocita era cu desăvîrşire zdrobită — o masă de carne informă.

Victima acestui teribil accident e doamna Tincuţa Constandineasca, soacra d-lui Iancu Dimitrescu, impiegat clasa I în Direcţia generală X...

Nenorocita lasă o frumoasă avere fiicei sale, d-nei Dimitrescu.

Condoleanţele noastre neconsolatului ginere."

Iarăşi de prisos a spune că în aceeaşi zi chiar, la ediţia de seară de 1 aprile, ziarul, felicitînd pe ginere, a anunţat cu bucurie că a fost indus în eroare de un mişel, că d-na Constandinescu nici nu se afla în ziua de 31 marte în tren.

A ! Dar nu numai d. Costică Petrăchescu, controlorul, are imaginaţie ! şi, afară de asta, în fiecare an e cîte un 1 aprile !

Domnului Costică Petrăchescu, controlor
al Direcţiunii generale X...

Tîrgul N...

Dragă Costică,

Am să-ţi dau o veste foarte bună. Aseară în sfîrşit am putut să punem mîna pe noul buget, pe care direcţia l-a ţinut foarte secret pînă acuma.

Ai avut mare noroc. Din posturile de controlori s-au suprimat două, şi s-a înfiinţat încă un subinspector, pe lîngă ceilalţi şapte, cari trebuie să controleze pe cei cinci controlori.

Eşti înaintat în noul post.

Leafa noului subinspector este de 350 de lei pe lună, afară de diurnă ; adică, vei căpăta încă 50 lei diurnă, peste ce aveai în calitate de controlor, şi noi tot cu ce aveam rămînem.

Halal să-ţi fie ! se vede că ai bună protecţie !

Dar, în orice caz, nu crede că suntem invidioşi ; suntem buni camarazi şi te felicităm. Aseară am băut cîte un pahar în sănătatea ta. La revedere ! Amicii tăi sinceri,

Teodor Ionescu, Iancu Dimitrescu,
Mandache Smărăndescu

Alta :

D-lui Costică Petrăchescu, subinspector etc., etc.

Dragă Costică,

Am aflat de la nepotu-meu Tudorache că te-a înaintată-rără. Foarte bine a făcutără. Amploiat ca dumneata deştept

și de treabă n-a mai avutără ei. Să-ți spui drept că ne-am bucuratără și eu, și soră-mea, mama lui Tudorache, ca de copilul nostru. Să trăiești și la mai mare!

Al d-tale ca un părinte,
Panait Mistopolu

Telegramă

Subinspector Costică Petrăchescu etc., etc.

Ginerele spus înaintare. Felicitările noastre sincere.
Tincuța Constandineasca

Direcția generală X... Serviciul administrativ
no. 15245 — 31 marte 1901

Domnului Costică Petrăchescu, controlor etc., etc.

Domnule,

Prin noul buget 1900—1901, suprimîndu-se, pe motive de economie, postul de controlor în care funcționați, vi se aduce la cunoștință că rămîneți în disponibilitate pînă la alte dispozițiuni.

Primiți etc.

Director general N. N...

O NOAPTE FURTUNOASĂ

— Comedie în două acte —

PERSOANELE

JUPÎN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMĂ-REA, cherestigiu, căpitan în garda civică

NAE IPINGESCU, ipistat, amic politic al căpitanului

CHIRIAC, tejghetar, om de încredere al lui Dumitrache, sergent în gardă

SPIRIDON, băiat pe procopseală în casa lui Titircă

RICĂ VENTURIANO, arhivar la o judecătorie de ocol, student în drept și publicist

VETA, consoarta lui Jupîn Dumitrache

ZIȚA, sora ei

In București, la Dumitrache

ACTUL I

(O odaie de mahala. Uşă în fund dînd în sala de intrare; de amîndouă părţile uşii din fund, cîte o fereastră. Mobile de lemn şi paie. La stînga, în planul întîi şi-n planul din fund, cîte o uşă; în dreapta, pe planul al doilea, altă uşă. In dreapta în fund, răzemată de fereastră, o puşcă de gardist cu spanga atîrnată lîngă ea.)

SCENA I

Jupîn Dumitrache, *în haine de căpitan de gardă fără sabie,* şi Nae Ipingescu.

JUPÎN DUMITRACHE *(urmînd o vorbă începută):* Iaca, nişte papugii... nişte scîrţa-scîrţa pe hîrtie! 'I ştim noi! Mănîncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pişicherlicuri... şi seara... se gătesc frumos şi umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieşi cu o femeie pe uliţă, că se ia bagabonţii laie după dumneata. Un ăla... un prăpădit de amploiat, n-are chioară în pungă şi se ţine după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule!

IPINGESCU : Nu se ia după toate, jupîn Dumitrache ; după cum e și femeia ; dacă trage la ei cu coada ochiului și face fasoane, vezi bine ! bagabonții atît așteaptă.

JUPÎN DUMITRACHE : Ba să am pardon ! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d-alea, domnule.

IPINGESCU : Vai de mine ! jupîn Dumitrache, adică, gîndești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac ? Îmi pare rău !

JUPÎN DUMITRACHE : Nu, nene Nae ; dar vreau să zic adică că nevasta mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat ?

IPINGESCU : S-a luat bagabonții și după dumneata ?

JUPÎN DUMITRACHE : S-a luat și se ia !...

IPINGESCU : Și cum ești dumneata !...

JUPÎN DUMITRACHE : Eu am ambiț, domnule, cînd e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : Apoi să știu bine că intru în cremenal ! Să mai văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU : Care bagabont ?

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! iaca... un bagabont ! de unde-l cunosc eu ?

IPINGESCU : Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont ?

JUPÎN DUMITRACHE : Asta-i ! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de ! ai dreptul ; nu știi ce mi s-a întîmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămîni de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU : Aida de ! Coana Veta ! Mie-mi spui ? n-o ştiu eu ?...

JUPÎN DUMITRACHE : Nu că mi-e frică... dar am ambiţ, domnule ; cînd e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : Bagabontul...

IPINGESCU : Că bine zici ! începuseşi să-mi spui istoria.

JUPÎN DUMITRACHE : Stai s-o iau de la cap.

IPINGESCU : Stau.

JUPÎN DUMITRACHE : Ştii dumneata că la lăsata secului am mers la grădină la „Iunion" ; eram eu, consoarta mea şi cumnată-mea Ziţa. Ne punem la o masă, ca să vedem şi noi comèdiile alea de le joacă Ionescu [1]. Trece aşa preţ ca la un sfert de ceas, şi numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de amploiat...

IPINGESCU : De unde ştii că era amploiat ?

JUPÎN DUMITRACHE : După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine şi se pune la altă masă alături, cu faţa spre masa noastră şi cu spatele la comèdie. Şade rezemat într-un peş [2], şade, şade, şade, şi se uită lung şi galiş la cocoane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiţ, mă scol ca să plecăm ; cocoanele nu ! că să mai şedem, că încă nu s-a isprăvit comèdia. Încep să mă-ncruntez la bagabontul şi mai că-mi venea să-l cîrpesc, dar mi-era ruşine de lume ; eu de ! negustor, să mă pui în poblic cu un coate-

---

[1] I. D. Ionescu, cîntăreţ şi director de trupă (vezi şi nota la O *noapte furtunoasă*).

[2] Latură, coastă.

goale nu vine bine... Mai mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchisesc de el... bagabontul cu ochii zgîiți la cocoane ; ba încă-și pune și ochilarii pe nas. Tii ! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sărea ochilarii din ochi și giubenul [1] din cap, de auzea cîinii în Giurgiu.

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : În sfîrșit, se isprăvește comèdia. Ne sculăm să plecăm ; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului ; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea... rușinoasă.

IPINGESCU : Mie îmi spui ? n-o știu eu ?... Ei ?

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! Apucăm pe Sfîntul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pămînt, — papugiul cît colea după noi ; ieșim în dosul Agiei [2], — coate-goale după noi ; ajungem la Sfîntul Ilie în Gorgani, — moftangiul după noi ; mergem pe la Mihai-Vodă ca să apucăm pe la Stabilament, — mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...

IPINGESCU : Rezon ! Ca să nu le rușinezi.

JUPÎN DUMITRACHE : Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU : Rușinoasă, mie-mi spui ?

JUPÎN DUMITRACHE : Cînd s-apucăm de la Stabilament în sus, mă uit înapoi cu coada ochiului, și nu mai văd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mergem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

---

[1] Pălărie înaltă și tare, cilindrică, tip *haut-de-forme*, care și-a luat numele de la pălărierul din București, Jobin (joben).

[2] Prefectura de poliție.

IPINGESCU : Jupîn Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gîndesc că numai ţi-ai făcut spaimă degeaba. Poate că omul o fi şezînd prin partea locului, pe Dealul Spirii. Ei ! a venit şi el la grădină ca şi dumneavoastră, a stat pînă la isprăvitul comèdiei, şi s-a nemerit să apucaţi tot pe un drum ca să vă înturnaţi la domiciliu. El a rămas la al lui şi dumneavoastră aţi mers înainte.

JUPÎN DUMITRACHE : Aşa am crezut şi eu întîi, dar stai să vezi !... A trecut o săptămînă la mijloc. Îmi cam şi uitasem eu de istoria bagabontului ; gîndeam şi eu : poate c-o fi stînd coate-goale prin partea locului, — bunioară vorba dumitale. Aşa, zice cumnată-mea ieri : „Nene, hai deseară la «Iunion» la Ionescu !“ Cum auzii eu de „Iunion“, mă făcui verde la faţă. „Ce să mai căutăm la comèdiile alea nemţeşti [1], nişte mofturi ; dăm parale şi nu înţelegem nimica ; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt şi zicem că ne-am dus.“ — „Aide, nene, zău ! parol ! să n-ai parte de mine şi de Veta !“ Ei ! cînd am auzit aşa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz.

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! haide !... dar unde mă gîndeam eu că o să mi se întîmple un aşa ceva. Ne ducem. Şedem la o masă mai la o parte ; şedem cît şedem şi începe comèdia. Nu ştiu cum mă-ntorc cu ochii înapoi, şi pe cine gîndeşti că văz la masa de la spate ?...

IPINGESCU : Pe bagabontul...

---

[1] Repertoriul trupei lui I. D. Ionescu conţinea cîntece pe mai multe limbi : română, germană, idiş, franceză şi engleză ; „nemţeşti“ — termen popular generic pentru „străine“.

JUPÎN DUMITRACHE : Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule ! Fir-ai al dracului de pungaș !... Bagabontul, nene, cu sticlele-n ochi, cu giubenul în cap și cu basmaua iac-așa scoasă. Cum m-a văzut, — că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu cînd mă necăjesc *(își mîngîie favoritele)* — cum m-a văzut, a sfeclit-o... A întors capu-ncolo și a început să bea din țigară, știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă-ntorc eu iar la loc și mă fac că mă uit la comèdii, se-ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane !... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo ; ...mă-ntorc iar la comèdii, iar se uită la cocoane ; mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo ; mă-ntorc iar la comèdii...

IPINGESCU : Iar se uită la cocoane...

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! iac-așa m-a fiert fără apă toata seara...

IPINGESCU : În sfîrșit ?

JUPÎN DUMITRACHE : În sfîrșit... plecăm ; coate-goale după noi. Era să mă-ntorc în poarta „Iunionului", să-i zic numa : „Ce poftești, mă musiu ?" și să-l umflu ; dar știi, am ambiț ; m-am gîndit : eu negustor... să mă pui în poblic cu un bagabont ca ăla, nu face...

IPINGESCU : Ei ! pe urmă ?

JUPÎN DUMITRACHE : Pe urmă s-a ținut iar gaie după mine.

IPINGESCU : Pînă la Stabilament...

JUPÎN DUMITRACHE : Da, pînă la Stabilament ! S-a ținut după mine pînă la răscruci, știi, unde vrei s-apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu ? „Haide, drace, haide ; să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă !" Aveam de gînd să intru cu cocoanele în casă,

să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă înainte, şi eu să-l iau pe la spate... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb : „Ce poftești, mă musiu ?“ şi să-l şi umflu !... Şi dacă nu-i ajungea, să-mi tai mie favuridele ! *(Îşi mîngîie favoritele.)*

IPINGESCU : Ei ! dacă nu-i ajungea, despărţirea [1] e aproape ; să fi poftit la mine la despărţire cu lăcrămaţie, că-i împlineam eu cît i mai lipsea.

JUPÎN DUMITRACHE : A avut noroc ! mare noroc a avut bagabontul ; a scăpat !

IPINGESCU : Iii ! păcat... Cum ?

JUPÎN DUMITRACHE : Cînd am trecut eu de răscruci cu cocoanele, şi bagabontul era să intre după noi în uliţă, a ieşit haita de cîini de la maiorul din colţ, şi i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Ziţa acasă, m-am suit degrab' cu Veta sus, am trimis pe Chiriac repede în maidan, eu i-am ieşit înainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc ; dar... geaba ! pînă să ieşim noi, fugise bagabontul !

(Se aude glasul lui Chiriac strigînd afară :
„Spiridoane ! Spiridoane !“)

IPINGESCU : Iacătă vine Chiriac. Să n-auză.

JUPÎN DUMITRACHE : Aş ! de el nu mă sfiesc. La din contra, el ştie toată istoria, i-am spus-o de la început... Atîta om de încredere am... Băiat bun !... ţine la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aş fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, ştii, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte,

---

[1] Circumscripţia.

ce să-ți spui ! am ambiț, țiu cînd e vorba la o adică la onoarea mea de familist. De ! cînd lipsesc eu de-acasă cine să-mi păzească onoarea ? Chiriac săracul ! N-am ce zice ! onorabil băiat ! De-aia m-am hotărît și eu, cum m-oi vedea la un fel cu meremetul [1] ca-selor, îl fac tovarăș la parte și-l și însor !

IPINGESCU : Da'... coana Veta ce zice ?

JUPÎN DUMITRACHE : Consoarta mea ?... Ce să zică ?... De ! muierea... mai ursuză. Am cam băgat eu de seamă că nu-l prea are ea la ochi buni pe Chiriac ; dar — știi cum m-a făcut Dumnezeu pe mine, nu-i trec mu-ierii nici atîtica din al meu, — i-am zis pe șleau : „Ne-vastă, e băiat onorabil și credincios ; n-ai ce-i face : ce-i al omului e al omului !"

IPINGESCU : Rezon !

SCENA II

Aceiași — Chiriac

CHIRIAC *(intrînd prin fund)* : Jupîne, trebuie să facem mandat de arestare pentru Tache pantofarul de la Sf. Lefterie ; nu vrea să iasă mîine la izirciț cu nici un preț.

JUPÎN DUMITRACHE : Dar pentru ce nu vrea ?

CHIRIAC : Zice că-i bolnav. Am trimis gornistul de trei ori la el cu biletul și l-a primit cu refuz. Zice mă-sa că nu poate umbla, că de-abia s-a sculat după lingoare.

---

[1] Reparația.

IPINGESCU : Să dea ceferticat medical.

CHIRIAC : M-am dus eu la el chiar în persoană ; zic : pe ce bază nu vrei să vii mîine la ezerciț, domnule ? zice : sunt bolnav, domnule sergent, zice, de-abia mă țiu pe picioare, nu pot să merg nici pîn'la prăvălie, zice ; zic : nu cunosc la un așa rezon fără motiv ; zice : aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o lună de zile, întreabă și pe popa Zăbavă de la Sfîntul Lefterie, zice, alaltăieri m-a grijit, m-a spovedit ; zic : n-am de-a face cu popa Zăbavă, nu-l am pe listă, zic, eu pe dumneata te am pe listă ; să te prezanți mîine la companie. — Acu, trebuie să-i dăm mandat, pentru ca să-l iau mîine dimineață.

JUPÎN DUMITRACHE : Să-i dăm, să-l iei ! Ala-i de-al ciocoilor [1], îl știu eu ; cît a umblat dînsul fel și chip să scape de gardă...

IPINGESCU : Și eu îl am însemnat pe musiu Tache la catastiful meu ; e finul lui Popa Tache.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! vezi !

CHIRIAC : Lasă-l că nu se sfințește el cu mine, jupîne, îl pocăiesc eu... Ei ! după aia pe nea Ghiță Țircădău nu l-a putut găsi gornistul deloc. A fost la el și ieri și astăzi cu biletul ; cică n-a dat pe-acasă de trei zile !

JUPÎN DUMITRACHE : Pricopsitul de cumnatu-meu, n-aș fi mai avut parte de el ! Cine știe în ce cîrciumă s-a-nfundat !...

IPINGESCU : L-am văzut eu azi-dimineață, trecea pe la despărțire.

CHIRIAC : Mă duc să-i trimiț gornistul cu biletul pentru mîine. *(Iese repede.)*

---

[1] Din partidul conservator.

IPINGESCU : Era afumat rău nea Ghiță.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! bravos ! asta e una la mînă. Om stricat, domnule ! Păi de ce am dezvorțat-o pe Zița de el, gîndești ? Nu mai putea trăi cu mitocanul, domnule...

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : Fată frumoasă, modistă și învățată și trei ani la pasion, să-și mănînce ea tinerețele cu un ăla... Tot gîndeam la început, că de ! e tînăr, o să-i treacă mai încolo, o să-și vie la pocăință. Aș, ți-ai găsit ! Țircădău și om de treabă ! Eu, ca ăla, cumnat mai mare, cum am zice ca și un frate, tot i dam povețe fetii să mai rabde, să nu strice casa. Cu azi, cu mîine, a răbdat biata fată — biată să nu fie ! — a răbdat cît a răbdat, pînă m-am pomenit într-o zi că vine țipînd la mine, pe cum că : „Nene, moartă, tăiată, nu mai stau cu mitocanul, scapă-mă de pastramagiul ! să știu de bine că mă duc la mînăstire, pîine și sare nu mai mănînc cu el !“ Ei ! dacă am văzut ș-am văzut, zic : „Lasă, Ziță, zic, îți găsești tu norocul, n-a intrat zilele-n sac ! acu e vremea ta ! Lac să fie, că broaște destule !“ — ș-am dezvorțat-o. Apoi nu mai era de suferit așa trai. N-o mai maltrata, domnule, măcar cu o vorbă bună. Mă rog, o dată ce nu e bărbatul levent, ce fel de casă să mai fie ș-aia ?

IPINGESCU : Mie-mi spui ? Nu i-am încheiat eu procesul-verbal atuncea noaptea, cînd a tratat-o cu insulte și cu bătaie ?

(Chiriac reintră.)

JUPÎN DUMITRACHE : Apoi de ! n-a avut dreptul muierea să-l lase ? Om fără ambiț, domnule, nu ținea la

onoarea lui de familist ! Un mitocan, mă rog ; zice că-i negustor, alege-s-ar praful !

CHIRIAC : Jupîne, da' deseară știi că ești de rond... mergi ?

JUPÎN DUMITRACHE : Mai e vorbă ! cum să nu merg ? De ce m-am îmbrăcat ? nu vezi ?

CHIRIAC : Jupîne, da' faci toate posturile ? nu-i așa ? Nu sunt multe... pînă pe la două după douăspce le isprăvești.

JUPÎN DUMITRACHE : Așa, cam pe la două după douăspce, ca totdeauna... Chiriac băiete *(îl trage la o parte)*, ia vezi tu... mă știi că am ambiț, cînd e vorba la o adică, țiu la...

CHIRIAC : Lasă, jupîne, că doar nu mă cunoști de ieri, de-alaltăieri.

SCENA III

Aceiași — Spiridon *(aducînd o gazetă)*

JUPÎN DUMITRACHE *(lui Spiridon)* : Dar mai mult nu puteai să șezi, mă ?

SPIRIDON : Vezi că era mulți mușterii, jupîne, pînă să-mi dea madama gazeta. *(Ipingescu ia gazeta.)*

JUPÎN DUMITRACHE : Mă Spiridoane, fii băiat de treabă, mă, că iau pe sfîntul Niculae din cui ; știi că i-am pus sfîrcul nou de ibrișim, să nu-i fac saftea pe spinarea ta !

SPIRIDON : Da' de ce, jupîne ?

JUPÎN DUMITRACHE : Atîta-ți spui eu ție : aida ! du-te iute și cere cocoanii să-mi dea sabia și cintironul.

(Spiridon pleacă.) Chiriac, băiete *(îl ia la o parte)*, ia vezi, știi că am ambiț, țiu cînd e la o adică...

CHIRIAC : Lasă, jupîne, mă știi că consimț la onoarea dumitale de familist.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! ia vezi...

CHIRIAC : N-ai grije, jupîne... Eu mă duc să închiz cantorul și magazia. *(Către Ipingescu, care, de cînd a adus Spiridon gazeta, a sorbit-o cu ochii pe toate fețele.)* Bonsoar, nene Nae.

IPINGESCU : Salutare, onorabile !

(Chiriac iese, prin fund, după ce a schimbat gesturi de înțelegere, despre onoarea de familist, cu Jupîn Dumitrache.)

SPIRIDON *(vine din dreapta cu sabia și cintironul)* : Iaca, na, jupîne, poftim.

JUPÎN DUMITRACHE : Ce făcea cocoana, mă ?

SPIRIDON : Cosea galoanele la mondirul lui nea Chiriac.

JUPÎN DUMITRACHE : Ce-a zis ?

SPIRIDON : Zicea că să vii mai devreme la noapte, că-i urît singură-n casă.

JUPÎN DUMITRACHE : Uite, mă ! Ce ți-e cu muierea fricoasă ! *(Strajnic.)* Da' Chiriac nu-i aicea ?

SPIRIDON : Jupîne, nea Chiriac mi-a zis să-nchidem mai degrabă, că ai să pleci de rond.

JUPÎN DUMITRACHE : Du-t' de ado cheile și le du lui Chiriac jos. *(Spiridon iese.)* Nene Nae, auzișI cum îmi poartă Chiriac de grija rondului ? Ei ! i-e tot frică să nu uit reglementul. Are ambiț băiatul, ca să fie compania noastră ceva mai abitir din toate. Gîndești dumneata că mai primeam eu să fiu căpitan dacă nu-l alegea pe el sergent ? Știi cum a regulat compania ? E prima, domnule, poci să zic...

IPINGESCU : Bravos !
JUPÎN DUMITRACHE : Face să-i dea şi dicoraţie !
IPINGESCU : Să-i dea ! de ce să nu-i dea ? Şi el e d-ai noştri, băiat din popor...
JUPÎN DUMITRACHE : Firește, dicorăţiile nu sunt făcute tot din sudoarea poporului ?
IPINGESCU : Rezon !
SPIRIDON *(venind din fund)* : S-a închis, jupîne ; acuma eu... mă duc să mă culc ?
JUPÎN DUMITRACHE : Da, dar tutun şi cărticică ţi-ai luat ? chibrituri ai ?
SPIRIDON : Ce tutun, jupîne ?
JUPÎN DUMITRACHE : Te faci că nu înţelegi, ai ? Nu ştii ce tutun ? Eu n-am aflat că tragi din ţigară ? Aoleo, Spiridoane, nu te-oi prinde odată !... Săracul sf. Niculae ! i ştii tu păpara lui !...
SPIRIDON : Zău, jupîne.
JUPÎN DUMITRACHE : Haide, pleacă. *(Spiridon pleacă.)* Mă ! spune lui nen-tu Chiriac să nu uite de ce ne-a fost vorba... să fie cu ochii-n patru.
SPIRIDON *(ieşind)* : Bine, jupîne.

SCENA IV

Ipingescu, Jupîn Dumitrache

JUPÎN DUMITRACHE *(şezînd pe scaun)* : Hei ! ia să vedem acu ce mai zice politica. Citişi ceva ?
IPINGESCU : Bravos ziar, domnule ! Ăsta ştiu că combate bine.

JUPÎN DUMITRACHE : Apoi nu-i zice lui degeaba *Vocea Patriotului Naţionale* !... Ia citeşte.

IPINGESCU *(citeşte greoi şi fără interpuncţie)* : „Bucureşti 15/27 Răpciune [1]. — Amicul şi colaboratorele R. Vent..., un june scriitor democrat, a cărui asinuitate o cunoaşte de mult publicul cititor, ne trimite următoarea prefaţiune a unui nou op al său. I dăm astăzi locul de onoare, recomandînd cu căldură poporului suveran scrierea amicului nostru *Republica şi Reacţiunea* sau *Venitorele şi Trecutul*. — Prefaţiune. — «Democraţiunea română, sau mai bine zis ţinta Democraţiunii romane este de a persuada pe cetăţeni, că nimeni nu trebuie a mînca [2] de la datoriile ce ne impun solemnaminte pactul nostru fundamentale, sfînta Constituţiune»..."

JUPÎN DUMITRACHE *(mulţumit)* : Ei, bravos ! Aici a adus-o bine.

IPINGESCU *(căutînd şirul unde a rămas)* : „...A mînca... sfînta Constituţiune..."

JUPÎN DUMITRACHE *(cam nedomirit)* : Adică, cum s-o mănînce ?

IPINGESCU : Stai să vezi... că spune el... „Sfînta Constituţiune, şi mai ales cei din masa poporului..."

JUPÎN DUMITRACHE *(nedomirit)* : E scris adînc.

IPINGESCU : Ba nu-i adînc deloc. Nu pricepi ? Vezi cum vine vorba lui : să nu mai mănînce nimeni din sudoarea bunioară a unuia ca mine şi ca dumneata, care suntem din popor ; adică să şază numai poporul la masă, că el e stăpîn.

---

[1] După calendarul popular, „Răpciune" e luna septembrie.

[2] *A manca*, franţuzism, de la *manquer*, a lipsi.

JUPÎN DUMITRACHE *(lămurit)*: Ei! așa mai vii de-acasă. Bravos! Zi-i nainte.

IPINGESCU: Stai să vezi: acum vine un ce și mai tare.

JUPÎN DUMITRACHE: Ei?

IPINGESCU *(urmînd citirea)*: „...A mînca poporul mai ales, este o greșală neiertată, ba putem zice chiar o crimă...“

JUPÎN DUMITRACHE *(cu deplină aprobare)*: Știi că și aici lovește bine! Da! cine mănîncă poporul să meargă la cremenal!

IPINGESCU *(bătînd cu mîna-n gazetă)*: Apoi de ce scrie el, sireacul!

JUPÎN DUMITRACHE: Dă-i nainte, că-mi place.

IPINGESCU: „...Ba putem zice chiar o crimă. *(Schimbînd tonul și mai grav.)* Nu! Orice s-ar zice și orice s-ar face, cu toate zbieretele reacțiunii, ce se zvîrcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice; cu toate urletele acelora ce cu nerușinare se intitulează sistematici opozanți...“

JUPÎN DUMITRACHE *(care la fiece accent al lui Ipingescu a dat mereu din cap în semn de aprobare, îl întrerupe cu entuziasm)*: Hahahaha! i-a-nfundat!

IPINGESCU *(urmînd cu tărie)*: „Nu! în van! noi am spus-o și o mai spunem: situațiunea Romaniei nu se va putea chiarifica; ceva mai mult, nu vom putea intra pe calea viritabilelui progres, pînă ce nu vom avea *sufragiu* universale...“ *(Amîndoi rămîn foarte încurcați.)*

JUPÎN DUMITRACHE: Adicătelea, cum vine vorba asta?

IPINGESCU *(după adîncă reflecție)*: A! înțeleg! bate în ciocoi, unde mănîncă sudoarea poporului suveran... știi: masă... sufragiu...[1]

---

[1] Confuzie între *sufràgiu* (vot) și *sufragìu* (servitor).

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! acu înțeleg eu unde bate vorba lui ! Ei ! bravos ! bine vorbește...

IPINGESCU : Ăsta combate, domnule, nu ți-am spus eu ?

JUPÎN DUMITRACHE : Apoi, nu-i zice lui degeaba *Vocea Patriotului Naționale !*

IPINGESCU : „...Pînă ce nu vom avea un *sufragiu* universale. Am zis și subsemnez ! R. Vent... studinte în drept și publicist."

(Cînd încă nu sfîrșește bine Ipingescu de citit, se aude afară, în stradă, la dreapta, ceartă mare.)

UN GLAS DE BĂRBAT *(de afară)* : Lasă, cocoană ! Poate că să mor și să nu ți-o fac !

GLASUL ZIȚII *(de afară)* : Mitocane ! pastramagiule ! la polițiune ! *(Amîndouă glasurile vorbesc deodată.)* Nene Dumitrache !

(Jupîn Dumitrache și Nae Ipingescu rămîn uimiți.)

JUPÎN DUMITRACHE *(ascultînd)* : Săi, nene Nae !

IPINGESCU : Urgent ! *(Strînge repede gazeta și scoate fluierul de la chiotoarea mondirului. Amîndoi ies fuga prin fund, Ipingescu șuierînd signalul de alarmă.)*

SCENA V

SPIRIDON *(singur, intră din dreapta făcîndu-și o țigară)* : Măă ! al dracului rumân și jupînul nostru ! Bine l-a botezat cine l-a botezat „Titircă Inimă-Rea". Ce are el cu mine ? Zău ! biata cocoană și cu nea Chiriac ! cu ei mai am noroc, ei mă mai scapă de afurisitul, că despre partea lui jupîn Titircă Inimă-Rea, halal să fie de oasele mele ! m-ar cotonogi. Ieri săptămîna, cînd

s-a întors de la grădină cu cocoanele, m-a găsit deştept : „Bravos, musiu Spiridoane ! zice, nu te-ai culcat pîn-acuma ; mîine dimineaţă jupînul săracul să deschiză prăvălia ; ai stat pîn-acuma să bei tutun, ai ? — Nu, jupîne, zic, da' dacă nu mi-e somn. — Nu ţi-e somn, ai ? stăi că-ţi fac eu ţie poftă de culcat !“ Bietul nea Chiriac m-a scăpat, că luase pe sfîntul Niculae din cui... Ieri seară m-a găsit dormind : „Bravos, musiu Spiridoane ! zice ; dormi, ce-ţi pasă ! tutun ai tras destul, acum tragi la aghioase ; trai, neneaco, cu banii băbachii ! — Nu, jupîne, da' dacă mi-a fost somn, zic. — Somn, ai ? Te trage traiul ăl bun la somn ? (Auzi, cu sfîntul Niculae trai bun, cădea-i-ar bunul pe inimă lui jupînul !) Tragi la somn ? Stai că am eu leac să-ţi tai de piroteală.“ Şi mi-a şi pus mîna-n păr. Dacă nu era cocoana să sară pentru mine tocmai la apropont, mă rupea, că nu'ş ce-avea, era turbat rău de tot. *(S-aude zgomot.)* Auliu ! vine ! *(Stinge repede ţigara cu degetele şi o bagă în buzunar.)*

SCENA VI

Spiridon, Ziţa *(intră agitată)*

ZIŢA : Auzi mizerabilul ! să se-ntinză pînă-ntr-atîta ca să-mi facă un afront.

SPIRIDON : Dumneata eşti, cocoană Ziţo ? Bine că venişi. Eu n-am putut să viu. Mi-era frică să nu mă spuie nea Chiriac lui jupînul, că am umblat noaptea pe drum...

ZIŢA *(repede)* : Ei ! l-ai găsit ? i-ai vorbit ? i-ai dat ? i-ai spus ?

SPIRIDON : Da, cocoană.
ZIŢA : Ce-a zis ?
SPIRIDON : „Mersi !“
ZIŢA : Şi tu ce i-ai spus ?
SPIRIDON : „Pentru puţin.“
ZIŢA : Nu i-ai spus cum ţi-am zis eu ?
SPIRIDON : Ba da, l-am luat să-i arăt casa.
ZIŢA : Nu mai trebuia să-i arăţi nimic, că-i scrisesem eu în bilet unde să vie.
SPIRIDON : Aşa mi-a zis, să-i arăt casa, ca să meargă la sigur... Dar cînd să ies de pă maidan cu dumnealui, tocmai trecea jupînul de la vale ; am lăsat pe persoana în chestie să m-aştepte pe maidan şi eu am sărit peste uluci prin fundul curţii, că mi-era frică să nu dea jupînul cu ochii de mine, ori să vie acasă şi să nu mă găsească.
ZIŢA : Prostule ! nu ştii că nenea e de rond la noapte ? nu mai dă pe-acasă pînă la ziuă.
SPIRIDON : Dar dacă mă găsea pe uliţă, plăteai dumneata pielea mea ?
ZIŢA : Ei ! şi zi, persoana în chestie aşteaptă pe maidan ?
SPIRIDON : Da, şi mi-a dat şi biletul ăsta ca să ţi-l aduc.
ZIŢA *(luînd biletul)* : Şi nu mi-l dai mai curînd ? Adu să văz. *(Merge la o parte şi citeşte.)* „Angel radios ! de cînd te-am văzut întîiaş dată pentru prima oară, mi-am pierdut uzul raţiunii... *(Îşi comprimă palpitaţiile.)* Te iubesc la nemurire. *Je vous aime et vous adore : que prétendez-vous encore ?* [1] Inima-mi palpită de amoare. Sunt într-o poziţiune pitorească şi mizericordioasă şi sufăr peste poate. O, da ! Tu eşti aurora sublimă, care

[1] Te iubesc şi te ador : altceva ce mai pretinzi ? (fr.).

deschide bolta azurie într-o adoraţiune poetică infinită de suspine misterioase, pline de reverie şi inspiraţiune, care m-a făcut pentru ca să-ţi fac aici anexata poezie : „Eşti un crin plin de candoare, eşti o fragilă zambilă, Eşti o rază parfumată, eşti o tînără lalea ! Un poet nebun şi tandru te adoră, ah ! copilă ! De a lui poziţiune turmentată fie-ţi milă ; Te iubesc la nemurire şi îţi dedic lira mea ! Al tău pentru eternitate şi *per toujours* [1]."

(Foarte aprinsă, îşi face vînt cu scrisoarea şi se plimbă repede.)

Spiridoane, băiete, du-te, du-te iute ; te aşteaptă siguralmente... du-te... spune-i să aştepte, viu şi eu după tine numaidecît, numai să vorbesc cevaşilea cu ţăţica.

SPIRIDON : Nu pot, cocoană, să mă duc, pînă nu mi-o da voie ori nea Chiriac, ori cocoana.

ZIŢA : Unde-i Chiriac ?

SPIRIDON : Nu ştiu, pîn curte.

ZIŢA : Dar ţaţa ?

SPIRIDON : Lucrează dincolo. *(Ziţa porneşte spre uşa din stînga, cînd uşa se deschide şi Veta intră.)* Iacătă-i cocoana.

SCENA VII

Aceiaşi — Veta

VETA *(intră cu lucrul în mînă ; coase galoanele la un mondir de sergent de gardă civică ; este obosită şi distrată, vorbeşte rar şi încet)* : Cine-i aici ? *(Văzînd pe*

---

[1] Formă provenită din expresia franceză *pour toujours* (pentru totdeauna), în care „pour" francez este înlocuit prin latinescul „per".

Ziţa.) A ! tu erai ? mă miram cine-i. *(Trece încet să şază cu lucrul la masa din dreapta.)*

ZIŢA : Eu, ţăţico ; te rog lasă pe Spiridon să se ducă pîn' la mine acasă, ca să-mi aducă mantelul ; bate vîntul şi mi-e frică să nu răcesc cînd m-oi întoarce... *(Tăcere. Veta şade la dreapta şi lucrează adîncită în gînduri.)* Îl laşi, ţaţo ? *(Se apropie de ea.)*

VETA : Ai ? ce să las ?

ZIŢA : Să laşi pe Spiridon să-mi aducă ceva de acasă.

VETA : Da, îl las.

ZIŢA : Du-te, Spiridoane.

(Spiridon, după ce schimbă priviri şi semne cu Ziţa, iese.)

VETA : Dar tu, Ziţo, la ce-ai venit ? *(Lucrează înainte.)*

ZIŢA : Stai să-ţi spui... Dar nu mă-ntrebi, ţaţă, să-ţi povestesc ce am păţit cu mitocanul ! Să vezi, e halima... Auzi, mizerabilul ! să-ndrăznească să-mi ţie drumul ca să-mi facă un atac... Stai, ţaţo, să-ţi spui şi să te cruceşti, nu altceva. Mai adineaori şedeam acasă. Tuşica, cum ştii c-a făcut-o Dumnezeu, se culcă o dată cu găinile. Eram ambetată [1] absolut. „Dramele Parisului“ [2] cîte au ieşit pînă acuma le-am citit de trei ori. Ce să fac ? n-aveam ce citi. Zic : hai să mă duc la ţaţa, dacă nu s-o fi culcat, să mai stăm puţin de vorbă. Scoţ ivărul de la şalon şi plec. Cînd să trec pe maidan, mă pomenesc cu mitocanul, cu pricopsitul de Ţircădău, că-mi taie drumul. „Bonsoar-bonsoar“, şi ştii deodată,

---

[1] Plictisită, iritată.

[2] Romane populare, făcute după răsunătoarele *Mystères de Paris* de Eugène Sue.

sanfasò [1] : „Hei, cocoană, zice, mai bine ţi-e acuma văduvă ? — Pardon, domnule, zic, n-am de-a face cu dumneata, şi mai întîi cînd e la o adică, nu sunt văduvă, sunt liberă, trăiesc cum îmi place, cine ce are cu mine ! acu mi-e timpul : june sunt, de nimini nu depand, şi cînd oi vrea, îmi găseşte nenea Dumitrache bărbat mai de onoare ca dumneata. — Mi că t-ei căi ! — Zic : pardon, domnule, nu-ţi permit să te-ntinzi mai mult la un aşa afront ; mă-nţelegi ? — zice...

VETA *(întrerupînd-o scurt)* : Ziţo... ce e cînd ţi se bate tîmpla a dreaptă ?

ZIŢA : Îţi vine o bucurie.

VETA : Mie, bucurie ?... nu crez.

ZIŢA : Da' de ce nu ?

VETA : Da' cînd ţi se bate a stîngă ?

ZIŢA : Te-mpaci cu o persoană cu care eşti certată.

VETA *(ridicînd capul cu mult interes)* : Da ? *(Dînd din umeri.)* Cu cine să mă-mpac ?... nu sunt certată cu nimeni.

ZIŢA : Aşa... zic mitocanului ...ţaţo, că era trăsnit... Am auzit că de la o vreme-ncoace într-o băutură o duce. Uf ! ţăţico, maşer, bine că m-a scăpat Dumnezeu de traiul cu pastramagiul ! Să trăiesc eu cu un mitocan ! Nu era de mine ; eu sunt o persoană delicată ; bine că m-am văzut liberă !... Aşa — să nu-mi uit vorba — zic mitocanului : „Nu-ţi permit, domnule, să te naintezi la un aşa afront ! Da' el : Gîndeşti, zice, că o să te măriţi, cocoană ? — Asta mă-mportă pe mine, cine ce treabă are ! — Să te măriţi, ai ? cît o

---

[1] Forma stîlcită a expresiei franceze „sans façons" — în mod familiar, fără mofturi.

trăi Ghiță Țircădău, ori să te-nhăitezi cu vreunul ? Săracul ! Dar să știu de bine că merg cu el de gît pînă la Dumnezeu, tot n-ai dumneata parte de un așa ceva ; încai dacă m-ai lăsat pe mine, să te duci la mînăstire, că așa te lăudai la trebunar !... — Mitocane, pastramagiule ! la polițiune ! vardist ! nene Dumitrache !...“ Am avut, țață, parte că a sărit nenea Dumitrache și cu Nae ipistatul ! aminteri, mitocanul scosese șicul [1] de la baston pentru ca să mă sinucidă... Ei ! ce zici dumneata, țățico, de nasul care și l-a luat mitocanul ? *(Veta nu răspunde ; Zița s-apropie de ea și o observă.)* Țață ! ce ai ? plîngi ?

VETA *(ștergîndu-se la ochi)* : Eu ? de ce să plîng ? Mă doare capul, mi-e cam rău.

ZIȚA : Îți sunt ochii turburi grozav...

VETA : Nu-ș' ce am ; parcă mă-ncearcă niște friguri.

ZIȚA : Nenea e de rond la noapte ?

VETA : Da. *(S-apucă iar de lucru.)* Tu mai stai, Ziță ?

ZIȚA : Nu, țață ; o să mă duc și eu să mă culc ; trebuie să fie tîrziu.

SPIRIDON *(intră încet și trece repede lîngă Zița)* : Cocoană ! *(Încet.)* Pînă acu am așteptat degeaba. L-am căutat peste tot, și pe maidan, și pe uliță, nu e nicăieri.

ZIȚA : Biletul, zici că i l-ai dat ?

SPIRIDON : Nu știi ? I l-am dat de cînd m-am dus la tutungerie, cînd m-a trimes jupînul. *(Iese în dreapta.)*

ZIȚA : Bine. *(Către Veta)* Ei ! țață, eu mă duc, bonsoar, alevoa. Culcă-te și matale, nu mai lucra dacă ți-e rău.

---

[1] Vergea de fier ascuțită, prinsă într-un mîner, care este și capul bastonului.

VETA : Lasă să-mi fie rău. *(Rîzînd silit.)* Mai bine ar fi să mor.

ZIŢA : Vai de mine ! Ce vorbă-i asta ? Ce, ţi-e rău de tot ? Să trimitem să caute pe cineva.

VETA : Aş ! eşti nebună ! nu vezi că glumesc ? Mă doare capul ; nu ţi-am spus ? Am lucrat mult la lumînare. *(Are un fior.)* M-a tras şi fereastra... Cum m-oi culca, îmi trece.

ZIŢA : Atunci, alevoa, bonsoir, ţaţo. *(Pleacă şi se întoarce.)* A ! să nu uit ; mîine ne vedem, ştii că-i sărbătoare. Să ne legăm de nenea să ne ducă la „Iunion".

VETA : La „Iunion" ? nu, Ziţo, nu mai merg la „Iunion".

ZIŢA : Da' de ce ?

VETA : Pentru că... pentru că nu-mi face nici o plăcere acolo, nu-nţeleg comèdiile alea... Ei ! ce să-ţi spui ! nu voi.

ZIŢA : Ei, Doamne ! ţaţo, parol, ştii că eşti curioasă ! Ce, pentru comèdiile alea mergem noi ? Mergem să mai vedem şi noi lumea. Ce adică toţi cîţi merg acolo înţeleg ceva, gîndeşti ? Merg numai aşa de un capriţ, de un pamplezir ; de ce să nu mergem şi noi ?

VETA : De ce, de ne-ce, nu voi să merg.

ZIŢA : Aide, zău, ţaţo ; zic eu lui nenea... vrei ?

VETA : Nu voi, ţi-am spus o dată, şi nici dumnealui nu mai vrea să meargă ; mi-a spus de azi-dimineaţă ; degeaba-i zici.

ZIŢA : Zău ! ţăţico, parol ! să mă-ngropi !

VETA : Nu merg, Ziţo, nu. Mă ştii tu ; cînd zic o vorbă e vorbă.

ZIŢA : Zi, nu vrei să mergi, ţaţo ?

VETA : Nu.

ZIŢA *(obidindu-se treptat)* : Nu ?

VETA : Nu.

ZIŢA *(podidind-o plînsul)* : Fir-ar a dracului de viaţă ş-afurisită ! că m-a făcut mama fără noroc ! *(Pleacă.)* N-am avut parte şi eu pe lume măcar de o compătimire ! *(Iese, plîngînd şi trîntind uşa, prin fund. — Spiridon intră din dreapta.)*

SCENA VIII

Spiridon, Veta

VETA *(lasă mondirul din mînă)* : Spiridoane băiete, tu de de ce mai stai ? mai ai vreo treabă ?

SPIRIDON : Nu, cocoană.

VETA : Apoi, dut'te culcă, ce mai aştepţi ? — Domnul Chiriac unde este ?

SPIRIDON : E jos, pîn curte ; adineaori şedea pe laviţa de la poartă. Dar... nu ştiu ce o fi avînd nea Chiriac, cocoană... parcă nu-i sunt toţi boii acasă...

VETA : Cine ştie ce-o fi avînd şi dumnealui.

SPIRIDON : E necăjit foc ; un ceas s-a tot plimbat pe jos ; cînd am trecut prin curte, umbla de colo pînă colo, parcă vorbea singur şi se bătea cu pumnii-n piept...

VETA : O fi supărat, cine ştie !... Spune-i să-nchiză poarta. Galoanele i le-am cusut ; uite mondirul, să i-l duci.

SPIRIDON : Bine, cocoană. *(Vrea să plece cu mondirul.)*

VETA : Pe urmă să-i spui... nu ; pe urmă, să te duci să te culci, nu mai ai ce căuta p-aci. Să nu vie dumnealui să te găsească deştept, că iar o paţi.

SPIRIDON *(aparte)* : Ei, că parcă dacă m-o găsi dormind nu-i tot un drac !

VETA : Aide, du-te.
SPIRIDON : Mă duc ; noapte bună, cocoană.
VETA : Noapte bună, Spiridoane. *(Spiridon iese.)* Noapte bună !... Săracul Spiridon ! nu știe el ce-i pe sufletul meu, nu știe el cum rîde de mine ! Eu și noapte bună !... *(Merge încet la fereastra din dreapta ușii din fund, se uită în curte, apoi se-ntoarce tot adîncită în gînduri.)* Ei ! dacă nu vrea omul, nu vrea !... dragoste cu sila nu se poate. — Nu-i mai place, nu mai vrea !... bine ! n-o să mor nici eu !... De unde știi ? poate mai bine că s-a întîmplat așa... A ! de ce mai dă Dumnezeu omului fericire, dacă e să i-o ia înapoi ! ? De ce nu moare omul cînd e fericit ! ? De ce am trăit eu s-ajung la așa ceva ! ?... *(Plînge ; se aude zgomot.)* Vine ! *(Se șterge la ochi repede și vrea să plece.)* Nu ! nu mai voi să fiu proastă ; dragoste cu sila nu se poate ! *(Pornește să iasă spre stînga, cînd intră Chiriac, care rămîne un moment la ușă. Veta stă locului. Tăcere.)*

SCENA IX

Chiriac, Veta, *apoi de afară* Jupîn Dumitrache *și* Ipingescu

CHIRIAC : Dumneata m-ai chemat ?
VETA : Eu ?... nu.
CHIRIAC : Spiridon mi-a spus că...
VETA : Da... am zis lui Spiridon să-ți ducă mondirul ; l-am cusut.
CHIRIAC : Mersi !

VETA : Pentru puțin.

(Pauză.)

CHIRIAC : Poarta... am închis-o.

VETA : Bine. *(Întoarce capul în fața scenii ; e mișcată.)*

CHIRIAC : Alt nimic nu mai ai să-mi poruncești ?

VETA : Ce ! eu să-ți poruncesc dumitale ?

CHIRIAC : Să-mi poruncești, firește ; nu-mi ești stăpînă ?... nu sunt slugă în casa dumitale, cu simbrie ?

VETA *(întorcîndu-se cu fața spre Chiriac)* : Bine, domnule Chiriac, bine ; zi înainte, că n-ai zis destule.

CHIRIAC *(înaintează)* : Ei ! de ieri seară pînă acu cum ai petrecut ? Ți-e mai bine așa ?

VETA *(scoborînd un pas spre a se depărta de el)* : Da.

CHIRIAC : Îți pare bine de ce-ai făcut ?

VETA : Nu mă știu să fi făcut nimic ; dar nu-mi pare rău că s-a întîmplat așa.

(Pauză.)

CHIRIAC *(mai apropiindu-se)* : Mîine seară mergi iar la „Iunion" ?

VETA : Dacă o vrea dumnealui să mergem, trebuie să merg, firește.

CHIRIAC : Ca să te curtezi cu amploiatul dumitale ?

VETA *(tresărind și ridicînd capul spre el)* : Domnule, te-am rugat să fii bun să nu-mi mai zici vorba asta. Dacă n-ai avut destulă vreme să mă cunoști, păcat ! Eu te credeam pe dumneata mai deștept.

CHIRIAC *(stă la îndoială, apoi se mai apropie)* : Jură-te încă o dată !

VETA : Să mă mai jur — eu ?... Nu m-am jurat ? n-am plîns ? Cu ce m-am ales ? Nu mă mai jur, pentru că nu mă crezi ; de plîns aș mai plînge, dar nu mai pot... Dar... în sfîrșit, nu strici dumneata... eu stric... nu tre-

buia să-mi pui mintea cu un copil ca dumneata... D-aia zic și eu, mai bine că s-a întîmplat așa. Tot trebuia să isprăvim odată... Am isprăvit...

CHIRIAC : Jură-te încă o dată și...

VETA *(cu emoție din ce în ce mai nestăpînită)* : Ce folos ! Dumneata crezi mai mult în prostiile și în bănuielile lui bărbatu-meu decît în jurămîntul meu, și gîndesc că trebuia să ne cunoști destul de bine și pe mine și pe dînsul. Dar... foarte bine ai făcut să nu mă crezi. Așa e. Eu sunt femeie rea ; am vrut numai să rîz de dumneata. Eu te las pe dumneata ca pe o slugă „cu simbrie" să păzești casa, și tîrăsc pe dumnealui pe la grădini ca să mă curtez cu alții. Eu sunt o femeie mincinoasă ; n-am simțit nimic cînd ți-am spus că nu știu să mai fi trăit pînă să nu te cunosc pe dumneata... Toate le-am făcut pentru dumneata numai din prefăcătorie... totdeauna alta ți-am spus și alta am gîndit ; te-am mințit, te-am amăgit, am rîs de dumneata atîta vreme... Acuma bine că ți-ai deschis și dumneata în sfîrșit ochii ca să vezi cine sunt. De ! ți-am făcut rău, dar... ai scăpat de mine. Lasă ! ce-a fost a trecut... Bonsoar. *(Vrea să plece spre stînga.)*

CHIRIAC *(ieșind cu un pas înainte)* : Te duci ?

VETA *(stă)* : La ce să mai stau ? Ce mai am eu cu dumneata ?

CHIRIAC : Nu-mi mai zice „dumneata".

VETA : Cum poftești să-ți zic ?

CHIRIAC : Cum mi-ai zis pînă ieri.

VETA : Azi e azi, ieri a trecut. *(Pornește să iasă.)*

CHIRIAC *(tăindu-i drumul)* : Și nu vrei să se mai întoarcă ?

VETA *(scoborînd un pas, depărtîndu-se de el la dreapta)*:
Nu.

CHIRIAC *(apropiindu-se)*: Veto !

VETA : Nu, lasă-mă... Ce folos cîtă fericire am avut un an, dacă într-o zi mi-am plîns-o toată ! Nu, nu mai voi ; mai bine mi-este aşa cum sunt...

CHIRIAC : Dar eu... eu ce să mă fac ?

VETA : Ce fac şi eu... Învăţul are şi dezvăţ, nu ştii dumneata ?

CHIRIAC : Dezvăţ ! lesne din gură. Îi scoţi rumânului ochii şi după aia-i zici : „Lasă, că nu e rău şi fără să mai vezi... mai bine că s-a întîmplat aşa ! n-o să mori fără lumina ochilor !... Învăţul are şi dezvăţ !...“ Dar dacă n-oi vrea eu să trăiesc aşa !... care va să zică să mor, ai ?

VETA : Ei, bine ar fi să poată muri omul cînd vrea ; dar... nu moare nimeni de asta !

CHIRIAC : Dar dacă eu oi muri ? *(Se repede şi ia spanga de la puşcă.)* Vezi dumneata spanga asta ?

VETA *(se repede la el şi vrea să i-o smucească)*: Chiriac !

CHIRIAC *(luptîndu-se cu ea)*: Fugi !... lasă-mă !...

VETA *(luptîndu-se)*: Nu te las ! te ştiu eu cine eşti. Nu te las ! Nu voi să ţi se tragă moartea de la mine.

CHIRIAC : Lasă-mă ! lasă-mă !... *(Se luptă.)*

VETA *(desperată)*: Chiriac ! *(Înecîndu-se.)* Dacă vrei să te omori, omoară-mă întîi pe mine ! *(Se luptă din putere.)* Chiriac !... Nu ţi-e milă ţie de mine ? Toate, toate de un an şi mai bine le-ai uitat într-o zi ?... Chiriac !...

CHIRIAC : Tocmai pentru că nu le-am uitat, vreau mai bine să mor. Dacă nu mai este nimic între noi, spune-mi dumneata cum să mai trăiesc ! Dacă mă laşi, dacă nu

mai mă vrei, tot mort sunt eu ; mai bine, lasă-mă ; adio, viață ! *(Se smucește.)* Lasă-mă !

VETA *(ținîndu-l strîns)* : Chiriac ! Vrei să strig ? ești nebun ?

CHIRIAC : Da ! sunt nebun, firește că sunt nebun ; m-ai înnebunit dumneata ; dumneata să-mi tragi păcatul ! Cîte gînduri și dor m-a ars pe mine, nu mă-ntrebi ?

VETA : Dar tu pe mine nu mă-ntrebi ?

CHIRIAC : Nu mai voi să știu nimic, nu mai știu cine sunt ! Am vrut să mă omor adineaori în curte, dar ți-am văzut trecînd umbra peste perdeaua de la fereastră, ș-am vrut să te mai văz o dată. Încai să mor lîngă tine, cum am trăit. *(Cu vorbele acestea Chiriac s-a mai domolit.)*

VETA : Chiriac, ascultă. Nu mi-ai zis tu să mă mai jur o dată ? Dacă m-oi jura, mă crezi ?

CHIRIAC : Te crez.

VETA *(repede)* : Dragă Chiriac, să n-am parte de ochii mei, să n-am parte de viața ta, să nu mai apuc măcar o zi fericită cu tine — na ! ce mai vrei ? — dacă știu eu ceva la sufletul meu din cîte ți le-a sporit dumnealui.

CHIRIAC : De ce te-ai dus la grădină ?

VETA : M-am dus numai de gura sorii-mii Ziții. Era lume multă, de n-aveam unde sta ; cînta muzica ; juca comèdii ; n-am auzit nimic, n-am văzut nimic ; parcă dormeam și visam ceva... Știam eu că o să mi se întîmple mie un necaz mare ; mi se făcuse semn : răsturnasem de dimineață candela... Încă dumnealui, dacă m-a văzut că mă speriu, zice : „Ei ce e dacă s-a răsturnat ! nu mai crede în prostii de-alea. Ce ! ce-o să ni se întîmple ? să-mi arză cherestigiria ? arză sănătoasă ! Nu m-a făcut ea pe mine ! este asiguripsită... Atîta pagubă !...“ Răsturnasem candela ; pe urmă

ochiul drept mi se bătea într-una de vreo trei zile. Pe tine te lăsasem acasă ştergîndu-ţi puşca ; ştii că ruginise încărcătura înăuntru şi te apucaseşi s-o scoţi cu vergeaua. Nu puteam să-mi iau gîndul de la puşcă. Mă gîndeam : dacă s-o descărca, Doamne fereşte ! puşca în mîna lui, ce să mă fac eu cînd l-oi găsi mort acasă !... Da' de ce nu i-am spus să bage de seamă ! de ce nu l-am rugat să o lase la pustia de puşcă ! la ce am plecat de-acasă ?! Iac-aşa m-am bătut cu gîndurile toată seara. N-am văzut, zău ! n-am văzut nimic, n-am auzit nimic ! Mă jur pe ce vrei tu ; mă crezi ?

CHIRIAC *(biruit cu desăvîrşire)* : Te crez ! *(Aruncă departe spanga şi ia pe Veta în braţe.)*

VETA *(strîngîndu-l cu putere)* : Chiriac ! *(Rămîn o clipă îmbrăţişaţi în tăcere.)* Chiriac, să nu mai faci ce mi-ai făcut, că mor... zău ! mă omori...

CHIRIAC : Nu, nu mai fac.

VETA : Îmi făgăduieşti ? te juri ?

CHIRIAC : Da.

VETA : Şi o să mă crezi că eu numai la tine mă gîndesc ?

CHIRIAC : Da.

VETA : Că numai pentru tine trăiesc ?

CHIRIAC : Da.

VETA : Şi n-o să-mi mai zici nici o vorbă rea ?

CHIRIAC : Nu.

VETA : Şi n-o să mai mă faci să plîng ?

CHIRIAC : Nu ! nu ! nu ! Dar mă ierţi ?

VETA : Dar tu pe mine mă ierţi ?

CHIRIAC : Eu te-am iertat de mult. *(Se strîng bine în braţe.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(de afară, sub fereastră)* : Chiriac ! Chiriac ! *(Cei îmbrăţişaţi rămîn încremeniţi ascultînd.)*

VETA : Hii ! Dumnealui...

CHIRIAC *(repede, fără s-o lase din braţe, merge spre fereastră)* : Nu-i nimic ! Trece la posturile dinspre Marmizon [1]... *(Către Jupîn Dumitrache, pe fereastră.)* Dumneata eşti, jupîne ?

JUPÎN DUMITRACHE *(de afară)* : Dar ce, Chiriac puiule, nu te-ai culcat ?

CHIRIAC : Încă nu, jupîne, acu mă culc.

JUPÎN DUMITRACHE *(de afară)* : Somn uşor !...

IPINGESCU *(asemenea)* : Şi vise plăcute, onorabile !

JUPÎN DUMITRACHE *(depărtîndu-se treptat)* : Chiriac, puiule, ia vezi de ce am vorbit, fii cu ochii-n patru, d-aproape de tot : mă ştii că ţiu cînd e la o adică...

CHIRIAC *(strîngînd pe Veta cu putere)* : Lasă, jupîne, mă ştii că consimţ la onoarea dumitale de familist !...

Cortina

---

[1] Malmezon, fostă cazarmă.

ACTUL II

(Aceeași odaie. O lampă cu gaz arde pe masă.)

SCENA I

Veta, Chiriac

VETA : Du-te, puiule, du-te ; fii cuminte, sunt aproape de unsprezece... cine știe ? vine fără veste !

CHIRIAC : Aș ! mai are două ceasuri bune de alergat ; nu poate veni așa degrab'.

VETA : De unde știi ce se-ntîmplă ? paza bună trece primejdia rea.

CHIRIAC : N-ai grijă, dragă, cînd îți spui eu că nu vine ; are să meargă pînă la Cotroceni, ce te gîndești ? nu-l știi pe el că umblă agalea... ?

VETA : Bine, dar aș vrea și eu să mă culc ; zău, sunt obosită grozav. Știi tu că de ieri-seară de cînd ne-am certat, pînă acum n-am închis ochii ?

CHIRIAC : Ei ! d-apoi eu i-am închis !

VETA : Tocmai d-aia ; sărută-mă încă o dată și du-te și tu de te culcă. Mîine ai să ieși la ezirciț ; ai uitat că trebuie să te scoli pînă-n ziuă ?

CHIRIAC : Bine zici ! Cum să uit, se poate ? Mîine trebuie să mă scol la patru ceasuri. Are să vie gornistul, să mergem să luăm doi oameni din companie, ca să ridicăm pe Tache pantofarul de la Sfîntul Lefterie.

VETA : Apoi mi-a spus leliţa Safta, că-i bolnav de lingoare.

CHIRIAC : Ce treabă am eu cu boala lui ? ce, eu sunt bolnav ? nu mă priveşte pe mine. Îl am pe listă, trebuie să se prezante la ezirciţ.

VETA *(tresărind, ca cum ar fi auzit ceva)* : Ia taci ! *(Ascultă.)* Mi s-a părut că umblă cineva pe portiţă. Aide, Chiriac, sărută-mă şi du-te.

CHIRIAC *(o sărută)* : Mîine seară nu te mai duci la „Iunion“ ?

VETA : Nu, nu mai mă duc fără tine... Dar tu... nu uiţi ce mi-ai făgăduit, — n-o să mă mai necăjeşti niciodată ?

CHIRIAC : Niciodată. *(O sărută, o strînge-n braţe şi pleacă.)* Bonsoar. *(Se mai întoarce spre a repeta jocul şi iese în stînga planului din fund.)*

VETA *(singură, fredonează încet, coborînd la masă)* :

„Într-un moment de fericire,
Stelele s-au umplut de dor
Şi, printr-o perlă de iubire,
Mi-au revărsat razele lor.“

(Fredonează din ce în ce mai încet.) Trebuie să fie trecut de unsprezece... Să mă culc... Ce obosită sunt !... *(Şade lîngă masă, deschide albumul şi dă de portretul lui Chiriac.)* Ah ! Ah ! Chiriac ! *(Fredonează întîia strofă din „Portretul“ de G. Sion.)*

„Cînd ore de-ntristare vor turbura vreodată
Frumoasa-ţi inimioară, tu vezi portretul meu,
Şi crede că eu sufăr cu tine deodată,
Şi c-amîndoi atuncea compătimim mereu.“

(Urmează mai încet; micşorează lumina lămpii de tot şi începe a se pregăti de culcare. — Uşa din fund se deschide încet în vremea asta, şi se arată Rică Venturiano; odaia este foarte slab luminată de flacăra închisă a lămpii.)

SCENA II

Veta *şi* Rică Venturiano, *apoi* Jupîn Dumitrache *şi* Ipingescu *de-afară*

RICĂ *(intră, se opreşte pe prag, vede pe Veta în spate, răsuflă din adînc, pune mîna la inimă şi înaintează în vîrful degetelor pînă la spatele scaunului ei; cade în genuchi şi începe cu putere)*: Angel radios!

VETA *(dă un ţipăt, se scoală şi fuge în partea cealaltă a scenii şi făcîndu-şi cruce şi scuipîndu-şi în sîn)*: A!

RICĂ *(întorcîndu-se în genuchi spre partea unde a fugit ea)*: Angel radios! precum am avut onoarea a vă comunica în precedenta mea epistolă, de cînd te-am văzut întîiaşi dată pentru prima oară mi-am pierdut uzul raţiunii; da! sunt nebun...

VETA: Nebun! *(Strigînd.)* Săriţi, Chiriac! Spiridoane!

RICĂ: Nu striga, madam *(se tîrăşte un pas în genuchi)*, fii mizericordioasă [1]! Sunt nebun de amor; da, fruntea mea îmi arde, tîmplele-mi se bat, sufer peste poate, parcă sunt turbat.

---

[1] Miloasă (fr.).

VETA : Turbat ?... Domnule, spune-mi degrab', c-aminteri, strig ; cine eşti, ce pofteşti, ce cauţi pe vremea asta în casele oamenilor ?

RICĂ *(se ridică şi se apropie de dînsa tăindu-i drumul)* : Cine sunt ? mă întrebi cine sunt ? Sunt un june tînăr şi nefericit, care sufere peste poate şi iubeşte la nemurire.

VETA : Ei ! ş-apoi ? ce-mi pasă mie ! *(După o mică reflecţie.)* Vai de mine ! ăsta e vreun pungaş ; a aflat că nu-i dumnealui acasă şi umblă să ne pungăşească. *(Tare, strigînd.)* Chiriac ! Spiridoane ! săriţi ! hoţii !

RICĂ *(cu mîinile rugătoare)* : Nu striga ! nu striga ! fii mizericordioasă ; aibi pietate [1] ! M-ai întrebat să-ţi spui cine sunt, ţi-am spus. Mă întrebi să-ţi spui ce caut... Ingrato ! nu mi-ai scris chiar tu însuţi în original ?

VETA : Eu ?

RICĂ : Da ! *(Se ridică.)* Nu mi-ai scris să intru fără grijă după zece ceasuri la numărul 9, strada Catilina, cînd oi vedea la fereastră că se micşorează lampa ? Iată-mă. M-am transportat la localitate pentru ca să-ţi repet că te iubesc precum iubeşte sclavul lumina şi orbul libertatea.

VETA : Adevărat, domnule, parol că eşti nebun. Visezi ; ţi-am scris eu dumitale vreo scrisoare ? Auzi obrăznicie ! Ştii dumneata cu cine vorbeşti ?

RICĂ : Cum să nu ştiu ? În van te aperi. Şi tu mă iubeşti pe mine, nu mai umbla cu mofturi. Te-am văzut de-atunci seara de la „Iunion"...

VETA : De la „Iunion" ? *(Caută cu gîndul.)*

---

[1] Confuzie între cuvintele fr. *pitié (milă)* şi *piété* (cucernicie). Aici cu sensul : miloasă.

RICĂ : Da ; chiar de atunci seara, cînd privirile noastre s-au întîlnit, am citit în ochii tăi sublimi că şi tu corespunzi la amoarea mea. M-am luat după tine chiar în seara aceea pînă la Stabilament. Simţisem că mitocanul de cumnatu-tău mă mirosise, ştia că mă ţiu după voi ; şi abandonîndu-mă curajul de a mai intra într-o stradă fără lampe gazoase, m-am întors îndărăt, pentru că-mi era frică să nu paţ vun conflict cu mitocanul. Alaltăieri seară, amoarea mi-a inspirat curaj ; m-am ţinut după voi pînă în această suburbie, în colţul stradei ; dar cînd să-ţi văz justaminte adresa, mi-a tăiat drumul nişte cîini. Cînd am aflat că şezi pe aci, te-am curtat la nemurire şi m-am informat prin băiatul de la cherestegeria lui cumnatu-tău cum stai cu familia ta. Am aflat că eşti liberă, ţi-am scris prima mea epistolă într-un moment de inspiraţiune, ai primit-o, mi-ai răspuns să viu, şi am venit... pentru ca să-ţi repet că : *(cade iar în genuchi)* nu, orice s-ar zice şi orice s-ar face, eu voi susţinea, sus şi tare, că tu eşti aurora, care deschide bolta înstelată într-o adoraţie poetică, plină de... *(Urmează declaraţia foarte iute pînă ce-l întrerupe Veta.)*

VETA *(a ascultat cu mult interes toată tirada lui Rică şi-l întrerupe izbucnind în rîs)* : Ha ! ha ! ha ! acu înţeleg eu tot... ha ! ha ! ha !

RICĂ : Rîzi, rîzi, ingrato, de amoarea mea ?

VETA : Da' cum, Doamne iartă-mă ! să nu rîz !... vezi bine că rîz. Apoi ştii dumneata cu cine vorbeşti ?... mă cunoşti ?... ştii bine cine sunt ?

RICĂ : Cum să nu ştiu ? tu eşti angelul visurilor mele, tu eşti steaua, pot pentru ca să zic chiar luceafărul, care

strălucește sublim în noaptea tenebroasă a existenții mele, tu ești...

VETA *(care trece la lampă, i mărește focul și se pune cu chipul în bătaia luminii)* : Zău ? ia uite-te bine ? *(Rîde.)*

RICĂ *(foarte încurcat, se scoală de jos și se dă înapoi împiedicîndu-se)* : Madam ! să am pardon ! scuzați ! Cocoană ! considerînd că... adică, vreau să zic, respectul... pardon... sub pretext că și pe motivul... scuzați... pardon...

VETA *(rîzînd)* : Bine, pardonul ca pardonul, dar te rog, dacă ții la pielea dumitale, să te duci mai degrabă, să ieși curînd din casa asta, că, Doamne ferește ! de te-o călca aici bărbatu-meu *(accentuînd)* mitocanul... de !...

RICĂ : Scuzați... pardon...

VETA : Apoi zău nu știu ce s-o mai alege de dumneata. Bărbatu-meu sufere grozav de gelozie și e în stare a fi capabil să te omoare.

RICĂ *(speriat)* : Să mă omoare !

VETA : Deja alaltăieri seară ai avut noroc de ți-a tăiat drumul cîinii și nu te-a lăsat să intri în ulița noastră. Încă Chiriac luase și levorverul ; dar pînă să iasă el, dumneata fugiseși...

RICĂ *(îngrijat)* : Levorverul !... Madam, vă rog să binevoiți a-mi da drumul d-aici de urgență...

VETA : Ei ! știi că-mi place ! Ce ! te țiu eu ? Du-te, ușa-i deschisă ; du-te repede, și bagă de seamă la poartă să nu dai piept cu dumnealui, că de-acum încolo trebuie să să întoarcă acasă. Apucă pe maidan și ieși devale spre Antim. Bagă de seamă să nu te întîlnești cu bărbatu-meu că te cunoaște, și cum te-o vedea, zău ! te umflă.

RICĂ : Mă umflă !... *(Vrea să plece, apoi stă şi se întoarce.)* Cocoană, eşti o damă venerabilă ; profit de ocaziune a vă ruga *(cu multă volubilitate)* să primiţi asigurarea înaltei stime şi profundului respect, cu care am onoarea a fi al domniei-voastre prea supus şi prea plecat, Rică Venturiano, arhivar la judecătoria de pace circumscripţia de galben, poet liric, colaborator la ziarul *Vocea Patriotului Naţionale*, publicist şi studinte în drept...

VETA : În drept, în strîmb, ce-mi pasă mie ! du-te odată, ori ţi s-a făcut pesemne de vun conflict...

RICĂ : Nu, madam, nu ; eu sunt june cu educaţie, nu voi să paţ nici un conflict !

VETA : Apoi, atunci du-te ! ce mai stai ?

RICĂ : Mă duc ; scuzaţi, pardon, bonsoar !

VETA : Aide ! *(Vrea să-l conducă pînă la uşă ; cînd vrea să deschidă uşa ca să-i dea drumul, s-aude glasul lui Jupîn Dumitrache în curte. — Rică şi Veta coboară înspăimîntaţi.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(afară în curte)* : Îţi spui că i-am văzut eu capul pe fereastră. E aici în casă. Chiriac ! Spiridoane !

VETA *(îngrozită)* : Musiu ! domnule ! m-ai nenorocit, şi dumitale atît ţi-a fost ! fugi, fugi, că te omoară !

RICĂ : Aoleo ! *(Se repede să fugă pe uşă.)*

VETA *(oprindu-l)* : Nu p-acolo !

JUPÎN DUMITRACHE *(d-afară)* : Dacă nu i-o ajunge ce i-oi da eu moftangiului, să-mi tai mie favuridele !

IPINGESCU *(tot d-afară)* : Rezon ! *(Se aud paşi repezi suind scările.)*

RICĂ *(desperat)* : Madam, cocoană ! ai mizerìcordie de un june român în primăvara existenţei sale ! de-abia două-

zeci și cinci de roze și jumătate înnumăr, douăzeci și șase le împlinesc tocmai la Sfîntul Andrei... Scapă-mă !

VETA : Da... dar pe unde ? A ! pe fereastra asta ; ieși curînd, treci binișor pe schele la stînga, lasă-te pe scară în capătul binalii ; jos e o portiță scurtă, care dă în maidan... Fugi iute !...

RICĂ *(iese pe fereastră, se lovește cu capul de zid și-și turtește pălăria)* : Pardon ! scuzați !... bonsoar ! *(Dispare pe fereastră, pașii se apropie.)*

SCENA III

Veta *singură*, *apoi* Dumitrache *și* Ipingescu

VETA : A scăpat, sărmanul... Ce comèdie ! Doamne sfinte ! dacă-l prindea Chiriac, îl omora. Vezi dumneata cine mi-era soră-mea Zița ! D-aia se ținea dumneei de capul meu să tot batem grădinile ; era amorezată. Și eu, proastă, să nu știu nimic, și să-mi fac zile amare cu Chiriac din pricina lui musiu ăsta... Bine că a scăpat, vai de el ; acum trebuie să-i sfîrîie călcîiele pe maidanul lui Bursuc. *(Coboară la masă și se face că lucrează. Ușa din fund se deschide de perete și intră furioși jupîn Dumitrache și Ipingescu cu săbiile scoase.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(înaintează strajnic)* : Cocoană ! Cine a fost aici ? *(Ipingescu caută cu ochii în toate părțile, se uită pe sub pat, pe sub masă, peste tot.)*

VETA : Cine să fie ?

JUPÎN DUMITRACHE *(fierbînd)* : Cine să fie ?... Știu eu cine să fie ? Daca aș ști, nu te-aș întreba.

IPINGESCU : Rezon ! *(Caută mereu.)*

VETA : Ei ! ştii că eşti nu ştiu cum ! Ce vii aşa turbat ? Uite, cu sabia scoasă, ca la bătălie.

JUPÎN DUMITRACHE : Nu rîde, cocoană, după ce că paţ un afront tocmai la ce-am ţinut eu ; nu rîde ; du-te dincolo, cocoană !... De ce nu te-ai culcat pîn-acum ?

VETA : Zău, că nu eşti în toată firea ! auzi că de ce nu te-ai culcat : pentru că nu mi-a fost somn. Ce ! vrei să mă culc şi să-mi las lucru ? Mîine e sărbătoare, trebuie să mă gătesc să merg la biserică.

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE : Cocoană, du-te dincolo, aci avem treabă ; du-te curînd. *(Umblă agitat, strigînd.)* Spiridoane ! Spiridoane ! Chiriac ! Spiridoane ! Chiriac ! *(Către Veta.)* Rău ai făcut, cocoană !

VETA : Ce rău ? ce visezi ? ce-am făcut ?

JUPÎN DUMITRACHE : Ştii dumneata bine ! Dumneata să tragi păcatul de ce s-o întîmpla *(sinistru)*, că are să se întîmple lucru mare, cocoană, măcar să ştiu de bine că merg la cremenal !

VETA : Eşti nebun ! *(Aparte.)* Acu nu mai mi-e frică.

JUPÎN DUMITRACHE *(strajnic la culme)* : Du-te, cocoană, şi nu rîde.

VETA : Iaca, mă duc. *(Iese rîzînd în stînga planului întîi.)*

SCENA IV

Jupîn Dumitrache, Nae Ipingescu, *apoi* Spiridon

JUPÎN DUMITRACHE : Ştii ! *(se îneacă de emoţie)*, mă stăpînesc, adică-i vorbesc cu perdea, nu voi să-i isplic lucru formal, ca să n-o ruşinez.

IPINGESCU : Rezon !
JUPÎN DUMITRACHE : Ştii cum e dînsa...
IPINGESCU : Coana Veta ? ruşinoasă... mie-mi spui ?
JUPÎN DUMITRACHE *(plimbîndu-se agitat)* : Adică chiar în casa mea să nu pot eu pune mîna pe bagabontul ? că n-a avut pe unde ieşi ; altă scară nu mai are casa. *(Strigă.)* Spiridoane ! Chiriac ! Chiriac ! Spiridoane ! —
SPIRIDON *(vine din dreapta, cu părul vîlvoi, sculat zăpăcit din somn)* : Ce-i porunca, jupîne ?
JUPÎN DUMITRACHE : Porunca ? vino să-ţi dau poruncă. *(Îl ia de păr.)*
IPINGESCU : Hahahaha ! dă-l, dă-l căţeaua [1] !
JUPÎN DUMITRACHE : Apoi parcă ne-a fost vorba, musiu Spiridoane băiete, să nu te mai găsesc dormind cînd mă-ntorc acasă ! Na poruncă ! na poruncă ! mai na poruncă ! să-ţi mai treacă de piroteală !
SPIRIDON *(plîngînd)* : Auliu, jupîne, auliu ! Ce ţi-am făcut eu, jupîne, dacă am dormit ?
IPINGESCU *(strajnic către Spiridon)* : Pentru ce nu eşti prezent la apelul nominal ?...
SPIRIDON : Auliu ! *(Se jeleşte.)*
JUPÎN DUMITRACHE : Taci ! Unde-i Chiriac ?
SPIRIDON *(fugind într-un colţ)* : Nu ştiu...
JUPÎN DUMITRACHE *(se repede la el ; Spiridon fuge)* : Da' să mănînci şi să dormi ştii ?
SPIRIDON : Doarme în odaia dumnealui, jupîne.
JUPÎN DUMITRACHE : Doarme ? Toţi dormiţi, domire-aţi somnul ăl lung ! Pîinea ştiţi să mi-o mîncaţi. Cheamă pe Chiriac degrabă... mergi !

---

[1] Păruieşte-l.

IPINGESCU *(către Spiridon, bătîndu-i din picior)*: Urgent!

(Spiridon iese degrab' în stînga.)

JUPÎN DUMITRACHE: Chiriac! Chiriac!... Eu arz în foc și toți trag la aghioase! Eu arz de onoarea mea de familist și lor de somn le arde... Chiriac!

SCENA V

Aceiași — Chiriac, *apoi* Spiridon

CHIRIAC *(ștergîndu-se la ochi, în costum de noapte, vine moale de somn, din stînga)*: Ce-i, jupîne? ce s-a aprins? arde? unde arde?

JUPÎN DUMITRACHE *(luîndu-l de mînă și aducîndu-l în fața scenii)*: Chiriac! *(Scurt.)* *M-am nenorocit!*

CHIRIAC: Pentru ce?

JUPÎN DUMITRACHE: S-a dus ambițul!

CHIRIAC: Cum?

JUPÎN DUMITRACHE: Tocmai la ce am ținut...

CHIRIAC: Ce?

JUPÎN DUMITRACHE: Mi s-a necinstit onoarea de familist!

CHIRIAC: Aș! nu se poate; ți s-a părut!

JUPÎN DUMITRACHE: Am văzut cu ochii mei.

CHIRIAC: Aș! așa m-ai speriat și alaltăieri seară; așa ți se năzare dumitale.

JUPÎN DUMITRACHE: Chiriac, întreabă și pe nenea Nae!

IPINGESCU: Aprob pozitiv.

CHIRIAC *(dezamăgit)*: Cum? cînd? unde? cine?

JUPÎN DUMITRACHE: Bagabontul!

CHIRIAC : Ei !

JUPÎN DUMITRACHE : Maţe-fripte, Chiriac puiule, l-am văzut din uliţă pe fereastră aici în casă... cu ochelari pe nas, cu giubenu-n cap.

IPINGESCU : Idem.

(Spiridon intră din dreapta.)

CHIRIAC : Aici în casă ? nu mă băga-n păcate, jupîne !

SPIRIDON *(aparte)* : Cu ochelari ? Cu giuben ! E persoana cocoanii Ziţii. *(Iese pe furiş prin fund.)*

JUPÎN DUMITRACHE : L-am văzut cu ochii mei, şi nu se poate să fi ieşit d-aici, că n-avea pe unde ! Pe scară m-am suit eu cu nenea Nae, trebuia să dau piept în piept cu el. Trebuie să fie aici în casă ascuns. Trebuie să-l găsim. *(Iese în dreapta.)*

CHIRIAC *(bătîndu-se-n piept)* : Las' pe mine, jupîne.

IPINGESCU *(care se află la fereastra din stînga)* : Să am pardon : fereastra asta dă pe schele, schelele merg pînă-n capătul binalii.

(Jupîn Dumitrache reintră şi iese căutînd în stînga.)

CHIRIAC : Da.

IPINGESCU : Ei ! acolo nu-i scară ? Dacă o fi ieşit pe aici pe fereastră, s-a dus, a scăpat pe maidanul lui Bursuc.

CHIRIAC : Nu se poate să fi găsit scara. Schelele se-n-fundă în podul grajdului ; podul nu-i podit pînă acuma, e gratie numai şi scara este în partea ailaltă, în dosul binalii.

JUPÎN DUMITRACHE *(reintră din stînga desperat* : Mi s-a dus ambiţul, nu mai voi să ştiu de nimic ! mi s-a necinstit onoarea de familist, acum nu mai îmi pasă măcar că intru şi-n cremenal ! *(Căutînd cu ochii, găseşte bastonul lui Rică uitat pe scînduri lîngă scaunul unde acesta a căzut în genuchi la intrare. — Chi-*

riac şi Ipingescu caută şi ei în toate părţile.) Chiriac ! Chiriac ! puiule, uite ! *(Arată bastonul.)* Mai zi că mi s-a părut.

CHIRIAC *(se repede şi ia puşca, acuma cu spanga pusă)* : Jupîne, vrei să punem mîna pe el ? după mine curînd ! Nene Nae, aţin-te după noi ! Odaia lui Spiridon *(arată în dreapta)* dă tot pe scara mare. Pe scara pe unde aţi venit, n-a putut fugi. Pe aici, pe schele, a ieşit. Trebuie să fie ascuns în podul grajdului la capătul binalii. Aideţi iute după mine. Tii ! nu scapă el din gheara mea nici mort ! *(Vor să sară pe fereastră.)*

SCENA VI

Aceiaşi — Veta *(din stînga)*

VETA : Ce e, frate, ce e ?

CHIRIAC *(cu putere către ea)* : Nu scapă el, cocoană, nici mort din gheara mea !

JUPÎN DUMITRACHE : Da, cocoană, nici mort.

IPINGESCU *(asemenea)* : Absolut !

CHIRIAC : Aide, jupîne, aide, nene Nae ! *(Vrea să se repează peste fereastră cu puşca-n mînă.)*

VETA *(aleargă şi se pune în dreptul ferestrei)* : Sunteţi nebuni ? Vreţi să se rupă schelele cu voi ? Chiriac, nu ştii că schelele sunt părăsite de trei săptămîni ? vrei să te prăpădeşti ?

CHIRIAC : Lasă-ne, cocoană ! *(Vrea s-o dea în lături, ea nu se lasă.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(asemenea)* : Lasă-ne, cocoană !

IPINGESCU *(asemenea)*: Pardon !

VETA *(lui Chiriac)*: Iar te iei după vreo bănuială de-a dumnealui, iar ? Ai uitat ce...

JUPÎN DUMITRACHE: Da, bănuială... cu ochelari la nas şi cu giubenu-n cap !

CHIRIAC *(se luptă cu Veta)*: Lasă-mă, cocoană ! *(Scapă din mîinile ei şi iese pe fereastră.)*

VETA *(şovăie şi cade pe scaun)*: Chiriac !

JUPÎN DUMITRACHE: Înainte, Chiriac ! Înainte, nene Nae ! *(Iese pe fereastră, Nae Ipingescu îl urmează.)*

VETA *(sculîndu-se şovăind, scoate capul pe fereastră)*: Chiriac ! Chiriac ! binişor ! să nu cazi !

SCENA VII

Veta, Ziţa

ZIŢA *(intră prin fund repede)*: Ce e, ţaţo ! ce s-a întîmplat ? mi-a spus Spiridon...

VETA *(sculîndu-se repede de pe scaun)*: Ziţo, Ziţo, tu mi le faci toate, tu m-ai dus la „Iunion", tu ai dat nas amploiatului să se ţie după noi, de mi-am găsit beleaua cu Chiriac...

ZIŢA: Cu Chiriac ?

VETA *(dregînd-o)*: Cu dumnealui, cu Chiriac, cu toţi: l-ai chemat să vie, şi în loc să vie la tine a venit aici.

ZIŢA: Şi ?...

VETA: Şi tocmai cînd să-i dau drumul înapoi pe uşe, iacătă-i dumnealui cu Nae ipistatul se suia pe scară strigînd ca nişte turbaţi...

ZIŢA: Şi pe urmă ?

VETA : L-am făcut scăpat pe fereastră, i-am dat drumul pe schelă, ca să iasă pe la spatele binalii, pe portița dinspre maidan.

ZIȚA *(cu spaimă)* : Pe portița dinspre maidan ?

VETA : Da, pentru că pe scara a mare s-ar fi întîlnit piept în piept cu dumnealui.

ZIȚA *(zdrobită)* : Țațo ! *per l'amour di Dieu* ! [1] portița dinspre maidan e încuiată ; adineaori am vrut să viu p-acolo, ca să nu mai ocolesc, și a trebuit să mă întorc iar pe uliță ca să intru în curte.

VETA : Încuiată ? și ulucile sunt de doi stînjeni ! Atunci persoana în chestie n-a putut fugi ! Zițo, Zițo ! e primejdie ! dumnealui e grozav, Chiriac e nebun !

ZIȚA : Vai de mine ! monșerul meu ! mi-l omoară !

VETA : Chiriac a luat pușca cu spangă și dumnealui a scos sabia.

ZIȚA : Nu mai spune, țațo, că mor ! *(Se aude o dărîmare de scînduri.)*

VETA : Taci ! *(Ascultă amîndouă.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(de afară)* : Ațin-te, Chiriac !

IPINGESCU *(de afară)* : Stai ! în numele Constituțiunii !

VETA *(îngrozită)* : L-a prins !

ZIȚA *(asemenea)* : Ah ! mor !

VETA : Sunt în curte, aide să mergem degrabă. Tu ai făcut încurcătura, tu s-o descurci ! Aide repede de scapă omul de primejdie.

ZIȚA : Aide ! *(Amîndouă pornesc să iasă prin fund ; cînd ele vor să pășească pragul, s-aude alt zgomot afară și strigăte.)*

---

[1] Formă stîlcită a expresiei franceze „Pour l'amour de Dieu !" — Pentru numele lui Dumnezeu !

GLASUL JUPÎNULUI : Nu te lăsa, Chiriac ! *(Zgomot, strigăte și o detunătură de pușcă.)*

VETA : Chiriac !

ZIȚA : Monșerul meu ! *(Ies amîndouă desperate.)*

SCENA VIII

Ricã Venturiano, *apoi* Spiridon

RICĂ *(coboară încet pe fereastră pe unde a ieșit ; este prăfuit de var, ciment și cărămidă ; părul îi este în neorînduială, pălăria ruptă ; e galben și tras la față ; tremură și i se încurcă limba la vorbă ; i se nălucește a spaimă din cînd în cînd și îl apucă slăbiciunea la încheieturi)* : Am scăpat pînă acum ! Sfinte Andrei, scapă-mă și de acu încolo : sunt încă june ! Geniu bun al venitorului României, protege-mă ; și eu sunt român ! *(Răsuflă din greu și își apasă palpitațiile.)* O, ce noapte furtunoasă ! Oribilă tragedie ! *(I se pare că aude ceva și tresare.)* Ce de peripeții !... Ies pe fereastră și pornesc pe dibuite pe schele ! mă țiu binișor de zid și ajung la capătul binalii... Destinul mă persecută implacabil... Schelele se-nfundă ; nici o scară... Cocoana perfidă mă indusese în eroare... Vreau să mă-ntorc și dodată auz pe inimici venind în fața mea pe schele. O iau înapoi fără să știu unde merg ; mă împiedic de un butoi cu țiment... O inspirațiune... — eu ca poet am totdeauna inspirațiuni ! — m-ascunz în butoi ! Pașii inimicilor s-apropie în fuga mare, mulți inși trec iute pe lîngă butoiul meu înjurîndu-mă ;

eu, ca june cu educaţiune, mă fac că n-auz... Toţi se depărtează... Auz zgomot, strigăte, ţipete de femei, în fine o împuşcătură. Zgomotul apoi cu încetul se stinge, totul rămîne într-un silenţiu lugubru [1], numai din depărtare se aude orologiul de la Stabilament bătînd unsprezece şi douăzeci... oră fatală pentru mine! — Ies binişor din butoiul meu, mă tîrăsc de-a buşele pe schele şi mă pomenesc înapoi aici... Ce să fac? pe unde să ies? Îmi trebuie o inspiraţiune ingenioasă... *(Pune mîna la frunte şi caută în gînd.)* Da, am găsit-o! să ies pe uşe. *(Merge repede în vîrful degetelor la uşa din fund, o deschide; afară, în sală, e beznă.)* Obscuritate absolută! *(Merge la fereastră.)* A! auz paşi; vine cineva pe schele. *(Se repede la uşa din dreapta, a odăii lui Spiridon.)* P-aici! *(Spiridon intră în acelaşi moment repede, şi se lovesc amîndoi în piept.)* Ah! cum m-ai speriat! *(Îi vine rău.)*

SPIRIDON: Domnule, musiu, tot aici eşti? E foc mare, trebuie să fugi! dacă o pune mîna pe dumneata, te omoară...

RICĂ: Mă omoară?... Scapă-mă, băiete, scoate-mă de aici... Pe unde să ies? *(Pornind spre uşa din dreapta, pe unde a intrat Spiridon.)* Pe aici...

SPIRIDON: Nu se poate. *(Îi taie drumul.)* Odaia d-acolo răspunde tot pe scara a mare; vrei să te-ntîlneşti cu ei piept în piept?

RICĂ: Nu, nu voi; dar atunci ce-i de făcut! existenţa mi-este periclitată. Voi să scap. Scapă-mă: îţi dau bacşiş trei sferturi de rublă.

---

1 O tăcere fioroasă.

SPIRIDON : Trei sferturi de rublă ; șase pachete de tutun ! te scap.

RICĂ : Cum ? pe unde ? spune-mi iute, că mi-e degrabă, îmi vine stenahorie.

SPIRIDON : Dumneata stăi aici. Eu mă duc colea în odăiță *(la dreapta)*, deschiz ușa care dă în scară, cum i-oi vedea că se urcă sus, te chem în odaie, închidem ușa de la mijloc, și cînd or intra cu toții aici, îți dau drumul pe dincolo pe scară, te cobori și ieși repede pe poartă... Lasă că te scap, n-ai grijă.

RICĂ : Da, du-te degrabă !

SPIRIDON *(cu șiretenie)* : Apoi, nu-mi dai ?

RICĂ : Ce ?

SPIRIDON : Ce mi-ai făgăduit.

RICĂ : Ba da, îți dau. *(Se caută în toate buzunarele și: completează suma din mărunțele ; Spiridon o socotește cu scumpătate.)* Băiete *(solemn)*, tînărule ! știi tu în ce pozițiune mă găsesc ? știi tu ce pericol mă amenință ?

SPIRIDON : Ba bine că nu ! Dacă n-oi ști eu păpara lui jupînul !... hehei ! lasă ; dacă n-ăi putea scăpa...

RICĂ : 'Ai ! *(Șovăie.)*

SPIRIDON : Ai să vezi și dumneata al dracului ce e... De ce-i zice lui „Titircă Inimă-Rea“ ?

RICĂ : Nu, nu voi să văz, scapă-mă.

SPIRIDON *(cam rece)* : Ei ! lasă, dacă oi putea, te scap eu, firește.

RICĂ : A ! *(Șovăie.)* Auz zgomot pe scară ; se suie... *(Șovăie.)* Aleargă ; scapă-mă ! *(Spiridon iese încet în dreapta, numărînd gologanii ; Rică îl zorește de la spate.)*

SCENA IX

Rică, Dumitrache, Chiriac, Ipingescu, Ziţa *şi apoi* Veta

RICĂ *(o clipă singur ; joc de scenă mută ; deodată se aud în odaia din dreapta palme, şi Spiridon ţipînd)* : A ! *(Paşi pe scară ; Rică se repede la uşa din dreapta.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(întîmpinîndu-l cu sabia scoasă)* : Stăi !

RICĂ *(dîndu-se înapoi)* : Sunt mort, sfinte Andrei ! *(Se repede la fereastra schelelor în stînga.)*

CHIRIAC *(întîmpinîndu-l, sare pe fereastră în scenă, cu puşca cu baionetă în mînă, ca de asalt)* : Stăi !

RICĂ *(dîndu-se înapoi şovăind)* : Geniu bun al venitorului României ! *(Se repede la uşa din fund.)*

IPINGESCU *(întîmpinîndu-l cu sabia scoasă)* : Stăi ! *(Recunoscîndu-l pe Rică, îi cade sabia din mînă.)* Nu mă nebuni, onorabile ! Dumneata eşti ?

RICĂ *(tremurînd grozav)* : Eu !

(Ziţa intră prin fund.)

JUPÎN DUMITRACHE : Ce pofteşti, mă musiu ? *(Se repede să-l umfle. Ziţa i sare-n piept şi-l opreşte.)*

CHIRIAC *(trînteşte puşca şi scuipă în palme)* : Lasă-mi-l mie, jupîne ! *(Se repede şi el să-l umfle.)*

IPINGESCU *(sărind şi oprind în piept pe Chiriac)* : Nu da, onorabile !... îl cunosc eu.

CHIRIAC *(lui Ipingescu)* : Dă-te la o parte !

ZIŢA *(lui Jupîn Dumitrache)* : Nene Dumitrache, nu-mi asasina viitorul ! *(Se luptă cu el.)*

JUPÎN DUMITRACHE : Lasă-l să-l întreb numai : ce pofteşti, mă musiu ?

CHIRIAC : Lasă-mă, nene Nae, să-l învăţ eu pe maţe-fripte să mai umble după nevestele negustorilor !

IPINGESCU *(strigînd tare ca să acopere toate strigătele)* : Staţi ! staţi ! că e-ncurcătură ! Pe dumnealui îl cunosc eu ! Dumnealui nu-i d-ei de care credeţi dumneavoastră ; e cetăţean onorabil.

CHIRIAC : Da' de onorabil n-are-ncotro ! *(Vrea să se repează.)*

IPINGESCU *(oprindu-l)* : E de-ai noştri, e patriot !

JUPÎN DUMITRACHE : Dacă-i patriot, de ce umblă să-mi strice casa ? de ce mă atacă la onoarea de familist ? *(Vrea să se repează ; Veta intră prin fund.)*

ZIŢA : Nene ! nene ! iartă-mă ! nu e ce crezi dumneata.

JUPÎN DUMITRACHE : Dar ce e ?

CHIRIAC : Ce e ?

VETA *(trecînd lîngă Chiriac şi luîndu-l la o parte necăjită)* : Ce e, ce e ! oameni în toată firea şi nu-nţelegeţi ce e ! Umblaţi ca nebunii ! *(Şoptindu-i repede.)* Iaca ce e ! tînărul umblă după Ziţa, s-a amorezat cu ea de la „Iunion", ştii din seara cînd s-a luat după noi, şi-a trimes unul la altul bilete de amor, şi-n loc să meargă la ea acasă, a greşit ş-a venit aici. Nu ţi-am spus eu că e tot o bănuială proastă de-a dumnealui ? Mă faci să intru în alte alea cu nebuniile tale. Iaca ce e ; ai văzut ? *(În timpul acesta Jupîn Dumitrache, cam încurcat de potolirea lui Chiriac, vrea să asculte şi el explicaţia.)*

CHIRIAC *(domirindu-se)* : A !

JUPÎN DUMITRACHE *(trecînd lîngă Veta)* : Ei ! ce e !

(În timpul acesta, scenă mută între Ipingescu, Rică şi Ziţa mai în fund.)

VETA *(către Chiriac)* : Spune-i ce e. *(Trece în fund.)*

CHIRIAC *(luînd la o parte pe Jupîn Dumitrache şi şoptindu-i)* : Ce e, ce e ! Oameni în toată firea şi nu înţelegem ! Umblăm ca nebunii ! iaca ce e ! tînărul umblă după Ziţa ; s-a amorezat cu ea de la „Iunion", ştii, din seara aia cînd s-a luat după dumneavoastră, şi-a trimes unul la altul bilete de amor, şi în loc să meargă la ea acasă, a greşit şi a venit aici. Nu ţi-am spus eu, jupîne, că aşa îţi căşunează dumitale ? M-ai făcut să alerg ca nebunii să-mi rup gîtul ! Doamne fereşte ! dacă făceam şi moarte de om ? Iacă ce e ; ai văzut ?

JUPÎN DUMITRACHE *(înseninat şi domirit)* : A ! *(Căutînd la Ziţa cu coada ochiului)*. Ei ! bată-te, Ziţo, să te bată ! *(Chiriac trece lîngă Ipingescu.)*

ZIŢA *(plecînd ochii cu nevinovăţie)* : Nene !

JUPÎN DUMITRACHE *(cu părinţie)* : Ei ! nu te ruşina ! ale tinereţii valuri ! *(Către public.)* Fată romanţioasă ! D-aia dumneaei : «Ai, nene, la „Iunion", parol ! să mă-ngropi !»

(În timpul acesta, cei ce n-au vorbit sunt grupaţi în fund ; Rică încă nu-şi poate veni în fire.)

IPINGESCU *(înaintînd lîngă Jupîn Dumitrache)* : Onorabile ! *(Cu ifos.)* Ştii cine-i tînărul ăsta ? *(Arată pe Rică.)*

JUPÎN DUMITRACHE : Cine ?

IPINGESCU : Ăsta e ăl care scrie la „Vocea Patriotului Naţionale".

JUPÎN DUMITRACHE : Nu mă nebuni !

IPINGESCU : Parol.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei, fugi că mor !

IPINGESCU : D-apoi ce crezi ! chiar el însuşi în persoană : e băiat bun, d-ai noştri, din popor. El combate în articolul ăl de astă-seară, ştii, cu „sufragiul".

JUPÎN DUMITRACHE *(încîntat)*: Ei bravos! *(Încet.)* Apoi de! să facem cunoştinţă. Cum e amorezat cu Zița, mai ştii? de unde a fost să iasă norocul fetii!

IPINGESCU: Rezon! aia ziceam şi eu. *(Către Rică.)* Onorabile domn, permite-mi pentru ca să-ţi prezant pe cetăţeanul Dumitrache Titircă, comersant, apropitar şi căpitan în gvarda civică. *(Cu importanţă.)* E d-ai noştri. *(Grupul din fund înaintează.)*

RICĂ: Sunt încîntat. *(Se confundă în complimente.)* Mersi de cunoştinţă.

IPINGESCU: Dumnealui este cetăţeanul Rică Venturiano, amploiat judiciar, student la Academie — învaţă legile — şi redactor la *Vocea Patriotului Naţionale... (Cu putere.)* E d-ai noştri... ce să mai stăm să mai vorbim... îl ştii... *(Amîndoi recomandaţii se complimentează şi-şi dau mîna.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(cu respect amestecat cu sfială)*: Da, tocmai astă-seară citeam cu nenea Nae, în gazeta dumneavoastră, cum scriţi despre ciocoi că mănîncă sudoarea poporului suveran. Ei, bravos! Îmi place! bine combaţi reacţiunea, nu pot să zic, ştii colea, verde, româneşte. Să vă ajute Dumnezeu ca să scăpaţi poporul de ciocoi!

RICĂ *(prinzînd limbă, după ce a zîmbit cu multă satisfacţie de vorbele lui Jupîn Dumitrache)*: Domnule, Dumnezeul nostru este poporul: *box populi, box dei*[1]! Noi n-avem altă credinţă, altă speranţă, decît poporul. *(Jupîn Dumitrache ascultă uimit.)* Noi n-avem decît suveranitatea poporului; de aceea în lupta noastră

[1] Formă schimonosită a dictonului latin „Vox populi, vox dei": „glasul poporului e glasul lui Dumnezeu".

politică, am spus-o și o mai spunem și o repetăm necontenit tuturor cetățenilor : „Ori toți să muriți ori toți să scăpăm !“

JUPÎN DUMITRACHE *(răpit)* : Bravos ! să trăiești ! *(Bate-n palme, încet către Ipingescu.)* Vorbește abitir, domnule. Asta e bun de dipotat.

IPINGESCU : Hei ! lasă-l că ajunge și dipotat curînd-curînd... *(În timpul acesta Rică a venit lîngă Zița.)*

JUPÎN DUMITRACHE : Cum combate el, poate să ajungă și ministru. *(Tare către Rică, care stă tot în grup.)* Mă rog, onorabile, eu îmi cer iertare, știți că poate, adineaori, cum țiu eu la... poate, v-am adus un afront ; dar e și vina dumneavoastră ; nu știam că veniserăți pentru Zița...

RICĂ : Mă rog, pardon, vina nu este nici a mea, nici a dumitale, nici a madam Ziții ; este a tăbliții de la poartă... Dumneaei îmi scrisese că șade la numărul 9... am văzut la poartă numărul 9 și am intrat. *(Vorbește încet cu Zița, Veta și Chiriac.)*

JUPÎN DUMITRACHE *(către Ipingescu)* : Așa e ; asta meșterul Dincă binagiul mi-a făcut-o ; a tencuit zidul de la poartă și mi-a bătut numărul 6 d-a-ndoaselea ; să-l pui mîine să mi-l întoarcă la loc, să nu mi se mai întîmple vreun conflict.

CHIRIAC *(care s-a găsit în fund cu Veta, Zița și Rică)* : Lasă că-i spui eu și cu cocoana, dacă vă e rușine. *(Coboară cu Veta ; Rică și Zița se țin în fund.)* Jupîne.

VETA : Frate.

JUPÎN DUMITRACHE : Ce-i, Chiriac, puiule ? ce-i, Veto ?

VETA : Avem să te rugăm ceva.

CHIRIAC : Da' ...să nu ne tratezi cu refuz.

JUPÎN DUMITRACHE : Orice ; mă știi cum țiu la nevastă și la tine.

VETA : Uite ce e ; musiu Rică și cu Zița compătimesc împreună.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! așa e, ale tinereții valuri !

CHIRIAC : Și le e rușine să-ți spuie că ar vrea să...

JUPÎN DUMITRACHE : Să... ce ?

CHIRIAC : Ei ! nu știi dumneata ! să puie pirostriile !... vrei și dumneata ?

JUPÎN DUMITRACHE *(răpit)* : Dacă dumnealui cabulipsește [1] să ne onoreze cu atîta cinste... de ! Zestrea nu-i așa mare, și dumnealui e... știi, ceva mai sus... noi suntem negustori.

RICĂ *(coborînd)* : Cetățene, suntem sub regimul libertății, egalității și fraternității : unul nu poate fi mai sus decît altul, nu permite Constituția.

IPINGESCU : Rezon !

JUPÎN DUMITRACHE *(lui Ipingescu)* : Bine vorbește, domnule, bravos !

RICĂ : Eu, dacă compătimește și madam Zița la suferința mea...

JUPÎN DUMITRACHE : Mai e vorbă ! cum să nu compătimească ? Ziło nene, ia vino-ncoa. *(Zița vine rușinoasă.)* Ei ! nu-ți mai fie rușine : ale tinereții valuri... Vrei ?

ZIȚA : Eu fac ce vrei dumneata ; îmi ești ca și un frate mai mare.

JUPÎN DUMITRACHE : Ei ! să vă fie de bine, și ceasul ăl bun să-l dea Pronia. *(Încet Ziții.)* Să-ți cinstești bărbatul : ăsta e om, nu glumă ; ți-ai găsit norocul.

---

[1] Binevoiește, consimte.

ZIŢA : Mersi, nene. *(Trece în fund.)*

JUPÎN DUMITRACHE : Pentru puţin. *(Lui Rică.)* Ei, acum, cumnate, ia să vorbim o vorbă colea între bărbaţi, cocoanele să nu asculte ; ştii dumneata, nene Nae, cum sunt cocoanele...

IPINGESCU : Ruşinoase... mie-mi spui ?

JUPÎN DUMITRACHE *(lui Rică care a venit lîngă ei)* : Toate ca toate, dar la onoarea de familist să ţii.

RICĂ : Da, familia e patria cea mică, precum patria e familia cea mare ; familia este baza societăţii.

JUPÎN DUMITRACHE : Aşa e, bravos ! *(Lui Ipingescu.)* Toate le ştie, îmi place...

IPINGESCU : Apoi, dacă-i jurnalist...

VETA *(din fund către Jupîn Dumitrache)* : Ei ! toate bune, frăţico, dar noi nu dormim în noaptea asta ? Chiriac are să se scoale mîine pînă-n ziuă la ezirciţ.

JUPÎN DUMITRACHE : Mai e vorbă, soro, cum să nu ? *(Toţi se dispun a se retrage ; Rică e cu Ziţa ; Chiriac cu Veta, Jupîn Dumitrache suie cu Ipingescu.)*

IPINGESCU *(lui Jupîn Dumitrache)* : Onorabile, îndatorează-mă cu o ţigară de tutun.

JUPÎN DUMITRACHE : Şi cu două, nene Nae. *(Bagă mîna să scoată tabacherea şi se opreşte încruntat cu mîna în buzunar.)* Nene Nae ! Chiriac !

CHIRIAC *(coborînd lîngă Jupîn Dumitrache)* : Ce-i, jupîne ?

JUPÎN DUMITRACHE *(luînd pe Chiriac şi pe Ipingescu de mînă şi aducîndu-i dramatic în faţa scenii)* : Toate le-am lămurit ; bine, de cumnatul Rică nu mai am ce să zic ; dar să vă arăt ce-am găsit pe pernele patului dumneaei... că uitasem... îmi vine să intru la bănuieli rele.

CHIRIAC *(înfiorat)* : Ce-ai găsit, jupîne ?
JUPÎN DUMITRACHE : Uite. *(Scoate din buzunar o legătură de gît.)*
IPINGESCU : Frumoasă legătură, de șic !
CHIRIAC : Aș ! ado-ncoa, jupîne ; asta-i legătura mea, n-o știi dumneata ?
JUPÎN DUMITRACHE *(lămurit)* : Ei, bată-te să te bată ! de ce nu spui așa, frate ? *(Lui Ipingescu cu filozofie.)* Ei ! vezi ?... Uite așa se orbește omul la necaz !
IPINGESCU : Rezon !
(Pornesc cu toții veseli spre fund.)

Cortina

CONUL LEONIDA FAŢĂ CU REACŢIUNEA

Farsă într-un act

PERSOANELE

CONUL LEONIDA, pensionar — 60 de ani

COANA EFIMIȚA, consoarta lui — 56 de ani

SAFTA, slujnica lor

În București, la Leonida

(O odaie modestă de mahala. În fund, la dreapta, o uşă ; la stînga o fereastră. De-o parte şi de alta a scenii cîte un pat de culcare. În mijlocul odăii o masă împrejurul căreia sunt aşezate scaune de paie. Pe masă, o lampă cu gaz ; pe globul lămpii un abat-jour cusut pe canava. În planul întîi, la stînga, o sobă cu uşa deschisă şi cu cîţiva tăciuni pîlpîind. — Leonida e în halat, în papuci şi cu scufia de noapte ; Efimiţa în camizol, fustă de flanelă roşie şi legată la cap cu tulpan alb. Amîndoi şed de vorbă la masă.)

SCENA I

LEONIDA : Aşa, cum îţi spusei, mă scol într-o dimineaţă, şi, obiceiul meu, pui mîna întîi şi-ntîi pe *Aurora Democratică*, să văz cum mai merge ţara. O deschiz... şi ce citesc ? Uite, ţiu minte ca acuma : „11/23 Făurar [1]... a căzut tirania ! Vivat Republica !“

---

[1] Februarie, după calendarul popular ; aici e vorba de răsturnarea domnitorului Al. I. Cuza, la 11 februarie 1866.

EFIMIŢA : Auzi colo !

LEONIDA : Răposata dumneei — nevastă-mea a d-întîi — nu se sculase încă. Sar jos din pat și-i strig : „Scoală, cocoană, și te bucură, că ești și dumneata mumă din popor ; scoală, c-a venit libertatea la putere !“

EFIMIŢA *(afirmativ)* : Ei !

LEONIDA : Cînd aude de libertate, sare și dumneei din pat... că era republicană ! Zic : gătește-te degrab', Miţule, și... hai și noi pe la revoluție. Ne îmbrăcăm, domnule, frumos, și o luăm repede pe jos pîn' la teatru... *(Cu gravitate.)* Ei, cînd am văzut... știi că eu nu intru la idee cu una, cu două...

EFIMIŢA : Ţi-ai găsit !... dumneata nu ești d-ăia. Ehei ! Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA : Ori să zici nu știu ce și nu știu cum, că adicătele „acu, unde ești la republican, ţii parte naţiunii...“

EFIMIŢA : Aș !

LEONIDA : Dar, cînd am văzut, am zis și eu : să te ferească Dumnezeu de furia poporului !... Ce să vezi, domnule ? Steaguri, muzici, chiote, tămbălău, lucru mare, și lume, lume... de-ţi venea ameţeală, nu altceva.

EFIMIŢA : Bine că n-am fost în București pe vremea aia ! cum sunt eu nevricoasă, Doamne ferește ! păţeam alte alea...

LEONIDA : Ba nu zic asta ; puteai trage un ce profit. *(Schimbînd tonul.)* Ei, cît gîndești c-a ţinut toiul revoluţiei ?

EFIMIŢA : Pînă seara.

LEONIDA *(zîmbind de așa naivitate, apoi cu seriozitate)* : Trei săptămîni de zile, domnule.

EFIMIŢA *(minunîndu-se)* : Nu mă-nnebuni, soro !

LEONIDA : Ce te gîndeşti dumneata, că a fost aşa un bagadel lucru ? Fă-ţi idee : dacă chiar Galibardi, de-acolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare către naţiunea română.

EFIMIŢA *(cu interes)* : Zău ?

LEONIDA : Mai e vorbă !

EFIMIŢA : Adică cum ?

LEONIDA : Vezi dumneata, i-a plăcut şi lui cum am dus noi lucrul cu un sul subţire ca să dăm exemplu Evropii, şi s-a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească...

EFIMIŢA *(curioasă)* : Da'... ce spunea în scrisoare ?

LEONIDA *(cu importanţă)* : Patru vorbe, numai patru vorbe, da' vorbe, ce-i drept ! Uite, ţiu minte ca acuma : „Bravos, naţiune ! Halal să-ţi fie ! Să trăiască Republica ! Vivat Prinţipatele Unite !" şi jos iscălit în originál „Galibardi".

EFIMIŢA *(satisfăcută)* : Apoi, atunci dacă-i aşa, a vorbit destul de frumos omul !

LEONIDA : Hehei ! unul e Galibardi : om, o dată şi jumătate ! *(Cu mîndrie şi siguranţă.)* Ei ! giantă latină, domnule, n-ai ce mai zice. De ce a băgat el în răcori, gîndeşti, pe toţi împăraţii şi pe Papa de la Roma ?

EFIMIŢA *(mirată)* : Şi pe Papa de la Roma ? Auzi, soro ?

LEONIDA : Ba încă ce ! i-a tras un tighel, de i-a plăcut şi lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost ! — cînd a văzut că n-o scoate la căpătîi cu el ?... „Mă nene, ăsta nu-i glumă ; cu ăsta, cum văz eu, nu merge ca de cu fitecine ; ia mai bine să mă iau eu cu politica pe lîngă el, să mi-l fac cumătru." Şi de colea pînă colea, tura-vura, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIŢA *(cu ironie)* : Şi-a cunoscut omul naşul !
LEONIDA : Vezi bine !... Acu ia spune, cam cîţi oameni te bate gîndul că să aibă Galibardi ?
EFIMIŢA : Sumedenie !
LEONIDA : O mie, domnule, numa o mie.
EFIMIŢA : Ei ! fugi că mor ! Şi adică numa cu o mie să...
LEONIDA *(întrerupînd-o)* : Da, da' întreabă-mă să-ţi spun ce fel de oameni sunt.
EFIMIŢA : Ceva tot unul şi unul.
LEONIDA : Ai mai prima, domnule, aleşi pe sprînceană, care mai de care, dă cu puşca-n Dumnezeu ; volintiri, mă rog ; azi aici, mîine-n Focşani, ce-am avut şi ce-am pierdut !
EFIMIŢA : Ei ! aşa da.
LEONIDA : Şi toţi se-nchină la el ca la Christos ; de hatîrul lui, sunt în stare, trei zile d-a rîndul, să nu mănînce şi să nu bea, dacă n-or avea ce.
EFIMIŢA : Ce spui, soro ?
LEONIDA : Ce-ţi spui eu, şi cîte şi mai cîte altele şi mai şi.
EFIMIŢA : Bravos !
(O mică pauză şi căscături de amîndouă părţile.)
LEONIDA : Trebuie să fie tîrziu, Miţule ; ne culcăm ?
EFIMIŢA *(se scoală şi se uită la ceas)* : Douăspce trecute, bobocule.
LEONIDA *(sculîndu-se şi el şi mergînd spre patul din stînga)* : Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...
EFIMIŢA *(dregîndu-şi patul)* : Ei ! cum le spui dumneata, să tot stai s-asculţi ; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.
LEONIDA *(la p'at şi intrînd sub plapumă)* : Miţo, ai zis matale fetii să vie mîine mai de dimineaţă ca să facă focul ?

EFIMIŢA *(stingînd lampa)* : Da. *(Se-nchină şi se aşază în pat la dreapta.) (Odaia rămîne luminată numai de flacăra tăciunilor din sobă.)*

LEONIDA *(după ce s-a învîrtit în pat pînă să-şi găsească culcuşul, cu satisfacţie)* : A ! aaşa !
(Un moment pauză, în timp ce fiecare se aşază bine în aşternutul său.)

EFIMIŢA *(din aşternut)* : Şi zi aşa cu Galibardi, ai ?

LEONIDA *(asemenea)* : Aşa zău !... Ei ! mai dă-mi încă unul ca el, şi pînă mîine seară, — nu-mi trebuie mai mult, — să-ţi fac republică... *(Cu regret.)* Da' nu e ! Da' o să-mi zici că cu încetul se face oţetul, ori că mai rabdă, că n-a intrat zilele-n sac. *(Cu tărie.)* D-apoi bine, frate, pînă cînd tot rabdă azi, rabdă mîine ? că nu mai merge, domnule, s-a săturat poporul de tiranie, trebuie republică !

EFIMIŢA : Adică zău, bobocule, de ! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te-ntreb şi eu un lucru ; ce procopseală ar fi şi cu republică ?

LEONIDA *(minunat de-aşa întrebare)* : Ei ! bravos ! ş-asta-i bună ! Cum ce procopseală ? Vezi asta-i vorba : cap ai, minte ce-ţi mai trebuie ? Apoi, închipuieşte-ţi dumneata numai un condei, stăi să-ţi spui : mai întîi şi-ntîi că dacă e republică, nu mai plăteşte nimenea bir...

EFIMIŢA : Zău ?

LEONIDA : Zău... Al doilea că fieştecine cetăţean ia cîte o leafă bună pe lună, toţi într-o egalitate.

EFIMIŢA : Parol ?

LEONIDA : Parol... Par egzamplu, eu...

EFIMIŢA : Pe lîngă pensie ?

LEONIDA : Vezi bine, pensia e başca, o am după legea veche, e dreptul meu ; mai ales cînd e republică, dreptul e sfînt ; republica este garanţiunea tuturor drepturilor.

EFIMIŢA *(cu toată aprobarea)* : Aşa da.

LEONIDA : Şi al treilea, că se face şi lege de murături [1].

EFIMIŢA : Cum lege de murături ?

LEONIDA : Adicătelea că nimini să nu mai aibă drept să-şi plătească datoriile.

EFIMIŢA *(crucindu-se de mirare)* : Maică Precistă, Doamne ! apoi dacă-i aşa, de ce nu se face mai curînd republică, soro ?

LEONIDA : Hei ! te lasă reacţionarii, domnule ? Fireşte, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir ! e aproape de mintea omului : de unde ar mai mînca ei lefurile cu lingura ?

EFIMIŢA : Aşa e... da'... *(reflectînd mai adînc)* un lucru nu-nţeleg eu.

LEONIDA : Ce lucru ?

EFIMIŢA : Dacă n-o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să mai aibă cetăţenii leafă ?

LEONIDA *(în luptă cu somnul)* : Treaba statului, domnule, el ce grijă are ? pentru ce-l avem pe el ? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIŢA *(lămurită)* : Aşa da... vezi, nu-mi dădea-n gînd. *(După o pauză de reflecţie.)* Ce bine ar fi ! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem şi-asta, republica ! *(Leonida începe să sforăie.)* Dormi, soro ?... *(Leonida sforăie-nainte.)* A adormit.

---

[1] Lege de moratoriu — lege pentru amînarea plăţii datoriilor.

SCENA II

(Coana Efimiţa se aşază pe o ureche şi adoarme şi ea. — Unul după miezul nopţii sună rar în vecinătate; patru bătăi pentru sferturi, apoi o bătaie mai gravă pentru ceas. În orchestră melodramă „misterioso". Cîteva momente pauză, după care s-aud în depărtare două-trei detunături de puşcă şi chiote surde; apoi altele mai multe şi strigăte mai distincte, şi încă o dată.)

EFIMIŢA *(se deşteaptă şi se ridică-n pat, privind cu nedomirire către uşe şi întrebînd cu neastîmpăr)*: Cine e? *(Pauză.)* Cine e? *(Pauză, sare din pat, aleargă repede la uşă şi o încearcă dacă e bine încuiată, asemenea la fereastră, şi se întoarce mai puţin îngrijată să se aşeze iar la loc, făcîndu-şi o cruce.)* Cine ştie ce-oi fi visat!... *(Se culcă şi aţipeşte iar; în orchestră melodramă; pauză; o salvă de detunături şi strigăte înmulţite; cocoana sare din pat cît colo.)* Cine e?... *(O pauză; merge tremurînd la masă, caută p-întuneric chibriturile şi aprinde lampa; foarte emoţionată încearcă încă o dată uşa, merge în vîrful degetelor la dulapul de haine, îl încuie repede, ca şi cum ar fi prins pe cineva în el, şi ascultă cu palpitaţie ce se petrece înăuntru; se uită pe sub paturi şi prin toate colţurile, stinge lampa, se-nchină şi se urcă iar în pat.)* Ce-o fi ş-asta? *(Deodată, s-aud o nouă salvă şi chiote, coana Efimiţa sare jos şi rămîne înmărmurită în picioare ascultînd o altă salvă şi strigăte.)* Leonido! *(Zgomotul se repetă.)* Leonido!! *(Pauză; zgomotul se*

repetă cu putere ; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedică și cade peste patul lui Leonida.) Leonido ! ! !

SCENA III

LEONIDA *(sculîndu-se din somn spăimîntat)* : Ai ! ce e ?

EFIMIŢA : Leonido ! scoal' că-i foc, Leonido !

LEONIDA : Unde-i foc ? *(Speriat.)*

EFIMIŢA : Scoal' că-i revuluție, bătălie mare afară !

LEONIDA : Aș ! vorbă să fie ! Ce te pomenești vorbind, domnule ?

EFIMIŢA : Bătălie la toartă, soro : pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn !

LEONIDA *(luînd-o cu binișorul)* : Mițule, nu-i nimica ; știi cum ești dumneata nevricoasă, unde am vorbit toată seara de politică, te-i fi culcat și cu fața-n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIŢA *(impacientată)* : Leonido, deșteaptă sunt eu acuma ?

LEONIDA : Apoi de ! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIŢA *(atinsă)* : Bravos, bobocule ! nu m-așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii în contra mea ; te credeam mai altfel... îmi pare rău !... Cocoane Leonido, sunt deșteaptă ; am auzit cum te-auz și m-auzi... revuluție, bătălie mare !

LEONIDA : Bine, Mițule, stăi, nu te importa degeaba. De cînd m-ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva ?

EFIMIŢA : Nu.

LEONIDA : Apoi de ! cum vine treaba asta ? spune matale...

EFIMIŢA *(cam nedomirită)* : De, soro, știu și eu ?

LEONIDA : Apoi, vezi ? Dar... s-o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revuluție să fi fost, să zicem... nu știi dumneata că n-are nimini voie să descarce focuri în oraș ? e ordin de la poliție...

EFIMIŢA *(aproape răsconvinsă)* : De ! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac două, n-are de unde să te mai apuce omul... *(Stînd la gînduri și iar îndoindu-se.)* Da' bine, soro, am auzit, am a-u-z-i-t ; cum s-auz ce nu era ? ce-am auzit dacă nu era nimica ?

LEONIDA : Ei ! domnule, cîte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap ! Glumești cu omul ! Se-ntîmplă... *(cu tonul unei teorii sigure)* că fiincă de ce? o să mă-ntrebi... Omul, bunioară, de par egzamplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee ; a intrat la o idee ? fandacsia e gata ; ei ! și după aia, din fandacsie cade în ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimica mișcă.

EFIMIŢA : Comèdie, soro ! *(Minunîndu-se.)* Așa o fi !

LEONIDA : Bunioară și la dumneata acuma, o ipohondrie trecătoare ; nu-i nimica... Hai să ne culcăm : noapte bună, Mițule.

EFIMIŢA : Noapte bună. *(Încă nedomirită oarecum, stinge lampa și se vîră în pat.)*

LEONIDA *(după o pauză)* : Nu te mai culca cu fața-n sus, Mițule, că iar visezi.

(Cocoana s-așază p-o ureche ; în odaie întuneric, în orchestră melodramă ; o pauză, după care dodată se aud în depărtare chiote, strigăte și detunături.)

SCENA IV

EFIMIŢA : Ai auzit ?

LEONIDA : Ai auzit ?

(Amîndoi, dodată, se ridică înfiorați. Zgomotul s-apropie.)

EFIMIŢA *(sărind din pat)* : E idee, Leonido ?

LEONIDA *(cu spaimă)* : Aprinde lampa... *(Sare și el din pat.)*

(Zgomotul mai aproape.)

EFIMIŢA *(aprinzînd lampa)* : E fandacsie, bobocule ?

LEONIDA : Nu-i lucru curat, Miţule !

(Zgomotul mai tare.)

EFIMIŢA : E ipohondrie, soro ?

(Zgomotul creşte mereu.)

LEONIDA : E primejdie mare, domnule ! Ce să fie ?

EFIMIŢA : Ce să fie ? dumneata nu vezi ce să fie ? Revuluţie, bătălie mare, Leonido !

LEONIDA *(ciudindu-se)* : Bine, frate, revuluţie ca reviluţie, da' nu-ţi spusei că nu-i voie de la poliţie să dai focuri în oraş ?

(Zgomotul creşte înainte.)

EFIMIŢA *(tremurînd)* : Voie, ne-voie, auzi ?

LEONIDA *(asemenea)* : Auz ; da' nu e, nu se poate să fie revuluţie... Cîtă vreme sînt ai noştri la putere, cine să stea să facă revuluţie ?

EFIMIŢA : De ! întreabă-mă să te-ntreb... *(Zgomot mare.)* Auzi ?

LEONIDA : Unde mi-este gazeta ? *(nervos)* că dacă o fi să fie revuluţie, trebuie să spuie la „Ultimele ştiri". Unde mi-e gazeta ? *(Merge la masă, ia gazeta, îşi aruncă ochii pe pagina a treia şi dă un ţipăt.)* A !

EFIMIŢA : Ei !

LEONIDA : Nu e revuluţie, domnule, e reacţiune ; ascultă *(citeşte tremurînd)* : „Reacţiunea a prins iar la limbă. Ca un strigoi în întuneric, ea stă la pîndă ascuţindu-şi ghearele şi aşteptînd momentul oportun pentru poftele ei antinaţionale... Naţiune, fii deşteaptă !“ *(Cu dezolare.)* Şi noi dormim, domnule !

EFIMIŢA *(asemenea)* : Cine strică, soro, dacă nu mi-ai citit gazeta de cu seară ?

(Zgomot tare.)

LEONIDA *(prăpădit)* : Şi pe mine mă ştiu toţi reacţionarii că sunt republican, că sunt pentru naţiune.

EFIMIŢA *(tremurînd şi începînd să plîngă)* : Ce-i de făcut, soro ?

LEONIDA *(stăpînindu-se ca să-i facă curaj)* : Nu te speria, Miţule, nu te speria...

(Salve şi chiote foarte apropiate.)

EFIMIŢA : Iute, soro, pune mîna.

(Amîndoi trag cearşafurile din paturi în mijlocul casii, golesc dulapul, scrinul, şi fac două legături mari ; apoi baricadează uşa cu paturile şi cu mobilele.)

LEONIDA *(lucrînd)* : Mergem la gară pîn dosul Cişmigiului ; şi plecăm pînă-n ziuă cu trenul la Ploieşti... Acolo nu mai mi-e frică : sunt între ai mei ! republicani toţi, săracii !

(Zgomot şi mai aproape.)

EFIMIŢA *(îngrozită, oprindu-se din lucru şi ascultînd)* : Soro ! soro ! auzi dumneata ? Zavragiii vin încoace !

LEONIDA *(asemenea)* : Auz... *(Tremură.)* Şi cum sunt eu deochiat, drept aicea vin, să ne dărîme casa.

EFIMIŢA *(îndoindu-se de genuchi şi înecîndu-se)* : Nu-mi spune, soro, că mor !

LEONIDA : Fă iute, iute !

(Zgomotul și mai aproape ; Leonida cade-n genuchi.)

EFIMIȚA : Soro, mor ! a intrat în ulița noastră...

LEONIDA : Stinge lampa !

(Cocoana suflă iute în lampă ; zgomotul este sub fereastră. Amîndoi sunt trăsniți. O pauză, zgomot, și apoi cîteva bătăi în ușa d-afară.)

EFIMIȚA *(șoptind)* : Sunt la ușă.

LEONIDA *(asemenea)* : Atît mi-a fost !... Nu te mișca. *(Bătăile se repetă mai tare ; zgomotul s-a cam depărtat.)* Să ne ascundem în dulap...

EFIMIȚA : Să lăsăm calabalîcul și să sărim pe fereastră...

LEONIDA : Dar dacă or fi intrat în curte ?

(Bătăile în ușă se îndesesc cu nerăbdare ; zgomotul se depărtează mereu.)

UN GLAS DE FEMEIE *(d-afară)* : Dar asta, comèdie !

EFIMIȚA *(cu uimire, plecîndu-se spre ușă s-asculte)* : 'Ai ?

LEONIDA *(oprind-o)* : St ! nu te mișca !

(Pumni tari în ușă ; zgomotul și mai departe.)

GLASUL *(d-afară)* : Ei ! Doamne ! *(Strigînd.)* Coniță !

EFIMIȚA *(uimită)* : E slujnica, Leonido, Safta.

(Chiotele și împușcăturile d-abia se mai aud foarte departe.)

LEONIDA : St ! parcă s-a mai depărtat zavera !

(Bătăi desperate în ușă.)

GLASUL *(d-afară)* : Deschide, cocoană, să fac focul. *(O pauză. Leonida și Efimița ascultă uimiți, neștiind ce să crează.)* Vai de mine ! nu-i bună asta ! a pățit boierii ceva !

EFIMIȚA : E Safta... *(Vrea să meargă la ușă.)*

LEONIDA *(oprind-o)* : St ! nu deschide o dată cu capul !

EFIMIŢA *(nemaiputînd răbda şi zmucindu-se)*: Trebuie să deschiz, soro, că-ncepe dobitoaca să ţipe şi-i mai rău: ne dă de gol la zavragii!
(Bătăi din toate puterile în uşă.)
LEONIDA *(comprimîndu-şi inima şi cu un ton de supremă resignare)*: Deschide!
EFIMIŢA *(mergînd în vîrful degetelor la uşă, întreabă cu gura pe jumătate)*: Cine e?
GLASUL *(d-afară)*: Eu, cocoană; am venit să fac focul.
EFIMIŢA *(stă un minut la îndoială, apoi se hotărăşte şi, dînd în lături baricada, deschide şi cu glasul alterat)*: Haide, intră.
(În odaie e întuneric. Coana Efimiţa ţine piept Saftii la uşă.)

SCENA V

EFIMIŢA *(mişcată, cu tonul misterios)*: Ce-i afară, soro?
SAFTA *(care a intrat cu un braţ de lemne)*: Bine, cocoană, ce să fie! Da' pîn-acuma n-am putut închide ochii: toată noaptea a fost masă mare la băcanul din colţ; acu d-abia s-a spart cheful. Adineaori a trecut p-aici vreo cîţiva, se duceau acasă pe două cărări; era şi Nae Ipingescu, ipistatul, beat frînt; chiuia şi trăgea la pistoale... obicei mitocănesc.
LEONIDA *(nedomirit)*: Ce obicei?
SAFTA: Ştii, a făcut oamenii chef, c-aseară a fost lăsata secului.
EFIMIŢA *(înseninîndu-se şi prinzînd limbă, către Leonida cu umor)*: A fost lăsata, secule!

LEONIDA *(îmbărbătat)* : Ei vezi ! *(Plin de triumful teoriei.)* Tot vorba mea, domnule ! Omul bunioară, de par egzamplu, dintr-un nu-ştiu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee ; a intrat la o idee ? fandacsia e gata ; ei ! din fandacsie cade în ipohondrie. *(Către cocoana.)* Văzuşi ?

EFIMIŢA *(cu chef)* : Eh ! soro ! parcă ziceai că nu e voie de la poliţie să se dea cu pistoale în oraş ?

LEONIDA *(sigur)* : Apoi bine, nu vezi dumneata că aici a fost chiar poliţia în persoană...

EFIMIŢA : Ei, bobocule ! apăi cum le ştii dumneata toate, mai rar cineva ! *(Aprinde lampa.)*

(Amîndoi sunt foarte veseli. Safta rămîne încremenită văzînd răsturnarea odăii.)

Cortina

O SCRISOARE PIERDUTĂ

Comedie în patru acte

PERSOANELE

ŞTEFAN TIPĂTESCU, prefectul judeţului
AGAMEMNON DANDANACHE, vechi luptător de la 48
ZAHARIA TRAHANACHE, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului şcolar, Comitetului agricol şi al altor comitete şi comiţii.
TACHE FARFURIDI, avocat, membru al acestor comitete şi comiţii
IORDACHE BRÎNZOVENESCU, asemenea
NAE CAŢAVENCU, avocat, director-proprietar al ziarului *Răcnetul Carpaţilor,* prezident-fundator al Societăţii Enciclopedice-Cooperative „Aurora Economică Română"
IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar şi membru al acestei societăţi
POPESCU, institutor, asemenea
GHIŢĂ PRISTANDA, poliţaiul oraşului
UN CETĂŢEAN TURMENTAT
ZOE TRAHANACHE, soţia celui de sus
UN FECIOR
ALEGĂTORI, CETĂŢENI, PUBLIC

In capitala unui judeţ de munte, în zilele noastre

ACTUL I

(O anticameră bine mobilată. Uşă în fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, în planul din fund, o uşă, la stînga altă uşă, în planul din faţă. În stînga, planul întîi, canapea şi un fotoliu.)

SCENA I

Tipătescu, *puţin agitat, se plimbă cu „Răcnetul Carpaţilor" în mînă; e în haine de odaie;* Pristanda, *în picioare, mai spre uşă, stă rezemat în sabie.*

TIPĂTESCU *(terminînd de citit o frază din jurnal)*: „...Ruşine pentru oraşul nostru să tremure în faţa unui om !... Ruşine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase judeţe ale României pradă în gheara unui vampir !..." *(Indignat.)* Eu vampir, ai ?... Caraghioz !

PRISTANDA *(asemenea)*: Curat caraghioz !... Pardon, să iertaţi, coane Fănică, că întreb : bampir... ce-i aia, bampir ?

TIPĂTESCU : Unul... unul care suge sîngele poporului... Eu sug sîngele poporului !...

PRISTANDA : Dumneata sugi sîngele poporului !... Aoleu !
TIPĂTESCU : Mişel !
PRISTANDA : Curat mişel !
TIPĂTESCU : Murdar !
PRISTANDA : Curat murdar !
TIPĂTESCU : Ei ! nu s-alege !
PRISTANDA : Nu s-alege !
TIPĂTESCU : Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba ! să-mi rază mie mustăţile !
PRISTANDA : Şi mie !
TIPĂTESCU : Dar în sfîrşit, las-o asta ! lasă-l să urle ca un cîine !
PRISTANDA : Curat ca un cîine !
TIPĂTESCU : Începuseşi să-mi spui istoria de aseară. *(Şade.)*
PRISTANDA : Cum vă spuneam, coane Fănică *(se apropie)*, aseară, aţipisem niţel după masă, precum e misia noastră... că acuma dumneavoastră ştiţi că bietul poliţai n-are şi el ceas de mîncare, de băutură, de culcare, de sculare, ca tot creştinul...
TIPĂTESCU : Firește...
PRISTANDA : Şi la mine, coane Fănică, să trăiţi ! greu de tot... Ce să zic ? Famelie mare, renumeraţie mică, după buget, coane Fănică. Încă d-aia nevastă-mea zice : „Mai roagă-l şi tu pe domnul prefect să-ţi mai mărească leafa, că te prăpădeşti de tot !...“ Nouă copii, coane Fănică, să trăiţi ! nu mai puţin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria ; dar de ! nouă copii şi optzeci de lei pe lună : famelie mare, renumeraţie mică, după buget.

TIPĂTESCU *(zîmbind)*: Nu-i vorbă, după buget e mică, aşa e... decît tu nu eşti băiat prost; o mai cîrpeşti, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las' că ştim noi!

PRISTANDA: Ştiţi! Cum să nu ştiţi, coane Fănică, să trăiţi! tocma' dumneavoastră să nu ştiţi!

TIPĂTESCU: Şi nu-mi pare rău, dacă ştii să faci lucrurile cuminte: mie-mi place să mă servească funcţionarul cu tragere de inimă... Cînd e om de credinţă...

PRISTANDA: De credinţă, coane Fănică, să trăiţi!

TIPĂTESCU: Nu mă uit dacă se foloseşte şi el cu o para, două... mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDA: Nouă suflete, coane Fănică, nouă, şi renumeraţie...

TIPĂTESCU: După buget!...

PRISTANDA: Mică, sărut mîna, coane Fănică.

TIPĂTESCU: Lasă, Ghiţă, cu steagurile de alaltăieri ţi-a ieşit bine; ai tras frumuşel condeiul.

PRISTANDA *(uitîndu-se pe sine şi rîzînd)*: Curat condei! *(Luîndu-şi numaidecît seama, naiv.)* Adicăte, cum condei, coane Fănică?...

TIPĂTESCU: Contul jidanului s-a plătit la Comitet pe patruzeci şi patru de steaguri...

PRISTANDA *(naiv)*: Da.

TIPĂTESCU: Ei?... S-a pus patruzeci şi patru de steaguri?

PRISTANDA *(cu tărie)*: S-a pus, coane Fănică, s-a pus... Poate unul-două să le fi dat vîntul jos... da' s-a pus...

TIPĂTESCU: Patruzeci şi patru?

PRISTANDA: Patruzeci şi patru în cap, coane Fănică.

TIPĂTESCU *(rîzînd)*: Nu umbla cu mofturi, Ghiţă. Nu m-am plimbat eu la luminaţie în trăsură cu Zoe şi cu nenea Zaharia în tot oraşul? Tocmai ea, cum e glumeaţă, zice: „Ia să-i numărăm steagurile lui Ghiţă"...

PRISTANDA *(mîhnit)* : Îmi pare rău ! tocmai coana Joiţica, tocmai dumneei, care de !... să ne aşteptăm de la dumneei la o protecţie...

TIPĂTESCU : Apoi, ea n-a zis-o cu răutate, a zis-o de glumă. Nu ştie şi nenea Zaharia şi ea că eşti omul nostru...

PRISTANDA : Al dumneavoastră, coane Fănică, şi al coanii Joiţichii, şi al lui conul Zaharia... Ei ? şi le-aţi numărat, coane Fănică ?... Ei ? aşa e ? patruzeci şi patru...

TIPĂTESCU : Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDA : Apoi să le numărăm, coane Fănică ; să le numărăm : două la prefectură.

TIPĂTESCU : Două...

PRISTANDA : Două pe piaţa lui 11 Fevruarie...

TIPĂTESCU : Patru...

PRISTANDA *(căutînd în gînd)* : Două la primărie...

TIPĂTESCU : Şase...

PRISTANDA *(acelaşi joc)* : Unul la şcoala de băieţi...

TIPĂTESCU : Şapte...

PRISTANDA : Unul... la şcoala de fete...

TIPĂTESCU : Opt...

PRISTANDA : Unul la spital...

TIPĂTESCU : Nouă...

PRISTANDA : Două... la catrindală, la Sf. Niculae...

TIPĂTESCU : Unsprezece...

PRISTANDA : Două la prefectură... paispce...

TIPĂTESCU *(rîzînd)* : Le-ai mai numărat pe ale de la prefectură.

PRISTANDA : Nu, coane Fănică, să trăiţi ! *(Continuă repede, pe nerăsuflate.)* Două la primărie, optspce, pa-

tru la şcoli, douăzeci şi patru, două la catrindală la Sf. Niculae, treizeci...

TIPĂTESCU *(rîzînd)* : Le-ai mai numărat o dată pe toate astea şi aduni rău...

PRISTANDA : Doamne păzeşte, coane Fănică, să trăiţi, patruzeci şi patru, în cap... patruzeci şi patru... Cum zic, unul-două, poate vîntul... ori cine ştie...

TIPĂTESCU *(rîzînd)* : Ghiţă... apoi nu mă orbi de la obraz aşa.

PRISTANDA *(schimbînd deodată tonul, umilit şi naiv)* : Famelie mare... renumeraţie după buget mică...

TIPĂTESCU *(uitîndu-se la ceas)* : Ia să lăsăm steagurile, Ghiţă...

PRISTANDA : Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPĂTESCU : Spune odată istoria de-aseară, că mă grăbesc.

PRISTANDA : Bine ziceţi, coane Fănică. Aseară pe la zece jumătate, mă duc acasă, îmbuc ceva şi mă dau aşa pe-o parte să aţipesc numai un minuţel, că eram prăpădit de ostenit de la foc. Nevasta zice, pardon : „Dezbracă-te, Ghiţă, şi te culcă". Eu, nu ; eu, la datorie, coane Fănică, zi şi noapte la datorie. Aşa, mă scol cam pe la douăspce fără un sfert, şi, pardon, mă dezbrac de mondir, scoţ chipiul, mă-mbrac ţivileşte şi plec... la datorie, coane Fănică. Pînă să plec se făcuse vreo unul după douăspce. O iau prin dosul primăriei, şi apuc pe maidan ca să ies la bariera „Unirii". Cînd dau să trec maidanul, văz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Caţavencu, şi ferestrele vraişte. Ulucile înalte... dacă te sui pe uluci, poţi intra pe fereastră în casă. Eu, cu gîndul la datorie, ce-mi dă în gînd ideea ? zic : ia să mai ciupim noi ceva de la

onorabilul, că nu strică... și binișor, ca o pisică, mă sui pe uluci și mă pui s-ascult : auzeam și vedeam cum v-auz și m-auziți, coane Fănică, știți, ca la teatru.

TIPĂTESCU *(interesîndu-se)* : Ei, ce ?

PRISTANDA : Jucaseră stos [1].

TIPĂTESCU : Cine era ?

PRISTANDA : Cine să fie ? dăscălimea : Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPĂTESCU : Și popa ?

PRISTANDA : Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapisescu, toată gașca-n păr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ieșea pe fereastră ca de la vapor. Mai juca popa și cu Petcuș. Ăilalți ședeau de vorbă.

TIPĂTESCU : Și Cațavencu mă-njura ?

PRISTANDA : Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv. ... și-și număra voturile.

TIPĂTESCU : Dăscălimea, popa și moflujii [2].

PRISTANDA : Curat moflujii !

TIPĂTESCU : Las', că le dau eu voturi.

PRISTANDA : Da' să vedeți ce s-a-ntîmplat... coane Fănică. Din vorbă-n vorbă, Cațavencu zice : „Mă prinz cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gîndul nu gîndiți, unul pe care contează bampirul — și acolo, pardon, tot bampir vă zicea — pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și cînd l-om avea pe ala, i-avem pe toți... Ia ascultați scrisoarea asta“... și scoate o scrisoare din portofel... „Ia ascultați...“ Diavolul de popă, n-are de lucru ? se scoală repede de la joc și spune : „Să mă-ngropi, sufletul meu, Năică,

---

[1] Joc de cărți.

[2] Faliții, cei nemulțumiți.

nu citi... stăi, s-o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara..." Și, coane Fănică, se scoală de la joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept în ochii mei... Mă trag înapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc care pesemne trecea ori ședea lîngă uluci. Dobitocul începe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră ; eu, cum căzusem, mă ridic degrabă, o iau pituliș pe lîngă uluci și intru în curtea primăriei.

TIPĂTESCU *(interesîndu-se de povestire)* : Ei ?

PRISTANDA : M-am mai întors eu, dar închiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPĂTESCU : Cine să fie ? Ce scrisoare ? Nu pricep... Ghiță, eu trebuie să mă duc la dejun, să nu fac pe nenea Zaharia și pe Zoe să m-aștepte. Ei nu dejunează fără mine, și nenea Zaharia nu iese înainte de dejun. Și mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDA : Ce-mi ordonați, coane Fănică ?

TIPĂTESCU : Să-mi afli ce scrisoare e aia și de cine e vorba.

PRISTANDA : Ascult, coane Fănică.

TIPĂTESCU : Dacă s-ar putea să punem mîna și pe firul ăsta, — nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Cațavencu, — dar n-ar fi rău să-l dezarmăm cu desăvîrșire, ș-apoi să-l lucrăm pe onorabilul !

PRISTANDA : Curat să-l lucrăm !

TIPĂTESCU : Stăi un minut pînă să-mi schimb haina ; ieșim împreună ; am să-ți mai spun ceva.

PRISTANDA : Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese în stînga.)

SCENA II

PRISTANDA *(singur)*: Grea misie, misia de poliţai... Şi conul Fănică cu coana Joiţica mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bietei neveste, zice: „Ghiţă, Ghiţă, pupă-l în bot şi papă-i tot, că sătulul nu crede la ăl flămînd...“ Zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moşia moşie, foncţia foncţie, coana Joiţica, coana Joiţica: trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... *(luîndu-şi seama)* babachii... Da' eu, unde? famelie mare, renumeraţie după buget mică. *(Şade în fund pe un scaun la o parte.)*

SCENA III

Zaharia Trahanache, Ghiţă Pristanda, *apoi* Tipătescu *şi* Zoe

TRAHANACHE *(intră prin fund, fără să ia seama la Ghiţă, care se ridică răpede la intrare. Trahanache e mişcat)*: A! ce coruptă soţietate!... Nu mai e moral, nu mai sînt prinţipuri, nu mai e nimic: enteresul şi iar enteresul... Bine zice fiu-meu de la facultate alaltăieri în scrisoare: vezi, tînăr, tînăr, dar copt, serios băiat! zice: „Tatiţo, unde nu e moral, acolo e corupţie, şi o soţietate fără prinţipuri, va să zică că nu le are!“... Auzi d-ta mişelie, infamie. *(Vede pe Ghiţă.)* Aici erai, Ghiţă? *(Se stăpîneşte.)*

PRISTANDA: Aici, sărut mîna, coane Zahario.

TRAHANACHE: Fănică a ieşit?

PRISTANDA: Ba nu, coane Zahario, vine numaidecît momental, e dincolo... A! iată conul Fănică...

TIPĂTESCU *(cu pălăria și haina de oraș vine din stînga, e surprins la vederea lui Zaharia)*: Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE: E comèdie, mare comèdie, Fănică, stăi să-ți spui. *(Îi face semn să expedieze pe Pristanda.)*

PRISTANDA *(răpede)*: Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU: Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebuie să avem dezlegarea istoriei cît mai degrabă.

PRISTANDA: Ascult.

TIPĂTESCU: Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE: Ai puțintică răbdare... Nu trebuie să știe Joițica... E comèdie mare, Fănică. *(Șede pe canapea, cu spatele spre fund.)*

TIPĂTESCU *(uitîndu-se la ceas)*: Atuncea treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p-acasă și lasă-i vorbă coanei Joițica — nu-i așa, nene Zahario? — să fie așa de bună să nu se supere dacă om întîrzia de la dejun... avem ceva politică de vorbit între bărbați.

PRISTANDA: Ascult, coane Fănică. *(Pristanda pleacă spre fund. Tipătescu se întoarce spre Trahanache și coboară. Cînd Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, cheamă pe Pristanda: „Pst! Pst!" și închide repede ușa. Tipătescu se întoarce și îl vede pe Pristanda lîngă ușa din dreapta.)*

TIPĂTESCU: Ai? Un' te duci?

PRISTANDA *(făcîndu-i semn să tacă și arătîndu-l pe Trahanache)*: Unde mi-ați ordonat.

TIPĂTESCU *(fără a înțelege)*: De ce nu ieși prin față?

PRISTANDA *(urmîndu-şi jocul)* : Da, prin faţă... *(Se-ntoarce spre uşa din fund. Tipătescu se-ntoarce iar spre Trahanache. Jocul Zoii se repetă. Fănică se-ntoarce iar. Ghiţă, care este iar lîngă uşa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipătescu, dînd din umeri, fără să-nţeleagă, se coboară să şază pe fotoliu, lîngă Trahanache.)*

SCENA IV

Tipătescu, Trahanache

TIPĂTESCU : Ei ! Neică Zahario, ce e ? ia spune, te văz cam schimbat !...

TRAHANACHE : Ai puţintică răbdare, să vezi... Azi-dimineaţă, pe la opt şi jumătate, intră feciorul în odaie, — nici nu-mi băusem cafeaua, — îmi dă un răvăşel şi-mi zice că aşteaptă răspuns... De la cine era răvăşelul ?

TIPĂTESCU : De la cine ?

TRAHANACHE : De la onorabilul d. Nae Caţavencu.

TIPĂTESCU : De la Caţavencu ?

TRAHANACHE : Zic : ce are a face Caţavencu cu mine şi eu cu Caţavencu, nici în clin, nici în mîneci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prinţipuri, dinpotrivă.

TIPĂTESCU : Firește... Ei ?

TRAHANACHE : Stăi, să vezi. *(Scoate un răvăşel din buzunar şi-l dă lui Tipătescu.)*

TIPĂTESCU *(luînd răvăşelul şi citind)* : „Venerabilului d. Zaharia Trahanache, prezident al Comitetului permanent, al Comitetului şcolar, al Comitetului electoral,

al Comiţiului agricol şi al altor comitete şi comiţii... Loco. *(Scoate hîrtia din plic.)* Venerabile domn, în interesul onoarii d-voastre de cetăţean şi de tată de familie, vă rugăm să treceţi astăzi între orele 9 jum. şi 10 a.m. pe la biroul ziarului *Răcnetul Carpaţilor* şi sediul Societăţii Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română» unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanţă pentru d-voastră... Al d-voastră devotat, Caţavencu, director-proprietar al ziarului *Răcnetul Carpaţilor*, prezident fundator al Societăţii Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română»..." Ei ? ce document ?

TRAHANACHE : Ai puţintică răbdare ! Să vezi... M-am gîndit : să nu mă duc... să mă duc... să nu mă duc... ia, numai de curiozitate, să mă duc, să văz ce moft mai e şi ăsta. Mă îmbrac degrabă, Fănică, şi mă duc.

TIPĂTESCU : La Caţavencu ?

TRAHANACHE : Stăi, să vezi... la Caţavencu. Cum intru se scoală cu respect şi mă poftеşte pe fotel. „Venerabile"-n sus, „venerabile"-n jos. „Îmi pare rău, că ne-am răcit împreună, zice el, că eu totdeauna am ţinut la d-ta ca la capul judeţului nostru..." şi în sfîrşit o sumă de delicateţuri... Eu, serios, zic : „Stimabile, m-ai chemat să-mi arăţi un document, arată documentul !" Zice : „Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, şi ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat aşa de, şi aşa de..." şi iar delicateţuri. Zic iar : „Stimabile, ai puţintică răbdare, documentul"... El iar : „... că de, damele..." Să vezi unde vrea să m-aducă mişelul !... Biata Joiţica ! să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle ! cum e ea simţitoare !...

TIPĂTESCU : Ce ! a cutezat ? mizerabilul ! *(Se ridică tulburat.)*

TRAHANACHE *(oprindu-l)* : Stăi, să vezi ! „...că de, damele, zice, nu înţeleg totdeauna meritele şi calităţile morale ale bărbatului, şi respectul care va să zică, ce trebuie să-i poarte...“ În sfîrşit *(Tipătescu fierbe)* ce s-o mai lungesc degeaba ! După ce-i pui piciorul în prag şi-i zic : „Ia ascultă, stimabile, ai puţintică răbdare : documentul !“ vede mişelul că n-are încotro, şi-mi scoate o scrisorică... Ghici a cui şi către cine ?

TIPĂTESCU *(de abia stăpînindu-şi emoţia)* : A cui ? a cui, nene Zahario ?

TRAHANACHE : Stăi să vezi. *(Răspicat şi rîzînd.)* A ta către nevastă-mea, către Joiţica ! scrisoare de amor în toată regula... Ai ? ce zici d-ta de asta ?

TIPĂTESCU *(tulburat rău)* : Nu se poate, nu se poate !

TRAHANACHE : Am citit-o de zece ori poate : o ştiu pe dinafară ! ascultă : „Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge deseară la întrunire (întrunirea de alaltăieri seara). — Eu (adică tu) trebuie să stau acasă, pentru că aştept depeşi de la Bucureşti, la care trebuie să răspunz pe dată ; poate chiar să mă cheme ministrul la telegraf. Nu mă aştepta, prin urmare, şi vino tu (adică nevastă-mea, Joiţica), la cocoşelul tău (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, şi te sărută de o mie de ori, Fănică...“ *(Priveşte lung pe Tipătescu, care e în culmea agitaţiei.)*

TIPĂTESCU *(plimbîndu-se înfuriat)* : Nu se poate ! O să-i rup oasele mizerabilului !... Nu se poate !

TRAHANACHE *(placid)* : Fireşte că nu se poate ; dar ţi-ai fi închipuit aşa mişelie... *(Cu candoare.)* Bine, frate, înţeleg plastografie, pînă unde se poate, dar pînă aci

nu înţeleg... Ei, Fănică, să vezi imitaţie de scrisoare ! să zici şi tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri ! *(Oprindu-se şi privind pe Tipătescu, care se plimbă cu pumnii încleştaţi ; cu mirare şi ciudă.)* Uite-te la el cum se turbură ! Lasă, omule, zi-i mişel şi pace ! Ce te aprinzi aşa ? Aşa e lumea, n-ai ce-i face, n-avem s-o schimbăm noi. Cine-şi poate închipui pînă unde poate merge mişelia omului !

TIPĂTESCU *(acelaşi joc)* : Mizerabilul !

TRAHANACHE : Măi omule, ai puţintică răbdare, zi-i ce i-am zis eu : „Eşti tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, n-am ce zice ; dar nu ţi-ai găsit omul..." Ei, dacă a văzut că nu i se trece cu mine, ştii la ce-a ajuns ? Mi-a spus că, dacă nu dau eu importanţă lucrului, o să-i dea publicul, pentru că scrisoarea o să se publice duminică la gazetă şi o să fie pusă la cercevea, ca s-o vadă oricine-o pofti.

TIPĂTESCU *(turbat)* : Îl împuşc ! îi dau foc ! trebuie să mi-l aducă aci numaidecît, viu ori mort, cu scrisoarea. *(Se răpede în fund.)* Ghiţă ! Ghiţă ! Să vie poliţaiul !

TRAHANACHE *(după el pînă în fund)* : Ai puţintică... *(Întorcîndu-se singur în scenă.)* E iute ! n-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deştept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Într-o soţietate fără moral şi fără prinţip... trebuie să ai şi puţintică diplomaţie !

TIPĂTESCU *(întorcîndu-se din fund)* : Infamul ! Canalia !

TRAHANACHE : Ei, astîmpără-te, omule, şi lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Deseară e întrunire. S-a hotărît ? Punem candidatura lui Farfuridi ? Ce facem ? — Deseară, am aflat că dăscălimea cu Caţavencu şi cu toţi ai lor vor să facă scandal. Trebuie să-i spunem lui Ghiţă să îngrijească. Mişelul

de Caţavencu o să ia deseară cuvîntul ca să ne combată...

TIPĂTESCU *(fierbînd mereu)* : Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Caţavencu nu o să fie la întrunire, o să fie în altă parte — la păstrare.

TRAHANACHE : Aide, mergi la dejun ?

TIPĂTESCU : Nu, neică Zahario, mulţumim, am treabă. Du-te dumneata singur ; sărutări de mîini coanii Joiţichii.

TRAHANACHE : Bine, dar la prînz desigur. Deseară eu mă duc la întrunire, trebuie să stai cu Joiţica, i-e urît singură. După întrunire avem preferanţă [1]...

TIPĂTESCU *(ameţit)* : Da, neică Zahario.

TRAHANACHE : La revedere, Fănică.

TIPĂTESCU : La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE *(mergînd spre uşă, condus de Tipătescu)* : Şi nu te mai turbura, neică, pentru fitece mişelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră ? Într-o soţietate fără moral şi fără prinţip, nu merge s-o iei cu iuţeală, trebuie să ai *(cu fineţă)* puţintică răbdare... *(Iese în fund.)*

SCENA V

Tipătescu, *apoi* Zoe

TIPĂTESCU *(vine ameţit şi-mpleticindu-se din fund şi cade pe un scaun cu capul în mîini)* : Ce să fac ? Ce să fac ? şi nu mai vine Ghiţă !...

---

[1] Joc de cărţi.

ZOE *(ieşind din dreapta misterios şi coborînd repede lîngă el)* : Fănică ! Fănică !

TIPĂTESCU *(ridicîndu-se iute)* : Zoe !... Ştii ?

ZOE *(dezolată)* : Ştiu ! Sunt nenorocită, Fănică. Ştiu... am fost dincolo în odaie, am intrat pe scăricica din dos... Am venit numaidecît după Zaharia. N-am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fănică... Cînd a plecat Ghiţă, l-am chemat dincolo *(Tipătescu înţelege)*, i-am spus tot : numai el ne poate scăpa.

TIPĂTESCU : De unde aflaseşi ?

ZOE : Eu am ştiut numaidecît după Zaharia... Uite !... *(Îi dă o scrisoare. Scena aceasta se face cu multă nervozitate.)*

TIPĂTESCU *(citind)* : „Stimabilă doamnă, la redacţia noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect şi adresat d-voastră. Acest document vi s-ar putea ceda în schimbul unui sprijin pe lîngă amabilul în cestiune. Binevoiţi dar a trece îndată pe la biroul nostru, spre a regula această afacere într-un chip mulţumitor pentru amîndouă părţile..." *(Cu desperare.)* Cum ? cum ? cînd ai pierdut biletul, Zoe ?

ZOE *(înecată)* : Nu ştiu... alaltăieri seara, cînd am plecat de la tine, îl aveam : cînd am ajuns acasă, nu ştiu dacă-l mai aveam ; poate să fi scos batista pe drum şi mi-a căzut scrisoarea : le aveam tot într-un buzunar !

TIPĂTESCU : A ! ce nenorocire !

ZOE : M-am dus la Caţavencu... de la el veneam acuma. Mi-a propus să-mi dea înapoi scrisoarea, cu condiţia să-i asigurăm alegerea. Aminteri, publică scrisoarea poimîine...

TIPĂTESCU *(în prada agitației)*: Lupta este desperată. Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorîm !... Și nu mai vine Ghiță...

ZOE : Pe Ghiță l-am trimis eu la Cațavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preț.

TIPĂTESCU : Care va să zică Ghiță e acolo ?

ZOE : Desigur. *(Se aude zgomot.)*

TIPĂTESCU : El trebuie să fie... *(Se repede la ușa din fund, o deschide și se trage iute înapoi.)* A ! Ascunde-te... degrabă. *(O duce repede și ies amîndoi prin stînga.)*

SCENA VI

Farfuridi, Brîzovenescu, *intrînd misterios din fund ; apoi* Tipătescu *din stînga*

BRÎNZOVENESCU : Poate să nu fie tocmai așa ; poate că e o manoperă... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe cîțiva nehotărîți...

FARFURIDI *(cu intenție fină)* : Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrînd la Cațavencu, astăzi pe la zece, cînd mă duceam în tîrg... Eu, am, n-am să-ntîlnesc pe cineva, la zece fix mă duc în tîrg...

BRÎNZOVENESCU : Ei !

FARFURIDI : Pe respectabila madam Trahanache am văzut-o ieșind de la Cațavencu tot astăzi pe la unsprezece, cînd mă-ntorceam din tîrg... Eu, am, n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă-ntorc din tîrg...

BRÎNZOVENESCU : Nu-nțeleg.

FARFURIDI : Cum nu-nțelegi ? la unsprezece fix...

BRÎNZOVENESCU : Nu, frate, nu-nțeleg daraverile astea cu opoziția ! tu ai văzut pe Trahanache întîi, pe urmă pe madam Trahanache, și eu adineaori am văzut pe polițaiul, pe Ghiță, intrînd la Cațavencu...

FARFURIDI *(cu intenție)* : Ei ?

BRÎNZOVENESCU *(cu îndoială)* : Să fie trădare la mijloc ? ai ?

FARFURIDI : Eu merg și mai departe și zic : trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi !...

BRÎNZOVENESCU : Prefectul trebuie să ne dea cheia comèdiei ăștia... Iacătă-l...

TIPĂTESCU *(venind din stînga tulburat și dîndu-și aer silit de degajare)* : Salutare, salutare, stimabile !

BRÎNZOVENESCU *(aparte)* : E galben !

FARFURIDI *(aparte)* : Ce roșu s-a făcut. *(Tare.)* Salutare, salutare, onorabile...

TIPĂTESCU *(oferindu-le locuri)* : Ia poftiți, ia poftiți, mă rog.

BRÎNZOVENESCU : Mulțumin, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim : sunt douăsprece trecute.

FARFURIDI : Și eu, am, n-am înfățișare, la douăsprece trecute fix mă duc la tribunal !...

BRÎNZOVENESCU : Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți... Prin tîrg... se spune...

FARFURIDI : Adică, dă-mi voie, să fim expliciți ; mie îmi place să pun punctele pe i... Se aude...

BRÎNZOVENESCU : Se aude... cum că partidul nostru dă la colegiul II[1] ajutor lui Cațavencu...

---

[1] În epoca *Scrisorii pierdute* se vota pe colegii cenzitare. Cetățenii erau împărțiți, pe criterii social-economice, în trei categorii. Majoritatea nu putea vota decît indirect, prin delegați.

TIPĂTESCU *(mișcat)* : Care partid ? Care Cațavencu ?
BRÎNZOVENESCU : Cum care partid ?
FARFURIDI : Adică partidul nostru : madam Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.
TIPĂTESCU : Și cine spune asta ? *(Rîde silit.)*
BRÎNZOVENESCU : Nu rîde, stimabile, nu rîde ; a început să se vorbească...
FARFURIDI : Și de !... ce să zicem ! lumea are pentru ce să intre la bănuieli.
BRÎNZOVENESCU : D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...
TIPĂTESCU : Ei ?
FARFURIDI : Madam Trahanache la vizită la d. Cațavencu...
TIPĂTESCU : Ei ?
BRÎNZOVENESCU : D. Ghiță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...
FARFURIDI : De unde și pînă unde ?
BRÎNZOVENESCU : Noi, ce să zicem — ne temem de ce spune lumea...
TIPĂTESCU *(nervos)* : Ei, ce spune lumea ?
FARFURIDI : Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile ? Ne temem de trădare... Na !
TIPĂTESCU *(după ce s-a întors cînd la unul, cînd la altul, supărat către Farfuridi)* : Amice, d-le Farfuridi, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decît Papa ?
FARFURIDI *(hotărît)* : Da, cînd e vorba de principii, stimabile, da, mă faci, adică nu, nu mă fac, sunt cînd e vorba de asta, sunt mai catolic decît Papa...

TIPĂTESCU *(supărat)* : Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observaţii, pe care, daţi-mi voie să vă spui, le consider ca nişte insulte...

FARFURIDI : Să nu ne iuţim, stimabile...

TIPĂTESCU : Cum să nu mă iuţesc, onorabile ? D-voastră veniţi la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera şi am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul — căci fără mine, trebuie să mărturisiţi, că d-voastră n-aţi fi putut niciodată să fiţi un partid — d-voastră veniţi la mine acasă să mă numiţi pe faţă trădător... A ! asta nu pot să v-o permit...

BRÎNZOVENESCU *(scoţînd o hîrtie din buzunar)* : Mă rog, iată ce se împarte acum prin tîrg, din partea lui d. Caţavencu... E tipărit, stimabile !

TIPĂTESCU *(mişcat, îi smulge hîrtia)* : Tipărit ?

FARFURIDI *(smulgîndu-i-o el)* : Da, tipărit, dă-mi voie... *(Citeşte.)* „Dăm ca pozitivă ştirea cum că desigur candidatura amicului nostru politic d. *Caţavencu*, prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administraţiei. *Din contra*, avem cuvinte *puternice* pentru a crede că *atît* bătrînul şi venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, cît şi *junele* şi *onorabilul* nostru prefect, ar fi convinşi în fine că în împrejurările prin care trece ţara, judeţul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decît un bărbat independent ca amicul nostru d. *Ca-ţa-ven-cu*... D. Caţavencu va lua cuvîntul la întrunirea de deseară... Comitetul grupului independent." *(Vorbit.)*... Aud ?

TIPĂTESCU *(aparte)* : Nu mai rămîne nici o clipă de pierdut. *(Tare.)* Domnilor, vă rog, nişte afaceri im-

portante mă cheamă numaidecît la telegraf... Mă scuzaţi... dar... *(Merge la o masă şi trage clopoţelul, apoi iese în fund.)*

BRÎNZOVENESCU : Aşa scurt ?

FARFURIDI : Adică, cum am zice, poftiţi pe uşe afară... Bine ?

TIPĂTESCU *(apare în fund cu un fecior)* : Unde e Ghiţă ?

FECIORUL : L-am căutat în tot tîrgul, coane Fănică, nu e. *(Vorbesc încet în fund.)*

BRÎNZOVENESCU *(care a vorbit încet cu Farfuridi)* : Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... Aide...

FARFURIDI : Brînzovenescule, mi-e frică de trădare... Cîte ceasuri sunt ?

BRÎNZOVENESCU : Douăsprece trecute...

FARFURIDI : Douăsprece trecute ?... Eu la douăsprece trecute fix...

TIPĂTESCU *(coborînd între ei)* : Astfel dar, d-lor...

BRÎNZOVENESCU : Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem deranj...

FARFURIDI *(grav)* : Ne ducem, dar gîndeşte-te, stimabile, că suntem membrii aceluiaşi partid... Cum ziceam adineaori amicului Brînzovenescu : trădare să fie *(cu oarecare emoţie)* dacă o cer interesele partidului, dar s-o ştim şi noi... De aceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noştri, cu Mihai Bravul şi Ştefan cel Mare : iubesc trădarea *(cu intenţie)*, dar urăsc pe trădători... *(Schimbînd tonul, cu dezinvoltură.)* Salutare, salutare, stimabile !...

BRÎNZOVENESCU *(asemenea)* : Salutare !...

TIPĂTESCU *(închizînd uşa după ei, grozav de plictisit)* : A ! *(Coboară.)*

SCENA VII

Tipătescu, Zoe, *apoi* Cetățeanul turmentat

ZOE *(ieșind din stînga repede)* : S-a dus ?... Ai văzut, Fănică ? Ai auzit ? Și Ghiță nu mai vine... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPĂTESCU : Taci ! vine cineva. E Ghiță desigur. *(Se repede la ușa din fund prin care apare Cetățeanul turmentat.)*

CETĂȚEANUL *(șovăind)* : Sluga ! *(În tot jocul sughite și șovăie.)*

ZOE : Cine e ăsta ?

TIPĂTESCU : Ce poftești d-ta ?

CETĂȚEANUL : Eu ?... *(Sughite.)* Eu sunt alegător...

TIPĂTESCU *(nervos)* : Cum te cheamă ?

CETĂȚEANUL : Cum mă cheamă ? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător ? *(Șovăie.)*

ZOE : E turmentat ?

TIPĂTESCU : Dracu să-l ia ! nu e nimeni afară : lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii... Aide, ieși !

CETĂȚEANUL : Nu sunt turmentat... *(zîmbind)* coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 fevruarie [1]... Nu e vorba, ținem la d. Nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... *(sughite)* apropritar, eu pentru cine votez ? *(Sughite.)* D-aia am venit. *(Șovăie.)*

ZOE : Trimite-l, Fănică, dă-i drumul... e amețit de tot...

---

[1] Februarie, după calendarul popular ; aici e vorba de răsturnarea domnitorului Al. I. Cuza, la 11 februarie 1866.

TIPĂTESCU *(luîndu-l cu binişorul)* : Fii bun, cetăţene, du-te. Aldată mai vorbim.

CETĂŢEANUL : Dar ce să vorbim aldată ?

ZOE : A !

CETĂŢEANUL : Acu ce treabă avem ?... Nu vă uitaţi la mine că sunt aşa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... *(sughite)* că a fost lată de tot...

TIPĂTESCU *(necăjit)* : Fii bun, omule, şi-nţelege. *(Vrea să-l apuce.)*

CETĂŢEANUL : Eu am găsit *(sughite)* o scrisoare...

TIPĂTESCU şi ZOE : O scrisoare !

CETĂŢEANUL : Da. *(Către Tip[ătescu].)* A d-tale către coana Joiţica... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, cînd ieşeam de la întrunire... Fă-ţi idee *(sughite)* de alaltăieri seara pînă azi dimineaţă s-o duci într-un chef !...

TIPĂTESCU *(răpezindu-se şi apucîndu-l cu amîndouă mîinile de gît)* : Mizerabile !

CETĂŢEANUL : Nu mă zgudui *(sughite)* că ameţesc...

ZOE : Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂŢEANUL : Lăsaţi-mă să vedeţi. Cînd am găsit-o, de curiozitate am deschis-o şi m-am dus subt un felinar, s-o citesc. N-apucasem s-o isprăvesc bine... şi haţ ! pe la spate, d. Caţavencu dă să mi-o ia.

TIPĂTESCU : Şi *(desperat)* ţi-a luat-o ?

ZOE *(acelaşi joc)* : Ţi-a luat-o ?

CETĂŢEANUL : Aş ! Am băgat-o în buzunar. Zice d. Nae : „Aşa ? faci parte din Soţietatea noastră şi primeşti scri-

sori de la prefectul, cetăţene, bravos ! — Zic : *(sughite)* Aş ! de la prefectul ! — Zice : I-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o. — Doamne păzeşte !" Ba că dă-mi-o, ba că nu ţi-o dau, din vorbă-n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o ţuică... una-două-trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... l-am băut... oo ! l-am băut !

ZOE : Dar scrisoarea ?

TIPĂTESCU : Scrisoarea *(se repede la el strigînd)*, unde e scrisoarea ?

CETĂŢEANUL : Nu striga *(sughite)* că ameţtesc !... O am la mine scrisoarea. *(Amîndoi îl ascultă şi-l privesc cu îndoială şi nerăbdare nervoasă.)* Da.

ZOE ŞI TIPĂTESCU : S-ar putea !

CETĂŢEANUL : Da... o am la mine. *(Căutîndu-se prin buzunare.)* Ehei ! d. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea ; nu trebuie, onorabile, parale.. slava Domnului... apropitar sunt *(sughite)*, *alegător... (Sughite şi se caută mereu.)* Vorba e... eu *(sughite)*, eu pentru cine votez ? *(Se opreşte din căutat şi cu simplicitate.)* Am pierdut-o ! *(Se mai caută, apoi cu hotărîre.)* Am pierdut-o !

TIPĂTESCU : A !

ZOE : Ţi-a furat-o Caţavencu !

CETĂŢEANUL : Adică d. Nae. Se prea poate... că am şi dormit... Vezi d-ta *(Zoe şi Tipătescu îşi frîng mîinile)* fă-ţi idee... dă-i cu bere... dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPĂTESCU *(apucîndu-l şi zguduindu-l)* : Mizerabile ! Ce ai făcut ?

CETĂŢEANUL *(căzînd pe un scaun)* : Nu mă zgudui !

SCENA VIII

Aceiaşi — Ghiţă Pristanda

PRISTANDA *(intră gîfîind într-un suflet, prin fund)* : Coane Fănică ! Coană Joiţico !

TIPĂTESCU şi ZOE : Ghiţă !

PRISTANDA : Vine ! vine conu Zaharia !

CETĂŢEANUL *(pufnind)* : Conul Zaharia ?... nu mai spune *(sughite)* că ameţesc...

TIPĂTESCU *(lui Pristanda, arătînd pe Cetăţeanul turmentat)* : Ia-l pe nenorocitul ăsta, şi...

ZOE : Şi dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDA *(ridicînd pe Cetăţeanul turmentat)* : Aide, cetăţene ! *(îl împinge spre dreapta.)*

CETĂŢEANUL : Nu mă-mpinge *(sughite)* că ameţesc.

PRISTANDA *(acelaşi joc)* : Aide !

CETĂŢEANUL : Vorba e... eu pentru cine votez ?...

PRISTANDA : Aide !

CETĂŢEANUL : Nu mă-mpinge *(sughite)* că ameţesc. *(Iese, împins de Pristanda.)*

SCENA IX

Zoe, Tipătescu, *apoi* Ghiţă Pristanda *şi* Trahanache

TIPĂTESCU *(repede Zoii)* : De Zaharia nu avem teamă : ştie tot, dar nu crede nimica... N-ai auzit ?

ZOE : Fănică ! Fănică ! *(Ghiţă intră din dreapta.)* Ce-ai făcut, Ghiţă ? Ai fost la Caţavencu ?

PRISTANDA : Am fost, coană Joiţico... Se lasă greu, greu de tot : ori o mie de poli, ori deputăţia...

TIPĂTESCU : Trebuie să punem mîna pe el. *(Hotărît)* : Du-te, Ghiţă, ia jandarmi... viu ori mort, trebuie să mi-l aduci la poliţie, acuma într-un moment...

ZOE : Fănică !...

TIPĂTESCU : Du-te.

PRISTANDA : Ascult ! *(Vrea să pornească spre fund, în momentul acesta intră Trahanache cu aerul triumfător.)*

TRAHANACHE : L-am prins cu alta mai boacănă !

ZOE *(începînd să se jelească şi căzîndu-i ca leşinată în braţe)* : Nene, nene !

TRAHANACHE : Joiţico ! *(Către Tipătescu.)* A aflat ?

TIPĂTESCU : Ştie tot !

TRAHANACHE *(îngrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui Pristanda pe fotoliu)* : Bine, omule, nu ţi-am zis să nu-i spui ? o ştiam eu cît e de simţitoare ! Iaca vezi ! *(Toţi o îngrijesc.)* Ei ! Ţi-am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boacănă... Ghiţă, iute un pahar cu apă. *(Ghiţă iese în stînga.)*

TIPĂTESCU *(bătînd în palmele Zoii)* : Care onorabil ?

TRAHANACHE *(acelaşi joc)* : Ei, ai puţintică răbdare... Caţavencu, de...

TIPĂTESCU : Cu ce alta ?

TRAHANACHE *(bătînd cu putere în palmele Joiţichii)* : Cu altă plastografie... Ce plastograf !

PRISTANDA *(care a venit cu paharul cu apă)* : Curat plastograf !

Cortina cade

ACTUL II

(Același salon)

SCENA I

Trahanache, Farfuridi *și* Brînzovenescu
(stau împrejurul unei mese rotunde, studiind listele electorale; fiecare are cîte un creion colorat în mînă)

BRÎNZOVENESCU : Șaizeci și nouă cu roșu, buni... unsprece cu albastru... ai lor...

FARFURIDI : Doisprezece...

TRAHANACHE : Ai puțintică răbdare... unu, doi, cinci... șapte... zece... unsprezece.

FARFURIDI : Doisprezece...

TRAHANACHE : Cu Ienache Siripeanu.

BRÎNZOVENESCU : Nici nu mai are drept de vot, de cînd și-a măritat fata... Nu i-a dat casele de zestre ? Ei ? Dacă votează, merge la pușcărie onorabilul.

TRAHANACHE : Ai pițintică răbdare... Da' dacă-l putem aduce să voteze cu noi ?

FARFURIDI : Altă vorbă... Să voteze cu noi e ușor ; are procesul cu epitropia bisericii săptămîna viitoare... dar să voteze cu noi ? Adică cum să voteze cu noi ?...

BRÎNZOVENESCU : Adică cum să voteze cu noi ?

TRAHANACHE : Să voteze cu noi.

BRÎNZOVENESCU : Nu pricepi, neică Zahario, vorba noastră ? Adică „noi“, partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi ? Noi încă nu ştim...

TRAHANACHE : Mă rog, aveţi puţintică...

FARFURIDI : Nu ştim...

TRAHANACHE : Mă rog, aveţi...

FARFURIDI : Ba eu merg şi mai departe şi zic, cum ziceam lui amicul meu Brînzovenescu : mă tem de trădare..

TRAHANACHE : Cum de trădare ?

BRÎNZOVENESCU : De-aia noi astăzi cînd am mirosit ceva cumva...

FARFURIDI : Ceva cumva...

TRAHANACHE : Ceva cumva ?

BRÎNZOVENESCU : Dacă e ceva la mijloc...

FARFURIDI : Ceva la mijloc...

TRAHANACHE : Ceva la mijloc ?

FARFURIDI : Da, aşa, dacă e trădare, adică dacă o cer interesele partidului, fie !

BRÎNZOVENESCU : Dar cel puţin s-o ştim şi noi ! *(Trahanache vrea să-i întrerupă, fără să izbutească.)*

FARFURIDI : Pentru că eu am zis-o cu strămunii noştri, cu Mircea cel Bătrîn şi cu Vlad Ţepeş, neică Zahario : îmi place trădarea, dar...

TRAHANACHE : Mă rog, ai puţintică...

BRÎNZOVENESCU : Ce răbdare, neică Zahario ! Nu mai e vreme de aşa lucru... Astă-seară e întrunire ?

FARFURIDI : Mîine începe alegerea ?

TRAHANACHE : Da...

FARFURIDI : Ei ! pentru cine votăm ?

BRÎNZOVENESCU : Pentru cine votăm ?

TRAHANACHE : Aveţi puţintică răbdare ! Pentru cine aţi mai votat şi pînă acuma ?

BRÎNZOVENESCU : Nu înţeleg.

FARFURIDI : Nici eu.

TRAHANACHE : Mă rog, ia să ne tălmăcim noi puţintel...

FARFURIDI : Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem şi noi.

TRAHANACHE : Ce sunteţi d-voastră, mă rog ! Vagabonţi de pe uliţă ? nu... Zavragii ? nu... Căuzaşi ? nu... D-voastră, adică noi, suntem cetăţeni, domnule, suntem onorabili... Mai ales noi trei suntem stîlpii puterii : proprietari, membrii Comitetului permanent, ai Comitetului electoral, ai Comitetului şcolar, ai Comitetului pentru statua lui Traian, ai Comiţiului agricol şi eţetera. Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că de la partidul întreg atîrnă binele ţării şi de la binele ţării atîrnă binele nostru...

BRÎNZOVENESCU : Aşa e...

FARFURIDI : Aşa e, dar...

TRAHANACHE : Dar ce ? Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment în moment aşteptăm să-l ştim... Prefectul trebuie să vie ; nu-l aşteptăm să vie de la telegraf ? Ei ? Nu bate telegraful ?... Bate ; ce treabă alta are ? Poate că acuma cînd noi vorbim, poate să fi şi sosit numele... pe sîrmă, stimabile... Da, pe sîrmă, ce crezi d-ta ?

FARFURIDI : Toate bune şi frumoase cum le tălmăceşti d-ta, neică Zahario, dar nouă... nouă ni e frică de trădare...

BRÎNZOVENESCU : Nu din partea d-tale...

FARFURIDI : Nu din a d-tale...
TRAHANACHE : Da' din a cui ?
FARFURIDI : Din a cui, din a cui ? ştii d-ta din a cui...
TRAHANACHE : Să n-am parte de Joiţica, dacă ştiu.
BRÎNZOVENESCU : Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voie...
FARFURIDI : Ştii ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărţile pe faţă.
TRAHANACHE : Dă-le, neică, să vedem.
FARFURIDI : Ţi-am spus că mi-e frică de trădare... Ei ?
BRÎNZOVENESCU : Ei ?
TRAHANACHE : Ei ?
FARFURIDI : Ei ? ni-e frică din partea amicului.
TRAHANACHE : Care amic ?
BRÎNZOVENESCU : Care amic, care amic ? Ştii d-ta...
TRAHANACHE : Să n-am parte de Joiţica, dacă ştiu.
FARFURIDI : Iar te faci chinez...
TRAHANACHE : Zău nu...
FARFURIDI : Din partea amicului... Fănică...
TRAHANACHE *(surprins)* : Ce ?
BRÎNZOVENESCU : Din partea prefectului.
TRAHANACHE *(încruntat)* : Cum ?
FARFURIDI *(scurt)* : Nouă ni-e frică... de ! că-şi dă coatele cu Caţavencu...
TRAHANACHE *(urmează jocul crescendo)* : Cu Caţavencu?
FARFURIDI : Cu moftologul...
BRÎNZOVENESCU : Cu nifilistul...
TRAHANACHE *(de abia stăpînindu-şi indignarea)* : Cu Caţavencu ? trădare ? Fănică trădător ! Ei bravos ! Ei ! asta mi-a plăcut ! Ei ! nu m-aşteptam ! Ei ! ne-am procopsit !
FARFURIDI : De ! noi...

BRÎNZOVENESCU : Ce ne-am zis ?...

TRAHANACHE *(biruit din ce în ce mai mult de indignare)* :

Ai puţintică răbdare, stimabile ! Nu dau voie nimănui să-şi permită, mă-nţelegi, să bănuiască măcar cîtuşi de puţin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mă-nţelegi, să vie cineva să-mi bănuiască nevasta, pe Joiţica...

BRÎNZOVENESCU : Pe coana Joiţica, onorabile...

FARFURIDI : Îmi pare rău, neică Zahario, noi nu...

TRAHANACHE *(şi mai indignat)* : Ai puţintică răbdare... zic : pentru mine să vie cineva să bănuiască pe Joiţica, ori pe amicul Fănică, totuna e... E un om cu care nu trăiesc de ieri, de alaltăieri, trăiesc de opt ani, o jumătate de an după ce m-am însurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca fraţii, şi nici un minut n-am găsit la omul ăsta măcar atîtica rău... Credeţi d-voastră că ar fi rămas el prefect aici şi nu s-ar fi dus director la Bucureşti, dacă nu stăruiam eu şi cu Joiţica... şi la dreptul vorbind, Joiţica a stăruit mai mult...

FARFURIDI : Ei ! se-nţelege, damele sunt mai ambiţioase...

TRAHANACHE *(şi mai indignat)* : Ai puţintică răbdare... Nu de ambiţ că ni era prieten, — pentru enteresul partidului. Cine altul ar fi putut fi prefect al nostru ?

FARFURIDI : S-ar mai fi găsit, poate.

TRAHANACHE : Să-mi dai voie să nu te crez. Un om endependent, care a făcut servicii partidului, judeţului, ţării... şi mie, ca amic, mi-a făcut şi-mi face servicii, da !... şi să veniţi d-voastră, tot din partid *(cu ton de mustrare aspră)* şi să bănuiţi că... să vă pronunţaţi cu astfel de cuvinte neparlamentare... Îmi pare rău...

BRÎNZOVENESCU : În sfîrşit, noi...

TRAHANACHE : Ai puţintică răbdare... Îmi pare rău... *(Indignat rău de tot.)* Care va să zică unde nu înţelegeţi d-voastră politica, hop ! numaidecît trădare ! Ne-am procopsit ! Ce soţietate ! Adevărat, bine zice fiu-meu de la facultate : unde nu e moral, acolo e corupţie şi o soţietate fără prinţipuri, va să zică că nu le are. *(În culmea indignării.)* Trădare ! Bravos ! Fănică trădător ! Frumos ! *(Pleacă.)* Salutare ! salutare, stimabile ! *(Iese foarte tulburat prin fund.)*

SCENA II

Farfuridi, Brînzovenescu *stau un minut privind unul la altul*

FARFURIDI : Ei !... ţi-a plăcut venerabilul ?

BRÎNZOVENESCU : E tare... tare de tot... Solid bărbat ! Nu-i dăm de rostul secretului. Trebuie să mai aşteptăm.

FARFURIDI : Să mai aşteptăm ? Pînă cînd să mai aşteptăm ?... Deseară, la sfîrşitul întrunirii, parcă-l văz pe venerabilul că se scoală şi trage clopoţelul : „Stimabililor, aveţi puţintică răbdare : Candidatul Comitetului nostru este onor. d. Nae Caţavencu...“

BRÎNZOVENESCU : Moftologul !

FARFURIDI : Nifilistul ! — Şi bravo-n sus, şi bravo-n jos, şi mîine şi poimîine, nenea Ghiţă poliţaiul aleargă pînă-i iese limba de un cot şi ţi-l toarnă pe d. Caţa

vencu, care ne-a înjurat şi ne-a batjocorit de atîta vreme pe toate tonurile, deputat la colegiul II... Şi noi... să stăm cu mîinile în sîn ?... peste poate !...

BRÎNZOVENESCU : Ce-o să faci ? Te joci cu puterea ?

FARFURIDI : Ce să fac ?... Batem o depeşă la Bucureşti, la Comitetul central, la minister, la gazete, scurt şi cuprinzător *(bătînd cu pumnul drept în palma stîngă, ca un telegrafist pe aparatul lui, sacadat, tot textul-proiect al depeşii)* : „Trădare ! Prefectul şi oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Caţavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... trădare ! trădare ! de trei ori trădare !“

BRÎNZOVENESCU *(scurt)* : E tare ! prea tare ! n-o iscălesc.

FARFURIDI *(cu tărie, impunător)* : Trebuie să ai curaj ca mine ! trebuie s-o iscăleşti : o dăm anonimă !

BRÎNZOVENESCU : Aşa da, o iscălesc !

FARFURIDI : O iscălim : „Mai mulţi membri ai partidului“...

BRÎNZOVENESCU : Da' dacă ne cunoaşte slova la telegraf ?

FARFURIDI : Punem pe altcineva s-o scrie.

BRÎNZOVENESCU : Pe cine ?

FARFURIDI : Trebuie să găsim pe cineva să ni-o dea la telegraf ! Aide, Brînzovenescule.

BRÎNZOVENESCU : Numai să nu păţim ceva.

FARFURIDI *(impunător)* : Trebuie să ai curaj : anonimă. Cîte ceasuri sunt ?

BRÎNZOVENESCU : Cinci.

FARFURIDI : Aide degrab', între cinci şi şase fix se-nchide telegraful... *(les cu grabă.)*

SCENA III

Ghiță Pristanda *singur, intră prin dreapta, e puțin mișcat*

PRISTANDA : O făcurăm și p-asta... și tot degeaba. Am pus mîna pe d. Cataavencu... Cînd am asmuțit băieții de l-a umflat, striga cît putea : „Protestez în numele Constituției ! Asta e violare de domiciliu !“ — Zic : „Curat violare de domiciliu ! da' umflați-l !“ Și l-au umflat. L-am turnat la hîrdăul lui Petrache. M-am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colțișoarele, am ridicat dușamelele, am destupat urloaiele sobii, am scobit crăpăturile zidului : peste putință să dau de scrisoare. M-am întors la poliție, l-am scotocit prin buzunare, peste tot : nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă de la conul Fănică să-l chinuiesc ca pe hoții de cai... degeaba : nu spune decît nuinai și numai coanii Joițichii. O caut și nu o găsesc ; acasă nu-i, aici nu e... A ! iacăt-o... Coană Joițico !

SCENA IV

Pristanda *și* Zoe

ZOE *(venind repede din fund)* : Ghiță, bine că te găsesc.
PRISTANDA : Și eu vă căutam, coană Joițico...
ZOE : Ghiță, Ghiță, ce-am aflat ? ce ați făcut ? Ați înnebunit ? Adineaori, cînd ieșeam de-acasă, am aflat de la doctorul că te-ai dus cu jandarmii, ai călcat casa lui

Cataavencu, l-ai luat pe sus și l-ai dus la poliție, la arest ! Cum ai făcut asta ?

PRISTANDA : Ordin verbal de la conul Fănică.

ZOE : Unde e Fănică ?

PRISTANDA : Nu știu, îl caut și eu.

ZOE : Și pentru ce l-ați arestat pe Cataavencu ?

PRISTANDA : Pentru ca să-i apucăm scrisoarea.

ZOE : Și ai apucat-o ?

PRISTANDA : Nu, coană Joițico, după cît am căutat și pe dînsul și la el acasă, scrisoarea este ascunsă altundeva.

ZOE : Ghiță, m-ați nenorocit ! Scrisoarea o să fie publicată mîine și ați făcut și scandal degeaba. Dăscălimea o să urmeze înainte cu gazeta și în lipsa lui... Ce-o să zică la București guvernul, cînd o afla că ați violat domiciliul lui Cataavencu și l-ați arestat în ajunul alegerilor, după ce guvernul era asigurat că toate au să se petreacă cu bine și cu liniște ?... Cum o să mai poată rămîne Fănică prefect ?

PRISTANDA : Coană Joițico, am uitat să vă spui : după cîte făgăduieli și amenințări i-am făcut lui Cataavencu, mi-a răspuns că în zadar mai stăruiesc și că la urma urmelor nici nu mai vrea să stea de vorbă cu nimini, dar cu nimini, decît numai cu d-voastră.

ZOE : Cu mine ?... Du-te, Ghiță, du-te degrabă, dă-i drumul și roagă-l din partea mea să poftească aici... Îl aștept...

PRISTANDA : Numai dacă conul Fănică...

ZOE : Dacă ții la tine, dacă ții la familia ta, Ghiță...

PRISTANDA : Cum să nu țiu, coană Joițică ? unsprece suflete !

ZOE : Du-te degrabă, într-un suflet, și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino-ntr-o clipă.

PRISTANDA : Ascult !

ZOE : Ai venit ?

PRISTANDA : M-am dus !...

SCENA V

ZOE *(singură ; agitată, scoate gazeta și citește)* : „În numărul de mîine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui înalt personaj din localitate către o damă de mare influență. Originalul va sta de mîine la dispoziția curioșilor, în biroul nostru de redacție. Atît pentru astăzi. *A bon entendeur salut* [1] !..." Ce mai e de făcut ?... *(Se plimbă agitată, apoi se oprește ca în fața unei inspirații.)* Trebuie să alegem pe Cațavencu. Nu mai încape vorbă, nu mai e vreme de stat la gînduri. Cu un mișel ca el, cînd ne ține la mînă așa de bine, lupta ar fi o copilărie, o nebunie... Fănică... trebuie să se învoiască... trebuie... Ei ! ș-apoi ! mai la urmă Cațavencu poate fi tot așa de bun deputat ca oricare altul... Dar unde e Fănică ? unde poate să fie ?...

SCENA VI

Zoe *și* Tipătescu *venind din fund*

TIPĂTESCU : Zoe ! aici ești ?

ZOE : Fănică !... te așteptam... Ce ai făcut ? Ai arestat pe Cațavencu. Te-ai gîndit bine la ce ai făcut ? Cum ți-a venit să faci una ca asta ? Pentru ce ai făcut-o ?

---

[1] Corespunde preceptului biblic : „Cine are urechi de auzit să audă !"

TIPĂTESCU *(nervos)* : Pentru ce ? pentru ce ? Tu mă întrebi pentru ce ? Pentru nerozia care ai făcut-o tu, pentru ca să evit nenorocirea pe care ai cauzat-o tu din neglijenţă. Se poate atîta distracţie ! atîta nebăgare de seamă ! o scrisoare de amor s-o arunci în neştire într-un buzunar cu batista, şi s-o pierzi ca şi cum ai pierde o hîrtie indiferentă, ca un afiş, după ce ai ieşit de la reprezentaţie... La atîta lipsă de judecată, să-ţi spui drept, nu m-aşteptam ! Ce Dumnezeu ! eşti femeie în toată firea, nu mai eşti copil. Atîta neglijenţă nu se pomeneşte nici în romane, nici într-o piesă de teatru.

ZOE : Judecă-mă, Fănică, judecă-mă... *(Plînge.)* Da, aşa e... am fost o copilă... am făcut o nerozie fără seamăn ; dar acuma trebuie îndreptată. Fănică, dacă mă iubeşti, dacă ai ţinut tu la mine măcar un moment în viaţa ta, scapă-mă... scapă-mă de ruşine ! Tu eşti bărbat, nu-ţi pasă ! Pentru tine, afişarea intrigii noastre n-ar fi o · enorocire... dar pentru mine... Fănică, gîndeşte-te... gîndeşte-te. *(Plînge.)*

TIPĂTESCU : Tocmai de-aia m-am asigurat de persoana lui Caţavencu...

ZOE : În zadar, Fănică ; Caţavencu poate muri astăzi, mîine gazeta lui tot o să publice scrisoarea noastră. Dumnezeule ! Cum or să-şi smulgă toţi gazeta, cum or să mă sfîşie, cum or să rîză !... O săptămînă, o lună, un an de zile n-o să se mai vorbească decît de aventura asta... În orăşelul ăsta, unde bărbaţii şi femeile şi copiii nu au altă petrecere decît bîrfirea, fie chiar fără motiv... dar încă avînd motiv... şi ce motiv, Fănică !... Ce vuiet !

ce scandal ! ce cronică infernală !... Şi eu, Fănică, în timpul ăsta, ce să fac ? Să mor ? să mor dacă voieşti... pentru că după asta nu o să mai pot trăi.

TIPĂTESCU : Atunci, dacă nu e altă scăpare... Zoe ! Zoe ! mă iubeşti...

ZOE : Te iubesc, dar scapă-mă.

TIPĂTESCU : Să fugim împreună...

ZOE *(retrăgîndu-se)* : Eşti nebun ? dar Zaharia ? dar poziţia ta ? dar scandalul şi mai mare care s-ar aprinde pe urmele noastre ?...

TIPĂTESCU *(descurajat)* : Atunci nu ne mai rămîne nimica de făcut ?

ZOE : Ba da !

TIPĂTESCU : Ce ?

ZOE : Să sprijinim candidatura lui Caţavencu !

TIPĂTESCU *(sărind)* : Peste putinţă !

ZOE : Să-l alegem !

TIPĂTESCU : Niciodată.

ZOE : Trebuie.

TIPĂTESCU : O dată cu capul ! Te gîndeşti la ce spui ? Iată pe ce depeşe am pus mîna adineaori, a adus-o la telegraf canalia care a găsit scrisoarea ta, beţivul de ieri. E o depeşe anonimă. Am oprit-o şi am dat ordin la telegraf să nu mai expedieze nimica fără ştirea mea ; dar ştiu eu ce poate conţine o depeşe cu cheie ?... Iată : „Trădare ! Prefectul şi oamenii lui trădează parţidul pentru nifilistul Caţavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II. Trădare, trădare, de trei ori trădare... Mai mulţi membri ai partidului..." ...Orice s-ar întîmpla, nu

se poate să sprijinim pe mizerabilul, nu, nu, nu !... Spune-mi, să căutăm, să găsim alt mijloc ?

ZOE *(zdrobită)* : Alt mijloc nu văz... alt mijloc nu este.

TIPĂTESCU : Atunci...

ZOE : Atunci... *(înecată)* lasă-mă, lasă-mă în nenorocire... lasă-mă să mor de ruşine... Omoară-mă pe mine care te-am iubit, care am jertfit tot pentru tine... Iată unde m-ai adus ! iată cît plăteau jurămintele tale ! M-ai adus la moarte — pentru că *(hotărîtă)* mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acuma, aici ! — m-ai adus la moarte, şi mă poţi scăpa, şi mă laşi să mor... *(Plînge.)*

TIPĂTESCU : Zoe ! Zoe !

ZOE : Lasă-mă... Dacă ambiţia ta, dacă nimicurile tale politice le pui mai presus de ruşinea mea, de viaţa mea, lasă-mă ! Să mor... *(Plîngînd.)* Să mor cu siguranţa că opt ani de zile m-ai amăgit în fiecare minută, că nu m-ai iubit niciodată... niciodată... niciodată...

TIPĂTESCU : Zoe ! să vedem, să ne mai gîndim !

ZOE : Nu mai e vreme de gîndit, Fănică ! Fiecare minută care trece mă apropie de pieire... Trebuie să te hotărăşti !

TIPĂTESCU *(în luptă cu el însuşi)* : Să mă hotărăsc ! să mă hotărăsc...

ZOE *(înecată)* : Adineaori, în Lipscani, am aflat de arestarea lui Caţavencu. Am alergat ca o nebună la redacţie. Iată ce foaie au scos comitetul lor. *(Îi dă foaia. Tipătescu o citeşte încet.)* Înţelegi la ce trebuie să ne aşteptăm după arestarea lui.

TIPĂTESCU : Omul ăsta îşi joacă viaţa !

ZOE : Nu şi-o joacă pe a lui, Fănică, o joacă pe a mea ; pentru că încă o dată îţi spui... din două una : ori tu

mă iubești și eu trăiesc, și atunci lupta e peste putință cu Cațavencu — trebuie să-mi cedezi ; ori nu, și atuncea mor, și dacă mă lași să mor, după ce-oi muri poate să se-ntîmple orice... *(Zdrobită.)* Sunt hotărîtă... *(Revenindu-i deodată toată energia.)* Da, sunt hotărîtă, dar nu voi să mor pînă nu voi fi luptat cu toate împrejurările *(cu energie crescîndă)* și am să lupt ! și cu tine am să lupt din toate puterile, cu tine, om ingrat și fără inimă ! cu tine trebuie să lupt, pentru că acuma tu ești piedica a mai grea, care mă oprește să-mi capăt iar liniștea !... Da, sunt hotărîtă, și trebuie să biruiesc tot, și pe tine... așa de hotărîtă sunt, încît adineaori am poruncit lui Ghiță să meargă să dea drumul lui Cațavencu și să-l poftească aici din partea mea...

TIPĂTESCU : Femeie nebună ! Ce ai făcut ?

ZOE : Am făcut ce am crezut că trebuie să fac. Dacă tu nu vrei să sprijini pe Cațavencu, dacă tu nu vrei să-l alegi. ca să mă scapi — atunci eu, care voi să scap, îl sprijin eu, îl aleg eu...

TIPĂTESCU : Cum ?

ZOE : Da, îl aleg eu. Eu sunt pentru Cațavencu, bărbatul meu cu toate voturile lui trebuie să fie pentru Cațavencu. În sfîrșit, cine luptă cu Cațavencu luptă cu mine... Aide, Fănică, luptă, zdrobește-mă, tu care ziceai că mă iubești ! Să vedem ! *(Pleacă spre dreapta.)*

TIPĂTESCU : Zoe !

ZOE : Lasă-mă ! *(Iese.)*

TIPĂTESCU *(urmărind-o)* : Zoe ! Zoe ! *(Iese după ea. O clipă scena goală.)*

SCENA VII

Ghiţă Pristanda *şi* Caţavencu

PRISTANDA *(apărînd în fund şi făcînd loc cu respect lui Caţavencu să treacă)* : Poftiţi, coane Nicule, poftiţi... *(umilit)* şi zău, să pardonaţi, în consideraţia misiei mele, care ordonă *(serios)* să fim scrofuloşi la datorie. D-voastră ştiţi mai bine ca mine... aşa e poliţaiul : tată să-ţi fie — trebuie să-l ridici ? îl ridici ! n-ai ce-i face : e misie. De aia *(foarte rugător)* mă rog să pardonaţi...

CAŢAVENCU : Îmi pare rău, Ghiţă, că mai stăruieşti cu scuzele tale... Adică noi nu ştim cum merge poliţia ? *(Sentenţios.)* Într-un stat constituţional un poliţai nu e nici mai mult, nici mai puţin decît un instrument !

PRISTANDA : Curat instrument !

CAŢAVENCU : Nu braţul care loveşte, voinţa care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privinţa asta. Nu ştiu dacă l-ai citit ?

PRISTANDA : Trebuie să-l fi citit, coane Nicule ; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdauna ; că să nu vă uitaţi la mine... adică pentru misie... *(misterios)* altele am eu în sufletul meu, dar de ! n-ai ce-i face : famelie mare, renumeraţie după buget mică...

CAŢAVENCU : Şi în sfîrşit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n-ar exista călăul ?

PRISTANDA : Curat, coane Nicule !

CAŢAVENCU *(schimbînd tonul)* : Cetăţene, nu uita condiţia cu care am venit aici ! Am venit în casa prefectului, nu voi însă să dau ochii cu el, nu mă pot aşa de ieftin compromite. Am venit chemat de doamna Trahanache, pe dînsa voi să văz.

PRISTANDA : Mai e vorbă, coane Nicule, pe coana Joiţica, pe dumneei... conul Fănică nici nu e aicea... Poftiţi, poftiţi, şedeţi, coane Nicule, mă duc să spui coanii Joiţichii că aţi venit... *(Vrea să plece.)*

CAŢAVENCU : Poţi să-i adaogi chiar că mă grăbesc să mă întorc în temniţa unde m-a aruncat dizgraţia dumneei.

PRISTANDA : Ascult. *(Aparte.)* Mare pişicher ! Strajnic prefect ar fi ăsta ! *(Iese aruncînd priviri furişe de admiraţie către Caţavencu.)*

SCENA VIII

CAŢAVENCU *(singur)* : În sfîrşit, capitulează ! Se putea altfel ?... Iubitul, scumpul, venerabilul nenea Zaharia *(rîde)* parcă-l auz deseară proclamîndu-mă candidat al colegiului. Sărmanul Farfuridi !... *(Grav.)* Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta [1] !... Amabilul Fănică trebuie să facă venin de moarte... atît mai bine pentru mine ! Îşi pierde minţile, atît mai rău pentru el ! Mă arestează, atît mai bine pentru mine ! Coana Joiţica, mai cuminte ca toţi, mă cheamă, şi eu, politicos, iată-mă, gata să-i sărut mîna cu respect... Mă rog, n-ai ce-i face : mîna care-ţi dă mandatul !... Dar... unde e coana Joiţica ?... nu văz pe coana Joiţica... *(Se-ntoarce spre fund, apoi spre stînga, în fine spre dreapta. În momentul acesta apare Tipătescu în uşa din*

[1] Confuzie, ilustrînd pretenţiile de cultură ale lui Caţavencu. Aceste cuvinte aparţin de fapt lui Machiavelli. Gambetta, om politic francez chiar din acea vreme, era însă mai cunoscut eroilor lui Caragiale.

dreapta, unde stă un moment nemişcat. Gest de surpriză din partea lui Caţavencu. Aparte.) Tipătescu ! O preferam pe ea !

SCENA IX

Caţavencu, Tipătescu

TIPĂTESCU *(a apărut în dreapta cu aerul încruntat şi pumnii încleştaţi, a stat în uşă, a mers apoi liniştit la uşa din fund, măsurînd din ochi pe Caţavencu, şi s-a oprit în fund un moment ; aparte)* : Ţine-mă, Doamne !

CAŢAVENCU *(jenat)* : Stimabile domn, scuzaţi-mă dacă v-ar părea că mă prezint la d-voastră astfel, într-un mod neregulat... Trebuie să vă spun că am fost adus aici din arest de poliţaiul d-voastră, după ordinile... şi nu m-aşteptam să vă întîlnesc...

TIPĂTESCU *(aparte)* : Impertinent !

CAŢAVENCU : Pentru că mi se spusese că eram chemat de... altfel nici nu aş fi venit... În fine, dacă sunt aici prizonier, rămîi... dacă sunt liber — şi nu cer nimic mai mult — mă retrag îndată...

TIPĂTESCU *(care a tot bătut din călcîi cu impacienţă, coboară încet, rar şi cu dinţii strînşi)* : Iubite şi stimabile d-le Caţavencu, nu înţeleg pentru ce între doi bărbaţi, cu oarecare pretenţie de seriozitate, să mai încapă astfel de meşteşuguri şi rafinării de maniere, astfel de tirade distilate, cînd situaţia lor e aşa de limpede... Eu sunt un om căruia-i place să joace pe faţă... Să-mi dai voie să-ţi spun ceva... Ia poftim, ia poftim, mă rog.

(Îi oferă un scaun, aparte.) Să fiu cuminte. Ce bine că-i Zoe dincolo !

CAŢAVENCU : Stimabile domn, d-tale îţi place să joci pe pe faţă, primesc ; mie-mi place să joc scurt, scurt. *(Gest de retezare.)* Situaţia noastră o putem dezlega numai-decît. *(Tipătescu îi oferă jeţul, el îl respinge uşor.)* Mulţumesc !

TIPĂTESCU *(acelaşi joc)* : Ia poftim, mă rog, ia poftim !

CAŢAVENCU *(acelaşi joc)* : Mulţumesc !

TIPĂTESCU *(privind ţintă la Caţavencu şi cu tonul mîrîit)* : Poftim de !...

CAŢAVENCU *(care s-a retras puţin, cedează în sfîrşit şi cade pe fotoliu cam fără voie)* : Mulţumesc.

TIPĂTESCU : Aşa. *(Şade aproape de el, Caţavencu se cam retrage. Tipătescu se îndeasă spre el. Caţavencu acelaşi joc, şi iar.)* Astfel dar, onorabile domn, d-ta, — prin ce mijloace nu-mi pasă ! — posedezi o scrisoare a mea, care poate compromite onoarea unei familii...

CAŢAVENCU *(gest)* : A !

TIPĂTESCU : Mă iartă că te-am ofensat. Să fiu şi mai scurt.. Iată : d-ta eşti un om practic, d-ta posedezi un lucru care-mi trebuie mie. Eu viu şi-ţi zic *(cu multă afabilitate)* : mă rog, onorabile domn, ce-mi ceri d-ta în schimbul acelui lucru ?

CAŢAVENCU *(naiv)* : Cum, nu ştii ?

TIPĂTESCU *(asemenea)* : Nu...

CAŢAVENCU *(asemenea)* : Nici măcar nu vă dă-n gînd ?

TIPĂTESCU *(asemenea)* : Nu... d-aia întreb...

CAŢAVENCU : Stimabile domn *(cu dignitate)*, un om politic...

TIPĂTESCU *(cu pofidă)* : Adică d-ta...

CAŢAVENCU : Dă-mi voie... Un om politic trebuie, mai ales în nişte împrejurări politice ca acelea prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o mişcare generală, mişcare ce, dacă vom lua în consideraţie trecutul oricărui stat constituţional, mai ales un stat tînăr ca al nostru...

TIPĂTESCU *(impacientat, bătînd din călcîi)* : Mă rog, onorabile, încă o dată... *(răspicat)* ce-mi ceri d-ta în schimbul acelei scrisori ? Scurt ! scurt ! *(Repetă gestul de retezare al lui Caţavencu.)*

CAŢAVENCU : Ei ?... dacă este aşa, dacă voieşti scurt, iată : voi *(rugător)* să nu mă combaţi, ceva mai mult, să-mi sprijini candidatura...

TIPĂTESCU *(vrînd să izbucnească)* : Candidatura d-tale ! *(Stăpînindu-se.)* Onorabile domn, nu ţi se pare că ceri prea mult ?...

CAŢAVENCU : Atuncea d-ta, care mi-ai propus schimbul, care-mi faci întrebarea, trebuie să răspunzi...

TIPĂTESCU *(apropiindu-se şi îndesîndu-se înspre Caţavencu, se repetă jocul de scenă de mai sus)* : Ba zău, spune, nu ţi se pare prea mult ? Ai ? Ce zici ?

CAŢAVENCU *(naiv)* : Nu.

TIPĂTESCU *(cu insinuare)* : Dacă s-ar retrage Comitetul permanent şi am rezerva un loc pentru preaiubitul d. Caţavencu ?...

CAŢAVENCU *(zîmbind şi cu bonomie)* : E un nimic, stimabile...

TIPĂTESCU : Dacă în postul de advocat al statului s-ar numi acelaşi d. Caţavencu ?...

CAŢAVENCU *(asemenea)* : E puţin, onorabile...

TIPĂTESCU : Dacă în locul de primar, vacant acum, şi în locul de epitrop-efor la Sf. Nicolae s-ar numi tot nenea

Caţavencu ? Ai ? *(Caţavencu surîde cu un gest de refuz.)* Şi dacă şi moşia „Zăvoiul" din marginea oraşului...

CAŢAVENCU *(zîmbind asemenea)* : Dă-mi voie, stimabile, un om politic trebuie, este dator, mai ales în împrejurări ca cele prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o mişcare generală, mişcare *(mîngîie şi umflă cuvintele distilîndu-şi tonul şi accentul)*, ce, dacă vom lua în consideraţie, trecutul unui stat constituţional, mai ales un stat tînăr ca al nostru, de abia ieşit din...

TIPĂTESCU *(bătînd impacient din călcîi şi întrerupîndu-l)* : Ei ! să lăsăm frazele, nene Caţavencule ! Astea sunt bune pentru gură-cască... Eu sunt omul pe care d-ta să-l îmbeţi cu apă rece ?... Spune, unde să fie ! bărbăteşte : ce vrei de la mine ? *(Se ridică fierbînd.)*

CAŢAVENCU *(ridicîndu-se şi el)* : Ce vreau ? ce vreau ? Ştiu bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atîta vreme ; vreau ceea ce merit în oraşul ăsta de gogomani, unde sunt cel dîntîi... între fruntaşii politici... Vreau...

TIPĂTESCU *(fierbînd)* : Ce vrei ?

CAŢAVENCU *(asemenea)* : Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau : nimic altceva ! nimic ! nimic ! *(După o p'auză, cu insinuare caldă şi crescîndă.)* Mi se cuvine !... Te rog !... Nu mă combate... Susţine-mă... Alege-mă... Poimîine, în momentul cînd voi fi proclamat cu majoritatea cerută... în momentul acela vei avea scrisoarea *(cu multă căldură)*... pe onoarea mea !

TIPĂTESCU *(aproape să izbucnească)* : Pe onoarea ta ?... Şi dacă nu pot să te aleg ?...

CAŢAVENCU : Poţi !

TIPĂTESCU *(pierzîndu-şi cumpătul din ce în ce)* : Şi dacă nu voi ? — zi că nu voi să te aleg ?

CAŢAVENCU *(îndîrjit)* : Trebuie să vrei.

TIPĂTESCU *(d-abia mai stăpînindu-se)* : Uiţi că nu e bine să te joci cu un om ca mine astfel. Nu ! nu ! nu voi să te aleg !

CAŢAVENCU : Trebuie !

TIPĂTESCU : Nu !

CAŢAVENCU : Trebuie să vrei, dacă ţii cîtuşi de puţin la onoarea...

TIPĂTESCU *(izbucnind)* : Mizerabile ! *(Caţavencu face un pas înapoi.)* Canalie neruşinată ! Nu ştiu ce mă ţine să nu-ţi zdrobesc capul... *(Se repede, ia un baston de lîngă perete şi se întoarce turbat către Caţavencu.)* Mişelule ! trebuie să-mi dai aci scrisoarea, trebuie să-mi spui unde e scrisoarea... ori te ucid ca pe un cîine ! *(Se repede năvală la el. Caţavencu ocoleşte masa şi canapeaua, răstoarnă mobilele şi se repede la fereastră, pe care o deschide de perete îmbrîncind-o în afară.)*

CAŢAVENCU *(tremurînd, strigă la fereastră în afară)* : Ajutor ! Săriţi ! Mă omoară vampirul ! prefectul asasin ! ajutor !

SCENA X

Aceiaşi — Zoe venind repede din dreapta

ZOE *(repezindu-se între Caţavencu şi Tipătescu, rugătoare şi foarte emoţionată)* : Domnule Caţavencu, domnule, pentru Dumnezeu ! te rog, nu striga... Făinică, ai înnebunit ?... Domnule Caţavencu... mă rog...

CAŢAVENCU *(emoţionat şi el)* : Cum să nu strig, doamnă ?
TIPĂTESCU *(zdrobit de mişcare, ştergîndu-şi fruntea şi căzînd pe un scaun la dreapta)* : Mişel ! mişel ! mişel !
ZOE *(rugătoare)* : Domnule Caţavencu, cer scuze eu pentru momentul de iuţeală care l-a făcut pe Fănică să uite...
CAŢAVENCU : Nu încap scuze, doamnă... trebuie să ies d-aci numaidecît : nu mai pot sta un moment într-o casă unde-mi este viaţa în primejdie !...
ZOE : Domnule Caţavencu, în sfîrşit d-ta eşti un om cuminte, un om practic, d-tale îţi este indiferent de la cine ţi-ar veni aceea ce-ţi trebuie aşa de neapărat...
CAŢAVENCU : Nu-nţeleg...
ZOE : Ai cerut, în schimbul scrisorii de care e vorba, mandatul de deputat. Ai jurat pe onoarea d-tale că poimîine cînd ăi fi proclamat, vei da scrisoarea aceluia ce te-ar face să fii ales... Ei ! eu te aleg, eu şi cu bărbatul meu ; mie să-mi dai scrisoarea... Primeşti ?...
CAŢAVENCU *(ca lovit de o idee)* : Primesc...
ZOE *(încet către Tipătescu, care stă cufundat în gînduri pe fotoliu)* : Şi înţelegi că atunci, cînd, luptînd cu tine, voi căpăta scrisoarea... tot... tot... Fănică, va fi isprăvit între noi. *(Tare.)* Suntem deplin înţeleşi, domnule Caţavencu...
CAŢAVENCU : Da, madam, pe deplin... dar... *(li face semn către Tipătescu.)*
ZOE *(stăruind lîngă Tipătescu)* : Fănică ! Fănică ! hotărăşte-te ! Poţi fi tu duşmanul liniştii mele ?... Spune !... *(Rugîndu-l frumos.)* Fănică !...
TIPĂTESCU *(nemaiputînd lupta şi sculîndu-se)* : În sfîrşit, dacă vrei tu... fie !... Întîmple-se orice s-ar întîmpla... *(Cu hotărîre.)* Domnule Caţavencu, eşti candidatul Zoii,

eşti candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare şi al meu ! Poimîine eşti deputat !...

ZOE *(triumfătoare)* : A !

CAŢAVENCU : Poimîine veţi avea... *(Se aude zgomot afară, vocea lui Trahanache : „Ai puţintică răbdare !“)*

ZOE : Nenea !

TIPĂTESCU : Zaharia !

CAŢAVENCU : Venerabilul !

TIPĂTESCU : Repede, ascundeţi-vă amîndoi... Nu trebuie să vă vază... *(Zoe iese degrabă în stînga, Tipătescu cu Caţavencu la dreapta.)*

SCENA XI

TRAHANACHE *(singur)* : Nimeni ?... şi dobitocul de fecior mi-a spus că Fănică şi Zoe sunt aici... *(Merge la uşa din dreapta şi bate cu discreţie.)* Nimeni ! *(Asemenea în stînga.)* Nimeni ! *(Vrea să plece prin fund şi ca şi cînd şi-ar aduce aminte de ceva.)* A ! era să uit ! *(Şade la masa de scris, ia condei şi hîrtie şi scrie, citind.)* „Dragă Fănică, te-am căutat ! Mă întorc peste o jumătate de ceas. Trebuie să ne vedem înainte de întrunire. Aşteaptă-mă negreşit ; nu ieşi : ai puţintică răbdare... Trahanache...“ *(Pune scrisoarea la vedere pe masă.)* Acuma să dăm de căpătîiele firelor iubitului nostru d. Caţavencu. *(Iese prin fund repede. Un moment scena goală ; apoi uşile din dreapta şi din stînga se deschid binişor. Din stînga iese Zoe, din dreapta Tipătescu şi Caţavencu.)*

SCENA XII

Tipătescu, Caţavencu, Zoe, *apoi* Cetăţeanul turmentat

TIPĂTESCU : Blestemată politică ! un moment să n-ai pace ! *(Merge la uşa din fund şi o închide.)* Suntem în liniște... *(Lui Caţavencu.)* Eu merg la telegraf să-ţi anunţ la Bucureşti candidatura... d-ta aşteaptă acasă un cuvînt al meu... Deseară, la întrunire, fii cu tact... trebuie mult tact. *(Se aud în fund bătăi în uşă ; toţi din scenă tac şi nu mişcă ; iar bătăi, apoi trei fluierături.)* E Ghiţă, ăsta e semnalul lui ! *(Merge şi deschide uşa din fund, prin care apare Cetăţeanul, fluierînd ca de mirare.)*

TIPĂTESCU : Iar ? *(Se dă înapoi.)*

CAŢAVENCU : Omul meu ! *(Se dă cam la spatele Zoii.)*

CETĂŢEANUL : Da, iar eu ! *(Sughite.)* Am venit pentru istoria aia de care am vorbit az-dimineaţă... Ce facem ? Iacă, mîine începe... Eu... pentru cine votez ?

TIPĂTESCU *(ţinîndu-i calea să nu coboare în scenă)* : Pentru cine ? pentru cine ? Lasă-mă în pace, cetăţene : ai ajuns de nesuferit... Votează pentru cine pofteşti...

CETĂŢEANUL : Eu nu poftesc pe nimeni, dacă e vorba pe poftă...

TIPĂTESCU : Ei ! lasă-mă-n pace, administraţia nu voieşte să influenţeze cîtuşi de puţin pe nimeni.

CAŢAVENCU *(intervenind)* : Pardon, daţi-mi voie : mie-mi pare din contra că într-un stat constituţional, mai ales într-un stat ca al nostru, administraţia ar trebui să...

ZOE *(asemenea)* : Se-nţelege... ?

CETĂŢEANUL *(către Caţavencu)* : Ei ! onorabilul ! nu te vedeam : sluga ! o mie de ani pace ! Şi zi, mă lucraşi,

ai ? Adică, dă-i cu bere, dă-i cu vin, nu pentru cinstea obrazului... pentru ca să-mi faci pontul cu scrisoarea... bravos ! dom'le Nae.

CAŢAVENCU : A ! a !

ZOE : Fănică ! Fănică ! trimite-l !... e nesuferit !

TIPĂTESCU *(nervos)* : În sfîrşit, cetăţene, te rog lasă-ne cu binişorul, lasă-ne... Ce pofteşti de la mine ?

CETĂŢEANUL : Nu ţi-am spus ? *(Sughite.)* Mîine începe... Ei ? *(Sughite.)* Eu pe cine aleg ? Pentru cine ?... *(Face semnul votării şi sughite.)*

ZOE : Pentru d. Nae Caţavencu.

CETĂŢEANUL : Pentru... *(Sughite şi pufneşte în rîs.)* Nu mă-nnebuni că ameţesc...

TIPĂTESCU *(din ce în ce mai nervos, luînd pe Cetăţeanul de mînă şi zguduindu-l)* : Pentru că eşti un om vicios...

CETĂŢEANUL : Nu mă smuci, că ameţesc !

TIPĂTESCU *(asemenea)* : Pentru că te-ai lăsat să-ţi ia din buzunar, să-ţi fure scrisoarea...

CETĂŢEANUL : Ei ! nu face nimica, poate mai găsim alta...

TIPĂTESCU : Lasă-mă să vorbesc... pentru că eşti...

CETĂŢEANUL : Alegător...

TIPĂTESCU : Nu... beţiv... vicios... păcătos.

ZOE : Fănică !...

TIPĂTESCU : Da, beţiv... uite şi acuma eşti turmentat, eşti băut... *(Caţavencu rîde.)*

CETĂŢEANUL : Aş !

TIPĂTESCU *(cu dezgust)* : Uite, nenorocitule ! miroşi cale d-o poştă... *(Îl împinge.)*

CETĂŢEANUL *(şovăind)* : Ăsta este mirosul meu naturel...

TIPĂTESCU : Miroşi a rom...

CETĂŢEANUL : Ei bravos ! vrei să miros a gaz ?

TIPĂTESCU : Ei ! pentru toate astea trebuie să-ți dai votul lui onorabilul d. Caţavencu... Pentru aşa alegător, mai bun ales nici că se putea...

ZOE : Fănică !...

CAŢAVENCU : Totdeauna ironic *(zîmbind)*, stimabile !

SCENA XIII

Aceiaşi — Farfuridi, Brînzovenescu *şi* Trahanache

TIPATESCU *(montîndu-se treptat)* : Da, pentru d. Caţavencu lucrăm noi, pe d-sa noi îl sprijinim, pe d. Caţavencu să-l alegeţi d-voastră. Şi nu-l sprijinim din silă, îl sprijinim pentru că dumnealui este cel mai onest concetăţean al nostru...

ZOE : Fănică, fii calm...

TIPĂTESCU : Da, sunt calm... Pentru că dumnealui *(Farfuridi, Brînzovenescu şi Trahanache apar în fund şi ascultă. Cei dintîi arată tot ce se petrece în scenă celui d-al treilea)* nu e ca alţii mişel, pentru că nu e ca alţii canalie, nu e ca alţii infam... *(se montează din ce în ce)* ... pentru că încă o dată, la alegători ca d-ta, cu minte, cu judecată limpede, cu simţ politic, nu se poate mai bun reprezentant decît d. Caţavencu *(apăsînd)*, *onorabilul* d. Caţavencu ! *(Tipătescu împinge cu scîrbă pe Cetăţeanul turmentat.)*

CETĂŢEANUL *(zîmbind cu bonomie)* : Ce răutăcios !

BRÎNZOVENESCU *(din fund)* : A !

FARFURIDI *(lui Trahanache)* : Iacă trădarea ! Cînd îți spuneam, venerabile !... *(Coboară toți.)*
TRAHANACHE : Ei ! ai puțintică răbdare !
ZOE : Nene ! *(Se repede la Trahanache și-l trage deoparte unde-i vorbește încet și cu multă mișcare. Cațavencu și Cetățeanul vorbesc de altă parte asemenea.)*
TIPĂTESCU : Ei ! lăsați-mă toți în pace !
FARFURIDI : Te lăsăm, stimabile, dar mergem la București...
BRÎNZOVENESCU : Și vom spune tot...
TIPĂTESCU *(aparte)* : Duceți-vă la dracul ! *(Trece lîngă Trahanache și Zoe.)*
FARFURIDI : La ziare !
BRÎNZOVENESCU : La Comitetul electoral central !
FARFURIDI : La guvern !
CETĂȚEANUL *(arătînd pe Farfuridi și Brînzovenescu lui Cațavencu)* : Oleu !... fugi că amețesc ! *(Cațavencu și Cetățeanul turmentat convorbesc foarte mișcat deoparte cu Farfuridi și Brînzovenescu.)*
TRAHANACHE : În sfîrșit, ce e, Fănică ?
TIPĂTESCU : Nu mă-ntreba pe mine, nene Zahario !
ZOE *(cu energie)* : Nici o vorbă, nene, trebuie...
TRAHANACHE : De ce ?
ZOE *(precipitată)* : Dacă mă iubești, dacă ții la mine, acuma tăcere ; îți spun pe urmă tot. *(Vorbesc încet toți trei.)*
CAȚAVENCU *(către Farfuridi și Brînzovenescu)* : Dați-mi voie, stimabile, nu d-voastră veți avea mai multă încredere față cu înaltele locuri decît onorabilul *(toți ascultă, Tipătescu se plimbă agitat în fund)* d. Tipătescu, prefectul cel mai onest !...
TRAHANACHE : Da !
CAȚAVENCU : Cel mai integru !...
TRAHANACHE : Da !

CAŢAVENCU : Cel mai credincios !...
ZOE : Firește !
CAŢAVENCU : Dați-mi voie să vă spun că toate zbuciumările d-voastră sunt numai și numai chestii personale, și cînd vin niște asemenea persoane... ca d-voastră...
CETĂŢEANUL : Nananà !
FARFURIDI : Care va să zică și insulte !
BRÎNZOVENESCU : Bravos !
CAŢAVENCU : Chestie de tarabă, onorabile ! daraveri de clopotniță, stimabile !
ZOE *(către Trahanache)* : Se-nțelege !
CAŢAVENCU : Alegătorii vor vorbi...
ZOE *(îndemnînd pe Cetățeanul turmentat și pe Trahanache)* : Da, alegătorii vor vorbi.
TRAHANACHE : Da, alegătorii vor vorbi, firește !
CETĂŢEANUL *(serios)* : Da, noi vom vorbi !

SCENA XIV

Aceiași — Ghiță Pristanda
venind fuga din fund, cu o depeșă-n mînă

PRISTANDA : Coane Fănică ! o depeșă *fe-fe* urgentă !
ZOE : O depeșă ! *(Se-ntorc toți spre fund.)*
TIPĂTESCU *(deschide nervos depeșa și citește)* : „Cu orice preț, dar cu orice preț, colegiul d-voastră al II-lea trebuie să aleagă pe d. Agamemnon Dandanache. *(Toți mișcare.)* Se face din aceasta pentru d-voastră o înaltă și ultimă chestie de încredere“... A !
FARFURIDI și BRÎNZOVENESCU : Aha !

ZOE *(cu toată energia)* : A ! nu se poate ! Vom lupta contra oricui... Vom lupta contra guvernului !... *(Tipătescu a căzut obosit pe un scaun.)*

TRAHANACHE : Ai puţintică răbdare !

ZOE : Da, nene ! vom lupta contra guvernului !

CAŢAVENCU : Da, vom lupta contra guvernului ! *(Caţavencu, Zoe şi Trahanache de o parte, Farfuridi, Brînzovenescu frecîndu-şi mîinile cu satisfacţie de altă parte ; Ghiţă în fund ; Tipătescu obosit pe scaun, ca şi cum n-ar lua parte la ce se petrece. Cetăţeanul turmentat în mijloc.)*

CETAŢEANUL *(tîrît de curent)* : Da ! vom lupta contra... *(Sughiţînd şi schimbînd tonul)* ... adică nu... Eu nu lupt contra guvernului !...

Cortina

ACTUL III

(Teatrul înfățișează sala cea mare a pretoriului primăriei, un fel de exagon din care se văd trei laturi. Trei uși în fund; cea din mijloc dă în coridorul de intrare; pe cea din dreapta se citește: „Ofițer țivil“; pe cea din stînga: „Arfiva“. În stînga la planul al doilea, o ușă cu inscripția „Cabinetul Primarelui“. În dreapta, același plan, altă ușă cu inscripția: „Reghistratura“. — Partea din stînga pînă la ușa „Arfivei“ este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdeluțe de chembrică[1] verde. Lîngă grilaj, la stînga, în scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Înaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sînt două candelabre, hîrtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sînt bănci dese și scaune; sub estradă, asemenea. Peste tot sînt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber de la ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea. Pe pereți cîteva lămpi atîrnate în cuie. Lu-

---

[1] Pînză subțire de bumbac.

mină cam săracă. La ridicarea perdelii, Trahanache este la masa prezindențială în jețul său, la spatele tribunei. Imprejurul mesii, Brînzovenescu și alți cetățeni. — Inaintea tribunii, cu spatele spre dînsa, alegători, cetățeni, public, unii șezînd jos, alții în picioare. Pe bănci, pe scaune și împrejur asemenea. In capul băncilor din față, e Cațavencu împreună cu Ionescu, Popescu și alți dascăli și partizani. — Farfuridi e la tribună. — Perdeaua se ridică asupra unei întreruperi. In toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul.)

SCENA I

Trahanache, Cațavencu, Brînzovenescu, Farfuridi, Ionescu, Popescu, cetățeni, alegători, public *(Rumoare)*

FARFURIDI *(de la tribună)*: Dați-mi voie! *(Gustă din paharul cu apă.)* Dați-mi voie! *(Rumoare.)*

TRAHANACHE *(trăgîndu-și clopoțelul)*: Stimabili! onorabili! *(afabil)* faceți tăcere! Sunt cestiuni importante, arzătoare la ordinea zilei... Aveți puțintică răbdare... *(Către Farfuridi.)* Dă-i înainte, stimabile, aveți cuvîntul!

FARFURIDI *(către adunare)*: După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voi încheia cît se poate mai scurt...

POPESCU: Parol!... Numai dacă te-i ține de vorbă. *(Rîsete în partea unde sînt dascălii.)*

FARFURIDI: Rog, nu mă-ntrerupeți, dați-mi voie...

TRAHANACHE *(către partea unde e Popescu)* : Stimabile, nu-ntrerupeți...

FARFURIDI : După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheia, precum am zis, cît se poate mai scurt. *(Bea o sorbitură, apoi, reluîndu-și răsuflarea, rar ca și cum ar începe o poveste.)* La anul una-mie-opt-sute-două-zeci-și unu... fix... *(Rumoare și protestări în grupul lui Cațavencu : A ! A ! A !)*

POPESCU : Dacă ne-ntoarcem iar la 1821 fix, ne-am procopsit. *(Rumoare și protestări.)*

FARFURIDI : Dați-mi voie... La una-mie-opt-sute...

TOȚI *(în cor, cu tonul lui)* : Douăzeci-și-unu fix... *(Rumoare și protestări.)*

FARFURIDI : Dați-mi voie.

TRAHANACHE *(clopoțel)* : Stimabile, onorabile ! Nu întrerupeți... Aveți puțintică...

CAȚAVENCU : Ce răbdare, venerabile domnule prezident ! Ceasurile sunt înaintate. Sunt și alți oratori înscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP : Da ! Da !

CAȚAVENCU : Onorabilul orator a promis să încheie cît se poate mai scurt : apoi ce fel de scurt este asta, s-o luăm a doua oară de la 1821 ? A ! A ! A !

TOȚI DIN GRUP : A ! A ! A ! *(Rumoare.)*

FARFURIDI : Dați-mi voie...

TRAHANACHE *(către Farfuridi cu dulceață, ridicîndu-se peste masă către tribună)* : Stimabile... eu gîndesc că nu ar fi rău să sărim la 48...

CAȚAVENCU *(strigînd)* : Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și TOȚI DIN GRUP : Da ! da ! la 64...

TRAHANACHE *(ridicîndu-se ca şi cum ar consulta adunarea)* : Adică... la plebicist [1] ?

TOŢI : Da, la plebicist ! *(Zgomot.)*

FARFURIDI *(întorcîndu-se cu spatele spre adunare şi cu faţa la prezident)* : Daţi-mi voie, domnule prezident ; mi-aţi acordat cuvîntul : îmi pare că un prezident o dată ce acordă cuvîntul...

TRAHANACHE *(sculîndu-se şi punînd, peste masă, mîinile pe umerii lui Farfuridi, mîngîietor)* : Dacă mă iubeşti, stimabile, fă-mi hatîrul... să trecem la plebicist... dorinţa adunării !...

FARFURIDI : Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE *(şi mai rugător)* : Să trecem la plebicist ! *(Îl întoarce binişor de umeri cu faţa spre adunare.)*

TOŢI *(cu putere)* : Da ! la plebicist ! la plebicist !

FARFURIDI *(soarbe o dată şi cu aerul resignat)* : Ce ziceam dar ? la 1864, vine, mă-nţelegi, ocaziunea să se pronunţe poporul printr-un plebicist... Să vedem însă mai-nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicist...

IONESCU : Ştim ce este plebicistul ! Mersi de explicaţie !

TOŢI : Nu trebuie explicaţie... *(Rumoare.)*

FARFURIDI *(către întreruptători)* : Daţi-mi voie ! *(Către Trahanache.)* Domnule prezident !...

TRAHANACHE *(clopoţel)* : Stimabili, onorabili, rog nu întrerupeţi pe orator, *(foarte afabil)* faceţi tăcere ; sunt cestiuni arzătoare la ordinea zilii ; aveţi puţintică răbdare. *(Către Farfuridi.)* Aveţi cuvîntul, stimabile, daţi-i înainte !

---

[1] Este vorba despre plebiscitul iniţiat de Al. I. Cuza şi M. Kogălniceanu în 1864, prin care s-a aprobat reforma agrară.

FARFURIDI *(luînd vînt)* : Cînd zicem dar 64, zicem plebicist, cînd zicem plebicist, zicem 64... Ştim, oricine dintre noi ştie ce este 64, să vedem ce este plebicistul... *(Cu tărie începînd fraza.)* Plebicistul !...

CAŢAVENCU : Aci nu e vorba de plebicist...

FARFURIDI : Daţi-mi voie ; *(discutînd cu Caţavencu)* mi se pare că atunci cînd zicem 64... *(cu energică convingere)* şi să nu căutaţi a încerca măcar să mă combateţi ; vă voi dovedi cu date istorice că toate popoarele îşi au un 64 al lor...

CAŢAVENCU : Daţi-mi voie ; nu e vorba de 64. *(Rumoare aprobativă pentru Caţavencu.)*

FARFURIDI : Daţi-mi voie... *(Toate colochiile şi întreruperile se fac avocăţeşte, cu multă vioiciune şi cu tonul înţepat şi volubil.)* Domnule prezident !...

TRAHANACHE *(clopoţel)* : Stimabile, onorabile, faceţi tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CAŢAVENCU *(ridicîndu-se în capul băncii)* : Cum, domnule prezident ? De unde pînă unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei ? Dacă nu mă-nşel, îmi pare că suntem în anul de graţie 1883... Ce are a face ? Chemaţi pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE *(ridicîndu-se iar peste masă şi atingîndu-l pe umere pe Farfuridi)* : Stimabile... *(Afabil şi rugător)* să lăsăm plebicistul, dacă mă iubeşti ; să trecem la cestiune.

FARFURIDI *(obosit de întreruperi, întorcîndu-se cu faţa spre Trahanache şi cu spatele la adunare)* : Domnule prezident, aţi binevoit a-mi acorda cuvîntul... Eu cred c-ar trebui...

CAŢAVENCU *(strigînd)* : Nu trebuie, onorabile !

TOŢI DIN GRUP : Nu, nu trebuie !

TRAHANACHE *(punînd mîinile, peste masă, pe umerii lui Farfuridi, şi foarte dulce)*: Mă rog, dacă mă iubeşti, fă-mi hatîrul... dorinţa adunării, stimabile... *(îl întoarce de umeri binişor cu faţa spre adunare.)*

TOŢI: Da! la chestiune! la chestiune!

FARFURIDI *(foarte obosit, soarbe şi se resignează)*: Ajungem dar la chestiunea revizuirii Constituţiunii şi Legii Electorale...

TOŢI *(ca satisfacţie)*: A! Aşa da!

TRAHANACHE *(asemenea)*: A! *(clopoţel.)* Ei! acu aveţi puţintică răbdare... *(către Farfuridi.)* Scurt, stimabile, scurt, dacă mă iubeşti: dorinţa adunării.

FARFURIDI *(asudă, bea şi se şterge mereu cu basmaua)*: Mă rog, daţi-mi voie! Ştiţi care este opinia mea în privinţa revizuirii?

TOATĂ SALA: Nu!... Să vedem!... Spune!

CAŢAVENCU *(batjocoritor)*: Să vedem opinia lui d. Farfuridi. *(Trahanache clopoţeşte.)*

FARFURIDI *(asudă mereu şi se emoţionează pe văzute)*: Opinia mea este aceasta: e vorba de revizuire, da?

TOŢI *(puternic)*: Da! Da!

FARFURIDI *(emoţionat şi asudînd)*: Atunci, iată ce zic eu, şi împreună cu mine *(începe să se înece)* trebuie să se *[sic]* zică asemenea toţi aceia care nu vor să cază la extremitate *(se îneacă mereu)*, adică vreau să zic, da, ca să fie moderaţi... adică nu exageraţiuni!... Într-o chestiune politică... şi care, de la care atîrnă viitorul, prezentul şi trecutul ţării... să fie prea-prea, ori foarte-foarte... *(se încurcă, asudă şi înghite)* încît vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... da... pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii aţintiţi asupra noastră, dacă mă pot pronunţa astfel, care lovesc so-

ţietatea, adică fiindcă din cauza zguduirilor... şi... idei subversive... *(asudă şi se rătăceşte din ce în ce)* şi mă-nţelegi, mai în sfîrşit, pentru care în orce ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic într-o privinţă, poporul, naţiunea, România... *(cu tărie)* ţara în sfîrşit... cu bun-simţ, pentru ca Europa cu un moment mai nainte să vie şi să recunoască, de la care putem zice depandă... *(se încurcă şi asudă mai tare)* precum, — daţi-mi voie — *(se şterge)* precum la 21, daţi-mi voie *(se şterge)* la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea şi la 84 şi 94, şi eţetera, întru cît ne priveşte... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latină însă ! *(Foarte asudat, se şterge, bea, iar se şterge şi suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu mîna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo şi aplauze în fund, conduse de Brînzovenescu ; rîsete şi sîsîituri în grupul lui Caţavencu. Clopoţelul lui Trahanache de abia se mai aude. — După ce s-a mai oprit zgomotul, cu multă aprindere.)* Daţi-mi voie ! Termin îndată ! mai am două vorbe de zis. *(Zgomotul tace.)* Iată dar opinia mea. *(În supremă luptă cu oboseala care-l biruie.)* Din două una, daţi-mi voie : ori să se revizuiască, primesc ! dar să nu se schimbe nimica ; ori să nu se revizuiască, primesc ! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, şi anume în punctele... esenţiale... Din această dilemă nu puteţi ieşi... Am zis !

(Aplauze în fund, sîsîituri în faţă. Farfuridi coboară zdrobit, ştergîndu-se de sudoare, şi merge în fund. Brînzovenescu şi alţi alegători îl întîmpină şi-i strîng mîna. — Rumoare. Mai mulţi din auditoriu se scoală şi strică rîndurile. Caţavencu suie de la dreapta în

mijloc, unde vorbește încet cu grupul său gesticulînd viu. Cu un alt grup mai în fund Farfuridi și Brînzovenescu asemenea. — Pristanda iese misterios din cabinetul primarului, trece prin ușcioara grilajului, care este la spatele tribunii, și trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoțelul.)

SCENA II

Aceiași — Pristanda

TRAHANACHE *(lăsînd clopoțelul și întorcîndu-se la spatele mesii)*: Ai? Ce e?

PRISTANDA *(misterios și repede)*: Coane Zahario! Conul Fănică, coana Joițica!...

TRAHANACHE: Ei? Ce?

PRISTANDA: Sunt dincoace în cabinet... au venit pe din dos, vă așteaptă. Numaidecît să poftiți acolo.

TRAHANACHE *(asemenea misterios)*: Nu pot să las prezidența... să aibă puțintică răbdare.

PRISTANDA: Trebuie... numaidecît!... suspandați!

TRAHANACHE *(trage clopoțelul și se ridică)*: Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ținut respectabilul nostru concetățean și advocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspandăm ședința pentru cinci minute.

VOCI: Da! Da! pentru cinci minute!...

(Cațavencu cu grupul său, Farfuridi și Brînzovenescu cu al lor se amestecă în mulțime. Trahanache, care s-a dat jos de pe tribună, a deschis portița grilajului și a

trecut cu Ghiță în partea stîngă despărțită, bate în ușa „Cabinetului Primarelui". Zoe și Tipătescu îi deschid: Trahanache și Ghiță dispar înăuntru; ușa se închide la loc.)

SCENA III

Aceiași — fără Trahanache *și* Pristanda

CAȚAVENCU *(către grupul lui)*: Ei, cum să-l trimeți în Cameră, nene, pe stimabilul? Nu zic, are ideile, opiniile lui — și eu respect ideile, numai să fie sincere, și el e sincer, n-ai ce zice, — respect la orice opiniune!... Dar să-ți vie stimabilul cu idei învechite, cu opiniuni ruginite, și să te sperie mereu cu Europa, cu zguduiri, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voie să-i spui...

POPESCU: Nu, uite ce susține Farfuridi, n-ai înțeles; susține că adică după istorie — d-aia se teme el de zguduiri — nu trebuie să dăm exemplu rău surorilor noastre de ginte latină. N-ai auzit, chiar a zis-o el: surorile noastre de ginte latină...

IONESCU: Da! a zis-o...

CAȚAVENCU *(cu aer de protecție)*: Voi dascălii sunteți băieți buni, dar aveți un cusur mare: cum vă vorbește cineva de istorie, s-a isprăvit, are dreptate. *(Cu putere.)* Ce istorie? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te-nvață istoria mai întîi și-ntîi?

POPESCU: Că România de la Traian...

CAŢAVENCU : Nu-i aşa...
IONESCU : Că adică străbunul nostru...
CAŢAVENCU : Ce străbun ! ce nostru ! Vezi că nu ştii ! *(Cu tonul retoric.)* Or, mai întîi şi-ntîi istoria ne învaţă anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, *(publicul începe să-i ia aminte că perorează şi se grupează încet-încet împrejurul lui ca să asculte)* ba chiar dă înapoi, că legea progresului este aşa, că cu cît mergi mai iute, cu atît ajungi mai departe. *(Grupul lui Caţavencu aprobă şi admiră, grupul lui Farfuridi şi Brînzovenescu, care s-au apropiat şi ascultă mai dintr-o parte, dă din umeri.)*
IONESCU : Asta e aşa.
POPESCU : Nici nu mai încape vorbă.
FARFURIDI *(înţepat)* : Da ! progres ! progres fără conservaţiune, cînd vedem bine că Europa...
CAŢAVENCU *(întrerupîndu-l lătrător)* : Nu voi, stimabile, să ştiu de Europa d-tale, eu voi să ştiu de România mea şi numai de România... Progresul, stimabile, progresul ! În zadar veniţi cu gogoriţe, cu invenţiuni antipatriotice, cu Europa, ca să amăgiţi opinia publică...
FARFURIDI *(şi mai înţepat)* : Dă-mi voie... Mi se pare că altcineva amăgeşte opinia publică...
CAŢAVENCU : Nu voi să ştiu de ce zici d-ta.
BRÎNZOVENESCU : Firește că nu vrei să ştii... nu-ţi vine la socoteală...
CAŢAVENCU *(şi mai lătrător)* : Să-şi vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm în trebile ei ? Nu... N-are prin urmare dreptul să se amestece într-ale noastre... D-ta eşti advocat, eşti confrate cu mine...
FARFURIDI : Da, sunt avocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAŢAVENCU *(urmîndu-şi jocul)* : Ştii ca şi mine principiul de drept, fiecare cu al său, fiecare cu treburile sale... *oneste bibere* [1]...

FARFURIDI : Da' de onest n-ai încotro !... *(Grupurile Caţavencu şi Farfuridi încep a se despărţi, fiecare de o parte.)*

CAŢAVENCU *(cu totul înţepător)* : Stimabile, nu ştiu pentru ce d-ta mă prigoneşti de la o vreme... Ce ai cu mine ? Suntem în faţa alegătorilor, stimabile : or, nu încape pică ; să luptăm : d-ta o să-ţi pui candidatura, o ştim ; eu ţi-o declar că mi-o pui pe a mea... luptă electorală ! şi ştim că lupta electorală este viaţa popoarelor... De ce te revolţi contra adevărului ? în contra dreptului ?... *Oneste bibere*, onorabile !... *(Aprobări din partea grupului.)*

FARFURIDI *(izbucnind)* : Ia scuteşte-mă cu mofturile d-tale ! Onest d-ta ? Pe de o parte „Răcnetul Carpaţilor", pe de altă parte chiverniseala confraţilor ; pe de o parte opoziţie la toartă, pe de altă parte teşcherea la buzunar !... Urlă tîrgul, domnule...

BRÎNZOVENESCU *(trăgîndu-l de mînecă)* : Tache, Tache !

FARFURIDI *(smucindu-se)* : Ia lasă-mă-n pace, să mă răfuiesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu ştim, nu vedem, orbi suntem ? d-ta eşti candidatul prefectului...

CAŢAVENCU *(rîzînd)* : Eu sunt candidatul grupului tînăr, inteligent şi independent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident — *(îl caută cu ochii)* unde e venerabi-

---

[1] Începutul stîlcit al maximei latine : „honeste vivere, neminem laedere, suum cuique tribuere" (să trăieşti cinstit, să nu păgubeşti pe nimeni, să dai fiecăruia ce e al său).

lul prezident ? nu-l văz... — va proclama, pe cît știm, astă-seară pe candidatul comitetului dv. — comitetul dv. — ...Or, dacă voi avea onoarea ca să mă agreeze și comitetul dv. ...căci e al dv. ...

FARFURIDI *(fierbînd mereu)* : Nu mai este comitetul nostru, este al dumitale...

BRÎNZOVENESCU : Tache ! Tache, fii cuminte. *(Îl trage de mînecă, Farfuridi se smucește.)*

CAȚAVENCU *(cu ton batjocoritor)* : Adică, dă-mi voie, d-ta nu mai ești al comitetului *(grupurile se desinează distinct de două părți și se privesc cu încordare.)*

FARFURIDI : Da, eu nu mai sunt, eu care am susținut totdeauna partidul... și d-ta, care l-ai înjurat totdeauna... ești !

CAȚAVENCU : Dă-mi voie !...

FARFURIDI *(furios)* : Ce voie ! ce voie !... Vii cu moftologii, cu iconomii, cu soțietăți, cu scamatorii, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, *(mișcare în grupul Cațavencu)* cu moftangiii d-tale...

POPESCU *(violent)* : Domnule, retrage-ți cuvîntul !

FARFURIDI *(continuînd)* : Cu grupul *(umflînd cuvintele)* inteligent,... independent,... impertinent ! *(Pornește spre fund cu Brînzovenescu și cu grupul lor.)*

TOȚI *(din grupul lui Cațavencu)* : A ! a ! *(Se reped spre ei, zgomot, învălmășală și ghiontuieli.)*

FARFURIDI *(ieșind prin fund)* : Vă-nvățăm noi, papugiilor !

GRUPUL CAȚAVENCU : Afară ! Afară ! *(Urmărește în fund pe cei din grupul Farfuridi.)*

(Toată lumea s-a înghesuit în fund și a ieșit afară cu zgomot. În tot timpul scenii următoare, sala întru-

nirii e goală. În fund, prin uşă, se văd mai mulţi alegători plimbîndu-se în sus şi-n jos, vorbind încet şi fumînd.)

SCENA IV

Trahanache *ieşind repede din fund, din cabinetul primarului în partea despărţită cu grilaj, după el* Fănică *şi* Zoe *urmărindu-l. (Scena aceasta se face misterios şi repede.)*

TRAHANACHE : Nu ! nu se poate...

ZOE *(urmărindu-l)* : Nene...

TIPĂTESCU *(asemenea)* : Neică Zaharia.

ZOE : Dacă ai ţinut vreodată la mine...

TIPĂTESCU : Dacă mi-eşti prietin...

TRAHANACHE : Ei, aveţi puţintică răbdare ! *(Serios.)* Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf ?

TIPĂTESCU : Bine, frate, plastograf, aşa e ; dar pînă să bage lumea de seamă... să-l tragem în judecată...

ZOE : Să ne facem de rîs prin tribunale... nene, gîndeşte-te...

TRAHANACHE *(după un moment de ezitare)* : Ei nu ! Dacă ar fi numai una... aia cu scrisoarea ta către Joiţica, înţeleg ; să zic : pentru politică — unde e în joc enteresul ţării, ca oricare român, a încercat omul, ca să te forţeze adică, pentru că te ştie că ţii la onoarea Joiţichii, ca prietin ce-mi eşti, — a făcut plastografie...

TIPĂTESCU : Se-nţelege !

ZOE : Firește ; în politică...

TRAHANACHE : Ei, aveți puțintică răbdare... Dar astă-laltă ? *(Se lovește cu mîna pe buzunarul hainii.)* Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri ! *(Schimbînd tonul.)* Martoră mi-e Maica Precista ! Să n-am parte de Joițica — că e de față — să spuie...

ZOE *(cu sentiment)* : Nene !

TRAHANACHE : N-am umblat în viața mea cu diplomăție ; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul a la Metternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPĂTESCU *(impacientat)* : Nu pricep, neică Zahario !

ZOE *(asemenea)* : Nici eu.

TRAHANACHE : Ei, aveți puțintică răbdare ! *(Scoate o hîrtie din buzunar și o desface — o poliță.)* Asta tot pentru politică e ? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de lei de la Societate, sunt tot pentru enteresul țării ?

TIPĂTESCU *(luînd degrabă polița și examinînd-o cînd pe-o parte cînd pe alta)* : Suntem scăpați !

ZOE : Scăpați ?

TRAHANACHE : Ei apoi ? cînd îți spuneam eu să ai puțintică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacănă...

TIPĂTESCU *(abia stăpînindu-și bucuria)* : Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

TRAHANACHE : Așa da !

ZOE : Mi-e frică !...

TIPĂTESCU : Nu mai avem nici o grijă.

TRAHANACHE : ...Dă-mi înscris pe Gagamiță ăla, să nu-i uit numele... *(Vorbește încet cu Zoe.)*

TIPĂTESCU *(scoate portofelul, rupe o filă şi scrie pe ea, apoi o dă lui Zaharia)* : Iată...

TRAHANACHE : Mă duc să deschid şedinţa.

TIPĂTESCU : Anunţă îndată candidatura, ridică şedinţa şi vino să mergem la preferanţă, te aşteptăm...

TRAHANACHE *(vrînd să treacă prin portiţa grilajului în partea tribunii)* : A ! ţi-am dat poliţa lui Caţavencu... Să nu o pierzi. *(Trece.)*

TIPĂTESCU : N-ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hîrtiile de preţ... *(Sărută repede pe Zoe.)*

ZOE : Fănică !

TIPĂTESCU : A ! acuma, să-l lucrez eu pe nenea Caţavencu ! *(Ies amîndoi iute pe uşa din stînga.)*

SCENA V

Trahanache, *care s-a urcat la tribună, apoi* Caţavencu, Popescu, Ionescu, Alegători, Publicul *venind din fund şi ocupînd locurile lor din scena I-a. Intrare zgomotoasă, acompaniată de clopoţelul prezidentului.*

TRAHANACHE *(în picioare)* : Orele sunt înaintate ! poftiţi, poftiţi, stimabililor : avem cestiuni arzătoare la ordinea zilii... *(Şade.)*

(Toată lumea s-a aşezat la locul său.)

CAŢAVENCU *(cu modestie)* : D-le preşedinte, vă rog, cerusem şi eu cuvîntul...

TRAHANACHE : Da *(binevoitor)*, da, stimabile. Aveţi cuvîntul. Poftiţi la tribună !...

(Mişcare în grupul lui Caţavencu.)

CAŢAVENCU *(ia poză, trece cu importanţă pintre mulţime şi suie la tribună ; îşi pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă, scoate un vraf de hîrtii şi gazete şi le aşază pe tribună, apoi îşi trage batista şi-şi şterge cu eleganţă avocăţească fruntea. Este emoţionat, tuşeşte şi luptă ostentativ cu emoţia care pare a-l birui. — Tăcere completă. Cu glasul tremurat)* : Domnilor !... Onorabili concetăţeni !... Fraţilor !... *(Plînsul îl îneacă.)* Iertaţi-mă, fraţilor, dacă sunt mişcat, dacă emoţiunea mă apucă aşa de tare... suindu-mă la această tribună... pentru a vă spune şi eu... *(plînsul îl îneacă mai tare)*... Ca orice român, ca orice fiu al ţării sale... în aceste momente solemne... *(de abia se mai stăpîneşte)* mă gîndesc... la ţărişoara mea... *(plînsul l-a biruit de tot) la România... (plînge ; aplauze în grup)*... la fericirea ei !... *(acelaşi joc de amîndouă părţile)*... la progresul ei ! *(asemenea crescendo)*... la viitorul ei ! *(Plîns cu hohot. Aplauze zguduitoare.)*

IONESCU, POPESCU, TOŢI *(foarte mişcaţi)* : Bravo !

CAŢAVENCU *(ştergîndu-se repede la ochi şi remiţîndu-se dodată ; cu tonul brusc, vioi şi lătrător)* : Fraţilor, mi s-a făcut o imputare şi sunt mîndru de aceasta !... O primesc ! Mă onorez a zice că o merit !... *(Foarte volubil.)* Mi s-a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultra-progresist... că sunt liber-schimbist... că voi progresul cu orice preţ. *(Scrut şi foarte retezat.)* Da, da, da, de trei ori da ! *(Aruncă roată priviri scînteietoare la adunare. Aplauze prelungite.)*

Da ! *(Cu putere din ce în ce crescîndă.)* Voi progresul și nimic alt decît progresul : pe calea politică... *(Îngrașă vorbele.)*

POPESCU : Bravo !

CAȚAVENCU : Socială...

POPESCU : Bravo !

CAȚAVENCU : Economică...

POPESCU : Bravo !

CAȚAVENCU : Administrativă...

IONESCU : Bravo !

CAȚAVENCU : Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL : Bravo ! bravo !

TRAHANACHE *(clopoțind)* : Rog, nu întrerupeți pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU *(cu tărie)* : Nu mă tem de întreruperi, venerabile domnule președinte... *(Către adunare și mai ales către grup, cu tonul sigur.)* Puteți, d-lor, să întrerupeți, pentru că eu am tăria opiniunilor mele... *(reintrînd în tonul discursului și îngrășînd mereu vorbele)* și... și... finanțiară. *(Aplauze prelungite.)* ...Da, suntem ultra-progresiști, da, suntem liber-schimbiști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci în orașul nostru „Aurora Economică Română“, soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentru că noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voi să recunosc epitropia bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră ; căci în districtul nostru putem face și noi ce fac dînșii în al lor...

GRUPUL *(aplauze)* : Bravo !

CAȚAVENCU : Soțietatea noastră are de scop să încura-

jeze industria română, pentru că, dați-mi voie să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm rău...

GRUPUL *(aplauze)* : Bravo !

CAȚAVENCU : Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvîrșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce aclamăm ? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face deloc în țara noastră !

GRUPUL : Bravo ! *(aplauze entuziaste.)*

TRAHANACHE *(clopoțind)* : Stimabile... nu...

CAȚAVENCU : Lăsați, d-le președinte, să întrerupă... nu mă tem de întreruperi !... În Iași, de exemplu, — permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată ! — în Iași n-avem nici un negustor român, nici unul !...

GRUPUL *(mișcat)* : A !

CAȚAVENCU : Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani ! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel !

GRUPUL : Bravo ! *(Aplauze.)*

CAȚAVENCU : Ei bine ! Ce zice soțietatea noastră ? Ce zicem noi ?... Iată ce zicem : această stare de lucruri e intolerabilă ! *(Aprobări în grup. Cu tărie.)* Pînă cînd să n-avem și noi faliții noștri ?... Anglia-și are faliții săi, Franța-și are faliții săi, pînă și chiar Austria-și are faliții săi, în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliții săi *(îngroașă vorbele)*... Numai noi să n-avem faliții noștri !... Cum zic : această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate dura !... *(Aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scînteietoare în adunare. În momentul acesta mai mulți inși se mișcă în fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță în țivil.)*

SCENA VI

Aceiaşi — Ghiţă Pristanda *şi* Cetăţeanul *foarte şovăind. Zgomot la intrarea acestora*

TRAHANACHE *(clopoţind)* : Faceţi puţintică tăcere...

CAŢAVENCU *(care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda şi a Cetăţeanului turmentat, şi-a consultat hîrtiuţele, cu ton predomnitor)* : Fraţilor, iată ce spun statutele soţietăţii noastre la art. I-iu : „Se formează în urbea noastră o soţietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul societăţii este ca România să fie bine şi tot românul să prospere !“

CETAŢEANUL *(care, de la intrare, a venit şovăind pînă în mijloc şi s-a turnat pe un scaun în faţa tribunii, se scoală şi ridică mîna)* : Şi eu ! *(sughite)* şi eu sunt ! *(Şovăie şi iar se toarnă pe scaun. — Rîsete în fund, rumoare în faţă.)*

CAŢAVENCU *(către Trahanache, întorcîndu-se spre masa prezidenţială)* : Domnule preşedinte, rog să nu fiu întrerupt...

TRAHANACHE : Parcă ziceai, stimabile, că întreruperile...

CAŢAVENCU : Da *(cu dignitate)* dar...

TRAHANACHE : În sfîrşit... *(Clopoţind.)* Nu întrerupeţi, mă rog...

CAŢAVENCU *(căutînd şirul)* : Ziceam dar : „...ca România să fie bine şi tot românul să prospere“...

CETĂŢEANUL *(se scoală şovăind şi ridică mîna)* : Şi eu sunt ! *(Sughite rău ; rîsete, rumoare.)*

TRAHANACHE : A ! *(sculîndu-se peste masă.)* Ce ? ce eşti d-ta, stimabile ?...

CETĂŢEANUL *(sughiţînd)* : Mă cunoaşte d. Nae... *(Arată pe Caţavencu.)* Cioclopedică... *(Rîsete, rumoare.)*

CAŢAVENCU *(nervos)* : Ce ?

CETĂŢEANUL : Română !... *(rîsete ; sughite)* Aurora !... *(Sughite ; rîsete, rumoare din ce în ce mai mare.)*

TRAHANACHE *(nervos şi el, către adunare, clopoţind)* : Faceţi tăcere, stimabile !... *(Către Cetăţeanul turmentat)* : Cum ?

CETĂŢEANUL *(şovăind)* : Cioclopedică ! *(Sughite.)* Comportativă ! *(Sughite.)* Iconomie ! *(Sughite.)* Soţietate care va să zică... *(Rîsete şi rumoare mare.)*

IONESCU : E turmentat !...

POPESCU : E tun ! *(Grupul se mişcă ; unii se scoală.)*

CETĂŢEANUL *(sughiţînd şi strigînd)* : Sunt nembru !

TRAHANACHE *(agitînd clopoţelul cu putere, către Ionescu şi Popescu)* : Stimabile ! stimabile *(cu afabilitate)* rog, daţi afară pe onorabilul !

IONESCU, POPESCU şi GRUPUL : Afară ! E turmentat ! Afară ! *(Ionescu şi Popescu îl îmbrîncesc spre uşă. Caţavencu s-a dat jos de la tribună şi vorbeşte cu cîţiva din grup.)*

CETĂŢEANUL *(îmbrîncit de dascăli şi opunîndu-se)* : Nu mă-mbrînciţi... că ameţesc !

IONESCU, POPESCU şi GRUPUL : Afară !

CETĂŢEANUL : Nembru !

(Toată scena aceasta a fost însoţită de rîsete şi rumoare. Dascălii au dat afară pe Cetăţeanul turmentat. In adunare, mişcare. Pristanda se apropie la tribună, în vreme ce dascălii şi grupul lor, în mijloc cu Caţavencu, se agită şi-şi reiau locurile.)

PRISTANDA *(misterios lui Trahanache)* : Coane Zahario, dă-i zor ! Trebuie să-l lucrăm pe onorabilul, pe d. Nae

Caţavencu ; ordinul lui conul Fănică... Sunt la uşă, cînd oi tuşi de trei ori, d-ta proclamă catindatul şi ieşi pe portiţă... şi pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE *(încet)* : Bine.

PRISTANDA *(încet)* : Cînd oi tuşi de trei ori : nu mi-a sosit încă oamenii !... *(Trece lîngă uşa din fund, pe unde intră cu zgomot Farfuridi, Brînzovenescu şi alţi cîţiva. Pristanda vorbeşte încet cu dînşii. Toţi se aranjază în fund, astupînd uşa de ieşire.)*

SCENA VII

Aceiaşi — Farfuridi, Brînzovenescu *şi alţi alegători şi* Cetăţeanul turmentat, *apoi* Zoe *şi* Tipătescu *ascunşi după grilaj şi ascultînd ce se petrece în adunare.*

TRAHANACHE *(clopoţind, către Caţavencu, care vorbeşte încet cu grupul lui)* : Poftiţi la tribună, stimabile !... *(Caţavencu porneşte spre tribună.)*

ZOE : Nu mai auz nimic...

TIPĂTESCU : Pesemne n-a sosit încă Ghiţă.

CAŢAVENCU *(de la tribună)* : Fraţilor !

FARFURIDI *(aducînd din fund pe Cetăţeanul turmentat)* : Te-a dat afară ? Cum se poate, fraţilor, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetăţean onorabil, pe un alegător ?

BRÎNZOVENESCU : Pentru că d. Caţavencu...

CAŢEVENCU *(răcnind)* : Stimabile ! *(Lui Trahanache.)* Domnule prezident ! *(Rumoare surdă în fund.)*

TRAHANACHE : Stimabile *(clopoţind)*, aveţi puţintică răbdare... *(Ghiţă tuşeşte cu putere de trei ori.)* Fiindcă orele sunt înaintate...

CAŢAVENCU : Daţi-mi voie...

TRAHANACHE *(ridicîndu-se)* : Fiindcă unii dintre domnii alegători au început să plece, ar fi bine, cred, mîine fiind alegerea, ca chiar acuma să rugăm pe onorabilul orator să-şi întrerupă discursul un moment, să aibă puţintică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAŢAVENCU *(cu aer foarte degajat)* : Primesc cu mulţumire, d-le preşedinte. *(Coboară de la tribună, către grupul său.)* Numele candidatului.

TOŢI *(din grup şi din sală)* : Da ! numele candidatului !

ZOE *(tremurînd, încet)* : Fănică !

TIPĂTESCU *(încet)* : Taci ! n-ai grijă !

TRAHANACHE *(citind foaia între lumînări)* : Stimabile ! candidatul pe care-l susţine comitetul nostru, este domnul...

IONESCU : Nae Caţ...

TRAHANACHE *(întrerupîndu-l)* : Ai puţintică răbdare... *(citind)* domnul...

CAŢAVENCU : Domnul... *(Toată lumea ascultă cu mare nerăbdare şi în deplină tăcere ; Zoe se strînge după grilaj lîngă Tipătescu.)*

TRAHANACHE : Domnul... Agamiţă Dandanache !

(Mişcare de satisfacţie în fund. În grupul din faţă turburare. Zoe şi Tipătescu ascultă mişcaţi.)

CAŢAVENCU *(sărind în loc şi răcnind)* : Trădare ! *(Gesticulează viu în mijlocul grupului său. În fund aplauze.)*

TRAHANACHE *(în picioare)* Daţi-mi voie ! *(Clopoţind ; după un moment de tăcere.)* Cine a pronunţat cu-

vîntul trădare ? *(Toată lumea e în picioare şi în fierbere.)*

CAŢAVENCU *(din mijlocul grupului, cu putere)* : Eu !

GHIŢĂ, BRÎNZOVENESCU şi CETĂŢEANUL TURMENTAT şi CEI DIN FUND : Afară ! afară, moftologul !

TRAHANACHE *(trăgînd clopoţelul foarte violent, către grupul din fund)* : Aveţi puţintică răbdare ! *(Către Caţavencu.)* Şi cine este trădător, stimabile ?

CAŢAVENCU *(foarte aprins)* : Acela care falsifică numele candidatului odată hotărît, acela care uită, care trădează interesele şi onoarea familiei sale... *(Cu un gest colosal.)* D-ta !

TRAHANACHE *(trîntind clopoţelul pe masă în culmea indignării)* : Apoi, ai puţintică răbdare, stimabile ! Mă scoţi din ţîţîni... Eu falsificator ?... Pe mine, cetăţean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie într-o adunare publică, să mă facă falsificator... cine ? *(rumoare mare. Tipătescu şi Zoe ascultă palpitînd)* cine ? *(Cu energie.)* Un plastograf patentat !

CAŢAVENCU *(sărind din loc)* : Plastograf !

TOŢI DIN FUND *(strigînd ameninţător)* : Afară plastograful !

TOŢI DIN FAŢĂ *(asemenea)* : Afară falsificatorul ! trădătorul ! *(Fierbere mare.)*

CAŢAVENCU *(spumînd, se repede din mijlocul grupului său la tribună cu pumnii încleştaţi şi zbierînd febril. Un moment tăcere)* : Fraţilor ! domnilor ! un moment, onorabili concetăţeni ! Am voit să acoper o ruşine care se petrece de atîta vreme în sînul oraşului nostru... *(Zoe şi Tipătescu mişcare)* am voit să cruţ opinia publică de o lovitură scandaloasă ;... astăzi însă am fost

lovit așa de crud în dignitatea mea, încît nu mai pot tăcea. *(Zoe și Tipătescu mișcare.)* Acest onorabil cetățean, *(arată pe Trahanache)* acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache...

TRAHANACHE *(cu pofidă)* : Ei ? Eu...

CAȚAVENCU : Este atît de naiv, încît crede că e plastografie un document ograf...

(Zoe și Tipătescu mișcare de groază.)

ZOE : Fănică !... *(Șovăie.)*

TIPĂTESCU *(susținînd-o și răcnind cu o supremă putere)* : Ghiță ! *(Se repede la portița grilajului... Zoe se agață de el și-l oprește. Rumoare mare.)*

PRISTANDA *(punînd mîinile amîndouă lîngă gură ca o port-voce și strigînd asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea)* : Prezent ! *(Către cei din fund.)* Pe el, copii ! *(Grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brînzovenescu, Cetățeanul turmentat se reped la tribună și pun mîna pe Cațavencu.)*

CAȚAVENCU *(continuînd a zbiera în mijlocul zgomotului)* : O scrisorică a prefectului către...

GRUPUL LUI CAȚAVENCU : Pe ei, fraților. *(Grupul din față dă năvală spre fund.)*

TOATĂ LUMEA : Afară ! ho ! huideo !

(Zgomot la culme, strigăte, huiduieli, fluierături. Zaharia Trahanache a ieșit repede pe portița grilajului, a dat dincolo de Zoe și de Tipătescu, și toți trei ascultă ce se petrece în adunare. Pristanda, Farfuridi, Brînzovenescu au apucat de gît pe Cațavencu și-l tîrăsc afară. Grupul Ionescu și Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele și mișcările acestea din urmă se fac deodată și într-o clipă. — Cortina se lasă asupra primei mișcări a scandalului.)

ACTUL IV

(Grădina lui Trahanache, în fund grilaj cu poartă de intrare în mijloc; se vede în fund perspectiva orășelului pe un fundal de dealuri. La dreapta în grădină, pe planul întîi și al doilea, intrarea, cu trei trepte de piatră, în casele lui Trahanache. La stînga boschete. Mobile de grădină.)

SCENA I.

Zoe *și* Tipătescu

ZOE : Unde e ? unde poate să fie Cațavencu ?

TIPĂTESCU : Nu știu : a fugit, a murit, a intrat în pămînt... *(După o pauză, apropiindu-se de Zoe.)* Ei ? și pentru ce voiești să știi ? pentru ce să te-ngrijești mai mult acuma ? Din contra. Eu parcă nu mai am grije... Zoe, gîndește-te : de două zile, oamenii noștri aleg pe Dandanache, pe care-l așteptăm din minut în minut, — am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE : Ei și ?

TIPĂTESCU : Ei !... De două zile va să zică, strivesc pe Caţavencu, şi el nu e nicăiri. Unde e ? pentru ce nu s-arată ?... are scrisoarea, pentru ce nu o publică ? Pentru ce a dispărut, nu ştiu, — din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă, — destul că nu o publică... Şi-l crezi tu pe mişelul capabil să nu o publice pentru altceva, decît pentru că nu poate ?

ZOE : Ce inimă ! ce judecată ai, Fănică ! *(Cu frămîntare concentrată.)* Dar aste două zile cum am trăit eu ?... Ce strîngere continuă de inimă ! ce frică ! ce tortură !... Fiecare persoană care-mi iese înainte, fiecare figură pe care o văz, fiecare mişcare ce se face în jurul meu, îmi zdrobeşte toată puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi încă de astfel de chinuri şi nu mai pot trăi... înnebunesc... *(Îşi ia capul în mîini şi plînge.)*

TIPĂTESCU : Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE *(plînsă)* : Tu nu înţelegi, tu nu simţi ! Peste cîteva minute se sfîrşeşte alegerea şi se proclamă deputat al vostru Dandanache ; sunt sigură... sigură... că în acelaşi moment, mişelul, care s-a ascuns şi ne pîndeşte din întuneric, o să-şi împrăştie publicaţia lui infamă... ca să-şi răzbune ! Ei... atunci eu ?...

TIPĂTESCU *(scoate poliţa din buzunar şi i-o arată)* : Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE : Ce-mi pasă ! după ce m-o pierde pe mine !... Fănică ! n-aş voi să mă răzbuni, aş voi să mă scapi... Prevedeam asta... Presimţeam c-o să ajungem aici, cînd am văzut scandalul de alaltăieri seara la întrunire... Iată culmea nenorocirii : el nu ştie că ai plastografia lui ; ...el nu ştie că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor două hîrtii, ar scăpa şi el şi m-ar scăpa şi pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Caţavencu şi te-ai amă-

git, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentru că sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decît el... *(Se înecă de plîns.)* Ce să fac ? ce să fac ?

TIPĂTESCU : Taci ! vine cineva... șterge-te la ochi !

SCENA II

Aceiași — Trahanache *și*
Agamiță Dandanache, *venind din fund.*

TRAHANACHE *(foarte politicos)* : Poftim, poftim, stimabile !

TIPĂTESCU : Cine să fie ?

ZOE : Un străin ?...

TRAHANACHE *(coborînd)* : Dă-mi voie, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache !

ZOE și TIPĂTESCU : Dandanache ! *(Complimente.)*

TRAHANACHE : Candidatul nostru !... adică ce mai candidat ! alesul nostru.

DANDANACHE *(vorbește peltic și sîsîit)* : Sărut mîna... Si domnul ? bărbatul dumneei ?

TRAHANACHE : Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vă recomand...

DANDANACHE : Și d-voastră ?

TRAHANACHE : Și eu ?... bărbatul dumneei... Eu *(serios)* Zaharia Trahanache, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral și... ai puțintică răbdare... *(se caută în buzunar și scoate o cartă de vizită, pe*

care i-o dă lui Dandanache), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE *(ia carta)* : Mersi !... Si domnul ?...

TRAHANACHE : Domnul Fănică Tipătescu, prefectul nostru, amicul meu şi al familiei mele.

DANDANACHE *(lui Fănică)* : Îmi pare bine, d-le prezident ! *(li dă mîna. Trahanache trece lîngă Zoe.)*

TIPĂTESCU : Şi mie, onorabile, nu mai puţin... Sunt încîntat... Dar cu ce ocazie pe la noi ?

DANDANACHE : Cu ocazia aledzerii, neicusorule, cu ocazia aledzerii ; stii, m-a combătut opoziţia si colo, si dincolo... şi dincolo, şi rămăsesem eu... care familia mea de la patuzsopt în Cameră... rămăsesem mă-nţeledzi fără coledzi... si asa am venit pentru aledzere.

ZOE *(cu răutate)* : Nu trebuia să vă mai deranjaţi...

DANDANACHE : Ba încă ţe deranz, coniţa mea ! Da' stii, nu făţea să nu faţem măcar act de prezenţă...

TRAHANACHE : Se-nţelege ! foarte bine, foarte bine ; trebuie, trebuie.

DANDANACHE : Da' de deranz... destul ! Închipuieste-ţi să vii pe drum cu birza ţinţi postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca... Stii, m-a zdrunţinat !... si clopoţeii... *(gest)* îmi ţiuie urechile... stii asa sunt de ameţit si de obosit... nu-ţi faţi o idee, coniţa mea, *(către Trahanache)* nu-ţi faţi o idee, d-le prefect, neicusorule, *(către Tipătescu)* nu-ţi faţi o idee, d-le prezident puicusorule...

TIPĂTESCU : Firește...

ZOE : Mai e vorbă...

DANDANACHE : Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar birzarul... el stia de ţe viu, mi-a arătat pe d. prefect. *(Arată pe Trahanache.)*

ZOE *(încet către Tipătescu, care rîde)*: Şi încă mai rîzi, Fănică.

TRAHANACHE: Da, mă duceam pe la alegere să văz cum mergem... Nu-i vorba, de mers, mergem strună... dar ştii, de obicei, ca un cap ce sunt al partidului, trebuie să fiu acolo...

DANDANACHE *(strîngîndu-i mîna)*: Bine că te-am găsit, neicusorule, mersi. *(Vorbesc amîndoi deoparte.)*

ZOE *(către Fănică încet)*: Iată, Fănică, pentru cine mi-am pierdut eu liniştea... Şi spune drept dacă nu era mai bun Caţavencu!

TIPĂTESCU *(scurt)*: E simplu, dar îl prefer, cel puţin e onest, nu e un mişel!

TRAHANACHE *(lui Dandanache)*: Stimabile, eu te las aici cu amicul Fănică şi cu Joiţica... Eu trebuie să mă duc la alegere: peste o jumătate de ceas se deschide urna; trebuie să fiu acolo... D-ta n-ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziţie nu încape... suntem tari, stimabile... tari... Nu o să ai majoritate, stimabile...

DANDANACHE: Cum se poate? Să nu te pomenesti cu vrun balotaz? 'ai? ...a mai păţit-o si alţii...

TRAHANACHE: Adică, ai puţintică răbdare, balotaj la noi?... zic: nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE: A, asa? *(Cu siguranţă.)* Se-nţeledze... Niţi nu se putea altfel...

TRAHANACHE: Salutare, stimabile, salutare... La revedere, Fănică... La revedere, Joiţico. *(Iese.)*

SCENA III

Zoe, Tipătescu, Dandanache

DANDANACHE : Cum îți spui, să nu m-aleg, puicusorule, nu merdzea... Eu, familia mea, de la patuzsopt... luptă, luptă si dă-i, și dă-i si luptă... si eu mă-nțeledzi tocmai acuma să remîi pe dinafară... fără coledzi !... si cît p-ați, neicusorule, să nu m-aleg...

ZOE : Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale ! era peste putință...

TIPĂTESCU : Peste putință...

DANDANACHE : Ei, uite asa, cu meritele mele, coniță, vezi ! era cît p-ați, dar stii, cît p-ați... Întreabă-mă, neicusorule, să-ți spui : nu vrea comitetul țentral si pațe ; zițea că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Într-o seară... ținevas — nu spui ține... persoană însemnată... da' becher — vine si zoacă la mine cărți... si cînd pleacă îsi uită pardesiul la mine... A doua zi, voi să-l îmbrac... gîndeam că-i al meu... văz că nu-i al meu ; îl caut prin buzunare si dau... peste țe te gîndesti ?

TIPĂTESCU : Peste ?

DANDANACHE *(rîzînd)* : Peste o scrisorică.

AMÎNDOI : O scrisorică.

DANDANACHE : De amor...

AMÎNDOI *(mișcați)* : O scrisorică de amor ?

DANDANACHE : O scrisorică de amor cătră becherul meu, de la nevasta unui prietin, — nu spui ține... persoană însemnată.

ZOE : Ei și ?

TIPĂTESCU : Ei ?

DANDANACHE : Ei, ţe să-ţi mai spui, puicusorule ? Adu o birze, mă, băiete, degrabă... Mă sui în birze si mă duc la persoana, la becherul, — nu spui ţine — e persoană însemnată — : Găseste-mi, mă-nţeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la „Răsboiul“... De colea pînă colea... gîri-mîr... a trebuit, conița mea, să ţedeze, si tranc ! depesa aiţi, neicusorule...

ZOE *(agitată trepţat în măsura povestirii lui Dandanache)* : A ! domnule Dandanache, ai făcut rău... fapta d-tale este... să-mi dai voie să-ţi spun. .

TIPĂTESCU *(încet)* : Zoe ! *(Ea urcă.)*

DANDANACHE : Asa e, puicusorule, c-am întors-o cu politică. Aud ? Ţe era de făcut ? Aminteri dacă nu-mi dedea în gînd asta, nu m-aledzeam... si nu merdzea deloc, neicusorule ; fă-ţi idee ! familia mea de la patuz- sopt *(coborînd către public)* si eu, în toate Camerele, cu toate partidele, ca rumânul imparţial... si să remîi fără coledzi !

TIPĂTESCU : Vezi bine ! *(Muşcîndu-şi buzele.)* Dar nu ne-ai spus sfîrşitul istoriei... scrisoarea.

ZOE : Da, scrisoarea...

DANDANACHE : Care scrisoare ?

TIPĂTESCU : Scrisoarea becherului...

DANDANACHE : Care becher ?

ZOE *(nervoasă)* : Persoana însemnată... scrisoarea... de amor... arma d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPĂTESCU : Scrisoarea pe care voiai s-o publici în „Răsboiul“, dacă nu...

DANDANACHE *(aducîndu-şi în sfîrşit aminte)* : A da ! scrisoarea... da... am priţeput...

ZOE : Ei! scrisoarea ?

TIPĂTESCU : Ce s-a făcut ?
DANDANACHE : O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...
ZOE : Nu i-ai înapoiat-o persoanei ?
DANDANACHE *(cu mirare)* : Cum s-o înapoiez ?
TIPĂTESCU : Iată te-alegi, el și-a ținut cuvîntul...
ZOE : Trebuie să i-o dai înapoi...
DANDANACHE : Cum se poate, conița mea, s-o dau înapoi ? S-ar putea să fac asa prostie ? Mai trebuie s-aldată.. La un caz iar... pac ! la „Răsboiul". *(Coboară.)*
ZOE *(cu dezgust)* : A ! *(Trecînd pe lîngă Fănică, încet și cu tonul lui de mai sus.)* E simplu, dar e un om onest ! *(Tare, către Dandanache.)* D-le Dandanache, am să vă fac o rugăciune : o să rămîneți la masă la noi... mă rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...
TIPĂTESCU : Știți, asupra alegătorilor, ar face poate rău efect...
DANDANACHE : Nu spui, neicusorule ; dar dacă oi uita — aminteri, am memorie bună... dar stii, cum sunt amețit de drum, poate să uit si să-nțep — să-mi faceți semn. Eu la masă o să stau ori lîngă d-ta, ori lîngă consoarta d-tale...
TIPĂTESCU : Care consoarta mea ?
DANDANACHE : Doamna.
ZOE *(aparte)* : A ! idiot !
TIPĂTESCU *(impacientat)* : Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident al Comitetului, domnul care v-a adus aici, *(subliniază silabic)* domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu, prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE *(care a ascultat cu multă atenţie)* : Asa e, bini ziţi puicusorule... bată-vă sănătatea să vă bată... pardon... stii eu... de pe drum *(serios)* fă-ţi idee d-ta : ţinţi postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca, si clopoţeii... îmi ţiuie grozav...

ZOE *(aparte)* : Trebuie să-l duc de aici să se liniştească puţin... e ameţit rău de tot.

TIPĂTESCU : D-le Dandanache, nu voiţi să vă odihniţi, să vă liniştiţi puţin...

DANDANACHE : Ba da, neicusorule... dar unde ?

ZOE : Poftiţi cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE *(dîndu-i braţul şi ieşind cu ea la dreapta pe scară)* : Stii, coniţa mea, sunt aşa de ameţit... stii, trăsura... si clopoţeii... stii, îmi ţiuie grozav... grozav îmi ţiuie... *(Ies.)*

SCENA V

Tipătescu, Zoe, *apoi* Pristanda

ZOE *(coborînd precipitat treptele)* : Ai auzit, Fănică ? Ai auzit ? Onestul tău d. Agamiţă, care reuşeşte, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebuie să facă onestul Caţavencu, care n-a reuşit, care-şi muşcă acum mîinile, îşi mestecă turbarea şi mă ochieşte din cine ştie ce ascunzătoare ? *(Agitată.)* A ! mi-e groază să mă gîndesc. Ce face Caţavencu ? unde e ascuns şarpele ? de unde o să-şi arunce veninul asupra mea !

TIPĂTESCU : Zoe ! Zoe ! fii bărbată...

ZOE *(înecată)* : Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frînt inima... A ! înnebunesc de frică. *(Își ascunde obrazul.)*

PRISTANDA *(venind repede din stînga)* : Coană Joițico ! coană Joițico !...

TIPĂTESCU : Ghiță !

ZOE *(tresărind)* : Ghiță... Ce e ? Spune !

PRISTANDA *(oprindu-se)* : Coană Joițico, voiam să...

ZOE *(fierbînd)* : Spune, nu mă chinui ! Ce e ! A publicat-o ? dă-mi-o s-o văz ! *(foarte agitată)* dă-mi-o, s-o văz !

TIPĂTESCU : Zoe ! ești nebună !

PRISTANDA *(aparte)* : Curat nebună !

ZOE : Da, sunt nebună ! și ție trebuie să-ți mulțumesc de asta.

PRISTANDA *(căutînd s-o calmeze)* : Nu, coană Joițico, nu e nimica, nu e nimica publicat... „Răcnetul“ nici n-a apărut astăzi... După ce a fugit Cațavencu, dăscălimea s-a apucat la ceartă, s-au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, și nici vorbă să mai scoață gazeta... S-a spart partidul independent... s-a spart ! *(Încet Zoii, trecînd spre Tipătescu.)* Am să vă spun ceva secret, acu numaidecît !

TIPĂTESCU : Nu spuneam eu ! Dar Cațavencu ?

PRISTANDA : Nu l-am găsit, coane Fănică, parcă a intrat în pămînt. *(Bătîndu-se repede pe frunte ca și cum și-ar aduce aminte de ceva.)* A ! ce-am uitat ! Să mă iertați, sărut mîna, coane Fănică... Ministrul... nu, miniștrii, toți șapte, vă cheamă la telegraf numaidecît... de-aia vă căutam așa de zor...

TIPĂTESCU : La telegraf ? Ce mai vor de la mine ?

PRISTANDA : Nu știu, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebuie să mergeți.

TIPĂTESCU : A, blestemată politică... Zoe ! Zoe, curaj, mă duc...

ZOE : Du-te.

TIPĂTESCU : Mă-ntorc îndată. *(Îi sărută mîna.)* Zoe, fii cuminte ! Nu suntem pierduți ; n-ai grijă ; la revedere ! *(Pleacă prin fund.)*

ZOE : La revedere !... A !... cum pot să iubesc pe omul ăsta ! *(Cade pe gînduri. Pristanda urmărește pe Tipătescu pînă la ieșire și se uită după el pînă se depărtează.)*

SCENA VI

Zoe, Pristanda

PRISTANDA *(după ce s-a asigurat că Tipătescu s-a depărtat, coboară degrab')* : Coană Joițico !

ZOE *(tresărind)* : Ai ! Ghiță ! iar m-ai speriat... Ce e ? ce vrei ? du-te ! lasă-mă-n pace !

PRISTANDA : Sărut mîna, coană Joițico, nu vă supărați. *(Foarte cu binișorul.)* Este cineva,... cineva, pe care-l știți d-voastră bine,... așteaptă aici... ar voi să vă vorbească... dar numai d-voastră... De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să rămîneți d-voastră singură... Am mințit... nu-i adevărat că-l cheamă miniștrii... Știu că o să mă ocărască, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mă ocărască... să mă bată... Nu e mai-marele meu ? Nu e stăpînul meu, de la care mănînc pîne eu și unsprece suflete ? L-am mințit, dar pentru binele d-voastră, coană Joițico... Îl primiți ?... da ?

ZOE *(care a stat pe gînduri şi n-a ascultat tirada lui Pristanda)* : Pe cine să primesc ?

PRISTANDA : Pe cine — pe cine ?... pe d. Nae Caţavencu...

ZOE *(sărind din loc)* : Pe Caţavencu ? E aici ? Unde e, Ghiţă ? Să vie acu, numaidecît : mergi, adu-l iute. *(E în culmea nerăbdării.)*

PRISTANDA : Ascult ! *(Merge în fund la stînga şi aduce pe Caţavencu.)* Poftim, stimabile, poftim. *(Îl introduce şi iese repede.)*

SCENA VII

Zoe, Caţavencu

ZOE *(repezindu-se la el)* : D-le Caţavencu, ai voit să mă pierzi pe mine şi te-ai pierdut şi pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu ! la ce-ai dispărut ? Fănică are în mînă o poliţă, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la societate... Ştii ?

CAŢAVENCU : Ştiu, madam, că o are, *(dezolat)* ştiu, dar ce e de făcut ?

ZOE : Om nebun ! ţi-ai pierdut minţile ? mai întrebi ce e de făcut ! Nu ştii ? Să-ţi dau poliţa : scapă-mă, să te scap !

CAŢAVENCU *(dezolat)* : Madam ! madam ! peste putinţă...

ZOE : Ce ?

CAŢAVENCU : Scrisoarea d-voastră...

ZOE : Ei ?

CAŢAVENCU : N-o mai am !...

ZOE : Nu se poate !...

CAŢAVENCU : N-o mai am !...

ZOE : Minți !
CAȚAVENCU : Nu mint ; n-o mai am !...
ZOE : Nenorocitule ! ce ai făcut-o ?
CAȚAVENCU : Am pierdut-o !
ZOE *(dînd un țipăt și uitîndu-se pierdută în toate părțile)* :
A ! de ce nu pot să te omor !
CAȚAVENCU : Omoară-mă, madam, omoară-mă, dar nu e vina mea !
ZOE : Cum ai pierdut-o ? cînd ai pierdut-o ? unde ai pierdut-o ?
CAȚAVENCU : În scandalul, în bătaia de alaltăieri seara, de la întrunire, cine nu știu... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam în căptușeala pălăriei...
ZOE : Care va să zică, adevărat ai pierdut-o ?
CAȚAVENCU : DA !
ZOE : Mi-ai pierdut scrisoarea... și nu știi, nu bănuiești pe unde poate rătăci scrisoarea mea ?
CAȚAVENCU : Nu.
ZOE : Nu ?
CAȚAVENCU : Nu...
ZOE *(desperată)* : A ! ești un om pierdut !... pierdut !... Eu poate să mai scap... căci poate să mai scap ! dar d-ta... *(cu putere)* d-ta ești pierdut !... Cînd te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu... acum te arestez eu și n-ai să scapi decît atunci cînd mi-oi găsi scrisoarea... pentru că poate să mai ai noroc s-o găsesc... Roagă-te la Dumnezeu s-o găsesc... A ! s-a întors jocul, d-le Cațavencu... începe să te părăsească norocul și să mai treacă și-n partea noastră... A ! ești pierdut ! da, pierdut !... *(Strigînd în fund.)* Ghiță ! Ghiță !
CAȚAVENCU : Doamnă, pentru Dumnezeu ! *(Se uită-n toate părțile.)*

ZOE : Ghiță ! *(Către Catavencu.)* Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare : plastografii dovediți nu mai au scăpare... s-a mîntuit... Ghiță ! Ghiță ! *(Merge strigînd în fund și se-ntîlnește piept în piept cu Cetățeanul turmentat.)*

SCENA VIII

Aceiași — Cetățeanul turmentat *cu pălăria albă a lui* Catavencu

CETĂȚEANUL *(intrînd și coborînd foarte bine dispus)* : Nu e Ghiță, eu sunt...

ZOE : Ce cauți ?

CATAVENCU *(aparte)* : Pălăria mea !

CETĂȚEANUL : Pe d-voastră, coană Joițico !

ZOE : Ce vrei cu mine ?

CETĂȚEANUL : Ei ! uite și d. Nae. Salutare, onorabile !

ZOE *(nervoasă)* : Ce vrei ? spune ce vrei ?

CETĂȚEANUL : Ce vreu eu, bine vreu. Eu am o vorbă : o mie de ani pace ! *(Gest de impacientă din partea femeii.)* Eu, coană Joițico, am găsit o scrisoare.

ZOE : Pe care ai lăsat-o să ți-o fure onorabilul d. Catavencu...

CATAVENCU *(zdrobit)* : Doamnă !

CETĂȚEANUL : Las-o aia ;... am mai găsit una !

ZOE : Ei, ce-mi pasă !

CETĂȚEANUL : Nu vă supărați, coană Joițico, să vedeți... nu v-am spus tot. Eu pînă să nu intru în politică, cum am zice, care va să zică pînă să nu deviu negustor și

apropitar, am fost împărţitor... la poştie... mă cunoaşte conul Zaharia !

ZOE : Ei ! ieşi odată şi lasă-mă... Ghiţă !

CETĂŢEANUL : Şi d-atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea după andresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plaivaz : „andrisantul necunoscut“, ori „nu se află“, ori „mort“, care va să zică fiecare după cum devine... *(Zoe se plimbă impacientată în fund)* dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunioară acuma... Eu am găsit alaltăieri, în învălmăşeala de la primărie, o pălărie...

ZOE *(coborînd)* : O pălărie ?

CAŢAVENCU *(aparte)* : Mizerabilul...

CETĂŢEANUL : O pălărie, da, asta... şi astăzi tot îndesînd-o pe capul meu s-o potrivesc — că mi-era strîmtă — am vrut să-i scot căptuşeala s-o mai lărgesc... cînd colo în căptuşeală peste ce dau ?

ZOE : O scrisoare !

CAŢAVENCU : O scrisoare !

CETĂŢEANUL : O scrisoare, da, domnule Nae... Nu mai mergem pe la o ţuică ?...

ZOE *(foarte emoţionată)* : S-o vedem !

CETĂŢEANUL : E de la conul Fănică : andrisantul sunteţi d-voastră.

ZOE : Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă !

CAŢAVENCU : Sunt în adevăr pierdut !

ZOE : Degrabă, dacă o ai.

CETĂŢEANUL : O am, n-am pierdut-o... nu m-am mai întîlnit *(sughite şi arată pe Caţavencu)* cu onorabilul ! *(Scoate scrisoarea din căptuşeala pălăriei şi i-o dă Zoii.)*

CAŢAVENCU *(aparte)* : A ! mizerabilul !

ZOE *(care a smucit scrisoarea)* : A !

CAŢAVENCU *(încet către Cetăţeanul turmentat, care a trecut lîngă el)* : Nenorocitule ! ţi-ai aruncat norocul în gîrlă : te făceam om !

CETĂŢEANUL : Nu puteam... andrisantul cu domicilul cunoscut. *(Arată pe Zoe.)*

ZOE *(care s-a remis de prima emoţie)* : Domnule, domnule, eşti un om onest, eşti un om admirabil, fără pereche. Cum te cheamă, te rog ? spune-mi... recunoştinţa mea...

CETĂŢEANUL : Ce trebuie să mai spui cum mă cheamă ? mă cunoaşte conul Zaharia de la 11 fevruarie ! Iacă un cetăţean şi eu...

ZOE : Cum să-ţi mulţumesc ? Ce ceri de la mine ?

CETĂŢEANUL : Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iaca mai e un sfert de ceas şi se închide alegerea... Eu... pentru cine votez ?

CAŢAVENCU *(cu amărăciune)* : Pentru d. Agamiţă Dandanache.

ZOE *(întorcîndu-se spre el cu o privire de dispreţ şi ameninţare)* : Domnule Caţavencu ! tot mai poţi vorbi ? Şi încă ironic. A ! eşti tare, drept să-ţi spui...

CETĂŢEANUL : Coană Joiţico, adevărat ?

ZOE : Da, adevărat, pentru d. Agamiţă Dandanache : da, adevărat ; poate că e singurul adevăr pe care d. Caţavencu l-a spus în viaţa d-sale...

CETĂŢEANUL : Atunci mă duc să votez... *(vrea să plece)* dar cum îi zice ?

ZOE : D-le Caţavencu, fii bun, scrie-i, mă rog, votul acestui onest cetăţean. *(Caţavencu stă pe loc.)* Te rog... *(îi arată scrisoarea. Caţavencu trece la masă, scrie un buletin şi i-l dă Cetăţeanului turmentat.)* Îmi dai voie ? *(la buletinul.)* „Agamiţă Dandanache"... Bravo, d-le Caţavencu, eşti un om de bună-credinţă...

CETĂŢEANUL *(luînd buletinul)* : Mă duc, nu mai e vreme.
ZOE *(conducîndu-l)* : Te rog să crezi, domnule, că oricînd recunoştinţa mea...
CETĂŢEANUL *(foarte grăbit)* : Nu mai e vreme... se-nchide alegerea. *(Iese ducînd sus buletinul.)*
(Zoe l-a condus cu multă amabilitate pînă la ieşire ; se-ntoarce, se opreşte în fund, îşi deschide corsajul, pune scrisoarea în sîn, se încheie la loc şi coboară încet şi ţintă spre Caţavencu. La fiece pas al Zoii, Caţavencu se-ndoaie de încheieturi ; cînd ea s-a apropiat bine, se opreşte înaintea lui ; el cade în genunchi.)

SCENA IX

Zoe, Caţavencu

CAŢAVENCU : Iartă-mă, iartă-mă...
ZOE *(rîzînd)* : Scoală-te, eşti bărbat, nu ţi-e ruşine ! *(Cu ton aspru.)* Scoală-te !
CAŢAVENCU *(sculîndu-se ruşinat)* : Iartă-mă...
ZOE *(cu dignitate)* : Eşti un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femeie bună... am să ţi-o dovedesc. Acuma sunt fericită... Puţin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău şi n-ai putut. Nu ţi-a ajutat Dumnezeu, pentru că eşti rău ; şi pentru că eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca şi pînă acuma.
CAŢAVENCU *(umilit)* : Madam !
ZOE : Nu tremura ! Pe parola mea de onoare, eşti scăpat...
CAŢAVENCU : Sărut mîinile... devotamentul meu...

ZOE : Cu o condiție : după alegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s-o conduci.
CAȚAVENCU *(repede și supus)* : O conduc...
ZOE : D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina primăriei...
CAȚAVENCU *(asemenea)* : Prezidez...
ZOE : O să chefuiești cu poporul...
CAȚAVENCU *(același joc)* : Chefuiesc...
ZOE : Și o să vii aici cu toții, să saluți, în numele alegătorilor, pe deputatul ales și pe prefect...
CAȚAVENCU : Da.
ZOE : Ne-am înțeles ?
CAȚAVENCU : Da.
ZOE : Du-te și ia loc în capul mesii ; fii zelos, asta nu-i cca din urmă Cameră !
CAȚAVENCU : Madam, madam Trahanache, ești un înger...
ZOE : Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...
CAȚAVENCU : Mă duc, mă duc, și să vedeți dacă nu v-o plăcea... Sărut mîinile.. sărut mîinile !... *(Iese repede zăpăcit prin fund.)*

SCENA X

ZOE *(singură)* : E adevărat, ori visez ? *(Șade pe un scaun, scoate scrisoarea, o citește, o sărută.)* Fănică ! *(Se scoală rîzînd, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade.)* Fănică ! *(Plîns nervos... după o pauză, se scoală zîmbind, se șterge la ochi și răsuflă tare.)* A !... mi-a trecut... Fănică ! *(Suie repede scările la dreapta și dispare.)*

SCENA XI

TIPĂTESCU *(singur ; intră repede din fund)* : A înnebunit Ghiţă ! Mă trimite la telegraf pentru nimica... Îmi face farse ? Ce însemnează... Şi Zoe... unde e Zoe ? *(Se uită-n toate părţile şi iese repede în dreapta.)*

SCENA XII

Trahanache *şi* Dandanache *vin din dreapta din grădină, planul al treilea*

TRAHANACHE : A ! aici la noi, stimabile, a fost luptă crîncenă, orice s-ar zice... s-au petrecut comèdii mari.

DANDANACHE : Taţi, frate.

TRAHANACHE : Infamii ! Închipuieşte-ţi d-ta, un caraghios, un mişel, ca să enfluanseze pe Tipătescu... pe Fănică de !... pe prefect. *(Dandanache dă multă atenţie, dar pare că nu pricepe.)*

DANDANACHE : A, da ! asa ! că nu esti d-ta prefectul.

(Se aude din depărtare entrata unui marş.)

TRAHANACHE : Or să-l învrăjbească cu mine şi cu familia mea... s-apucă şi face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... către Zoiţica, nevastămea, şi-i imitează slova băiatului,... ştii, să juri, nu altceva... Închipuieşte-ţi plastografie !

DANDANACHE : Nu mă nebuni, neicusorule ! La mine a fost cazul adevărat !...

(Marşul se apropie, se aud şi urale.)

TRAHANACHE : Cum, cazul adevărat ?
DANDANACHE : Scrisoarea era a persoanei... da... becher.
TRAHANACHE : Cum becher ?
DANDANACHE : Adică necăsătorit...
TRAHANACHE : Cine ?
DANDANACHE : Nu spui ţine, — persoană însemnată... Cînd i-am pus piţorul în prag, — ori coledzi, ori „Răsboiul“ mă-nţeledzi, — tranc ! depesa aiţi...
TRAHANACHE : Nu-nţeleg *(Aparte.)* E ameţit de drum... căruţa... şi clopoţeii.
DANDANACHE *(aparte)* : E slab de tot prefectul, îi spui de două ori o istorie si tot nu priţepe...
(În toată scena aceasta şi în cea următoare, pînă la intrarea mulţimii, se aude marşul şi uralele treptat, din ce în ce mai aproape şi mai distinct.)

SCENA XIII

Aceiaşi — Zoe, Tipătescu

ZOE *(coborînd întîi treptele, urmată de Tipătescu, veselă şi fără să vază pe cei din scenă)* : Şi astfel, cum ai văzut *(văzînd pe Trahanache şi Dandanache, schimbă tonul)*, d-le prefect, furtuna rea trece curînd... *(Coborînd.)* D-le Dandanache, într-un moment, masa e gata...
DANDANACHE : Tocmai îi spuneam d-lui prefect, şi dumnealui îmi spunea...
TIPĂTESCU : D-lui prefect ?...

DANDANACHE : Da, d-lui prefect ! *(Arată pe Trahanache, care vorbeşte la o parte cu Zoe.)*

ZOE *(încet)* : Îţi place, nene, alesul d-voastră ?

TRAHANACHE *(încet)* : Deştept... dar mi se pare că e cam şiret.

DANDANACHE *(lui Tipătescu)* : Îmi spunea istoriile de aiţi de la aledzeri, cu scrisoarea, cu plastografia *(mişcarea Zoii)* si eu îi spuneam de cazul meu... că la mine a fost chiar adevărat... cu becherul...

ZOE *(repezindu-se lîngă el, încet)* : D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pomeneşti de istoria asta...

DANDANACHE : Eu am promis ? *(repede)* cînd am promis ? cui am promis ? ţe am promis ? *(Aducîndu-şi deodată aminte.)* A ! da ! Nu mai... nu mai...
(Uralele s-au apropiat cu desăvîrşire. Lumea toată intră cu muzica.)

SCENA XIV

Aceiaşi — Farfuridi, Brînzovenescu, Caţavencu, Cetăţeanul turmentat, Ghiţă Pristanda, Ionescu, Popescu, Alegători, Cetăţeni, Public.

(Brînzovenescu şi Farfuridi cu alţi alegători mai spălaţi, în costume de pretenţie provincială, intră, venind din casă, coborînd pe treptele din dreapta ; salutări de toate părţile. Prin fund, Caţavencu, Ghiţă poliţaiul, îmbrăcat ţivil, Cetăţeanul turmentat, Ionescu şi Popescu intră, conducînd manifestaţia publică. Cei ce vin prin fund sunt toţi ameţiţi,

și mai ales Cataveneu și Cetățeanul turmentat, care înghite și soghite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de băutură în mîini. — Din casă, în urma lui Farfuridi, Brînzovenescu și a celorlalți alegători, vin feciorii cu sticle de șampanie. — Ghiță Pristanda, îndată ce sosește în scenă face semn muzicei să tacă. Muzica tace. Se împart pahare de șampanie fruntașilor. — Tipătescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt în stînga.)

FARFURIDI *(luînd un pahar de șampanie)*: În sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! *(Urale și muzică. Pristanda ține cu mîna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau.)*

DANDANACHE *(îndemnat de Zoe și Tipătescu; trece în mijloc cu paharul în mînă)*: În sănătatea alegătorilor... cari au probat patriotism si mi-au acordat *(nu nemerește)* asta... cum să zic de!... zi-i pe nume de!... a! sufradzele lor; eu, care familia mea de la patuzsopt în Cameră, si eu ca rumânul imparțial, care va să zică... cum am zițe... în sfîrsit să trăiască! *(Urale și ciocniri.)*

TRAHANACHE *(către Cataveneu, care a coborît spre el și Tipătescu)*: Și așa zi, ai? d-ai noștri, stimabile? bravos! mă bucur.

CAȚAVENCU: Venerabile neică Zahario! în împrejurări ca acestea *(mișcat)* micile pasiuni trebuie să dispară.

TRAHANACHE: Ei, aici mi-ai plăcut! bravos! să trăiești!

CAȚAVENCU: În sănătatea venerabilului și imparțialului nostru prezident, Trahanache! *(Urale și ciocniri.)*

(Zoe vede pe Cetăţeanul turmentat în grădină, ia un pahar şi merge de i-l oferă.)

CETĂŢEANUL : În sănătatea coanii Joiţichii ! că e *(sughite)* damă bună ! *(Ciocneşte cu ea : ea-i strînge mîna din toată inima. Urale, ciocniri.)*

CAŢAVENCU *(lui Tipătescu încet)* : Să mă ierţi şi să mă iubeşti ! *(expansiv)* pentru că toţi ne iubim ţara, toţi suntem români !... mai mult, sau mai puţin oneşti ! *(Tipătescu rîde.)* În sănătatea iubitului nostru prefect ! Să trăiască pentru fericirea judeţului nostru ! *(Urale, ciocniri.)*

TRAHANACHE *(luînd un pahar şi trecînd în mijloc foarte vesel)* : Ei, aveţi puţintică răbdare !... Nu cunosc prefect eu ! eu n-am prefect ! eu am prietin ! În sănătatea lui Fănică ! Să trăiască pentru fericirea prietinilor lui ! *(Sărută pe Fănică, apoi pe Zoe. Fănică sărută mîna Zoii.)*

(Urale, Dandanache între alegători, cu Farfuridi şi Brînzovenescu, le povesteşte încet, făcînd gestul cu clopoţeii ; la dreapta în fund, Pristanda, Cetăţeanul turmentat, muzica şi lume. În stînga Zoe, Tipătescu, Trahanache cu alţi alegători. În mijloc Caţavencu.)

CAŢAVENCU *(foarte ameţit, împleticindu-se-n limbă, dar tot îngrăşîndu-şi silabele)* : Fraţilor ! *(Toţi se-ntorc şi-l ascultă.)* După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat ! Ce eram acuma cîtva timp înainte de Crimeea ? Am luptat şi am progresat : ieri obscuritate, azi lumină ! ieri bigotismul, azi liber-panismul ! ieri întristarea, azi veselia !... Iată avantajele progresului ! Iată binefacerile unui sistem constituţional !

PRISTANDA : Curat constituţional ! Muzica ! Muzica !

(Muzica atacă marşul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mişcă. Toată lumea se sărută, gravitînd în jurul lui Caţavencu şi lui Dandanache, care se strîng în braţe, în mijloc. Dandanache face gestul cu clopoţeii, Zoe şi Tipătescu contemplă de la o parte mişcarea. Cortina cade repede asupra tabloului.)

D-ALE CARNAVALULUI

Comedie în trei acte

PERSOANELE

NAE GIRIMEA, *frizer și subchirurg*
IANCU PAMPON
MACHE RAZACHESCU, *ce-i mai zice și*
„CRĂCĂNEL"
Un catindat de la percepție
IORDACHE, *calfă la Girimea*
Un ipistat
DIDINA MAZU
MIȚA BASTON
Un chelner
O mască
Măști, Public, Sergenți de noapte

Într-un carnaval, în București

ACTUL I

(Un salon de frizărie de mahala. Mobile de paie. Uşă şi fereastră de prăvălie în fund. La dreapta, în planul întîi o uşă; în planul al doilea un lavabo. Ambele planuri din dreapta sînt mascate de restul scenii printr-un „paravent".)

SCENA I

Iordache, *apoi* Pampon

IORDACHE *(şade pe un scaun şi dă un brici la piatră, fredonînd)*: „Şi mă cere, mamă, cere. — Cine dracul te mai cere ? — Şi mă cere d-un bărbier..."

PAMPON *(intrînd prin fund)*: Aici este frizăria lui d. Nae Girimea ?...

IORDACHE *(sculîndu-se politicos)*: Da, poftiţi... Barba ? părul ?

PAMPON : Nimic...

IORDACHE : Atunci, poate, vă spălaţi la cap ?

PAMPON : Eu nu mă spăl niciodată la cap, pentru că sufăr de...

IORDACHE : De măsea ? Ştii cum ţi-o scot ? Odată... pac !

PAMPON : Ei, nu de măsea... sufăr de bătăi...

IORDACHE : De bătăi ?... Ştii cum le...

PAMPON : Ei ! Lasă-mă-n pace, omule ; nu mă spăl la cap pentru că sufăr de bătăi de inimă. Înţelege odată că n-am venit pentru alişveriş.

IORDACHE : Atunci, pentru ce ?

PAMPON : Am o trebuinţă cu d. Nae Girimea... Nu cumva eşti d-ta ?

IORDACHE : Nu, eu sunt calfă...

PAMPON : D. Nae nu este aici ?

IORDACHE : Nu, domnule ; îl aştept : trebuie să vie foarte curînd...

PAMPON : Atunci îl aştept şi eu... Se poate ?

IORDACHE : De ce nu ? Poftiţi... *(li dă un scaun.)*

PAMPON *(după o mică pauză)* : Mă rog, la d-voastră se fac şi abonamente ?

IORDACHE : Da : 12 rasuri 3 franci, ceva a la „vivat concurenţa !“ Să poftească oricare daca le dă mîna ; glumeşti d-ta ? vine un ras, ori nu tuns 25 de santimuri, cu pudră, unt de migdale, livantă... Pentru frezat, bătături, se plăteşte supliment.

PAMPON : Şi biletele de abonament le aveţi cu o pecetie, ca ăsta ? *(Arată biletul pe care-l scoate din portofel.)*

IORDACHE : Nu... ăsta este din ale vechi ; gîndesc că numai ăsta a mai rămas. *(Îl examinează.)* Pesemne că d-ta ai luat biletul ăsta demult şi ai plecat din Bucureşti. Trebuie să vi-l schimbăm ; pe astea le-am tras din circulaţie.

PAMPON *(punînd biletul la loc)*: Nu; e altceva cu biletul ăsta...

IORDACHE: Pînă acu vreo trei luni le aveam aşa, pentru iconomie adică: punea d. Nae pecetea pe o bucată de hîrtie ori de mucava, şi pe urmă la fiecare răsătură trăgeam cu cerneală o dungă, pînă se făcea douăsprezece. Acu, pentru că ni s-a întîmplat o istorie cu un spiţer, a hotărît d. Nae să dea la tipografie să i le facă cu numere: l-am ras? ţac! i tai numărul.

PAMPON: Cu un spiţer? Ce istorie?

IORDACHE: Al dracului spiţerul! Închipuieşte-ţi d-ta! Lua un bilet. Îl rădeai, trăgeai o dungă. Să zicem că asta era marţi; bun! Joi, iar o dungă; sîmbătă, alta; trei dungi. Marţea ailaltă, te uitai la bilet: numai o dungă. Peste asta mai trăgeam una; una şi cu una două. Joi mai trăgeam una, care va să zică trei; bun! Marţea ailaltă... biletul alb.

PAMPON: Alb?

IORDACHE: De tot...

PAMPON: Cum asta?

IORDACHE: Aşteaptă să vezi, că e frumoasă... A mers aşa preţ de vreo zece luni de zile, pînă să băgăm noi de seamă... Muşterii mulţi... l-ai ras, i-ai tras dunga, te culci pe urechea aia, şi nu-i mai ţii altă socoteală. Într-o sîmbătă seară, vine spiţerul, şi nu ştiu cum din vorbă, — era lume multă în prăvălie, — lui d. Nae i se pare că spiţerul cere un bilet, şi-mi zice: „Iordache, un bilet nou lui d. Frichinescu...“, aşa-l cheamă. Dar el... zice: „Eu bilet nou? n-am cerut; al meu e nenceput — ...“ şi scoate biletul alb ca laptele... Măi, ce dracul! Ne uităm noi lung, eu şi d. Nae, la bilet... pe urmă ne uităm la spiţerul, pe urmă unul la altul, şi

d. Nae zice : „Bine !“ şi-i trage o dungă. Pleacă spiţerul... Zice d. Nae : „Iordache, biletul spiţerului e cu scamatorie ; ia să-l ţinem noi de scurt ; ori că ne-a luat bilete, ori că ne-a furat pecetia, ori că şi-a făcut el alta pe model, că prea se-ntinde abonamentul lui ca caşcavalul prăjit...“

PAMPON : Ei, în sfîrşitul sfîrşitului ce era ?

IORDACHE : Stăi să vezi. Al dracului spiţerul ! Asta era într-o sîmbătă. Marţi dimineaţa, altă dungă ; — dar acum le însemnam şi cu tibişir pe pervazul uşii ; — două ; joi alta, trei,... sîmbătă alta...

PAMPON *(cam impacientat)* : Patru...

IORDACHE : Joi...

PAMPON : Ei ! spune odată, că n-am vreme de stat.

IORDACHE : Parcă ziceai că aştepţi pe d. Nae.

PAMPON : Bine, îl aştept, dar spune odată.

IORDACHE : Daca nu mă laşi... Joi, un ras şi un tuns, două dungi : cinci şi cu două şapte ; pe bilet şapte, pe uşe şapte. În sfîrşit, sîmbătă îl raz iar ; dau să scriu dunga : pe bilet erau patru şi cu una acu cinci ; pe uşe şapte şi cu una opt. Spiţerul nu ştia că mijloceşte contabilitate dublă. Marţi, pe uşe opt şi cu una nouă ; pe bilet trei şi cu una patru ; şi pe urmă joi, pîndeşte cînd nu e d. Nae în prăvălie, şi intră ; după ce-l raz, zice : „Scrie una, că am luat bilet nou de la d. Nae“... Pe uşe nouă şi cu una zece...

PAMPON : Ei ? prin urmare...

IORDACHE : Ei ! prin urmare, ştergea dungile cu doftorii, cu metaluri de-ale lor de la spiţărie.

PAMPON : Şi cum a rămas ?

IORDACHE : N-a vrut d. Nae să facă scandal, măcar că era de un procuror ceva. D. Nae, ştii, mai galant, i-a

luat biletul şi vreo cinci franci cîţi i-avea în buzunar, i-a făcut un moral bun, din porc şi din măgar nu l-a mai scos, i-a tras vreo două palme şi l-a dat pe uşe afară...

PAMPON *(care a ascultat cu atenţie, ca lovit de o inspiraţie)* : A ! ce idee mi-a venit ! Parfumurile, odicoloanele, pomădurile, liubemurile Didinii !... Spiţerul !... Da !... Zici că biletele astea le-aţi tras din circulaţie de mai bine de trei luni ?

IORDACHE : Da.

PAMPON : Zici că d. Nae a luat înapoi biletul cu scamatoria de la spiţerul ?...

IORDACHE : Da.

PAMPON : Ei ? Spiţerul în vreme de zece luni cît v-a tras pe sfoară, numai cu un bilet a lucrat ?...

IORDACHE : Ştiu şi eu ?

PAMPON : Era peste putinţă. Atunci aţi fi băgat de seamă mai degrabă... Ia adu-ţi aminte bine.

IORDACHE : De unde să-mi aduc aminte !... E de mult...

PAMPON : A ! ce idee ! să vedem ! Mă duc... mă întorc numaidecît... spune-i lui d. Nae că am să-i vorbesc... Viu cît mai degrabă. *(Iese în fund. La ieşire se loveşte cu Miţa, care intră foarte agitată.)* A ! pardon, madam !...

SCENA II

Iordache, Miţa

MIŢA : Iordache ! Unde e Nae ?

IORDACHE : Nu ştiu ; a plecat de azi-dimineaţă şi pînă acum nu s-a mai întors. Trebuie să vie, ca să mă pot duce şi eu la masă.

MIŢA *(trîntindu-se pe un scaun)* : Am să-l aştept şi eu...
IORDACHE : Dar daca vine tîrziu, eu ce să fac ? să rabd de foame ? Trebuie să închiz prăvălia şi să mă duc la mîncare...
MIŢA : Nu ştiu, nu voi să ştiu de nimic... *(Patetică.)* Iordache...
IORDACHE : Ce ?
MIŢA : Iordache, sunt nenorocită...
IORDACHE : A simţit Crăcănel ceva...
MIŢA ! Aş ! Crăcănel ! — îţi spui că sunt nenorocită...
IORDACHE : Pentru ?
MIŢA : Nae ! Nae , pe care l-am iubit, pe care l-am adorat pentru eternitate, pînă la nebunie... Tu ştii cît l-am iubit ?
IORDACHE : Ei ! da. Ei ! ce ?
MIŢA *(montîndu-se treptat)* : Nae mă traduce.
IORDACHE : Aş !
MIŢA : Mă traduce la sigur.
IORDACHE : Fugi de-acolo !
MIŢA : La sigur... De opt zile nu l-am văzut. Îi scriu : „Bibicule, Mangafaua pleacă mîine miercuri la Ploeşti, remîi singură şi ambetată ; sunt foarte rău bolnavă ; vino, să-i tragem un chef...“ Şi Năică nici nu-mi răspunde. Iubeşte pe alta, mi s-a făcut semn. În cărţi cade mereu gînd la gînd cu bucurie, cu dragoste, cu temei, cu întîlnire pe drum de seară cu o damă de verde.
IORDACHE : Aş ! nu mai crede în mofturile cărţilor, frate...
MIŢA : Trebuie s-o ştiu, trebuie s-o aflu... şi să vedem... O să fie un scandal.. dar un scandal... cum n-a mai fost pînă acuma în „Universul“.

IORDACHE : Aş ! nu-i nimica ! ţi-ai făcut spaimă de gelozie. *(Dînd din umeri, urcă pînă-n fund, unde dă piept în piept cu Catindatul de la percepţie.)*

MIŢA : Un muşteriu ! poate mă cunoaşte... Nu voi să mă compromentez. Trec să aştept în odaie. *(Iese pe după paravan în dreapta.)*

SCENA III

Iordache, Catindatul *(legat cu o basma la fălci)*

CATINDATUL *(către public, coborînd)* : Pfii ! al dracului mă doare !... dar ştii cum ?... lucru mare... Nu mai merge... M-am hotărît. Trebuie s-o încerc şi p-asta...

IORDACHE *(care l-a urmărit, coborînd înaintează un scaun pînă în mijlocul scenii)* : Ia poftiţi, poftiţi !...

CATINDATUL *(hotărît)* : Ştii s-o scoţi ? Scoate-mi-o !

IORDACHE : N-ai idee cum ţi-o scot ; pînă să clipeşti din ochi, o dată, pac !... Ia poftiţi ! poftiţi !...

CATINDATUL : Uf ! mersi !

IORDACHE : Ia poftiţi...

CATINDATUL : Ce n-am pus, domnule ? Ce să-ţi mai spui ? Ce n-am pus ? Mi-am tăbăcit gingiile... Ce n-am pus ?

IORDACHE : Ce să-i pui, domnule ? E odată vătămată, s-a isprăvit : picături de rădăcină de cleşte.

CATINDATUL : Ce n-am pus ?... În sfîrşit, astăzi m-a învăţat unul de la noi de la percepţie...

IORDACHE : A ! d-ta eşti de la percepţie ?...

CATINDATUL : Da, catindez pînă la o vacanţă. Nu e vorba, am cu ce trăi ; am parte în bogasierie [1] la

[1] Prăvălie cu articole de mode.

Ploeşti ; îmi trimete parale Nenea Iancu ; dar ştii, orişicît poţi zice, trebuie pentru ca să-ţi faci o carieră ca tînăr...

IORDACHE : Mai e vorbă...

CATINDATUL : A ! eu aş fi avut parale multe, daca nu mă-ncurcam în tratație de amor pe vremea războiului. O iubeam, o iubeam !... şi ea mă traducea... cu un ofiţer de itidenţie.

IORDACHE : Ei, şi-acuma ?

CATINDATUL : Acuma... nu-ţi spui ? catindez la percepţie. *(Mîhnit.)*. Dar catindez de mult... Ştii, catindezi azi, catindezi mîine, o lună, două, trei, un an... Bine, pînă cînd ? Nu zic să mă facă ajutor, ori reghistrat, domnule, dar măcar acolo ceva.

IORDACHE : Adică să te înainteze.

CATINDATUL : Măcar un copist de clasa a doua.

IORDACHE : Şi acuma cîtă leafă primiţi în mînă ?

CATINDATUL : Nu ţi-am spus că sunt catindat ? Nimic, de doi ani de zile, nimic. *(Şade.)*

IORDACHE : Nimic ?

CATINDATUL : Nimic...

IORDACHE : Dar... reţinere nu vă face ?

CATINDATUL : Asta, ce-i dreptul, nu...

IORDACHE : Tot e bine... Ei !... ia dezleagă-te.

CATINDATUL : Pentru ce ?

IORDACHE : Legat, nu poci...

CATINDATUL : Ce ?

IORDACHE : Pentru că nu poţi căsca gura.

CATINDATUL : Pentru ce să casc gura ?

IORDACHE : Aminteri cum să ţi-o scot ?

CATINDATUL : Ce să-mi scoţi ?

IORDACHE : Ei, asta-mi place ! pentru ce ai venit aicea ?... Măseaua...

CATINDATUL : Măseaua ?

IORDACHE : Ei da, măseaua. *(Merge și scoate instrumentele dintr-o masă.)* Știi cum ți-o scot ?... pînă să clipești din ochi *(revine lîngă Catindat)* odată... pac !

CATINDATUL *(care s-a sculat)* : Uf !

IORDACHE : Șezi...

CATINDATUL : Mersi, am șezut destul...

IORDACHE : Trebuie să stai jos... ca să am loc în sus să trag... d-a-mpicioarele cum ?

CATINDATUL : N-o mai scoț... mi-a trecut.

IORDACHE : Cum ți-a trecut ?

CATINDATUL : Nu ți-am spus că m-a învățat unul de la noi de la percepție... zice c-a citit în cartea lui Matei.

IORDACHE : De la Matei citire ?

CATINDATUL : Nu vanghelistul, ăsta e altul, e doftor de bătături în Italia și face și văpsea pentru păr...

IORDACHE : Ei ?

CATINDATUL : Ei ? să zicem că mă doare ! întîi rabd cît pot... pe urmă, pui doftorii ; pe urmă, daca văz că nu mai merge, mă duc hotărît la bărbier să mi-o scoață... bun ! Cum intru...

IORDACHE : Ei ! prin urmare...

CATINDATUL : Cum intru, zic serios : știi s-o scoți ? scoate-mi-o ! De par examplu, adineaori la d-ta... D-ta nici nu înțelegeai ce vreau eu... Și pe urmă, mă dau în vorbă, mai de una, mai de alta... Dar cînd intru, simț odată ca un cuțit *(arată la falcă)*, cald, și pe urmă rece ; pe urmă din vorbă-n vorbă, vii d-ta, subfirugul, cu cleștele : atunci deodată simț iar un cuțit... rece, și pe urmă numaidecît cald... și pe urmă nu mai

simţ nimic... Vezi d-ta, pesemne, nu ştiu cum devine care va să zică de este al naturii lucru ceva, că măseaua, în interval de conversaţie, de frică trece... Ei... al dracului italianul !

IORDACHE *(care a ascultat cu multă atenţie)* : Fugi, d-le, cu superstiţiile italieneşti... Îmi pare rău de d-ta, om tînăr !... Bine, d-ta nu vezi cum e naturelul la toate, că trebuie să aibă o bază, măcar cît de mică, dar să fie bază. Ce nu are bază cum poate să fie naturel ? ori să-mi spui d-ta că Matei ăla al d-tale — că eu nu-l cunosc — te-a învăţat adică să mergi prin ploaie fără umbrelă şi să zici, numai aşa la un capriţ, că e soare... şi să nu te ude... Auzi d-ta mofturi italieneşti !

CATINDATUL : Aşa e, decît n-are a face cu măseaua. *(Face o grimasă în partea măselii.)*

IORDACHE : Ba prea are a face.

CATINDATUL : Ba nu. *(altă grimasă.)*

IORDACHE : Ba da, tot lucru naturel...

CATINDATUL : Ba nu !... *(Altă grimasă.)* Hait !

IORDACHE : Ce ?

CATINDATUL : Iar m-a apucat *(începe să se plimbe)* dar rău... rău de tot...

IORDACHE : Vezi... vorba mea... ştiu eu...

CATINDATUL *(oprindu-se în loc din umblet, şi cu un ton foarte hotărît)* : Ştii s-o scoţi ? scoate-mi-o !

IORDACHE : Şezi...

CATINDATUL *(hotărît)* : Adu cleştele. *(Şade.)*

IORDACHE *(merge, ia cleştele şi revine)* : Zi că te-a ciupit un purice... odată... pac !

CATINDATUL *(uitîndu-se ţintă la cleşte şi apoi sculîndu-se)* : Mi-a trecut. Ai văzut ? vorba mea... ştiu eu... Al dracului italianul !...

IORDACHE *(plictisit)* : A !

CATINDATUL *(foarte mulțumit)* : Satulare, neică, și mersi! *(Pleacă.)*

IORDACHE : Stai, domnule !...

CATINDATUL : Nu mai pot... e tîrziu... am treabă la cantilerie, am o groază de avizuri de făcut... Salutare, neică, și mersi ! *(Iese repede prin fund.)*

SCENA IV

Iordache, *apoi* Mița

IORDACHE : Așa haplea mai rar... Ce dracul face d. Nae de nu mai vine... Sunt aproape de douăsprece... Mă leșin de foame. *(Mița intră în dreapta.)* Mița ? o uitasem !...

MIȚA : N-a venit Nae încă ?

IORDACHE : Uite ce e, coană Miță, d-ta tot zici că-l aștepți ; eu mă repez aici aproape să-mbuc ceva și mă-ntorc numaidecît... nu-i așa ? *(Își ia pălăria.)*

MIȚA : Poți să te duci.

IORDACHE : Da', nu pleci ? Să nu rămîie prăvălia singură...

MIȚA *(nervoasă)* : Ți-am spus o dată : îl aștept pînă mîine, pînă poimîine, pînă o veni !

IORDACHE : Atunci mă duc... mă-ntorc la moment. *(Iese în fund.)*

SCENA V

Miţa, *apoi* Pampon

MIŢA : Să-l aştept, da, să-l aştept... Trebuie să vie... Să mă traducă pe mine Nae... şi să nu-mi răzbun ? Peste poate !

PAMPON *(care a intrat)* : Mă rog, d. Nae n-a venit încă ? *(Salută.)*

MIŢA *(aparte)* : Un muştiriu... *(Tare.)* Nu, domnule, şi eu îl aştept... Dacă poftiţi şi dv. să-l aşteptaţi... vine ori dînsul ori băiatul...

PAMPON : Mersi, madam. *(Şede, aparte.)* Curăţică. *(Tare, după o pauză.)* D-voastră sunteţi rudă, ori consoarta dumnealui...

MIŢA *(tristă)* : Nici rudă, nici consoartă, d-le... i sunt... adică i-am fost... amică... Am venit pentru o mică afacere.

PAMPON : Ca şi mine...

MIŢA *(oftînd)* : La d-ta... nu poate fi ca la mine... La mine e chestiune de traducere.

PAMPON : În amor ?

MIŢA *(asemenea)* : Da, în amor...

PAMPON : Ca şi la mine...

MIŢA : Ca şi la d-ta ?... Cum ?

PAMPON : Mi se pare, adică nu mi se pare... sunt aproape sigur că sunt tradus.

MIŢA : Ca şi mine...

PAMPON : Şi numai d. Nae poate să mă puie pe urma aceluia care a devenit în chestiune... A ! dar n-are să-mi scape... Sunt hotărît ! Am să-i dau o curăţenie spiţerului să mă pomenească !

MIŢA : E spiţer ?

PAMPON : Da, desigur, spiţer. Aflasem adineaori cum îl cheamă de la băiatul de aici...

MIŢA : De la Iordache...

PAMPON : Da ; îmi spusese cum îl cheamă, dar i-am uitat numele cu gîndul la dovezi, — pentru că am dovezi, — nişte hîrtii pe care le-am găsit în odaie la Didina.

MIŢA : Didina...

PAMPON : Da, amanta mea, cel mai sacru amor, pentru care mi-am sacrificat cariera de militar, fiincă pînă să nu o cunosc am fost tist [1] de vardişti la Ploeşti... Şi sunt turbat de gelozie ! Toată noaptea n-am dormit...

MIŢA : Ah ! mie-mi spui ce-i gelozia ?... Numai o noapte n-ai dormit ? Nu ştii nimic ! Cîte nopţi !...

PAMPON : Nu, az-noapte nu a devenit din gelozie, pentru că nu începuse încă chestia... Am jucat la Podul Gîrlii conţina [2] cu nişte papugii pînă la şase az-dimineaţă... I-am ras...

MIŢA : Să nu te bucuri... Şi eu cîştig la conţină, dar ce folos ! noroc la cărţi, nenoroc la amor...

PAMPON : Aş ! la mine nu e noroc, e ştiinţă : îi iau la sigur... poate că să am o goană [3] nebună, să pierz. Eu joc conţina oarbă cu fantele [4], şi am eu merchezul [5] meu. Bunioară, cărţile le ţiu în stînga şi joc cu dreapta; am bătut cu fantele, pui cărţile bătute jos, şi fantele

---

[1] Ofiţer.
[2] Joc de cărţi.
[3] Nenoroc, ghinion.
[4] Valetul, la jocurile de cărţi.
[5] Tertip, şiretlic, truc.

la loc în mîna stîngă, pentru altă ocazie... Az-noapte i-am stins...

MIŢA *(plictisită)* : Nu mai vine Nae...

PAMPON : Astfel dar az-dimineaţă, coniţa mea, pe la şasc ceasuri, mă întorc acasă, la Didina ; bat la uşe, se scoală somnoroasă şi-mi deschide. Era încă întunerec ; aprinz lumînarea... Dar, cînd viu prea tîrziu, e totdeauna supărată şi-ncepe să mă certe... Acuma nu zice nimic : se-ntoarce, pardon, cu faţa la perete şi tace. Zic eu *(Miţa plictisită s-a sculat şi se plimbă)* în gîndul meu : e supărată... s-o las să doarmă ; cînd o vedea mîine c-am cîştigat trei poli, îi trece... Dau să mă dezbrac şi văz jos lîngă mescioară două hîrtiuţe. M-aplec — cum le-am văzut am simţit un fior rece —, m-aplec, le iau : ce era ? Un bilet de abonament la frizăria model a lui d. Nae Girimea...

MIŢA : Nae Girimea ?... *(Se interesează.)*

PAMPON : Da, şi un bilet de amor de la o damă către „Bibicul" ei...

MIŢA : „Bibicul" ?

PAMPON : Da, către spiţerul... Să vezi cum am aflat pe urmă că e spiţer.

MIŢA *(aparte)* : „Bibicul" ! S-ar putea ?

PAMPON : Cum am citit hîrtiuţele şi am văzut pecetia pe bilet : „Frizăria model, Nae Girimea", mi-am luat iar baltonul şi bastonul şi am ieşit binişor ; Didina adormise iar. Mă duc la poliţie, cercetez şi aflu că aici e frizăria. Am venit ; d. Nae nu era aici. Băiatul mi-a spus că bilete de astea...

MIŢA *(interesîndu-se nerăbdătoare)* : În sfîrşit ?

PAMPON : În sfîrşit, ce mai să lungim vorba degeaba, coniţa mea, spiţerul este... După cîte mi-a spus băiatul, am fost

cu biletul la o spițărie, am spus că aveam ceva scris pe el și s-a șters cu un fel de asenție, și că aș vrea să știu ce era scris... se poate ? și spițerii nu știu ce-a făcut, ce-a turnat pe bilet, — mirosea a spirt de țiperig, — și-n două minute a ieșit iar dungile la loc...

MIȚA : Să fie cu putință ?...

PAMPON : Le-am numărat : sunt cinzeci și cinci de dungi... Spițerul mișel ! l-am prins mai rău decît d. Nae : o să-i dau o curățenie... să-i rup șalele !...

MIȚA *(aparte)* : Să fie Nae ? A ! ce răzbunare ar fi ! *(Tare.)* Domnule, zici că biletul de amor este către „Bibicul" ?

PAMPON : Da.

MIȚA : Și este iscălit de cine ?

PAMPON : „A ta adorată, Mița..."

MIȚA : Mița ! A ! Dumnezeule !

PAMPON : Ce ?

MIȚA : Domnule, ești sigur că e spițer ?...

PAMPON : Firește... Mai sigur se poate ? Biletul era alb... spirt de țiperig și dodată cinzeci-și-cinci de dungi... Le-am numărat... poftim să le numeri și d-ta...

MIȚA : Și ai venit aici pentru ca să afli numele omului cu chestia de traducere ?

PAMPON : Da.

MIȚA : Eu am o presimțire...

PAMPON : Care ?

MIȚA : Cum este amanta dumitale ?

PAMPON : Cum să fie adică ?

MIȚA : De roșu, de ghindă, de tobă, ori de verde ?

PAMPON : De verde...

MIȚA : De verde ?

PAMPON : Da.

MIŢA : Şi ai la d-ta biletul cătră „Bibicul“, pe care zici că l-ai găsit în odaia damii de verde ?

PAMPON : Da.

MIŢA : A' să-l văz degrabă...

PAMPON *(dîndu-i biletul)* : Iacătă-l.

MIŢA *(ia biletul, îl priveşte şi face o mutră grozav ae disperată)* : A ! am să-mi răzbun !... *(Solemnă.)* Domnule, nu te juca cu inima unei femei nenorocite... Spune drept : biletul ăsta l-ai găsit în odaia amantii d-tale ? Jură...

PAMPON *(grav)* : Pe onoarea mea !

MIŢA : Uite-te la biletul ăsta... l-ai citit ? *(Citind nervos.)* „Bibicule, Mangafaua pleacă mîine miercuri la Ploeşti, remîi singură şi ambetată ; sunt foarte rău bolnavă : vino negreşit, am poftă să-i tragem un chef... A ta adorantă, Miţa...“ Ai văzut biletul ?... Acuma uite-te la mine bine...

PAMPON : Ei ? *(îi ia inapoi biletul.)*

MIŢA : Ei ! Eu, eu sunt nenorocita care am scris biletul ăsta...

PAMPON : Se poate ?

MIŢA : Da, se poate... *(Dezolată.)* Şi omul care a fost la Didina dumitale este amantul meu !...

PAMPON : Amantul dumitale ? Spiţerul ?

MIŢA : Ce spiţer ? nu-i spiţer... *(Frămîntîndu-se.)* A ! trebuie să am o explicaţie... O să-mi răzbun... o răzbunare teribilă !

PAMPON *(acelaşi joc)* : Amantul dumitale ? trebuie să-l ştiu şi eu, trebuie să-l văz. Eu nu mă mulţumesc pe răzbunarea dumitale... Trebuie ca să-mi răzbun eu !... *(Se plimbă turbat.)*

MIŢA : Juri să ne răzbunăm împreună ?

PAMPON : Jur !

SCENA VI

Aceiaşi — Iordache

IORDACHE *(venind repede din fund)*: Coană Miţo, eşti aici ? Vine.

MIŢA : Nae...

PAMPON : D. Nae.

IORDACHE *(dînd pe Pampon la o parte şi luînd pe Miţa în partea cealaltă)*: Pardon. *(Miţii.)* Vine Crăcănel al d-tale. Viu într-un suflet de la birt din colţ... Crăcănel a intrat în birt, a întrebat de prăvălia lui d. Nae Girimea, şi băiatul l-a îndreptat aici. Ascunde-te iute... vine, trebuie să fie la uşe.

MIŢA : Crăcănel ! ce caută ?

IORDACHE : Treci degrabă în odăiţă. *(Miţa pleacă spre dreapta pe după paravan.)*

PAMPON : Te duci ?

MIŢA : Da... *(Lui Iordache.)* Cînd o pleca, dă-mi de veste... fă-i vînt degrabă...

PAMPON : Bine, da' chestia noastră cum rămîne ? *(O urmăreşte pînă la uşe.)*

MIŢA : Mai vorbim noi. *(Iese repede în dreapta închizînd uşa după ea.)*

PAMPON *(aparte)*: Ciudat lucru ! să fie vreo moftangioaică ?... *(Lui Iordache.)* Mă rog, cine e persoana asta ?

IORDACHE : E o damă...

PAMPON : Bine, damă... O văz eu că e damă, dar cine e ?

(Crăcănel intră.)

IORDACHE *(încet lui Pampon)*: Lasă că-ţi spui eu...

SCENA VII

Aceiaşi — Crăcănel

CRĂCĂNEL : Mă rog aici este d. Nae frizerul ?
IORDACHE : Aici este... da'... nu-i acasă.
CRĂCĂNEL : Dar... mă rog, se-ntoarce ?
PAMPON *(lui Iordache aparte)* : Cine-i domnul ăsta ?
IORDACHE *(încet lui Pampon)* : Lasă că-ţi spui eu...
CRĂCĂNEL : Aud ?
IORDACHE : Nu crez să se întoarcă aşa degrabă... Daca aveţi trebuinţă chiar cu d-lui, atunci poftiţi mai pe seară, poate să-l găsiţi...
CRĂCĂNEL : În sfîrşit, eu tot mai pot aştepta ; poate să vie. *(Şade.)*
IORDACHE : Aşteptaţi degeaba, domnule, vine foarte tîrziu...
CRĂCĂNEL : De unde ştii ? poate vine mai curînd...
IORDACHE *(încet lui Pampon)* : Cum dracul să-i fac vînt ?...
PAMPON : Daca spune o dată omul că vine deseară...
CRĂCĂNEL : Ei, poate să am noroc. Nu ştii d-ta ? de cîte ori pleci să stai un ceas şi stai cinci... Ei, de ce adică să nu pleci o dată pentru şapte şi să stai numai unul ?... *(Se găteşte în faţa unei oglinzi, îşi piaptănă barbetele şi chelia, ia o gazetă şi se pune pe citit. — Iordache şi Pampon dau din umeri. Pampon scoate o pereche de cărţi şi-ncepe să se joace cu ele pe genuchi. Iordache merge la uşa din dreapta.)*
MIŢA *(scoţînd capul pe uşă)* : Fă-i vînt !
IORDACHE : Nu e chip... Zice că vrea s-aştepte...
MIŢA : Ce dracul caută aici ?

IORDACHE : Știu eu... caută pe d. Nae...

MIȚA : Nu-nțeleg.

IORDACHE : I-am spus că d. Nae vine deseară, și tot zice că-l așteaptă... A ! stăi, că îi am eu leacul...

MIȚA : Domnul ălălalt s-a dus ?

IORDACHE : Nu, e aici...

MIȚA : Să m-aștepte... Bate-mi în ușe cînd l-ăi exoflisi [1] pe Crăcănel...

IORDACHE : Îl exoflisesc acuma, să vezi... *(Coboară în scenă. Mița își retrage capul și închide ușa. Lui Pampon.)* — Dama a zis s-aștepți...

PAMPON *(încet)* : Bine...

IORDACHE *(către Crăcănel, care e cufundat în citirea jurnalului)* : Ei, boierule, d. Nae nu mai vine... Eu trebuie să-nchiz prăvălia... am treabă să mă duc în tîrg...

CRĂCĂNEL *(lăsînd gazeta)* : A ! închizi ?... Atunci, daca închizi, trebuie să mă duc și eu...

PAMPON *(strîngîndu-și cărțile)* : Firește că trebuie să te duci, nu o să te încuie aici.

CRĂCĂNEL : Daca e așa... salutare... Mă-ntorc eu mai tîrziu... *(Iese în fund.)*

IORDACHE : Cu plecăciune... S-a dus ! uf ! Al dracului dobitoc !... De ce mușterii am eu parte astăzi !

PAMPON : Mă rog, cine e negustorul ăsta ?

IORDACHE : Urîtul ăsta ? Este amantul damii de colo...

PAMPON *(sărind)* : Amantul damii de colo ?...

IORDACHE : Da.

PAMPON : Care a vorbit cu mine adineaori ?... Mița ?

IORDACHE : Da, da !

---

[1] A da afară ; în limba veche, a achita complet o sumă de bani.

PAMPON *(fioros)* : Bibicul ei ? Asta e Bibicul ?

IORDACHE : Ei, da, frate, cînd îți spui o dată ; e amantul damii de colo... Ce te prinde mirarea ?...

PAMPON *(care și-a luat pălăria și bastonul degrabă)* : Am pus mîna pe Bibicul ! Nu-l las nici mort ! nici mort ! *(Se repede și iese glonț pe ușa din fund.)*

SCENA VIII

Iordache, Nae, *apoi* Mița

IORDACHE : Asta este nițel cam țicnit... De ce mușterii am parte eu astăzi ?... Frumos carnaval ! S-o scoț pe Mița. *(Nae intră.)* D. Nae, în sfîrșit ! credeam că nu mai vii.

NAE : De ce ?

IORDACHE : Te-a căutat doi inși...

NAE : Cine ?

IORDACHE : Unul nu știu cum îl cheamă, ălălalt era Crăcănel...

NAE : Crăcănel ?...

IORDACHE : Da ; și coana Mița... e aici.

NAE *(strîmbîndu-se)* : Mița aici ? Nu i-ai spus că nu sunt acasă și că vin tîrziu ?

IORDACHE : I-am spus, da' a zis că te așteaptă pînă mîine, pînă poimîine... Am profitat de ocazie și m-am dus la birt în colț să mănînc ceva. N-apucasem să gust de două ori, și hop ! Crăcănel vine-n birt și-ntreabă

pe băiat unde e frizăria model a lui d. Nae. Am alergat degrabă să dau de veste coanii Miţii... Era aici şi negustorul ălălalt ; zice că are un bilet de abonament să-l schimbe, ori să te-ntrebe ceva... în sfîrşit nu ştiu bine...

NAE : Care va să zică Miţa e aici ?

MIŢA *(care a crăpat uşa mai dinainte şi a auzit ultimele vorbe ale lui Iordache, coborînd)* : Aici, Bibicule ; ce, îţi pare rău ?

NAE *(făcîndu-se vesel)* : Să-mi pară rău ? cum să-mi pară rău ? ... Se poate ?

MIŢA *(trecînd pe lîngă Nae, încet)* : Trimite de-aici pe Iordache. Am să-ţi spun ceva între patru ochi...

NAE *(făcîndu-se că n-aude)* : Auz ?

MIŢA : Iordache, daca nu mai ai treabă, fii bun şi ne lasă ; am să-i spui ceva lui d. Nae în secret...

IORDACHE : Mă duc... să-mi isprăvesc porţia de varză. *(Iese în fund.)*

SCENA IX

Miţa, Nae *(Miţa merge şi încuie uşa din fund)*

NAE : Pentru ce încui uşa ?

MIŢA (în fund) : Poate să vie iar cineva să ne facă deranj... Am să-ţi spui ceva în linişte... *(Pauză.)* Nae ! *(Coboară încet, emoţionată.)* Bibicule ! nu mă mai iubeşti... *(Un pas şi se opreşte.)*

NAE *(d-abia întorcîndu-se)* : Ei na ! de unde ţi-a mai venit ş-asta-n cap ?

MIŢA *(încă un pas)* : Pentru ce n-ai venit alaltăieri seara cînd ţi-am scris ?

NAE *(acelaşi joc)* : Eram bolnav alaltăieri.

MIŢA *(coborînd, cu energie)* : Minţi !... Ai primit biletul meu ?

NAE : Da.

MIŢA : Unde mi-e biletul ? Arată biletul...

NAE *(după ce se caută prin toate buzunarele)* : Pesemne că l-am pierdut.

MIŢA : L-ai pierdut, Unde l-ai pierdut ?

NAE : Ştiu eu unde l-am pierdut ? daca ştiam că-l pierz, firește că nu-l pierdeam...

MIŢA : Nu ştii unde l-ai pierdut ?

NAE : Nu...

MIŢA *(strașnică)* : Bibicule ! Bibicule !

NAE : Ei ?...

MIŢA : Vezi tu sticluţa asta ? *(scoate din buzunar o sticluţă mică şi i-o arată.)*

NAE : Ei, ce ?

MIŢA : Ştii ce are înăuntru ?

NAE : Cerneală...

MIŢA : Nu cerneală, Năică... vitrion englezesc !

NAE *(dîndu-se înapoi)* : Vitrion ? eşti nebună ?

MIŢA : Da, vitrion ! ţi-e frică ?

NAE : Firește că mi-e frică, na !

MIŢA : Pentru ce, daca te ştii curat ?

NAE : Pentru că tu nu ştii ce e vitrionul...

MIŢA : Ba da... e un fel de metal...

NAE : Nu ştii ce poate face ?

MIŢA : Ba da ; pîrleşte, Năică ; arde, Bibicule, momentan tot, tot, şi mai ales ochii !

NAE : Dă-mi sticluţa...

MIŢA : Aş !

NAE : Pentru ce să ţii asemenea lucruri ? pentru ce ?

MIŢA *(vrînd să izbucnească)* : Pentru ce ?... Îmi trebuie...

NAE : Pentru ce îţi trebuie ?

MIŢA *(izbucnind) : Pentru ce ? (Cu un gest mare, care face pe Nae să-şi acopere ochii, dîndu-se repede înapoi.)* Pentru dumneatale, musiu Năică, şi pentru Didina dumitale !...

NAE *(pălind) :* Care Didină ? tu ştii ce spui !

MIŢA : Ştii şi d-ta mai bine decît mine ; nu umbla cu mofturi, şarlatane. Care Didină, ai ? Didina, pentru care mă traduci pe mine ; Didina, pe care o iubeşti ; Didina, la care ai fost az-noapte, mizerabile !

NAE : Nu e adevărat, am stat acasă bolnav.

MIŢA : Minţi !... Adineaori spuneai că nu ştii unde ai pierdut biletul... Să-ţi spui eu : biletul meu l-a găsit în odaie la Didina d-tale respectivul ei.

NAE : Respectivul ? Pampon ?

MIŢA : Vezi ! vezi ! ştii cum îl cheamă ; da, unul înalt, bărbos, fioros, cu care o să ai a face chiar astăzi ; pentru că s-a întîlnit cu mine aici, mi-a arătat biletul meu, şi eu i-am declarat că omul cu traducerea este acela care mă traduce şi pe mine, *(Nae se plimbă agitat)* amantul meu, fidelul meu amant, căruia eu *(obidită)* i-am fost întotdeauna fidea.

NAE : Ce-ai făcut ?

MIŢA : Pampon te caută să te omoare... A ! dar pînă să-şi răzbune el, am să vă omor eu, eu ! pe Didina, pe

tine, şi pe mine !... *(Se trînteşte pe un scaun desperată şi isterică şi-şi ascunde capul în mîini.)*

NAE *(apropiindu-se binişor de ea şi căutînd s-o mîngîie)* : Miţo, neică, vino-ţi în fire...

MIŢA : Lasă-mă ! *(Îl respinge.)*

NAE *(apucînd-o în braţe şi căutîndu-i buzunarul)* : Nu ; nu te las, pentru că te iubesc... numai pe tine... te iubesc ... numai... pe... tine... *(a găsit buzunarul, a luat sticluţa, se ridică repede şi schimbînd tonul.)* Înţelege că e încurcătură la mijloc. Mi-ai pus pe nebunul de Pampon în cap.

MIŢA : D-ta ţi l-ai pus...

NAE : Vrei scandal cu orice preţ ?

MIŢA : Da, *(ridicîndu-se)* vreau scandal, da... pentru că m-ai uitat pe mine, le-ai uitat pe toate : ai uitat că sunt fiică din popor şi sunt violentă ; ai uitat că sunt republicană, că-n vinele mele curge sîngele martirilor de la 11 fevruarie ; *(formidabilă)* ai uitat că sunt ploeşteancă — da, ploeşteancă ! — Năică, şi am să-ţi torn o revuluţie, da' o revuluţie... să mă pomeneşti !...

NAE *(cam zîmbind)* : Nu fi nebună !... Ce-o să faci ?

MIŢA *(căutînd sticluţa în buzunar)* : Ce să fac ? *(N-o găseşte ; se uită rătăcit împrejur... Nae i arată de departe, rîzînd, sticluţa ; ea dă un ţipăt.)* A ! mi-ai furat sticluţa, scamatorule ! *(Repezindu-se la el pe după mobile.)* Dă-mi sticluţa, şarlatane, mizerabile, infame ! *(Se aud bătăi tari în uşă.)*

NAE : Taci ! bate cineva !

IORDACHE *(de afară)* : Deschideţi ! deschideţi degrabă !

MIŢA : Nu vei deschide, pînă nu-mi dai sticluţa ! *(Se pune în dreptul uşii. Nae o dă în lături, trage ivărul şi deschide. Iordache intră repede.)*

SCENA X

Aceiaşi — Iordache

IORDACHE : Vine Crăcănel turbat... S-a făcut scandal ; l-a bătut ălălalt care era aici... *(Miţii.)* Ascunde-te... Vine !

MIŢA *(apelpisită* [1]*)* : Nu mai voi să ştiu de nimic... Să vie oricine... Voi scandal... voi să mor !... *(Se repede să ia un brici ; Iordache se uită afară prin uşă.)*

NAE *(repezindu-se şi smulgîndu-i briciul, o apucă de amîndouă mîinile şi o tîrăşte spre dreapta)* : Aide dincolo, să-ţi dau sticluţa.

MIŢA : Nu.

IORDACHE *(de la uşă)* : Fugiţi, iacătă-l, fugiţi !...

NAE : Haide ! *(tîrăşte pe Miţa cu multă luptă şi iese cu ea în odaia din dreapta, pe după paravan.)*

SCENA XI

Iordache, Crăcănel

CRĂCĂNEL *(Intrînd prin fund furios, cu pălăria stricată şi tăvălită. Iordache se dă la o parte)* : A ! asta nu, asta nu poate să rămîie jos !... Ai mai pomenit d-ta una ca asta, d-le ?

IORDACHE : Ce, d-le ?

CRĂCĂNEL : D-le, adineaori ştii că am plecat de aici.

IORDACHE : Da.

CRĂCĂNEL : N-apuc s-ajung în colţ şi auz pe urmele mele : „Pst ! pst ! Bibicule !“ Pe mine mă cheamă Te-

---

[1] Turbată.

lemac, Mache, nu mă cheamă Bibicul. Îmi văz de drum... Iar : „Pst ! pst ! Bibicule !“ Eu merg înainte... Cînd mă pomenesc că m-apucă cineva pe la spate de guler. Mă întorc. Zice : „Te faci că n-auzi, Bibicule, ai ?“ Eu zic : „Nu mă cheamă Bibicul, d-le, mă cheamă Telemac, Mache“. — „Bibicule, zice el, deodată ; eşti un mizerabil ! ai făcut un abuz mare ; ai înşelat o femeie, dar ai a face acuma cu un bărbat. De mult te caut. Avem să ne răfuim amîndoi. Acu nu-i vreme, dar pînă una alta, ca să ştii cu cine ai a face, poftim o arvună !“... N-apuc să răspunz, domnule, şi şart ! part ! trosc ! pleosc ! patru palme : îmi turteşte pălăria şi mi-o aruncă cît colo. Pînă să mă plec s-o ridic, infamul se suie într-o trăsură şi pleacă... Chem sergentul... nimini !... A ! dar trebuie să ştiu cine este dobitocul ăsta smintit... trebuie să ştiu ! Cum îl cheamă ?

IORDACHE : Ştiu eu cine e ăla ?

CRĂCĂNEL : Este mizerabilul care era adineaori aici cu d-ta, cînd am venit eu.

IORDACHE : Nu ştiu cum îl cheamă...

CRĂCĂNEL : Trebuie să ştii, trebuie să-mi spui : nu plec de aicea pînă nu aflu ; chem poliţia, fac scandal !... *(Se plimbă făcînd gesturi exasperate.)*

SCENA XII

Aceiaşi — Catindatul, Nae, *apoi* Pampon

CATINDATUL *(intră prin fund, cu mîna la falcă, văitîndu-se)* : A ! a ! a ! m-a apucat rău... *(Se trînteşte pe un scaun.)*

IORDACHE : Şi ai venit iar la doftoria lui Matei ? nu mai merge, tînărule...

CRĂCĂNEL : D-le, înţelege odată şi spune-mi...

NAE *(ieşind din odaie şi coborînd)* : Ce e ? Ce e, domnule ?

CRĂCĂNEL : Domnule ! Un dobitoc, un infam, care era adineaori aici, m-a insultat cu palme pe mine, Mache. ca drept Bibicul...

NAE *(aparte)* : Pampon a fost ! *(Către Iordache încet.)* Treci dincolo, i-a venit rău nebunii. *(Iordache iese inte la dreapta.)*

CATINDATUL : A ! a ! a ! *(Se zvîrcoleşte pe scaun.)*

NAE *(Catindatului)* : Ce e ? d-ta ce pofteşti ?

CATINDATUL *(sculîndu-se şi arătîndu-şi falca, hotărît)* : Ştii s-o scoţi ? scoate-mi-o !

NAE : Şezi. *(Catindatul şade.)*

CRĂCĂNEL : Domnule, n-am vreme de stat. Spuneţi-mi cum îl cheamă...

NAE *(alegîndu-şi instrumentele)* : Nu ştiu, domnule, de unde vrei să ştiu eu numele la toţi muşterii ! *(Către Catindat.)* A din fund de tot ? *(Catindatul dă din cap că da.)* Dezleagă-te. *(Catindatul face fasoane. Nae îl apucă cu putere şi-l dezleagă.)*

PAMPON *(apărînd în fund)* : Aha ! Bibicule, iar d-ta ! *(Crăcănel se dă înapoi.)*

NAE *(cu un ochi la ce se petrece între Pampon şi Crăcănel, şi cu altul la Catindat, pe care îl ţine cu putere cercînd să-i vîre mîna în gură, şi care se zbate şi nu vrea să se lase)* : Numai s-o văz ! n-o scoţ !

CRĂCĂNEL *(înaintînd un pas spre Pampon, făcîndu-şi inimă şi voind să-i dea fiori)* : Domnule ! mă cunoşti d-ta pe mine ?

PAMPON : Cum să nu, Bibicule ! *(Se apropie binișor de Crăcănel, și vrea să-l apuce.)*

CRĂCĂNEL *(scăpînd și ocolind pe după mobile)* : A ! ajutor ! poliție ! vardist ! *(Pampon îl urmărește neîmpăcat ; Crăcănel vrea să iasă prin dreapta pe după paravan, se întîlnește piept în piept cu Iordache care intră, și care-l respinge.)*

NAE *(care după o luptă, a reușit să vîre mîna în gura Catindatului)* : Șezi binișor !

CATINDATUL *(gemînd cu gura înfundată și zvîrcolindu-se)* : A ! a ! a !

IORDACHE *(care a venit de după paravan, încet lui Nae)* : I-a venit pandaliile [1], era să-și taie gîtul cu briciul.

CRĂCĂNEL : E nebun ! ajutor ! poliție ! vardiști ! *(Iese în fuga mare prin fund.)*

PAMPON : Stăi, Bibicule ! *(Iese furios după el.)*

NAE *(trăgînd cu putere)* : Nu mișca ! *(După ce a tras, iese repede în dreapta, urmărit de Iordache.)*

CATINDATUL *(văitîndu-se cu mîna la falcă)* : A ! a ! a ! Mi-a scos alta ! Măsea nevinovată, domnule !...

Cortina

[1] În edițiile îngrijite de Caragiale : pandoliile.

ACTUL II

(O sală de o parte a unui bufet într-un bal mascat de mahala. Două uși în fund ; cea din dreapta dînd în bal, cea din stînga într-un coridor de lîngă bal. La stînga, în planul din fund, o ușă a cabinetului de toaletă ; la dreapta, planul întîi, o ușă dînd în sala principală a bufetului. În scenă, mese pentru mîncare, una în fund între cele două uși, două în față, una la dreapta, alta la stînga. La ridicarea cortinii, se aud măsurile din urmă ale unui vals, și se vede prin ușa din dreapta, în fund, mișcarea balului).

SCENA I

Catindatul *(în costum și cu masca scoasă șezînd la masa din stînga și bînd rom cu un păhăruț, apoi* Chelnerul)

CATINDATUL *(bătînd în masă)* : Chelner !...
CHELNERUL *(d-afară)* : Vine !...
CATINDATUL : Am început să mă încălzesc... ori magnetismul... ori electricitatea lui Matei... nu știu ce e...

dar lucrează. Am început să mă-ncălzesc. *(Bate în masă.)*

CHELNERUL *(din dreapta)*: Vine, vine!

CATINDATUL: Unul de la noi de la percepție m-a învățat! „Vrei să-ți treacă? mănîncă, bea, fă petreceri și magnetizează-te, dar magnetizează-te strașnic cu jamaică...“ și.. mă magnetizez. *(Bate în masă tare.)* Pfu! Cald!

CHELNERUL *(d-afară)*: Vine, vine, vine!

CATINDATUL: Nenea Iancu, săracul, dacă ar ști cum mă magnetizez... și unde? *(Scoate de sub costum din sîn o scrisoare și o citește cu chef.)* „Am aflat că umbli prin cafenele și pe la baluri; dacă mai aflu astfel de chestii, nu-ți mai trimet nici un gologan, viu să-ți lungesc urechile; te iau înapoi la prăvălie, și te pui la ipitropie, măgarule“... Mie adică îmi scrie nenea Iancu. *(Bate tare în masă.)*

CHELNERUL *(intrînd din dreapta)*: Vine!...

CATINDATUL: Socoteala și-ncă un rom... ăsta e al patrulea...

CHELNERUL: Ba al cincilea...

CATINDATUL: Ba al patrulea...

CHELNERUL: Al patrulea l-ați băut... și cu unu, care îl comandați acuma, cinci...

CATINDATUL: Așa, cu ăl d-acuma?... da. *(Chelnerul iese în dreapta.)* Pfu! cald mi-e... lucrează magnetismul... I-am dat de leac!... Vezi ce e cînd nu știe cineva?... Era aproape de mintea omului; durerea devine din măsea, măseaua devine din răceală, răceala devine din frig; — din cald devine că nu mai e frig; daca nu mai e

frig, va să zică că răceala se duce și vine căldura ; a venit căldura, a trecut durerea... *(Chelnerul vine.)* Par egzamplu... *(pune mîna pe falcă)* lucrează magnetismul... arde... foc... Pfu ! cald mi-e ! *(Chelnerul a pus pe masă romul.)* Un rom și ţal !

CHELNERUL : Cinci romuri : unu și cinzeci.

CAŢINDATUL *(dînd romul pe gît)* : Șase...

CHELNERUL : Nu, cinci...

CATINDATUL : Ba șase... Cinci cu ăsta care l-am băut, și cu unul, care o să mi-l aduci acuma, șase. *(Plătește.)* Lucrează strașnic magnetismul... Și am să tachinez astă-seară !... da, am să tachinez !... pe toate am să le tachinez ! *(Merge cam șovăind la o oglindă în stînga să-și dreagă miza* [1].*)* Strașnic de cald !

SCENA II

Catindatul, Didina, *apoi* Chelnerul

DIDINA *(intră prin fund de la stînga, coboară la masa din dreapta și șade ; e în costum de polonez : cazacă cu brandeburguri, mănțăluță cu blană, pantaloni în cizme cu carîmb ; în cap căciulă poloneză cu un pompon mare, bătînd în masă)* : Băiete ! *(Își scoate masca și se șterge cu batista.)*

[1] Îmbrăcămintea.

CHELNERUL *(intrînd cu romul)* : Vine !

CATINDATUL *(întorcîndu-se şi punîndu-şi masca)* : O mască... Am s-o tachinez... *(Chelnerul, după ce a lăsat romul pe masă la stînga, trece la dreapta lîngă Didina.)*

DIDINA : O bere.

CHELNERUL : Vine !

DIDINA *(care a observat pe Catindatul, se întoarce cam cu spatele ca să nu-i vază faţa. Catindatul bea rom, suflă mereu de căldură şi se uită cînd pe o parte, cînd pe alta la Didina)* : N-a venit Nae încă... *(Scoate o scrisorică şi o citeşte.)* „Prea iubita mea angelă, s-a întîmplat un caz de o comèdie mare în chestia noastră prin respectivul tău Pampon şi o individă !... Trebuie să ne vedem deseară ca să-ţi spui cum curge în defavor toată intriga asupra romanţului nostru, să juri că devine ca la Teatru, pentru care nu cumva să lipseşti deseară de la bal cum ne-a fost vorba. Trimite-l pe Pampon să joace conţina şi vino negreşit... Al tău adorant pînă la moarte... Nae“... Douăsprece aproape, şi nu mai vine. *(Chelnerul aduce berea, o pune pe masă la Didina şi iese.)*

CATINDATUL : Pfuu ! *(Didinii.)* Bonsoar, mască... *(Aparte.)* Am s-o tachinez... *(Tare.)* Ce mai faci ?

DIDINA *(care îndată ce i-a vorbit Catindatul şi-a pus masca)* : Bine, mersi ! Uite beau o bere... Da' d-ta ce faci ?

CATINDATUL : Şi eu bine, mersi ; mă magnetizez cu jamaică.

DIDINA : Îmi pare bine.

CATINDATUL : Și mie nu mai puțin, parol ! *(Aparte cu chef.)* Al dracului știu să le tachinez.

DIDINA *(bîtînd în masă și sculîndu-se)* : Să-l mai caut în bal...

CATINDATUL *(bîndu-și picătura din fund a paharului)* : Ce, te duci, mască ?

DIDINA : Da, mască, mă duc. *(Chelnerul vine din dreapta.)* O bere, o plătesc. *(Aruncă banii pe masă.)*

CATINDATUL *(către chelner)* : Și mie o jamaică... *(Către Didina.)* Nu mai stai nițel ? să mai beau un magnet și pe urmă te joc.

DIDINA : Nu, mersi.

CATINDATUL : Să te joc o... conțină oarbă. *(Rîde.)*

DIDINA *(aparte)* : Conțina oarbă ? să mă fi cunoscînd ? *(Pleacă să iasă.)*

CATINDATUL : Pe două consumății și-o guriță mazu [1]. *(Rîde.)* Strașnic tachinez... *(O urmărește pînă la ușă.)*

DIDINA *(aparte)* : Mazu ? m-a cunoscut. *(Iese repede, în fund, la dreapta ; ieșind, pomponul de la căciulă-i cade în scenă ; chelnerul aduce încă un rom și-l pune pe masă la stînga, așteptînd.)*

CATINDATUL *(întorcîndu-se de la ușă și coborînd)* : Strașnic am tachinat-o... *(Gustă din rom și-l plătește.)* Și mi-e cald... mi-e cald... mi-e foc de cald ! *(Întorcîndu-se și zărind pomponul jos.)* Iacă ! i-a căzut polinezului istoria de la căciulă... *(Ia pomponul și și-l pune-n piept.)* Haha ! Acu să vezi cum o tachinez. *(Trage repede paharul de rom și iese iute după Didina.)* Acu să vezi cum am s-o tachinez. *(Se aude în bal polca.)*

[1] Adaos, supliment, relans, la jocul de cărți.

SCENA III

Crăcănel, *singur, în costum de bal, intrînd din bufet, apoi* Chelnerul

CRĂCĂNEL *(coborînd şi scoţîndu-şi masca)*: Îl cheamă Iancu Pampon ; i mai zice şi „Conţina cu 5 Fanţi“ ; a fost tist de vardişti de noapte la Ploeşti : acuma face pe jucătorul de cărţi ; e neînsurat, dar precontează [1] pe una Didina Mazu, exmarşandă. I-am luat urma acasă, de acasă la cafenea, de la cafenea iar acasă, şi de acasă aici. Trebuie să fie aici... Am minţit pe Miţa că mă duc la Ploeşti, şi am venit... Mi-am pus costum ca să nu mă cunoască cineva şi să afle Miţa... cum e ea geloasă !... *(Bate-n masă ; Chelnerul intră.)* Am zis o bere...

CHELNERUL : Vine !

CRĂCĂNEL : A ! Asta nu poate rămîne jos... Eu, cînd îmi trage cineva palme... eu turbez !... cu dinţii îl apuc, nu-l las nici mort pînă nu-mi spune pentru ce ? pentru ce mi le-a tras ? să ştiu şi eu : pentru ce ?... Trebuie să-mi spuie mişelul numaidecît !... *(Chelnerul aduce berea, Crăcănel o bea şi o plăteşte. Chelnerul ia paharul de bere şi paharul de rom rămas pe masa din stînga şi iese.)* Dacă o fi deschis, mă duc drept la el... Dar dacă o fi mascat ?... *(Se gîndeşte.)* A ! am găsit... Mă dau binişor pe lîngă toţi bărbaţii şi le zic la ureche : „Eu sunt Bibicul, nene Iancule, nu mai pofteşti ?...“ Să poftească la bal să-mi tragă... nu ! să pof-

[1] Curtează.

tească, mizerabilul ! *(Își face o țigară ș-o aprinde. Didina urmărită de Catindatul intră.)* Cineva ! *(Își pune masca.)*

SCENA IV

Crăcănel, Didina, Catindatul

DIDINA *(intrînd)* : S-a hotărît ! nu pot să scap de dobitocul ăsta... mă cunoaște.

CATINDATUL *(urmărind-o pe pasul de polcă, șovăind puțin)* : Mască, nu te las ; trebuie să facem o polcă.

DIDINA *(plictisită)* : Mersi, mască, nu joc ; fii băiat cumsecade și nu te mai ține după mine...

CATINDATUL *(aparte)* : Strașnic le tachinez !...

DIDINA : Ți-am spus o dată că aștept pe cineva ?

CATINDATUL : Ce adică, eu nu sunt cineva ?

DIDINA *(foarte plictisită)* : Ba da, decît aștept pe cineva să mă ducă acasă...

CATINDATUL : Da' ce, eu nu te poci duce acasă ?

CRĂCĂNEL *(aparte)* : Ăsta să fie ? că prea e obraznic... *(Observă scena.)*

DIDINA *(împingînd pe Catindat, care vrea s-o ia de zor la polcă)* : Vai de mine ! mi-am găsit beleaua cu d-ta, îmi scoți sufletul ! *(Aparte.)* Ce să fac ? Cum să scap ? A ! *(Tare.)* Mască, am să te rog ceva : așteaptă-mă un minut aici... Mă-ntorc îndată...

CATINDATUL : Da' te-ntorci ?

DIDINA : Mai e vorbă...

CATINDATUL : Să te-ntorci, să nu pleci pînă nu ne vedem, că ai pierdut ceva.
DIDINA *(plecînd)* : Eu ?
CATINDATUL : Da... *(Aparte.)* Acu am s-o tachinez...
DIDINA : Aş ! Mofturi !
CATINDATUL : Zău !... cum ai venit, ai ! N-ai venit cu pampon ? Vrei să te duci fără pampon ? !
CRĂCĂNEL *(sărind)* : Pampon ? !
DIDINA : Pampon ? ! Hotărît, mă cunoaşte, trebuie să-mi schimb costumul, să-mi piarză urma... *(Iese repede. Catindatul se repede să lasă după ea ; Crăcănel îl urmăreşte, îl apucă în uşă şi-l trage cu putere înapoi.)*
CRĂCĂNEL *(cu tonul sfidător şi melodramatic)* : Eu sunt Bi-bi-cul, ne-ne Ian-cu-le !
CATINDATUL : Eu nenea Iancu ? fugi d-acolo !
CRĂCĂNEL *(crescendo)* : Eu sunt Bibicul, nene Iancule !
CATINDATUL : Bine, d-ta poţi să fii Bibicul, dar vezi că asta-i asta, că eu nu sunt nenea Iancu... Nenea Iancu e frate-meu...
CRĂCĂNEL : Atunci, nen-tu Iancu al d-tale este o canalie !
CATINDATUL : Da' pentru ce, d-le ?...
CRĂCĂNEL : Asta mă priveşte pe mine...
CATINDATUL : Ba priveşte familia, să mă ierţi...
CRĂCĂNEL : Şi-l aştept aici, pentru ca să-l iau de piept şi să am o tălmăcire cu d-lui... Să vedem : pentru ce ? da, pentru ce ?
CATINDATUL : Aş ! îl aştepţi degeaba : nenea Iancu e la Ploeşti...
CRĂCĂNEL : Mofturi ! e la Bucureşti...
CATINDATUL *(sărind)* : Nenea Iancu la Bucureşti ?
CRĂCĂNEL : Da, şi are să vie aici ! îl aştept !

CATINDATUL *(aparte)*: Nenea Iancu! să vie aici! M-am topit... Sunt nenorocit!

CRĂCĂNEL: Şi o să fii faţă şi d-ta la tălmăcire; am să te pui faţă ca să vezi şi d-ta pentru ce nen-tu Iancu al d-tale este o canalie.

CATINDATUL *(aparte)*: Nenea Iancu! vine nenea Iancu, şi ăsta cum mă cunoaşte, o să mă spuie, o să mă puie faţă!... Trebuie să-mi piarză urma: trebuie să-mi schimb costumul... *(Iese în fund la stînga.)*

CRĂCĂNEL: Fuge să-i dea de ştire lui nen-su Iancu! Trebuie să-l ţiu de scurt. *(Iese fuga după Catindatul. Se aude în bal semnalul cadrilului.)*

SCENA V

Miţa, *singură în domino*[1] *albastru cu flori, apoi* Chelnerul

MIŢA *(intrînd, îşi scoate masca)*: Nu e... N-a venit încă? Îl cunosc... are numai două costume: un cazac şi un turc... N-a venit. Trebuie să se fi dus să-şi ia pe individa! Trebuie să vie împreună! A! să vie! Dumnezeule! Jur pe tot ce mi-a rămas mai scump, jur pe statua Libertăţii de la Ploeşti, că are să fie o istorie!... *(Bate-n masă.)* A! gelozie! Am să-i omor!

CHELNERUL *(intrînd din dreapta)*: Vine!

MIŢA: Un vermult.

CHELNERUL: Vine. *(Iese.)*

---

[1] Costum de bal mascat, cu glugă.

MIŢA : Voi să beau, voi să beau *(cadenţînd)*, căci nu e-n lume altă durere, decît durerea ce simţesc eu... *(Chelnerul aduce paharul. Se aude cadrilul. Miţa bea paharul pe nerăsuflate şi plăteşte. Chelnerul ia paharul şi pleacă.)* Aşa ! să vie acuma. *(Îşi pune masca.)*

SCENA VI

Miţa, Iordache *în costum de turc, apoi* Crăcănel

IORDACHE *(vine suflînd la masa din stînga)* : Uf ! Am asudat... trebuie să mă duc la o gargariseală. *(Bate-n masă.)*
MIŢA *(se-ntoarce, îl vede şi dă un ţipăt)* : Turcul ! Nae ! *(Se repede la el.)* Nae ! Eu sunt, Miţa. *(Îşi scoate masca.)*
IORDACHE : Miţa ! Coana Miţa ! Sunt eu, Iordache. *(Îşi scoate masca.)*
MIŢA : Nae a venit ?
IORDACHE : Nu... n-a venit...
MIŢA : Minţi ! a venit ! A ! v-am dat de urmă. L-am căutat acasă şi nu l-am găsit ; vardistul mi-a spus că a plecat în costum de bal în birje. A venit... E aici... E cu ea... Spune ; nu minţi !
IORDACHE : Ei, da, da ! a venit, dar a venit şi Crăcănel... *(Îşi pune masca.)*
MIŢA : Crăcănel ! aicea Crăcănel ?... *(Punîndu-şi masca.)* Nu-i adevărat ! Mangafaua e la Ploeşti.
IORDACHE : Ba-i prea adevărat ! *(Crăcănel intră.)*
CRĂCĂNEL *(intră prin fund şi vine ţintă la Iordache)* : Eu sunt Bibicul, nene Iancule, eu sunt Bibicul ; nu mă cunoşti ?... Poftim de ! ia mai poftim de !

MIŢA *(aparte)* : E Crăcănel ! îmi cunoaşte dominul, trebuie să mi-l schimb numaidecît. *(Iese repede în fund la stînga.)*

CRĂCĂNEL : Nu răspunzi ? nu poftești, nene Iancule ?

IORDACHE : Eu nu sunt nenea Iancu, eu sunt nenea Iordache... Pe nenea Iancu caută-l în bal...

CRĂCĂNEL : În bal ? *(Iese repede-n fund, dreapta.)*

IORDACHE : Un nenea Iancu trebuie să găseşti în tot balul. *(Îşi scoate masca.)*

SCENA VII

Iordache, Nae, *în costum de cazac, apoi* Catindatul

NAE *(din fund, dreapta)* : Iordache... *(Îşi scoate masca.)*

IORDACHE : Aha ! bine că vii ! Ştii cine e în bal ? ia ghici...

NAE : Cine ?

IORDACHE : Miţa...

NAE : Miţa !

IORDACHE : Şi Crăcănel... fereşte-te ! Miţa te caută...

NAE : Cum să scap de republicana asta ?... Nu găsesc pe Didina să plec...

CATINDATUL *(din fund)* : Peste putinţă să găsesc alt costum : Bibicul ăla o să mă dea de gol lui nenea Iancu... *(Îşi scoate masca.)*

NAE *(îşi pune masca repede ; lui Iordache)* : Pune-ţi masca ! *(Iordache îşi pune masca.)*

CATINDATUL : Uf ! şi m-am magnetizat !... Lucrează magnetismul... Nu mai poci de cald !

NAE *(încet lui Iordache)* : Îl cunoşti ?

IORDACHE *(asemenea)* : Tînărul cu măseaua...

CATINDATUL *(văzîndu-i)* : A ! bună idee. *(Vine la ei vesel.)* Mască, mă cunoaşteţi ?

NAE : Nu...

CATINDATUL : Îmi pare rău, v-aş fi rugat ceva...

NAE : Ce ?

IORDACHE *(încet lui Nae)* : Să-i scoţi iar măseaua...

NAE *(Catindatului, tare)* : Cu plăcere, neică, dar n-am ostromentele...

CATINDATUL : Ce ostromente ?

IORDACHE : Pentru măsea...

CATINDATUL *(aparte)* : Şi ăştia sunt bărbieri... *(Tare.)* Aş ! măseaua nu o mai scoţ ; i-am dat de leac : călduri cu magnetism de jamaică...

NAE : Ala-i bun...

CATINDATUL : Uite ce vream eu să vă rog : eu am un frate mai mare în bal, şi mă cunoaşte, şi n-aş vrea să mă cunoască... Ce e de făcut ?

NAE : Ştiu eu ? şi eu aş vrea să nu mă cunoască cineva în bal : da' dacă te cunoaşte o dată...

IORDACHE : Nu-i alta nimic de făcut decît să plecăm din bal...

CATINDATUL : Nu ! nu voi să plec, voi să mai tachinez, voi să mă magnetizez bine ! Am eu o idee...

NAE : Ce idee ?

CATINDATUL : Costumurile d-voastră sunt de la gran-dirop, ori particulere ?...

IORDACHE : Particulere.

CATINDATUL : Şi al meu tot particuler. Haide să le schimbăm, şi apoi să mai poftească Bibicul să mă puie faţă cu nenea Iancu...

NAE : Fainã idee ! Bravos ! Haide !

IORDACHE : Haide !

CATINDATUL : Haide la grandirop ! *(Ies toţi trei în fund la stînga)* la cabinet de toaletă ! *(Se aude mazurca în bal : Catindatul iese pe pasul de mazurcă.)*

SCENA VIII

Pampon *(în costum, intrînd din bal)*

PAMPON : Este adevărat că sunt tradus : Didina mă înşeală cu Bibicul, cu amantul femeii ăleia. Astă-seară, la cafenea, femeia aia mi-a lăsat un bilet ; i-am cunoscut slova din biletul către Bibicul. Îmi scrie să viu aici, unde amantul ei are întîlnire cu Didina. Nu se poate, zic eu ; Didina s-a dus la mătuşică-sa. Merg degrabă acasă, Didina nu e ; la mătuşică-sa, Didina nu e. Mă-ntorc acasă, chem slujnica, îi trag două perechi ca la poliţie şi pe urmă o supun la intrigatoriu. Spune că coniţa a plecat în costum polinez... Aici în bal este ! cu el !... cu Bibicul. A ! Bibicule ! ai scos o femeie din minţi — femeie ! ochi alunecoşi, inimă zburdalnică !... astă dată n-ai să scapi... O să-ţi rup şalele... *(Bate în masă.)* O mastică ! *(Îşi pune masca.)*

CHELNERUL *(d-afară)* : Vine !

SCENA IX

Pampon, Crăcănel

CRĂCĂNEL *(din fund, dreapta)* : Nu pot să dau de nenea Iancu, şi l-am pierdut şi pe frate-său... *(Văzînd pe Pampon.)* Pe ăsta nu l-am cercetat... Acuma îl văz

întîi. *(Pampon bate iar în masă; Crăcănel coborînd doi paşi, tare şi cu ton de sfidare melodramatică.)* Eu sunt Bi-bi-cul...

PAMPON *(sărind)* : Bibicul !

CRĂCĂNEL : Da, Bibicul, nene Iancule ! *(Îşi scoate masca)* nu mai pofteşti ?

PAMPON *(îşi scoate masca, fioros, gata să se repează)* : A ! care va să zică mă căutai, Bibicule ?

CRĂCĂNEL *(potrivindu-se să-şi ia vînt de scăpare)* : Da, nene Iancule...

PAMPON *(acelaşi joc crescendo)* : Şi eu te căutam, Bibicule ! *(se repede.)*

CRĂCĂNEL *(dîndu-se pe după o masă)* : Să nu dai ! să nu dai ! că fac scandal... Chem poliţia... stai să ne desluşim !

PAMPON : Mişelule, să ne deslusim, ai ? După ce mă ataci la sacrul meu amor ; amăgeşti o fiinţă nevinovată... o femeie... femeie ! ochi alunecoşi, inimă zburdalnică !...

CRĂCĂNEL *(urmîndu-şi jocul)* : Eu ? amăgesc o femeie ?... Eu nu am amăgit nici o femeie ; ele m-a amăgit pe mine... şi multe ; nu ştiu nimic la sufletul meu.

PAMPON : Minţi !

CRĂCĂNEL : Nu mint... Nu da ! nu da ! că fac scandal. Să ne deslusim : e încurcătură la mijloc... Spune care femeie...

PAMPON : O ştii bine, Didina...

CRĂCĂNEL : Nu cunosc nici o Didină. Pe amanta mea o cheamă Miţa...

PAMPON : Da, pe amanta ta o cheamă Miţa ; dar, ca un mişel ce eşti, nu te-ai mulţumit cu o amantă... Ai atacat şi pe amanta mea Didina... Ai nenorocit-o !

CRĂCĂNEL : Nu-i adevărat !

PAMPON : Am dovezi : ai uitat la Didina un bilet de abonament la frizerie.

CRĂCĂNEL : Nu-i adevărat ! eu nu mă raz cu abonament, eu mă raz à la carte [1].

PAMPON : Şi un bilet de la amanta ta...

CRĂCĂNEL : De la amanta mea ? Îţi spui eu că e încurcătura.

PAMPON : Nu e nici o încurcătură, mişelule ! Amanta ta, Miţa, îţi scrisese de miercuri că te aşteaptă, că Mangafaua pleacă la Ploeşti.

CRĂCĂNEL : Miercuri ?... Ploeşti ?... Magafaua ?...

PAMPON : Da, şi tu, Bibicul, în loc să te duci la ea, o părăseşti şi te dai pe furiş la amanta mea, la Didina. *(Se repede.)* O să-ţi rup oasele... Oasele am să ţi le rup !

CRĂCĂNEL *(apărîndu-se)* : Stai ! să nu dai, că fac scandal ! Mi-e frică de o nenorocire !... *(Îşi pune mîna la inimă să o astîmpere.)*

PAMPON : Da ! să-ţi fie frică de o nenorocire ; pentru că precum ai vrut tu să nenoroceşti pe Didina... o femeie ! ochi alunecoşi, inimă zburdalnică !... asemenea să ştii că o să te nenorocesc eu pe tine. *(Se repede.)*

CRĂCĂNEL *(acelaşi joc)* : Stăi ! stăi, omule, pentru Dumnezeu !... Miţa ? miercuri ? Ploeşti ? Mangafaua ?... Dumnezeule ! am o bănuială... Arată-mi biletul... Eu am fost miercuri la Ploeşti...

PAMPON : La Ploeşti ?

---

[1] Contra plată (ed. Socec şi Şaraga : *à-la-cart*).

CRĂCĂNEL : Da, la Ploești... Să fie cu putință ?... Mița ? a opta ?... Arată biletul !

PAMPON : Iacătă-l biletul ! *(Crăcănel se apropie să vază biletul ; Pampon îl apucă cu mîna stîngă, și cu dreapta i-arată hîrtia.)* A ! vrei să mă-nșeli ? *(Îl zguduie.)*

CRĂCĂNEL *(sfîrșindu-se de la inimă, se moaie din balamale, și cade pe un scaun)* : Mița ! m-a tradus ! apă ! apă !... Mangafaua... eu... eu sunt !

PAMPON : Mangafaua ?

CRĂCĂNEL : Da, Mangafaua !... eu... A opta oară tradus ! *(Ridicînd mîinile la cer.)* Este cu putință, domnule ?

PAMPON : A opta oară ? *(Șade lîngă el.)*

CRĂCĂNEL *(dezolat)* : Nu ți le mai spui p-alelalte, că sunt halimale, domnule, numai una să ți-o spui, al șaptelea caz de traducere... în vremea războiului...

PAMPON : Cu un muscal ?

CRĂCĂNEL *(plin de obidă)* : Nu m-ar fi costisit atîta să fi fost cu un muscal, fiindcă eu eram de la început pentru convenție... știi, muscalii luptau pentru cauza sfîntă a eliberării popoarelor creștine de sub jugul semilunii barbare... Dar cu un neamț, domnule !...

PAMPON : Cu un neamț ?

CRĂCĂNEL : Fă-ți idee, domnule, ce traducere !

PAMPON : Ei și ?

CRĂCĂNEL *(plîngînd)* : Am plîns, cum plîng și acuma, căci eu țiu mult la amor ; am plîns și am iertat-o... pe urmă am prins-o iar, și iar am plîns și iar am iertat-o ; nu de multe ori, dar cam des... așa cam de vreo cinci, șase ori... Ce-mi ziceam eu ? Vorba d-tale ? femeie ! ochi alunecoși...

PAMPON : Inimă zburdalnică !...

CRĂCĂNEL : Pînă cînd, într-o seară, mă duc, domnule, ca de obicei acasă ; intru în sală, deşchiz uşa iataculuí... întunerec... „Te-ai culcat ?“ nu răspunde nimini. Inima-ncepe să bată rău ; aprinz lumînarea, şi ce găsesc pe masă, domnule ?

PAMPON : Ce ?

CRĂCĂNEL : Un răvăşel : „Mache, m-am plictisit să mai trăiesc cu o rublă ştearsă ca dumneatale. Nu mă căuta ; am trecut cu neamţul meu în Bulgaria...“

PAMPON : În Bulgaria ? Ce căuta neamţul în Bulgaria ?

CRĂCĂNEL *(dezolat)* : Nu ştiu ! Ei ! ce te faci, Mache ?... de desperare, ce am zis eu ? daca n-am avut parte de ce mi-a fost drag pe lume, încai să mă fac martir al independenţii... şi m-am înrolat de bunăvoie...

PAMPON : Volintir ?...

CRĂCĂNEL : În garda naţională... Ştii, pentru ca să-mi mai uit focul... *(Plînge.)* Şi închipuieşte-ţi d-ta acum şi Miţa ! *(Plînge)* şi garda naţională s-a desfiinţat !...

PAMPON : Care va să zică este un Bibicul...

CRĂCĂNEL : Se-nţelege ; n-ai văzut biletul ?

PAMPON : Care va să zică este un Bibicul, care devine în chestie de traducere şi pentru mine şi pentru d-ta...

CRĂCĂNEL : Firește...

PAMPON *(cu tărie)* : Nu mai plînge, nu şade frumos, un volintir ca d-ta...

CRĂCĂNEL : Dacă nu pot să mă stăpînesc ! mi-e naturelul simţitor...

PAMPON : Trebuie să-l găsim ! Nu plînge, nu-i frumos ! un volintir ! Trebuie să-l regulăm pe Bibicul... Auzi d-ta ? două !

CRĂCĂNEL : Cum să-l găsim ?

PAMPON : Îl găsesc eu, n-ai grije ; eu știu politica poliției. Nu plînge : ești volintir ! Bibicul nostru e aici în bal... Didina mea este aici în bal...

CRĂCĂNEL : Poate și Mița mea...

PAMPON : Da...

CRĂCĂNEL : Da ?

PAMPON *(repede)* : Adică nu ! În sfîrșit, ce-ți pasă ! vino cu mine... Nici o vorbă să nu zici. Lasă-mă pe mine, să vezi cum îl înhaț eu. Aide... nu plînge : ești volintir ! pune-ți masca, și aide ! *(Își pune masca.)*

CRĂCĂNEL : Mița ? Mița ?... *(Hotărît.)* Nu !... o mai iert acum, dar daca s-o mai întîmpla încă o dată... hotărît mă însor ! *(Își pune masca.)*

PAMPON : Haide... nu, nu plînge, ești volintir !... și nici un cuvînt ! A ! Bibicule ! *(Ies amîndoi în bal.)*

SCENA X

Mița *în costumul polonez al Didinii, apoi* Iordache *în costumul de cazac al lui Nae*

MIȚA *(scoțîndu-și masca ; vine din bufet)* : Ce dracu caută Crăcănel aici ? Mă minte că se duce la Ploești... și vine la bal... Nu cumva Mangafaua sare garduri ?... Ori a simțit ceva ?... Mi-am schimbat costumul la grandirop... Nici el, nici Iordache nu mă mai poate cunoaște... Dar Nae... Năică unde-i ?... Unde e pîrlitul de Pampon ? *(Iordache intră.)* Nae ! Să vedem. *(Își pune masca și urcă în fund spre stînga.)*

IORDACHE *(venind din fund dreapta și uitîndu-se în bal)* : A dracului istorie o să iasă... Crăcănel aici, Pampon aici, Mița aici... Numai de-ar fi plecat Nae și Didina...

MIȚA *(coborînd)* : Nae ! *(Își scoate masca.)*

IORDACHE : Ai ! *(se întoarce.)* Fugi că mor ! Mița ? *(Vrea să plece.)*

MIȚA *(tăindu-i drumul)* : Unde pleci, mizerabile ?

IORDACHE *(îi face semn că merge în bal să danțeze)*

MIȚA : Nu vrei să mă cunoști, Năică, ai ? Nu vrei să-mi vorbești ? Fugi de mine ai ? *(Îl apucă.)*

IORDACHE *(se smucește și vrea să plece)*

MIȚA *(sărindu-i înainte)* : Mișelule, daca mai faci un pas, daca nu vorbești, te nenorocesc. A ! mizerabile ! ai gîndit că daca mi-ai luat sticluța cu vitrionul, nu o să mai găsesc alta ! Ți-am făgăduit să-mi răzbun și...

IORDACHE : Ei apoi, daca o iei pe coarda vitrionului, nu-mi place. *(Mița face un pas înapoi, el își scoate masca.)* Nu sunt Nae ; ce poftești ? Sunt Iordache, na !

MIȚA : A ! care va să zică v-ați schimbat costumul, ca să mă jucați pe degete !... Și a crezut domnul Nae că scapă cu atîta de mine ?... Unde e Nae ?

IORDACHE : Trebuie să fi plecat de mult din bal ; nu l-am mai văzut ; și a plecat cu cheia ; pe mine m-a lăsat pe dinafară. *(Pampon și Crăcănel se arată în fund și privesc scena.)*

MIȚA : A ! mizerabilul ! *(Se plimbă agitată.)* Mizerabilul ! *(Vede pe cei din fund și-și pune iute masca ; Iordache asemenea.)*

SCENA XI

Aceiași — Pampon *și* Crăcănel *scoțîndu-și măștile*

PAMPON *(lui Crăcănel)* : Costumul polinez ! E Didina cu Bibicul !

CRĂCĂNEL : Cu Bibicul...

PAMPON : Pe el ! *(Iordache vrea să plece ; Pampon îl apucă de o parte, Crăcănel de alta, și-l readuc tîrîș în scenă.)*

CRĂCĂNEL : Unde te duci, Bibicule ?

PAMPON : Stai să te judec eu, Bibicule...

IORDACHE *(zbătîndu-se între amîndoi)* : Nu mă cheamă Bibicul, mă cheamă Iordache !...

MIȚA *(apare)* : Pampon ! *(Trece repede lîngă Pampon și-l trage cu putere deoparte ; încet.)* Ești aici ? *(Își arată figura la o parte și iar se maschează.)*

PAMPON : Persoana în chestie ? Mița ?

IORDACHE *(luptînd să scape de Crăcănel, își scoate masca)* : Lasă-mă, domnule !

CRĂCĂNEL *(ținîndu-l din răsputeri)* : Stai aci ! *(Se luptă amîndoi.)*

MIȚA *(lui Pampon repede și șoptit)* : Nu e Bibicul, este Iordache ; Bibicul, traducătorul, este îmbrăcat turc.

PAMPON *(sărind)* : Turc ! Turcul care ne-a tachinat adineaori ?

IORDACHE : Înțelege odată, domnule, că nu sunt Bibicul ! Ce, ești turbat ? vrei scandal ?

CRĂCĂNEL *(crud)* : Da ! vreau scandal...

PAMPON *(după ce a vorbit cu Mița încet, trecînd repede lîngă Crăcănel, pe care îl apucă și-l trage de mînă în față ; Crăcănel din smucitură scapă pe Iordache,*

care iese repede din bal dînd cu tifla înapoi) : Lasă-l ! nu-i ăsta ! am greşit. Bibicul e turcul, turcul care ne-a tachinat adineaori...

CRĂCĂNEL : Turcul ? Aide după el... Dar dama asta cine e ?

PAMPON : O damă...

CRĂCĂNEL : O damă ? bine... Ai după turc. *(Pleacă întîi punîndu-şi masca.)*

MIŢA *(încet lui Pampon)* : Nu cumva să-i spui lu Crăcănel...

PAMPON *(asemenea)* : N-ai grije. Ai după turc ! *(Îşi pune masca.)*

CRĂCĂNEL : Aide după turc ! *(Ies toţi trei în bal.)*

SCENA XII

Didina *în domino roşu,* Nae, *în costumul de la început al* Catindatului, *vin din bufet ; apoi* Iordache, *apoi* Catindatul *şi* O mască *tot din bufet*

DIDINA : Da. *(Îşi scoate masca, Nae asemenea.)* Cînd am venit adineaori în bal m-a cunoscut unul. El trebuie să fi fost. Crăcănel al tău... ştie că mă cheamă Didina Mazu, ştie de Pampon, ştie că-i zice lui Pampon „Conţina cu 5 Fanţi". În sfîrşit, m-a cunoscut bine ! d-aia mi-am schimbat costumul. Haide, haide, Nae, să mergem ; mi-e frică... *(Se aude cadrilul.)*

NAE : Da, haide să mergem, e tîrziu.

IORDACHE *(intrînd din bal repede)* : Tot aici sunteţi ?

Plecați, plecați degrabă ! Crăcănel, Pampon și Mița, toți trei, vă caută să facă scandal... Fugiți !

DIDINA : Aide ! *(Își pune masca.)*

NAE : Dacă am putea să ieșim fără să mai dăm prin bal... *(Își pune masca.)*

IORDACHE : Nu se poate, altă ieșire nu-i ; haideți ! *(Își pune și el masca.)*

CATINDATUL *(cu o Mască pe care o aduce cam cu d-a sila la braț ; e cu chef, își scoate masca și vorbește tare de tot)* : Așa sunt eu... Uite și prietenii.

NAE *(încet)* : Dracul să te ia !

MASCA *(vrînd să-i scape de la braț)* : Lasă-mă.

DIDINA : Cine-i ăsta ? *(Nae, Iordache și Didina vorbesc încet deoparte.)*

CATINDATUL : Așa sunt eu ; cînd mă magnetizez, mi-e cald... Pfu !... și cînd mi-e cald, pfu ! tachinez... Trebuie să te fac un cadril. Iacă ne-am găsit vizaveaua...

DIDINA : Haide ! *(Vor să plece.)*

CATINDATUL : Ce vă duceți ? Nu se poate să vă duceți. *(Le taie drumul.)* Trebuie să facem un cadril.

NAE : Mersi, drăguță, ne ducem acasă...

CATINDATUL : Acasă ? cu costumul meu ? nu se poate. *(Strigă tare.)* Dacă vă duceți, dă-mi înapoi costumul, trebuie să-mi dai costumul, nu te las să pleci cu costumul...

NAE *(încet)* : Ne mai întîrzie dobitocul !

DIDINA *(încet)* : Schimbă costumul și pace !

IORDACHE *(încet)* : Nu se poate, o să ieșim prin bal : Mița cunoaște costumul...

NAE *(încet)* : Ce e de făcut ?

IORDACHE *(încet)* : Spune-i că mai rămînem...

DIDINA *(încet)* : Și ne strecurăm binișor și ieșim...

NAE *(tare)* : Dacă-i aşa, ştii ce ? ai să mai rămînem.
IORDACHE : Să mai rămînem...
DIDINA : Să mai rămînem...
CATINDATUL : Aşa da ! Ai să facem cadrilul...
IORDACHE : În bal ?
NAE : Nu merg în bal.
CATINDATUL : Atunci aici ; sunt magnetizat, am poftă de cadril, să-mi fac vînt. Unde e nenea Iancu să mă vază !
IORDACHE *(încet lui Nae şi Didinei)* : Jucaţi-l o figură, două, pînă uită de costum, şi pe urmă o ştergem. *(Vorbesc încet toţi trei.)*
MASCA : Ţi-am spus că mi-e frică să nu mă vază bărbatu-meu... *(Luptă să scape.)*
CATINDATUL : Ei ! parcă mie nu mi-e frică de nenea Iancu... *(Masca se smuceşte, scapă şi fuge ; uitîndu-se după ea.)* Atîta pagubă ! *(Merge şi invită la danţ pe Iordache.)* Ei, aide ! Ce faceţi ? *(Îşi pune masca pentru danţ.)*
NAE : Ei haide, de ! *(Se aude o figură a cadrilului. Nae danţează cu Didina, Catindatul cu Iordache ca damă. La a doua parte a figurii contradanţului, apar în fund Pampon, Crăcănel şi Miţa mascaţi.)*

SCENA XIII

Cei de sus, Pampon, Miţa *şi* Crăcănel, *apoi lume din bal*

PAMPON : Iaca turcul ! A ! în sfîrşit. *(Toţi trei coboară melodramatic în faţa Catindatului ; figura danţului se sparge ; Didina, Nae şi Iordache se retrag deoparte*

spre uşa din fund în stînga şi ascultă ; Miţa mai la spatele lui Crăcănel şi lui Pampon, care s-au oprit ţintă în faţa Catindatului înmărmurit ; Miţa a scos din buzunar sticluţa şi pîndeşte.)

DIDINA *(încet)* : Pampon !

NAE *(încet)* : Miţa !

IORDACHE *(încet)* : Crăcănel !

CRĂCĂNEL *(fioros)* : Jos masca !

CATINDATUL *(tremurînd)* : Pentru ce ?

CRĂCĂNEL : Pînă aici ţi-a fost, Bibicule ! *(Stau amîndoi gata să-l apuce.)*

CATINDATUL : Iartă-mă, nene Iancule, nu mai fac ! *(Pune mîna să-şi scoată masca.)*

MIŢA *(care a pîndit momentul, n-apucă el să-şi scoată masca, şi-i aruncă sticluţa în ochi)* : Na, mizerabile ! *(Fuge prin fund.)*

CATINDATUL : A ! Săriţi ! ajutor ! *(Vrea să fugă.)*

Pampon şi Crăcănel îl înhaţă şi încep să-i tragă : lume mascată şi nemascată vine fuga din fund la dreapta ; Didina, Nae şi Iordache au şi dispărut în fund la stînga.)

Cortina

ACTUL III

(Decorul actului întîi întocmai. Un moment, scena goală. Se aude o birje oprindu-se din goana mare în fund, apoi plecînd peste un moment înapoi. Pe urmă se aude zgomotul unei chei deschizînd broasca. Uşa se deschide de perete. În scenă întuneric adînc.)

SCENA I

Didina, Nae *şi* Iordache, *în costumurile de la bal, mascaţi, intră gîfîind prin fund.* — *Apoi* Pampon, Crăcănel *şi* Catindatul *de-afară*

NAE : În sfîrşit, am ajuns... Aprinde o lampă.

DIDINA : Ne urmăreşte, trebuie să ne urmărească. *(Iordache caută pe dibuite chibriturile pe o masă din fund şi răstoarnă nişte sticluţe.)* A ! m-ai speriat ! *(Iordache aprinde lampa ; lumină în scenă.)* Uf ! *(Îşi scoate masca ; toţi şi le aruncă fiecare pe cîte-o masă.)*

NAE : Iordache, scoate cheia d-afară, şi-ncuie degrab' pe dinăuntru. *(Iordache execută ordinul.)*

DIDINA : Sunt sigură că s-au luat după noi... O să fie un scandal mare... sunt nenorocită.

NAE : Lasă-i să vie, n-ai grijă ; orișicum, avem pe unde scăpa.

DIDINA *(lui Iordache, care coboară)* : Zici c-ai văzut dumneata cînd i-a aruncat cu vitrion în ochi ?

IORDACHE : Am văzut eu, firește. A strigat o dată : „Na, mizerabile !“ și paf ! *(face gestul)* și pe urmă a fugit pîn lume.

NAE *(desperat)* : Cum ? Cum să scap de nebuna asta ? Cum să mă cotorosesc de republicana ? Vrea să mă bage în primejdie !

DIDINA : Ce scandal ! O să mijlocească proces, poliție, procuror, și pe urmă la juraţi... O să ne dea pîn gazete ! Să afle la sigur Pampon... Sunt compromentată... Mi-ai omorît viitorul, d-le Nae.

NAE : Bine, soro, vina mea este ? păcatele mele !

DIDINA : Da, firește, vina d-tale... Daca știai cu ce republicană apilpisită de Ploești ai de-a face, nu trebuia să mă-ncurci pe mine.

NAE : Bine, neică...

DIDINA : Nu trebuia să mă-ncurci pe mine.

IORDACHE *(care a stat în fund la ușă și a ascultat afară)* : St ! tăceţi !

NAE : Ce ?

DIDINA : Ai ?

IORDACHE : Vine o birje... *(Se aude o birje.)*

DIDINA : Nu v-am spus că ne-a luat urma...

IORDACHE : Tăceţi ! *(Toți ascultă ; birja se oprește afară în fund.)* S-a oprit aici...

NAE : Hait !

DIDINA : Ei sunt !

IORDACHE : Tăceţi !

DIDINA : Să stingem lampa... *(Merge în vîrful degetelor în fund.)*

NAE *(lui Iordache)* : Scoate cheia din uşe ! *(Iordache scoate cheia. Se aud de afară glasul lui Pampon, al lui Crăcănel şi al Catindatului.)*

PAMPON *(d-afară)* : E lumină ! sunt aici !

NAE, DIDINA şi IORDACHE *(coborînd în vîrful degetelor, misterios)* : St !

CRĂCĂNEL *(d-afară)* : Deşchideţi ! *(Bătăi tari în uşe ; Didina stinge lampa ; întuneric.)*

CATINDATUL : Deşchideţi ! *(Bătăi mai tari.)*

NAE : Binişor ! încet !

TOŢI DE AFARĂ : Deşchideţi ! *(Bătăi tari.)*

DIDINA *(toţi trei au coborît în faţă de tot)* : Ce e de făcut ?

NAE : Să ieşim în curte pe fereastra din odăiţă... St !

PAMPON *(d-afară)* : Ori deşchideţi, ori sparg uşa !...

CRĂCĂNEL *(d-afară)* : Deşchideţi !

CATINDATUL *(d-afară)* : Ori spargem uşa ! *(Bătăi grozave.)*

DIDINA *(frîngîndu-şi mîinile)* : Sunt mulţi ! sparg uşa ; îmi vine rău ; mor !

NAE : Să fugim.

IORDACHE : Aide degrabă ; e minunat ! *(Avînd o inspiraţie.)* Să poftească să spargă uşa... Tii ! mare politică mi-a dat în cap... să poftească să spargă !...

NAE : Sunt turbaţi ! *(Se aud lovituri grele în broasca uşii.)*

IORDACHE : Lasă, că-i potolesc eu !...

DIDINA : Aide degrabă !

NAE : Aide ! *(toți ies misterios și degrabă prin ușa din dreapta.)*

(Un moment scena goală ; se aude lucrare la ușa din fund ; ușa se clatină, se zguduie și în sfîrșit cedează.)

SCENA II

Pampon, Crăcănel, Catindatul *în costumurile de la bal, fără măști. Catindatul e plin de pete negre pe tot obrazul ; intrare fioroasă*

PAMPON : A stins lampa !

CRĂCĂNEL : Cine are un chibrit ?

CATINDATUL *(se descheie la costum și scoate dedesubt din jiletcă un chibrit de ceară ; îl aprinde și îl ține în mînă)* : Aici este la bărbierul unde mi-a scos măseaua nevinovată !... De-aia, adineaori, în bal, zicea să-mi mai scoață una...

PAMPON *(care, la lumina chibritului, a dat ocol cu ochii în scenă)* : Nu mai începe vorbă, este aici. Aicea este Bibicul ! *(Crud.)* Am să-l sfîșiu !

CRĂCĂNEL *(scrîșnind din dinți și zguduind din cap)* : Cu dinții ! cu dinții am să-l rup ! După ce e caz de traducere dublă, ne mai duce din încurcătură în încurcătură ; își bate joc de noi... Cu dinții !

PAMPON *(arătînd pe Catindatul, care schimbă chibriturile, — cînd se stinge unul aprinde altul)* : Toată încurcătura devine de la dumnealui...

CATINDATUL : De la mine ?

CRĂCĂNEL : Da, de la dumneata...
CATINDATUL : Cum de la mine ?
CRĂCĂNEL : Se înţelege...
PAMPON : Pentru ce ţi-ai schimbat costumul ? pentru ce ai luat costumul turcului ?
CATINDATUL *(lui Crăcănel)* : Nu mi-ai spus d-ta că e nenea Iancu în bal !... *(Schimbă chibritul.)*
PAMPON : Ei ! ş-apoi ?
CATINDATUL : Cum ş-apoi ? Dacă mă prindea nenea Iancu în bal, mă lua la Ploeşti, îmi omora cariera de la percepţie.
CRĂCĂNEL : Şi cel puţin dacă am fi siguri, sigurisimi că-i aici !... *(Către Catindatul.)* pentru că d-ta ca un zevzec ce eşti...
CATINDATUL : Pentru ce mă faci zevzec, d-le ?
CRĂCĂNEL : Pentru că dacă nu tachinai, nu se-ntîmpla ce s-a-ntîmplat...
CATINDATUL : Ce să-ţi fac ? Nu ţi-am spus că nu mă pot stăpîni ? cînd mă magnetizez, eu tachinez straşnic... Şi nenea Iancu tachinează cînd are magnet, toţi ai noştri tachinează... da' nu ca mine.
CRĂCĂNEL : Vezi ! vezi că eşti zevzec, cînd îţi spun eu că eşti zevzec...
CATINDATUL : Pentru ce mă faci zevzec, d-le ?
PAMPON : Are dreptate... pentru că d-ta ţi-ai schimbat costumul cu o mască, care nu ştii măcar ce fel de persoană e.
CATINDATUL : Daca nu şi-a scos masca ? Nu ţi-am spus că vorbea de măsele ?... era bărbier.
PAMPON : Eu vă spui că sunt aici. Nu ne-am ţinut noi după birja lor ? Birja lor nu s-a oprit aici ? Nu s-a-ntors înapoi ? N-am oprit noi birjarul care-i adu-

sese ? Nu s-a-ntors el cu noi şi ne-a arătat că aici i-a lăsat, pe doi bărbaţi şi o damă ?

CRĂCĂNEL : Da !

PAMPON : Aici sunt, aici, ascunşi. Trebuie să fie aici o lumînare, o lampă... Cine a fost aici, pentru ce a fugit cînd am venit noi ?... că a fost cineva aici.

CATINDATUL *(aprinzînd alt chibrit şi mergînd la masa unde sunt două lămpi)* : Aha ! iacătă o lampă...

CRĂCĂNEL : Aprinde-o !

CATINDATUL *(pune mîna pe sticlă, o scoate şi o aruncă jos)* : Pfu ! frige !

CRĂCĂNEL : Ai spart ţilindrul !...

CATINDATUL : M-a fript !

PAMPON *(repede)* : Vezi ! vezi ! e stinsă acuma de curînd : a stins-o adineaori cînd eram noi la uşe...

CATINDATUL *(aprinde alt chibrit şi apucă cu mîna învelită în pulpana hainei ţilindrul de la o altă lampă, pe care o aprinde. Lumină în scenă. — Vede o mască pe masă)* : Iacătă o mască !

CRĂCĂNEL *(la altă masă)* : Aici încă una !

PAMPON *(găsind a treia mască)* : Încă una ! Trei ! Sunt aici ! *(examinînd masca.)* Este scoasă acum de pe obraz... e caldă... e asudată ! *(O miroase tare.)* Asta e masca Didinii ! i cunosc mirosul... Să-i căutăm ; aici sunt... *(Miroase încă o dată tare masca.)* A ! a ! data asta, Bibicule, nu mai scapi !

CRĂCĂNEL : Trebuie să punem mîna pe el !

CATINDATUL : Trebuie să-mi dea costumul meu !

PAMPON *(fioros)* : Am să-l sfîşiiu.

CRĂCĂNEL *(scrîşnind dinţii)* : Cu dinţii am să-l rup !... cu dinţii !...

CATINDATUL *(punînd mîna la falcă)* : Eu nu pot să-l rup cu dinţii, dar trebuie să-mi dea costumul meu ! *(Toţi caută în toate părţile, pe sub mobile, pe care le răstoarnă, pe după paravan.)*

PAMPON *(văzînd uşa din dreapta)* : O uşe ! p-aici ! *(Dă cu piciorul tare în uşă, uşa se deschide, el se repede afară în odăiţă, urmat de Crăcănel şi Catindatul ; se aude răsturnare de mobile în dreapta.)*

SCENA III

Iordache *în costum de oraş*, Ipistatul, *doi* Sergenţi de noapte, *apoi* Pampon, Crăcănel *şi* Catindatul

IORDACHE *(intrînd şi oprindu-se în uşe, arată dezordinea din prăvălie Ipistatului ; cu ton dezolat)* : Iacă, domnule, iacă în ce hal e prăvălia !...

IPISTATUL *(grav)* : Nu-i niminea.

IORDACHE : Pesemne a fugit !... *(Se aude alt zgomot în odaie.)* Scotocesc în odaie ! să nu fugă pe fereastră !...

IPISTATUL *(sergenţilor)* : După ei degrab' ! *(Sergenţii, Ipistatul şi Iordache se reped spre odaie ; în momentul acesta intră Crăcănel şi Pampon)* : Staţi ! Puneţi mîna pe ei ! *(Sergenţii înhaţă cu putere unul pe Pampon şi altul pe Crăcănel.)*

CRĂCĂNEL : Poliţia !

CATINDATUL *(care a scos şi el capul pe uşe, să intre)* : Poliţia ! *(Îşi trage repede capul înapoi ; Iordache merge repede în odaie.)*

PAMPON *(zbătîndu-se în mîinile sergentului)* : Pentru ce, domnule ?

IPISTATUL *(bătînd din picior şi din mînă, aspru)* : Vorrrbă !... Ce căutaţi noaptea în prăvăliile negustorilor ?

CRĂCĂNEL : Căutam o persoană...

PAMPON : Da, o persoană...

IPISTATUL *(acelaşi joc, mai aspru)* : Vorrrbă ! Ce persoană ?

CRĂCĂNEL : Pe Bibicul.

PAMPON : Pe Bib...

IPISTATUL *(acelaşi joc, şi mai aspru)* : Vorrrbă !

IORDACHE *(intrînd repede din dreapta, cu gura mare)* : Cum Bibicul, ce Bibicul, care Bibicul, domnule ? Mofturi ! Aici nu şade Bibicul... ştie dl. subcomisar cine şade aicea. Ia-i, d-le subcomisar, sunt pungaşi !

PAMPON *(ţinut strîns de sergent)* : Eu pungaş ?

CRĂCĂNEL : Noi pungaşi ! Aşa umblă pungaşii îmbrăcaţi ?

IPISTATUL *(şi mai aspru, acelaşi joc crescendo)* : Vorrrbă !... Da' oamenii de treabă aşa umblă ?... Pe unde aţi intrat ?...

CRĂCĂNEL : Pe uşe.

PAMPON : Da, pe...

IPISTATUL *(foarte aspru)* : Vor... vorrrbă !

IORDACHE : Da, pe uşe. Da' întreabă-i d-ta cum a intrat pe uşe. A spart-o, d-le. Eu eram în odăiţă dincolo ; am simţit că sparge cineva uşa : de frică să nu m-apuce în casă să mă omoare, am ieşit pe dincolo pe fereastră ca să dau de ştire la secţie...

CRĂCĂNEL : Nu-i adevărat !... noi...

PAMPON : Am văzut...

IPISTATUL *(aspru rău de tot)*: Vor... vorrrbă ! *(sergenților.)* — Haide ! luați-i la secție ! *(Sergenții împing pe Crăcănel și Pampon.)*

CRĂCĂNEL : D-le subcomisar, îmi pare rău... *(Sergentul îi împinge.)* Nu ! nu da brînci, domnule !

IPISTATUL *(grozav de aspru)*: Vorrrbă ! *(Sergenților.)* Haide odată !

PAMPON *(împins de sergent)*: Da, da' nu scapă Bibicul cu asta. *(Sergentul îl împinge.)* Nu ! nu da brînci, domnule !

IPISTATUL *(scrîșnind din dinți)*: Vorrrbă ! La secție ! *(Sergenții scot, prin fund, în brînci pe Pampon și pe Crăcănel.)*

IPISTATUL *(merge după ei pînă la ușe ; cum au ieșit, el se întoarce repede înapoi, și cu tonul foarte dulce)*: Iordache... știi de ce venisem eu ?

IORDACHE : Cum să nu știu, dacă ți-am făcut denunțul să-i iei...

IPISTATUL : Nu, știi așa vine vorba... Uite ce vream să te rog eu : am o listă de lotărie. *(Scoate o listă mare.)*

IORDACHE : Iar ?

IPISTATUL : Un franc numărul... mai sunt numai trei numere !...

IORDACHE : Ce ?

IPISTATUL : Un portabac cu muzică : are două cîntece. *(Scoate portabacul și-l face să cînte.)*

IORDACHE : Bine, ăsta parcă-l mai puseseși o dată la lot ; aveam și eu un număr.

IPISTATUL : Da, s-a și tras, la Anul nou.

IORDACHE : Ei ?

IPISTATUL : Am cîștigat-o eu ; oprisem și eu un număr... Acu o pun iar, voi să-mi mai încerc norocul... Mă rog

ţie, nu mă refuza, pune şi tu unul... să le completăm odată...

IORDACHE *(i dă un franc şi scrie)* : Iaca.

IPISTATUL *(strînge lista, o bagă în buzunar şi plecînd)* : Mersi, neică.

IORDACHE *(după el)* : Ia vezi, nu da drumul negustorilor ălora, pînă nu venim eu ori d. Nae ; să vedem, să nu ne fi luat ceva din prăvălie...

IPISTATUL *(oprindu-se în uşe cu intenţie foarte fină)* : Vor... Vorrrbă ! las' pe mine, îi regulez eu... *(lese învîrtindu-şi muzica.)*

SCENA IV

Iordache *singur*, *apoi* Catindatul

IORDACHE : Haha ! i-am lucrat. Să vedem cum are să prinză politica ; eu i-am băgat, el să-i scoaţă ; eu i-am regulat, el să-i scape... Pînă una alta, să vedem de urîtul de dincolo. *(Merge la uşa din dreapta.)* Haide, vino !

CATINDATUL *(foarte sfios intră)* : S-a dus ?

IORDACHE : S-a dus...

CATINDATUL *(tremurînd)* : Dacă mă ducea la poliţie ? ! Să afle nenea Iancu că m-a dus la poliţie !

IORDACHE : Care nenea Iancu ?...

CATINDATUL : Nu ţi-am spus ? Nenea Iancu, bogasierul [1], din Ploeşti... Închipuieşte-ţi, domnule, să afle nenea Iancu că m-a dus la poliţie !...

---

[1] Negustor.

IORDACHE : Las-o asta ; te mai doare obrazul ?

CATINDATUL : De ce ? de măsea ? Aș ! Am magnetizat-o !

IORDACHE : Nu de măsea, de vitrion...

CATINDATUL : Ce vitrion ?

IORDACHE : Care ți l-a aruncat în ochi la bal.

CATINDATUL : Mi-a aruncat și cu vitrion ? Cine mi-a aruncat cu vitrion ?

IORDACHE : Dama, de. Uite, ești plin de pete...

CATINDATUL : Aș ! aia a fost cerneală violentă, am cunoscut-o după miros ; m-a stropit și-n gură ; îi cunosc gustul : cerneală violentă... Știi, la noi la percepție, cînd pic cerneală pe concept,... o dată cu limba ! *(Scoate limba și arată cum linge hîrtia.)* O șterg... Da' închipuiește-ți d-ta, domnule, să afle nenea Iancu că m-a dus la poliție !...

IORDACHE : Cine strică ? d-ta. Ce cauți să te amesteci cu vagabonții, cu zamparagiii [1], cu pungașii... să spargi uși și să intri noaptea în prăvăliile oamenilor ?

CATINDATUL : Zicea că să găsim pe Bibicul...

IORDACHE : Mofturi !

CATINDATUL : Bibicul, care mi-a luat în bal costumul meu și mi l-a dat pe ăsta de turc... *(Dezolat.)* Trebuie să-l găsesc, să-mi dea costumul meu ; trebuie să mi-l dea... nu pot să plec fără costumul meu.

IORDACHE : Stăi, domnule, ce poftești d-ta ? Costumul ? Ți-l găsesc eu, ți-l dau eu mîine, poimîine, îți dau eu garanție, să m-apuci pe mine, na ! ce mai vrei ?

---

[1] Chefliii, stricații. Zampara : castanietă ; un fel de dans.

CATINDATUL *(foarte dezolat)* : Îmi trebuie acuma... Cu costumul ăsta de turc nu mă pot duce să-mi iau hainele mele. Nenea Iancu m-a căutat la bal, o să mă caute, o să m-aştepte acasă... Cum să dau eu ochi cu nenea Iancu aşa turc ?... Mă ia la Ploeşti, îmi zdrobeşte cariera de la percepţie.

IORDACHE : Aş ! vorbă !

CATINDATUL : Şi nu-mi poci lua înapoi hainele nemţeşti, nu mă poci duce mîine dimineaţă la canţilerie...

IORDACHE : Ei, o să lipseşti o zi, ce lucru mare ! tot zici că nu primeşti leafă...

CATINDATUL : Mă destituie, nu se poate să lipsesc.

IORDACHE : Ascultă-mă pe mine, măi omule ; ai mai întîi să tragem clopoţelul la o spiţărie ; trebuie să-ţi cureţi obrazul ; nu se poate să te duci în lume aşa pîrlit...

CATINDATUL : E rău de tot ?

IORDACHE : Eşti ciuruit ; numai în albul ochilor n-ai...

CATINDATUL : Îi închisesem de frica lui nenea Iancu... are palmă grea...

IORDACHE : Vino degrabă cu mine ; cunosc eu un spiţer care scoate cerneala cum scoatem noi măselele, odată...

CATINDATUL : Aoleo !

IORDACHE : Vino degrabă, nu mai sta ; poate te aşteaptă nenea Iancu. *(Suflă în lampă şi-l ia pe Catindatul să plece cu el. Întuneric.)*

CATINDATUL : Aide... *(Ieşind.)* Dar fă-ţi idee, domnule, să afle nenea Iancu că m-a dus la poliţie !... *(Ies, închizînd bine uşa.)*

SCENA V

Miţa *singură în costumul de la bal, apoi* Didina *asemenea*

MIŢA *(venind din dreapta pe dibuite)*: Am găsit fereastra din odăiţă deschisă şi am intrat... L-am nemerit? ori nu l-am nemerit? Da, trebuie să-l fi nemerit. Da, sunt o cremenală... *(Se retrage pe dibuite după paravan.)*

DIDINA: Mare istorie!... Am îngheţat aşteptînd afară în frig; a trebuit să intru înapoi pe fereastră. Nae trebuie să vie numaidecît cu Pampon. Trebuie să pîndesc cînd or intra aici, să ies pe fereastră şi pe aici mi-e drumul. Să poftească pe urmă d. Pampon acasă în costum de bal... să-l judec eu...

MIŢA: Auz mişcînd... e cineva...

DIDINA: S-aprinz o lampă... *(Merge pe dibuite la masa cu lămpile.)*

MIŢA: Desigur e cineva...

DIDINA *(a găsit chibriturile şi aprinde lampa)*: Aşa...

MIŢA: A! *(Aparte.)* O femeie! dama de verde! *(Tare.)* A! în sfîrşit!

DIDINA *(dînd un ţipăt de surprindere, se întoarce)*: A! *(Aparte.)* O femeie! e republicana!

MIŢA *(fierbînd)*: V-aţi speriat? pardon! Mă recomand! Miţa Baston.

DIDINA *(cu contenenţă*[1]*)*: Mersi! şi eu Didina Mazu.

MIŢA *(jocul crescendo)*: Ce cauţi aici, madamo?

DIDINA *(cu un ton mai sus)*: Da' d-ta ce cauţi aici, madamo?

---

[1] Stăpînire de sine.

MIŢA *(jocul crescendo)* : Eu sunt la amantul meu !
DIDINA *(foarte de sus)* : Şi eu sunt la amantul meu !
MIŢA *(izbucnind)* : La amantul d-tale ?... Amantul d-tale... a fost... era... este... amantul meu ! D-ta, ca o infamă, mi l-ai răpit ! *(Luînd o poză de atac şi cu tonul tragic.)* Una din noi două trebuie să moară !
DIDINA *(pregătindu-se de luptă)* : Să vedem care... Poftim !
(Miţa se repede turbată la Didina, care se repede şi ea şi o întîmpină. Amîndouă ţipă şi se încleştează, spumînd, una de alta.)

SCENA VI

Aceleaşi — Nae

NAE *(apărînd în fund, rămîne o clipă încremenit)* : Să nu daţi la oglinzi, că sunt cu chirie ! *(Apoi repezindu-se între cele două femei, le descleştează şi le împinge pe una într-o parte, pe alta într-alta.)*
DIDINA *(căzînd d-a-ndăratele pe un scaun şi leşinînd)* : A ! a ! a ! *(Nervi.)*
MIŢA *(acelaşi joc)* : A ! a ! a ! *(Nervi.)*
NAE : Asta e curat ca la „Norma"... Acu-i acu !... *(Se repede şi le zguduie cînd pe una cînd pe cealaltă.)*
DIDINA *(deşteptîndu-se brusc)* : Unde-i republicana ?
MIŢA *(asemenea)* : Unde-i infama ? *(Se reped iar una spre alta.)*
NAE *(oprindu-se la mijloc)* : Iar ? Bre, femeilor, veniţi-vă-n fire. Vine Pampon ! vine Crăcănel !
DIDINA : Pampon ?

MIŢA : Crăcănel ?

NAE : Da, Pampon şi Crăcănel. I-am scăpat eu de la secţie, unde erau închişi ! am pus la cale toate... Drept mulţumire, Pampon, Crăcănel şi Ipistatul vin aici acum să facă cinste ; s-a dus să cumpere vin şi mezeluri. Nu mai e vreme de mofturi ! *(Didinii.)* Vrei să te lase Pampon ?

DIDINA *(repede)* : Ba nu ! *(Didina merge în fund şi ascultă afară.)*

NAE *(Miţii)* : Vrei să-l laşi pe Crăcănel ?

MIŢA *(tristă)* : Ah ! l-aş lăsa pe Mangafaua pentru tine... dar nu pot ; trebuie mai întîi să-mi fac o carieră...

NAE : Fă-ţi-o !

MIŢA : Am fost să intru la telegraf.

NAE : Electrică ploeşteancă ! Ei, şi ?

MIŢA : Nu m-a primit...

NAE : Pentru ce ?

MIŢA : Zice că n-am încă vîrsta... *(Didina coboară.)*

NAE : Vezi ! apoi nu e mai bun Crăcănel, că nu mai întreabă de vîrstă ? Aide, aide ! fiţi fete cuminte, că pe urmă mă supăr pe amîndouă...

MIŢA : Dar Crăcănel a aflat... Mangafaua ştie tot...

NAE : Nu a aflat nimic, nu ştie nimic.

MIŢA : A aflat de la Pampon.

NAE : Nimic !

DIDINA : Şi Pampon ştie bine...

NAE : Apoi daca n-ascultaţi. Trebuie să vă spun cum i-am liniştit, ca să ştiţi şi voi ce să spuneţi, cum s-o potriviţi... Aide, să nu dea peste noi aici... *(Le apucă pe amîndouă cu cîte o mînă şi porneşte cu ele spre dreapta ; Iordache intră.)*

IORDACHE *(din fund)* : Vin ! sunt la colț !

NAE : La colț ? Aideți să punem odată la cale încheierea comèdiei ăștia... *(Nae, Didina și Mița ies, dreapta.)*

SCENA VII

Iordache, *apoi* Pampon *și* Crăcănel, *cu butelci, pachete de mezeluri și franzele la subsuoară, apoi* Nae

IORDACHE *(căzînd obosit pe un scaun)* : De azi-dimineață !... de azi-dimineață, asta merge într-un așa ! Ce goană ! Ce goană turbată ! Doamne ! Doamne, isprăvește odată istoria asta ! sunt trei după douăsprezece și mă leșin de somn și d-a-mpicioarele !

PAMPON *(intrînd cu Crăcănel)* : Haha ! domnule Iordache...

CRĂCĂNEL : Ei ! domnule, ai văzut că nu suntem pungași... Stăpînul d-tale, d. Nae, în persoană, ne-a scos de la secție.

IORDACHE : Da, domnule Crăcănel...

CRĂCĂNEL : Nu mă cheamă Crăcănel ; mă cheamă Mache Razachescu. *(Pune ce a adus pe masă.)*

PAMPON *(același joc)* : Foarte urît din partea d-tale să te porți astfel ! noi venisem aici pentru Bibicul, nu pentru ce credeai d-ta : nu avem de un astfel harahterul...

IORDACHE : Măcar d-ta să fii ala, să găsești noaptea despre ziuă în prăvălia d-tale...

PAMPON : Eu n-am prăvălie, domnule : eu nu sunt cupeț [1], sunt particoler...

IORDACHE : Știu, da' zi că ai... să găsești trei oameni necunoscuți...

CRĂCĂNEL : Așa e, bine zici, trei. Ce s-a făcut urîtul ăla micul... pîrlitul... fratele lui nenea Iancu bogasierul ? Pe el pentru ce nu l-a luat la secție ?

PAMPON : Pesemne a fugit ca un laș...

CRĂCĂNEL : Iaca, mie nu-mi pare rău de ce s-a întîmplat, dacă oi cîștiga portabacul cu muzică.

IORDACHE *(repede)* : Ați pus și d-voastră la lotăria ipistatului ?

PAMPON : Mai era două numere : unul l-am pus eu, și unul amicul.

IORDACHE *(aparte)* : S-a complectat ? A murit francul !...

PAMPON : Domnul Nae unde este ?

IORDACHE : Mi se pare că e dincolo în odaie, să vedem... *(Merge pe după paravan ; către Nae, care intră din dreapta).* Sunt aici, te așteaptă. Așa-i că a prins bine politica mea ? Femeile s-au dus ?

NAE : Da, dar o să se întoarcă numaidecît ; am regulat bine chestia.

IORDACHE : Cum ?

NAE : Ai să vezi... treci la pod în față, și așteaptă-le... *(Trece în scenă ; Iordache iese repede în fund.)* Ehei ! Salutare, neică !

PAMPON *(vesel, strîngîndu-i mîna)* : Salutare și frăție !

CRĂCĂNEL *(vesel, dar solemn, îl apucă de mînă)* : Mersi, neică ; ești un bărbat, drept să-ți spui, nu că ești frizer, dar ești galant.

---

[1] Negustor (regional).

PAMPON : Da, foarte galant !

CRĂCĂNEL : Ne-ai făcut şi mie şi prietinului mare bunătate : amîndoi o să-ţi rămînem foarte recunoscători de cîte ai făcut pentru noi. *(Îi strînge mîna călduros.)*

NAE : N-aveţi de ce ! îmi pare rău... datoria : se-ntîmplase la mine-n casă...

PAMPON : Aida de ! nu ! ce-i drept e drept, neică, ai făcut mult pentru noi...

CRĂCĂNEL *(vesel)* : Şi care va să zică Bibicul erai d-ta, 'ai ? bată-te să te bată !

NAE : Vezi bine !

CRĂCĂNEL : Şi Mangafaua nu eram eu ?

NAE : Aş ! Mangafaua era unchiul fetii, epitropul...

CRĂCĂNEL : Bată-te să te bată. *(Rîde.)*

PAMPON : Şi închipuieşte-ţi, neică Năică, daca te întîlneam azi-dimineaţă, cînd am venit întîi aici, îmi spuneai numaidecît cum a devenit chestia de ai înfăşurat borcănelele cu pomadă, care le-a cumpărat de aici Didina, în ale două bilete... şi ne lămuream, frate... Dar eu, prost ! Să nu-mi dau în gînd să întreb măcar pe Didina... Biata Didina !...

CRĂCĂNEL *(aparte)* : Auzi d-ta ! şi eu gîndeam că e biletul Miţii...

SCENA VIII

Aceiaşi — Ipistatul — *apoi* Iordache, *apoi* Didina *şi* Miţa, *amîndouă în haine de oraş*

IPISTATUL *(intrînd repede din fund)* : S-a tras lotul.. Acum l-am tras !...

PAMPON : Ei ?

NAE : Știu cine l-a cîștigat.
IPISTATUL *(cu multă naivitate)* : Iar eu, domnule, închipuiește-ți noroc !
NAE *(aparte)* : A murit francul !
PAMPON : Tii ! păcat !
CRĂCĂNEL : Rău îmi pare. *(Se aude uruitul unei birji, care se oprește în fund.)*
NAE : St ! tăceți, mi se pare că s-a oprit aici o birjă...
PAMPON : Da...
IORDACHE *(venind repede din fund)* : Două dame, vin două dame.
NAE *(naiv)* : Două dame ? Ce să caute la mine două dame ?
CRĂCĂNEL : Două dame ?
PAMPON : Nu cumva ?
DIDINA *(intrînd furioasă prin fund)* : A ! d-le Iancule, în sfîrșit ! *(Iordache, Ipistatul și Nae la o parte vorbesc încet.)*
PAMPON : Didina ! *(Mița intră furioasă și se oprește cu brațele încrucișate în fund.)*
CRĂCĂNEL : Mița ? *(Caută să se ascundă undeva.)*
MIȚA *(coborînd la el)* : Nu te-ascunde, bibiloiule ! gîndeai că nu o să te prinz, ai ? De cînd te pasc, gîndești ? Aici e la Ploești, ai ? În costum de bal, ai ? *(Mița lîngă Crăcănel îl judecă încet și-l zguduie : Nae după paravan ; Iordache și Ipistatul cară mezelurile și buteleile în odaia din dreapta.)*
DIDINA : De azi-dimineață de cînd ai plecat de acasă, cîte ceasuri sunt ? știi ?
PAMPON : Îți spui eu acasă ce a fost...
CRĂCĂNEL : Miță, Miță, îți spui acasă...
MIȚA : Nici un cuvînt mai mult ! aide !
DIDINA : Aide acasă !

PAMPON : Frate, a fost încurcătură, înțelege.
CRĂCĂNEL : Da, o încurcătură...
NAE *(ieșind de după paravan)* : Se înțelege c-a fost o încurcătură, cum se-ntîmplă totdeauna în carnaval... Ei ! d-ale carnavalului ! Să-mi dați voie, coconițelor, să vă isplic eu încurcătura pe larg la masă. *(Crăcănel și Pampon foarte mulțumiți.)*
FEMEILE : La masă ?
NAE : Da, la masă... Noi, între bărbați, pusesem de gînd să îmbucăm ceva aicea la noi... Dincolo e cald, masa pusă așteaptă... Crez că nu o să capăt un refuz ?
MIȚA *(cu tonul de refuz, înțepată)* : Mersi, musiu, de invitație.
CRĂCĂNEL *(stăruitor)* : Miț o, să mă vezi cu ghete de brunel cu bizeț [1] pe catafalc !... *(Încet.)* Frizer, frizer, da' nu știi ce băiat galant e.
PAMPON *(Didinii)* : Dacă mă iubești...

SCENA IX

Aceiași — Catindatul, *curat la față, tot în costumul de turc*

CATINDATUL *(intrînd în fund triumfător)* : M-a curățat spițerul !
DIDINA *(încet)* : Cine-i ăsta ?
PAMPON *(tot așa)* : Lasă că-ți spui eu... *(Didina rîde.)*
CRĂCĂNEL *(Miții)* : Ăstuia i-a dat o nebună la bal cu o sticluță cu doftorii în ochi !

---

[1] Ghete de lux ; bucată de piele (adesea cu găurele), pusă îndeosebi la vîrful ghetei, ca ornament.

MIŢA *(repede)* : Şi nu l-a ars ?

CRĂCĂNEL : Aş ! era un fel de cerneală violentă. *(Didina trece lîngă Nae ; Miţa şi toţi ceilalţi se grupează în jurul Catindatului şi-l examinează.)* Le-a scos toate ?

CATINDATUL : Toate, uite-te. Îţi dau un franc pe una...

MIŢA *(aparte)* : M-a-nşelat spiţerul... mai bine !

NAE *(încet Didinii)* : Mîine seară la cinci.

DIDINA *(asemenea)* : Bine !

NAE *(asemenea)* : Nu bine, negreşit ! *(Didina trece şi ea să examineze pe Catindat.)*

PAMPON : Nu se mai cunoaşte deloc...

IORDACHE : Da' deloc. *(Trece în odaia din dreapta.)*

CATINDATUL : Închipuieşte-ţi să mă fi văzut nenea Iancu în halul ăsta... *(Toţi îl examinează.)*

MIŢA *(încet lui Nae)* : Aţi şoptit ? Ce ţi-a şoptit ? ce i-ai şoptit ?

NAE *(asemenea)* : Eşti nebună ? iar începi ?... Aşteaptă-mă mîine la opt seara...

MIŢA : Da... *(Se duc amîndoi şi ei lîngă Catindatul.)*

CRĂCĂNEL *(uitîndu-se în ceafa Catindatului)* : Aha ! iaca una a rămas în ceafă : adu francul...

CATINDATUL : Las-o aia ; aia e de la noi de la percepţie ; ştii, am obicei, după ce scriu, şterg condeiul ; îl dau pîn păr. *(Face gestul la ceafă ; toţi rîd.)*

IORDACHE *(venind din dreapta)* : Daca poftiţi, masa e gata.

CATINDATUL : Masa ? Care va să zică *(lui Nae)* ne-ncurcăm iar ?

NAE : Cu plăcere, neică.

PAMPON : Aida la masă.

CRĂCĂNEL : Aida ! *(Toţi au pornit spre dreapta ; Didina cu Pampon, Miţa cu Crăcănel, Nae cu Catindatul, Iordache cu Ipistatul.)*

CATINDATUL *(punînd repede mîna la falcă, dă un ţipăt)* : Ai ! *(Se opreşte în loc ; toţi fac asemenea.)*

TOŢI : Ce e ?

CATINDATUL *(umblînd agitat)* : Pfu ! Pfu ! Pfu ! Iar m-a apucat ; dar rău, rău de tot ! *(Către Iordache, hotărît.)* Ştii s-o scoţi ? Scoate-o. *(Toţi privesc pe loc.)*

IORDACHE : Lasă că-i ştiu eu leacul ei ; eu i sunt popa... de la Matei citire... *(Se repede la masa din fund, ia o pereche de foarfeci mari şi vine cu ele încruntat, clănţănindu-le ca la tuns ; Catindatului.)* Şezi ! *(Catindatul şade ; Iordache cu foarfecele clănţănind îl ameninţă să i le bage pe gît.)*

CATINDATUL *(ridicîndu-se înseninat)* : Mersi, neică, mi-a trecut ! *(Toţi pornesc veseli şi rîzînd spre dreapta.)*

Cortina

NĂPASTA

Dramă în două acte

PERSOANELE

DRAGOMIR, *cîrciumar*

GHEORGHE, *învățătorul satului*

ION, *ocnaș*

ANCA, *soția lui Dragomir*

CÎTIVA OAMENI

Intr-un sat de munte

ACTUL I

(Interiorul unei cîrciume, clădire cu grinzi de lemn. În fund, la mijloc, uşa de intrare ; la stînga, fereastră mare de prăvălie cu oblon ; lîngă fereastră, taraba. La stînga, planul întîi şi al doilea, două uşi care dau în două odăi. La dreapta, planul întîi, chepengul beciului şi o uşe care dă în celar. La stînga, în faţă, o masă de lemn şi scaune rustice. Laviţe pe lîngă pereţi.)

SCENA I

Dragomir, Gheorghe *şi* Anca

(Toţi trei stau împrejurul mesii pe care arde o lampă mică cu petrol. Gheorghe ţine o gazetă în mînă. Anca lucrează la o cămaşă.)

GHEORGHE : ...E greu să scape, firește... dar se-ntîmplă... Aşa fac mai toţi cîţi scapă : dintru-ntîi s-arată pocăiţi, se prefac proşti, se dau tot cu binişorul, şi odată, cînd le vine bine, p-aici ţi-e drumul...

DRAGOMIR : Adică și ăsta era șiret... se prefăcea... *(Zîmbind.)* Am înțeles !
GHEORGHE : Știu eu ?
DRAGOMIR : Fugi, mă, d-acolo !
GHEORGHE : De ce să nu crezi că s-a prefăcut ?
ANCA : Asta e ! nouă ani de zile !... Cine se preface atîta vreme așa, și să nu fi fost nebun, tot acolo ajunge... pînă la urmă tot nebunește.
DRAGOMIR : Dac-a fost ticălos, prostul ! L-a găsit cu cămașa plină de sînge, a văzut la el luleaua, tutunul și amnarul mortului... Dacă s-a bucurat să fure niște nimicuri de la un mort pe care l-a găsit în pădure, eu stric ?... Era tîmpit... cînd i-a citit osînda rîdea...
ANCA *(cu mult interes)* : Cum ?... de unde ai văzut tu cînd i-a citit osînda ?
DRAGOMIR : Am fost la judecată.
GHEORGHE : Ai fost ?
ANCA *(din ce în ce mai interesată)* : La care judecată ?
DRAGOMIR *(contrariat)* : La jurați, cînd l-a osîndit.
ANCA : Ai fost tu la jurați !... și mie atîția ani de zile să nu-mi spui !
DRAGOMIR : Ți-am spus...
ANCA : Ba nu.
DRAGOMIR *(supărat)* : Ei ! așa e, nu, firește. La ce ?... Să-ncepi iar să-mi bocești pe răposatul ?
ANCA *(clătinînd din cap)* : Dragomire ! *(Se scoală și trece la tarabă.)*
DRAGOMIR *(după ce s-a uitat urît la ea, către Gheorghe)* : Ia citește, mă, înainte, să vedem ce s-a făcut nebunul.
GHEORGHE *(căutînd șirul în ziar, apoi urmînd citirea)* : „...precum și toate cercetările au fost zadarnice. Soldatul mărturisește că de multe ori a mers cu nebunul la

apă, că-l lăsa la fîntînă singur și el se ducea să-și vază amanta. Nebunul venea cu donițele pline și-l chema să se întoarcă împreună la temniță. Tot timpul, nebunul a fost ca și liber, în orice caz foarte puțin păzit. Era bun și foarte simpatic tutulor — afară de accesurile acute în care-l apuca mania persecuției. După cum afirmă soldatul, nebunul ar fi căzut în ocna a veche, care e părăsită de pe vremuri..."

DRAGOMIR *(cu interes)* : Care va să zică... a murit... ?

GHEORGHE : Ba bine că nu.

DRAGOMIR *(aparte)* : A murit !...

GHEORGHE : Ia spune, Dragomire, ce fel de om era... Eu n-am văzut de cînd sunt o judecată la juraţi... Aș vrea să văz și eu o dată... Ce face, ce zice, omul pe care-l judecă ?

DRAGOMIR : Ce să facă ?... Stă și el între puști și așteaptă să se isprăvească mai degrab'...

ANCA *(la tarabă)* : Dar tu, Dragomire, ai mers așa din întîmplare ori dinadins ?

DRAGOMIR *(întorcîndu-se spre ea)* : Dinadins ?... Ce, nu ți-e bine ?... De ce să merg dinadins ? *(Lui Gheorghe.)* S-a nimerit să fiu în oraș... mă dusesem să vînz niște lînă. *(Răstit, către Anca, care șade rezemată cu coatele pe tarabă.)* Ce faci acolo ?

ANCA : Nimic... Ascult.

DRAGOMIR : Asculți ! *(Din ce în ce mai aspru.)* Nu-ncepi iar să bocești pe răposatul ? că iar am vorbit de el... Aide de ! începe... jelește-l !... *(Anca trece binișor și iese în stînga ; — către Gheorghe.)* Eu zic că nebunul nu era vinovat ; degeaba l-a băgat douăzeci de ani la ocnă !

GHEORGHE : Știi c-ar fi ciudat — că s-a mai întîmplat așa lucru... să te pomenești că prinde vreun tîlhar și ala spune : tot eu am făcut acu cîțiva ani omorul din pădurea Corbenilor... Uite de ce și uite cum... Ai ?

DRAGOMIR : Se prea poate.

GHEORGHE : Ce te faci atuncea cu nebunul ?...

DRAGOMIR : Care ?

GHEORGHE : Care a fost osîndit degeaba.

DRAGOMIR : Ai zis c-a murit.

GHEORGHE : Să zicem că trăiește...

DRAGOMIR : Cum să trăiască ?... a căzut în ocna părăsită...

GHEORGHE : Nu... să zicem că n-a căzut, să zicem c-a fugit și pun mîna pe el... Cine-i plătește atîția ani de necaz ?

DRAGOMIR : Dumnezeu... *(Pauză.)* Mă Gheorghe, tu cam știi legile...

GHEORGHE : Așa ș-așa... *(Anca intră și se oprește în ușe.)*

DRAGOMIR : Nu-i așa că un om care a făcut o faptă... un omor... nu-i așa că dacă vine singur peste zece ani și se mărturisește, nu mai are nici o pedeapsă ?...

GHEORGHE : Cît e nu știu sigur, dar știu că e un termen : dacă trece ala, s-a isprăvit...

ANCA *(care a ascultat din pragul ușii, coboară ; e plînsă)* : Cum adică ? la zece ani un ucigaș poate veni să spuie singur ce-a făcut și lumea îl lasă în pace.

DRAGOMIR : Așa e legea...

ANCA : Bună lege, zău ! *(Se șterge la ochi.)*

DRAGOMIR : De ce nu te pui tu să faci alta mai bună ? *(Fixînd-o.)* Iar ai venit ! *(Lui Gheorghe.)* Vezi de ce nu i-am spus... pentru că de cîte ori vine vorba de răposatul, ori își aduce aminte de el cît de departe,

îmi urlă toată ziua. *(Cătră ea.)* Mergi d-aici, și nu mă mai boci pe cap, cobe !... Știu că dacă m-ar omorî pe mine, mi-ai juca hora la soroace în loc să-mi faci pomană... *(Pauză ; Anca se retrage.)* Dacă era să bocești toată viața pe bărbatu-tău ăl dintîi, de ce te-ai măritat a doua oară ?... Aide... mergi !

ANCA : De ce nu ești mai blînd, Dragomire ?

DRAGOMIR : Pleacă odată... !

ANCA : Mă duc. *(Iese în fund.)*

SCENA II

Dragomir, Gheorghe

DRAGOMIR : Du-te la păcatele ! *(Se scoală supărat.)*

GHEORGHE *(după o pauză)* : Fie, măi vere, prea aspru ești cu muierea.

DRAGOMIR : Ia lasă-mă-n pace și tu... Știi tu cum trăiesc eu ?... știi tu ce am făcut eu pentru femeia asta ?... că mai bine îmi frîngeam gîtul pînă să n-o fi întîlnit !... Dacă nu era femeia asta îndărătnică, eu eram astăzi altfel de om ! Tu nu știi ce s-a petrecut între mine și ea.

GHEORGHE : Da, da' văz ce se petrece. Vă canoniți unul pe altul degeaba : nici tu nu ești de ea, nici ea de tine.

DRAGOMIR : Ea m-a luat ca să aibă cine să-i ție soroacele de sufletul răposatului. Din ziua întîia a cununiei și pînă astăzi, o dată n-am văzut-o zîmbind ; de atunci și pînă astăzi cu trupul e aicea pe lumea asta și cu gîndul e la Dumitru pe lumea aialaltă.

GHEORGHE : O fi fost cu ea mai bun ca tine.

DRAGOMIR : Mai bun ! De unde știa ea din ziua întîia că n-o să fiu și eu poate mai bun decît el. Eu n-o iubeam ?... că dacă n-aș fi iubit-o !... Și mai în sfîrșit înțeleg să plîngă o femeie pe bărbat dacă e văduvă... da' dacă s-a măritat o dată cu altul !... Care-i ăla să rabde asta ?... Atunci de ce s-a mai măritat ?

GHEORGHE : Ei !

DRAGOMIR : Da ; de ce... dacă nu se poate despărți de umbra răposatului ? Ba zi că e o femeie nebună, care mi-a stricat mintea și mie. Eu sunt sănătos, crezi, de cînd am luat-o ?... Uf ! m-am săturat ! De opt ani de zile, Dumitru și iar Dumitru ; pe el îl auz cînd vorbește ea, cînd mă uit la ea, îl văz pe el... Eu trăiesc în casă, mănînc la masă, dorm la un loc cu stafia lui... Așa ! asta n-o să mai meargă mult ! *(Anca intră din fund încetinel, se oprește în ușă și ascultă ; Gheorghe o vede și face o mișcare ; Dragomir, atras de mișcarea lui Gheorghe, se întoarce și o vede.)* Uite-o ! Uite-l ! El e... Dumitru ! *(Către ea.)* Ieși ! ieși ! fugi, să nu te văz ! *(Anca stă locului cu ochii pironiți asupra lui.)* Te duci ? or mă duc eu... Să nu te văz ! *(Pornește spre ea, ea înaintează spre el ; el se repede, o apucă de mînă ș-o aduce hotărît în față.)* Ce vrei ?... Ce te uiți așa la mine ?... Ce gîndești ?... Eu l-am omorît ?... Da ? Spune ! *(O smucește.)*

ANCA *(hotărît)* : Dragomire, ești nebun... *(Își face cruce.)*

DRAGOMIR : Nebun ?... Spune... *(O smucește iar.)*

GHEORGHE : Dragomire !

ANCA : O !... nebun !

DRAGOMIR : Nu, să spui... Din două una : or crezi că l-am omorît eu...

ANCA : Poftim ! asta-i vorbă de vorbit !
DRAGOMIR : Da... şi atunci de ce mai trăieşti cu mine... or nu crezi şi atunci de ce mă chinuieşti pe mine ?... ce ai cu mine ? Lasă-mă în pace pe mine cu Dumitru al tău ! *(o împinge de mînă şi suie ; ea vrea să facă un pas spre el.)* Lasă-mă în pace ! *(Acelaşi joc.)* Lasă-mă în pace ! *(Iese foarte tulburat prin fund trîntind uşa.)*

SCENA III

Anca, Gheorghe

GHEORGHE *(suie pînă în fund)* : Dragomire ! Dragomire !... S-a dus !
ANCA *(coborînd la stînga, aparte)* : Se duce la cîrciuma Popii, ...acasă n-are ce bea.
GHEORGHE *(din fund)* : Anco ! *(Coboară încet.)*
ANCA : Tot aici eşti ?... Gheorghe, de ce nu-ţi schimbi tu gîndurile, mă băiete, şi vrei să mi le schimbi pe ale mele ? Îmi pare rău de tine !... Aşa necăjită cum sunt, de ce nu mă laşi tu necazului meu şi mai mă turburi şi tu ?
GHEORGHE : Pentru că...
ANCA : Pentru că mă iubeşti... Asta o ştiu...
GHEORGHE : Da, pentru că te iubesc...
ANCA : Lasă-mă păcatelor mele, Gheorghe, şi du-te. Eşti tînăr... mergi de-ţi caută norocul aiurea... Aşa cum mă iubeşti tu pe mine eu nu te poci iubi...
GHEORGHE : Tu nu poţi iubi ?

ANCA : Ba... oi fi iubit și eu odată... dar n-am avut parte. Acu la mine a trecut vremea iubitului... D-aia Gheorghe, îți mai spui o dată, caută-ți norocul în altă parte...

GHEORGHE : În altă parte ?... Bine...

ANCA : ...De ce să-ți încurci tu o viață tînără cu pățeli trecute, să iei o femeie cu gînduri vechi ?... Ș-apoi chiar așa... cum să mă iei ?

GHEORGHE : Ți-am spus...

ANCA : Să mă despart eu acum de Dragomir ?... nu se poate.

GHEORGHE : Zici că ți-e negru să-l vezi.

ANCA : Da... da' mie Dumnezeu mi l-a trimis pe el ; și Dumnezeu știe ce face... eu trebuie să fac voia lui...

GHEORGHE : Bine, Anco, fă cum vrei, trăiește cum îți vine... Eu m-am hotărît să plec din satul ăsta...

ANCA *(repede)* : Să pleci ?

GHEORGHE : Da... Eu te iubesc, tu nu mă poți iubi... ce ar semăna să mai stau aici degeaba ?

ANCA *(tristă)* : Pleci !

GHEORGHE : Da... Lumea a cam simțit... eu să mă stăpînesc nu poci... și nu voi să mă fac de batjocură, să mă țiu de urmele tale ca un nătărău. *(Anca stă pe gînduri.)* Nu mai merge... să fiu prieten cu bărbatu-tău, care nu-i om de felul meu, numai ca să te poci vedea mai des !... Ești o femeie... nu știu cum să-ți zic... Ți-e drag să trăiești cu un om care se poartă cu tine ca cu un cîine, și mă gonești pe mine, care te iubesc... Bine... Atunci mai bine să nu te mai văz deloc.

ANCA : Care va să zică, pleci ?... adevărat ?

GHEORGHE : Da...

ANCA : Cînd ?

GHEORGHE : Cît s-ar putea mai curînd... peste cîteva zile.
ANCA : Rău îmi pare.
GHEORGHE : De ce ?
ANCA : De ce, de ne-ce, îmi pare rău...
GHEORGHE : Dacă nu mă iubești ?
ANCA : Ce copil ești ?... Eu nu te iubesc pe tine, dar tu mă iubești pe mine : nu înțelegi tu că mai dor o să-mi fie mai la urmă mie de tine decît ție de mine...
GHEORGHE : Atuncea...
ANCA : Ce ?
GHEORGHE : Vino cu mine.
ANCA : Nu se poate.
GHEORGHE : Prin urmare, eu ce să fac ?
ANCA : Tu... tu să te duci, Gheorghe, cu Dumnezeu ; de dorul meu să nu-ți pese... *(Plînge.)*
GHEORGHE : Anco, plîngi ?
ANCA : Da.
GHEORGHE : Pentru ce ?
ANCA : De prisos să-ți spui.
GHEORGHE : Dacă plîngi...
ANCA : Să-ți vorbesc drept, Gheorghe : eu îți sunt cu mult datoare ție... Multă putere mi-a dat prieteșugul tău și gîndul că un om așa de voinic ca tine mă iubește... Gîndul că tu ai fi în stare să faci odată ș-odată o jertfă mare pentru mine era sprijinul sufletului meu amărît... Dacă tu te duci, cum rămîi eu ?
GHEORGHE : Ce jertfă ? s-o fac.
ANCA : Nu poci acuma... nu știu... n-am ce să-ți spui. *(Stă un minut la gînduri.)* Gheorghe, dacă mă iubești mult... mult... *(schimbînd repede tonul)* du-te acuma de dormi liniștit și vino mîine dimineață aici : Dragomir pleacă

la tîrg, putem sta mai mult de vorbă... Du-te... Noapte bună.

GHEORGHE : Noapte bună, Anco. *(Pleacă spre fund.)*

ANCA *(aparte)* : Pleacă. *(El dă să iasă ; cu glasul jumătate.)* Gheorghe !

GHEORGHE *(întorcîndu-se)* : M-ai chemat ?

ANCA : Nu... *(El o privește lung, apoi vrea să plece.)* Ba da ! *(El se întoarce iar și coboară cu aerul întrebător.)*

GHEORGHE : De ce ?

ANCA : Nu pricepi ?

GHEORGHE : Nu.

ANCA *(cu multă intenție)* : ...Tu n-ai simțit, n-ai priceput deloc că și eu te iubesc ?

GHEORGHE : Tu... pe mine ?... adevărat ?

ANCA : Adevărat... Trebuie să-ți spui, că nu mai poci. *(Foarte volubil.)* Gheorghe, Dragomir o să vie acum beat... Cînd se-ntoarce beat, mă-njură și se culcă și doarme dus de poți tăia lemne pe el... Vino ! De la tine din deal se vede fereastra asta... oblonul este închis... Pîndește : cînd ăi vedea lampa la ochiul oblonului, vino degrabă... te aștept !

GHEORGHE : Mă iubești ?

ANCA : Da, da' să nu uiți că sunt nevasta lui Dragomir... dacă moare el sunt a ta !... Gheorghe, m-am jurat : cînd o cădea a dintîi lopată de pămînt pe coșciugul lui, eu să fiu în brațele tale... Ai priceput ?...

GHEORGHE : S-aștept o viață întreagă...

ANCA *(scurt)* : Ești un prost ! M-ăi fi iubind tu, da' nu mă-nțelegi... Gîndește-te mai bine la ce am vorbit... Cum vezi lumina, vino, să nu te aștept... Du-te...

GHEORGHE *(transportat)*: Mă duc... viu... Mă iubeşti?
ANCA: Da, da, te iubesc... *(Îl strînge în braţe cu putere, apoi îi face vînt prin fund şi încuie.)*

SCENA IV

ANCA *(singură, privind spre fund)*: Gheorghe, Gheorghe, ce păcat te mînă pe tine!... *(Coboară încetinel la masă.)* O fi în stare băiatul ăsta uşurel de cîte se laudă? să vedem... Unde o fi cîinele? la cîrciuma Popii... joacă cărţi şi bea... Să vie iar beat, să mă înjure şi să mă ameninţe!... Aş vrea să ştiu cît o să mai ţie asta!... Mult, nu crez! *(Ascultă.)* Haha! vine... el este... *(Îşi ia lucrul şi stă la masă. — O bătaie în uşă. — Anca se ridică şi stă un moment.)* Am încuiat... *(Încă o bătaie. Anca merge la uşă.)* Acuş-acuş! *(Descuie.)*

SCENA V

Anca, Ion

ION *(foarte obosit şi cam tremurînd)*: Bună vremea, nevastă.
ANCA: Mulţumim dumitale, om bun... Ce pofteşti?
ION: Îmi dai demîncare?
ANCA *(aparte)*: Ăsta nu-i din sat... e străin. *(Tare.)* N-avem demîncare, omule... pleacă.

ION : Da'... mă lași să dorm ?... lasă-mă să dorm...
ANCA *(aparte)* : E un om rău, e beat, or ce ? *(Tare.)* Caută-ți de drum, creștine ; *(cam aspru)* aide !
ION *(sfios și apărîndu-se ca de o lovitură la cap)* : Mă duc... să nu mă bați... să nu dai !
ANCA : Dec ! de ce să te bat ?... du-te sănătos.
ION *(vrea să plece, își pierde puterile și se reazimă de ușe)* : Nu mai poci... *(Rugîndu-se frumos.)* Dă-mi ceva să mănînc, fă-ți pomană... mi-e foame. *(Se lasă binișor pe lavița din stînga ușii.)*
ANCA : Ai fi bolnav ?
ION : Nu.
ANCA : Da' ce ai ?
ION : Mi-e foame... sunt ostenit...
ANCA : Da'... de unde vii dumneata ?
ION : Hehè, de departe... tocma' de la munte.
ANCA : Și ce vînt te-a bătut pe la noi ?
ION : M-am rătăcit.
ANCA : Da-ncotro mergeai ?
ION : Nu știu...
ANCA : Cum să nu știi unde mergeai ?
ION *(încet și confidențial)* : Vezi că eu... sunt nebun...
ANCA : Nebun ? !
ION : Hăhă !... Da' nu m-apucă totdeauna... Și cînd mă chinuiește Necuratul, numa' vine Maica Domnului de mă scapă... Necuratul mi-a poruncit de două ori să-mi fac seama singur... ca să-mi ia sufletul...
ANCA : Sărmane, cine știe ce păcate !...
ION : Da' Maica Domnului nu m-a lăsat. *(Se închină.)*
ANCA : Și din ce ți-a venit ?
ION : Din bătaie... Și cînd mă speriu m-apucă, fie pe pustii locuri ! și, cînd e să m-apuce, îmi vine întîi cu grije și

cu scîrbă și pe urmă cu spaimă... și mă arde. *(Arată moalele capului.)* Eu am o bubă aici înăuntru... Da-mi dai ?

ANCA : Ce ?

ION : Demîncare...

ANCA : A ! uitasem, uita-te-ar relele ! *(Merge la tarabă, taie un codru de pîine și i-l dă.)* Na, omule.

ION : Bodaproste !

ANCA : Vrei ș-un rachiu ?

ION : Dacă-mi dai...

ANCA *(îi dă un țoi de rachiu)* : Da' cum s-a întîmplat să-ți vie ?... E de mult ?

ION : Vreo zece ani...

ANCA : Zece ani... Și cine te-a bătut ?... de ce ?

ION : Degeaba... Eu eram pădurar la Corbeni...

ANCA *(aparte)* : Pădurar la Corbeni !... *(Tare.)* Cine te-a bătut ?

ION : La judecată... că nu vream să spui.

ANCA *(cu nerăbdare)* : Ce ?

ION : Că de ce l-am omorît...

ANCA : Omorît ! *(Aparte.)* Doamne Isuse Christoase ! cine e omul ăsta ? *(Cu teamă c-a aflat adevărul.)* Te cheamă... Ion...

ION *(dînd din cap)* : Ion mă cheamă.

ANCA : Și zice c-ai omorît pe...

ION : ...Pe Dumitru Cirezarul...

ANCA *(aparte)* : Cum a ajuns omul ăsta aici ?... Tu, Maica Domnului ! i-ai fost călăuză ; tu l-ai purtat pe căi necunoscute și mi l-ai trimes aici ca să ridice din calea hotărîrii mele îndoiala...

ION *(moțăind)* : Acu mi-e somn... *(Ascultă ca de departe.)* De ce urlă cîinele ?

ANCA : Nu urlă nici un cîine.
ION : Ascultă...
ANCA *(aparte)* : Aiurează. *(Tare.)* Ioane, vrei să te culci ?
ION : Da.
ANCA : Scoală. *(Îl ajută să se ridice.)* Vino cu mine... Aide p-aici. *(Îl duce de mîini încetinel spre stînga, planul întîi.)*
ION : Cînd urlă cîinele, moarte cineva... *(Șovăie, ea îl sprijinește.)*
ANCA : Încetinel...
ION : Tu știi cine o să moară... O să moară Ion ?... Dacă Ion moare, scapă de dracul ?... *(Se oprește, face o grimasă de durere și pune mîna la cap.)* Mă doare ! *(Amîndoi ies încet.)*

SCENA VI

Gheorghe, Anca

GHEORGHE *(intră repede din fund)* : Anco ! *(Venind spre stînga.)* Anco !
ANCA *(venind din stînga)* : Gheorghe ! *(Repede.)* Ce cauți ? ce vrei ? Nu ți-am spus să nu vii pînă nu ți-oi face semn ? Ți-am făcut semn ? Vrei să dea Dragomir peste tine aici ?... Pleacă, du-te și nu mai veni pînă nu te chem...
GHEORGHE : Stai să-ți spui... Am venit să-ți aduc o veste bună...
ANCA : Ce veste bună ?
GHEORGHE : Viu de la cîrciuma Popii... Dragomir e tot acolo... E băut... A jucat cărți, a pierdut și-a făcut

cinste la toți... E acolo popa, notarul, primarul, sunt toți în odaie...

ANCA : Asta ți-e vestea a bună ?

GHEORGHE : Stai... Dragomir pleacă pînă-n ziuă.

ANCA : Ei ! merge la tîrg.

GHEORGHE : Nu... pleacă, nu se mai întoarce.

ANCA : Ce ?

GHEORGHE : Te lasă... se duce în lume !

ANCA : Cum ? *(Aparte.)* Nu crez eu asta.

GHEORGHE : Anco...

ANCA : Aida-de ! mai sunt și eu p-aici.

GHEORGHE : Nu-ți pare bine ? N-ai zis că mă iubești ?

ANCA : Ei da ! ș-apoi... dacă te iubesc ?

GHEORGHE : Cînd bărbatul își părăsește nevasta, ea are drept, după lege, să se despartă de el și să ia pe cine-i place.

ANCA *(impacientată)* : Ce vorbești prostii... Cum o să plece Dragomir ? Unde să plece ?

GHEORGHE : N-a spus unde, dar își ia ziua bună de la toți... zău ! pînă în ziuă se pornește...

ANCA : Om vedea... *(Aparte.)* Așa ? *(Stă pe gînduri.)*

GHEORGHE : La ce te gîndești ?

ANCA : Gheorghe, uite-te la mine bine ! ești tu bărbat în toată firea, ori ești un om ușurel ?... Mă poci eu încrede în tine ? Faci ce ți-oi zice eu ?

GHEORGHE : Fac.

ANCA : Dar dacă nu faci ?

GHEORGHE : Spune ce, să fac !

ANCA : Bine... Să vedem ce-ți poate dragostea : du-te și orice s-ar întîmpla, pînă nu vezi semnul, nu te mișca. *(Gheorghe face o mișcare.)* Fără vorbă multă, pleacă. *(Îl împinge spre fund.)*

GHEORGHE : Anco !
ANCA : Du-te !
GHEORGHE : Mă iubeşti ?
ANCA *(foarte impacientată)* : Da, da' du-te. *(Îl împinge afară.)* Să nu te întîlneşti cu el... ia seama. *(Închide.)*

SCENA VII

ANCA *(singură, coboară la uşa din stînga şi ascultă ; o deschide binişor şi se uită înăuntru ; trece apoi şi şade la masă)* : Vrea să plece... Ce să fac ?... Să mă duc şi să strig în gura mare... să dau pe vinovatul adevărat pe mîna judecătorilor şi să scap pe nevinovat... Dar dovada ? Bănuiala mea. Dar ce dovadă o să fie asta dacă el o tăgădui ?... Ia stai... Care va să zică el mai are un an să o ducă cu frica în sin... anul ăsta o să umble fugar, şi peste un an îşi poate spune singur fapta, şi... s-a isprăvit... Să rămîie nepedepsit... Aşa e legea, bine ; dar eu poci să-l las aşa ?... Nu... nu se poate. *(Pauză.)* Nebunul ăsta tot e osîndit o dată... Pentru un păcat, două ori zece, un om tot cu o viaţă plăteşte... Şi fără altă vină nouă, nebunul tot are să fie prins pînă la urmă şi întors acolo de unde a fugit... *(Pauză.)* Şi dacă e vorba, ce este mai bine pentru un nebun ? să-şi tîrască viaţa pribeag şi chinuit, fără adăpost, fără o zdreanţă pe el, fără hrană, ori să trăiască la închisoare îmbrăcat, hrănit şi îngrijit la vreme şi adăpostit ?... Să fie slobod e mai bine ? să se bucure de lumina soarelui în bunăvoie ?... Dar e nebun... Mai are nebunul bunăvoie ?... Lumina soarelui fără lumina

minții... O să-i ție lumina soarelui singură iarna de cald, ori de foame vara ? O să găsească ori nu un suflet de creștin să-l miluiască cu o fărîmă de pîine... o să degere, or o să se coacă toată ziua, nemîncat, gonit de lipsa lui de voie, și seara o să adoarmă de foame pe pămîntul gol... Așa-așa... locul lui e la ocnă... Dumnezeu, cine știe pentru ce păcate, l-a aruncat în prăpastie, dar a fost și bun și i-a luat mintea cu care să-și judece ticăloșia : i-a dat greutatea... dar i-a luat cumpăna ! *(Stă pe gînduri.)*

SCENA VIII

Anca, Dragomir

DRAGOMIR *(intră și se oprește în prag, e palid și cam amețit)* : Anco !... Anco !

ANCA *(tresărind)* : Ai venit ? *(Se scoală.)*

DRAGOMIR : Da... îți pare rău ? Dacă îți pare rău... mă duc iar... *(Șovăie.)*

ANCA : Nu-mi pare rău c-ai venit, îmi pare rău c-ai venit iar beat.

DRAGOMIR : Asta așa e... sunt... ce e drept sunt cam beat... Am băut... dar de necaz am băut. *(Oftează.)* Da, să știi tu... numai de necazul tău !

ANCA : De ce ai băut nu știu, știu că ești beat... culcă-te.

DRAGOMIR : Nu voi să mă culc... Am de vorbă cu tine...

ANCA : Las' că mai vorbim mîine dimineață, acuma nu poți vorbi...

DRAGOMIR : Ba poci... Dă-mi să beau.

ANCA : Tot mai vrei ?

DRAGOMIR : Tot mai vreau... Adu vin și să stai aici, că am să vorbesc cu tine. *(El stă la masă, ea îi aduce o cană cu vin.)*

ANCA : Na... să-ți treacă necazul.

DRAGOMIR *(ridică la gură cana și se oprește)* : Tu ! *(rînjește la ea)* tu, n-auzi ?... De ce vrei tu să mă otrăvești pe mine ?

ANCA : Ești nebun, vai de capul tău ! Da' de ce să te otrăvesc ?

DRAGOMIR : Ca să scapi de mine, știu eu !... și să trăiești cu altul... Poate că ai pus ochii pe Gheorghe, învățătorul... Am cam mirosit eu ceva... *(Rînjind.)* Vai de voi !... vă pui capul la amîndoi ! *(Aduce cana la gură și iar se oprește.)*

ANCA : Vorbești aiurea...

DRAGOMIR : Să mă otrăvești, ai ? *(Îi dă cana și aspru.)* Na ici ! bea tu întîi... să te văz eu că bei.

ANCA *(ia cana, bea și i-o dă înapoi)* : Na.

DRAGOMIR : Tu, Anco, spune drept, ce gîndești tu de mine ?

ANCA *(luîndu-și lucrul)* : Bine gîndesc.

DRAGOMIR : Bine ?... Bine să fie... Las-o încurcată... *(Pauză.)*

ANCA : Abà, Dragomire, cînd pleci tu ?

DRAGOMIR : Unde să plec ?

ANCA : În lume... știu eu unde ? Am auzit că vrei să mă lași și să te duci încotro ăi vedea cu ochii...

DRAGOMIR : Cine ți-a spus ?

ANCA : Ce-ți pasă... De ce, Dragomire ?...

DRAGOMIR : Pentru că nu trăiesc bine cu tine... nu mă iubești... tu nu-mi ești nevastă, îmi ești vrăjmaș... pentru că tu m-ai nenorocit pe mine...

ANCA : Eu ? aș vrea să știu și eu cum.

DRAGOMIR : Da, tu... Dacă nu te cunoșteam pe tine, eu era să fiu altfel de om... *(Bea și oftează)*. Hehè ! ce om era să fiu eu... Dar s-a dus... acu e degeaba... las-o încurcată !

ANCA : Și vrei să mă lași ?

DRAGOMIR : Da, numai cîtăva vreme... să vezi cum îți este și fără mine... *(Bea.)* Ascultă ici la mine. unde ți-e gîndul ?... Eu am o daraveră departe... trebuie să plec mîine dimineață... Tu... fii cuminte... stai acasă și m-așteaptă. Să nu dea dracu !... că te tai !...

ANCA : O să zăbovești mult ?

DRAGOMIR : O lună, două, trei, mai mult... un an, nu știu...

ANCA : Dar ai să vii înapoi ?

DRAGOMIR : Firește că vin... Tu ai să iei cu înscris de la Popa, — să-mi aduci aminte să-ți dau înscrisul — cinci sute de lei... Hanul poți să-l dai cu chirie ; tot Popa vrea să-l ia... Șița de sub șură poți s-o vinzi... Scîndurile de la deal o să le aducă peste cîteva zile... mai ai să mai plătești vreo treizeci și cinci de lei... să le vinzi ; poți apuca pe ele pînă la o sută de lei.

ANCA (*după ce l-a ascultat cu răbdare, clătinînd mereu din cap*) : Aoleu, Dragomire !

DRAGOMIR : Ce ?

ANCA : Să mai crez eu că ai să te întorci ? Eu nu văz că-ți faci adiata ? *(Se scoală.)* Dragomire, tu n-ai să pleci... Cum se poate una ca asta ! Să-ți lași tu casa ta și să fugi așa în lume... De ce ? Ai scăpătat și mergi să slugărești unde nu te cunoaște nimeni ?

DRAGOMIR : Aș !
ANCA : Ori te-a ars focul și mergi să cauți adăpost în altă parte ?
DRAGOMIR : Nu !
ANCA : Atunci ai făcut poate vreo faptă rea și ți-e teamă de răspundere, de pleci așa în străinătăți de la tine și de la ai tăi...
DRAGOMIR : Dec !
ANCA : Că cine fuge așa ? cine își părăsește așa casa și locul, tam-nisam și-și ia lumea în cap ?... Doar oamenii deznădăjduiți, or făcătorii de rele, or... nebunii.
DRAGOMIR *(bea și rînjește)* : Nebunii...
ANCA : Deznădăjduit n-ai de ce să fii, că slava Domnului, ai după ce bea apă... Fapte rele zici că n-ai făcut, că tu știi și Dumnezeu ce stă pe cugetul tău... Atunci, Doamne iartă-mă, ăi fi nebun !
DRAGOMIR *(același joc)* : Mai știi ? Oi fi...
ANCA : De asta să nu rîzi... ești tu nițel cam țicnit... adică, ce nițel ! ești bine de tot ; de mult ți-ai pierdut sărita... *(Dragomir ascultă nervos.)* Noaptea visezi urît și sai din somn mereu... Ți-e frică să dormi cu lampa stinsă... Mai-nainte, unde se întîmpla la tine să te îmbeți !... acuma îți bei mințile dintr-un țoi de rachiu... Mai-nainte mă sileai tu să fac pomană și să țiu soroacele de sufletul lui Dumitru *(Dragomir mișcare)* — ba că ți-a fost prieten bun, ba că e păcat că s-a prăpădit așa om de omenie ! — Ajunsesem să mă mir eu de tine, cum tu bărbatul meu să nu mă lași o clipă măcar să-mi uit de bărbatu-meu ăl dintîi... De la o vreme încoace, alta ș-alta : daca pomenesc cît de rar de el, te-apucă alte alea... Tu n-ai băgat de seamă ce-ai făcut adineaori ?
DRAGOMIR : Cînd adineaori ?

ANCA : Adineaori, cînd citea Gheorghe.
DRAGOMIR : Ei ?
ANCA : Vorbeşti nişte vorbe... de nu te-ar cunoaşte omul ar crede...
DRAGOMIR : Ce vorbe ? Ce-am zis ?
ANCA : Ce nu se cade să vorbeşti... Încai la băutură, calea-valea... e omul cu mintea împăienjenită... Dar erai treaz...
DRAGOMIR : Ei ! ce-am vorbit ?
ANCA : Mi-ai zis să-ţi spui ce crez eu de tine, că tu ai omorît pe Dumitru... şi Gheorghe era de faţă...
DRAGOMIR : Şi tu ce-ai răspuns ?
ANCA : Ţi-am răspuns ca totdeauna... că eşti nebun.
DRAGOMIR *(încruntat)* : Nebun !...
ANCA : Uite, vezi... am luat seama că nu-ţi place deloc s-auzi vorba asta. Ce să fie cu tine, Dragomire ? Eu gîndesc c-o fi vreun păcat... Să te spovedeşti... să te grijeşti...
DRAGOMIR : Ce, am să mor ?
ANCA : Nu se spovedeşte omul numai cînd are să moară...
DRAGOMIR *(indispus)* : M-oi spovedi altă dată, n-am vreme acuma.
ANCA : Cînd ?
DRAGOMIR : Cînd m-oi întoarce...
ANCA : Dacă t-ei mai întoarce...
DRAGOMIR : Ei, aşa ! dacă m-oi mai întoarce... *(se ridică ameţit)* m-oi spovedi... Ei, ş-apoi ce ? Aşa e viaţa omului ! Pe toţi dracul îi încalecă... toţi o să moară, toţi ! Şi eu o să mor... şi tu o să mori, şi Gheorghe şi toţi... pe rînd, pe rînd, ca la moară. *(Se uită lung unul la altul.)* Tu, femeie, tu eşti ispita... Anco ! Anco ! *(Îi face şovăind semn să vie după el.)* Aide !... Aide, tu,

n-auzi ?... Mîine dimineaţă plec... Tu ! de ce nu mă iubeşti tu pe mine ? *(O apucă.)*

ANCA *(vrînd să-l depărteze)* : Lasă-mă...

DRAGOMIR : Nu te las... *(O ţine cu d-a sila.)*

ANCA *(fixîndu-l)* : Abà, Dragomire, ţii tu minte alaltăieri la pomană — că uitai să te întreb — cînd a venit rezervistul ăla, de ce ai fugit ?

DRAGOMIR *(o lasă şi o împinge uşor încolo)* : Care rezervist ?

ANCA : Ăla de semăna grozav cu Dumitru...

DRAGOMIR : Tu ştii care e ăla. *(Se întoarce spre masă.)*

ANCA *(după o pauză)* : Zici că pleci dis-de-dimineaţă ?

DRAGOMIR *(posomorît)* : Da... plec...

ANCA : Atunci, culcă-te... ai şi băut... e aproape de miezul nopţii...

DRAGOMIR *(bea ce a mai rămas în cană)* : Mă duc ! *(Pleacă spre uşa odăii lui, la stînga, planul al doilea.)* Sunt beat...

ANCA : Crez... *(Urmîndu-l încet.)* Du-te de te odihneşte... *(subliniind)* şi...

DRAGOMIR *(din pragul uşii)* : Şi... ce ?

ANCA : Închină-te... să nu mai visezi urît.

DRAGOMIR : Bine ! *(Iese în stînga. Anca se uită din uşă în odaie.)*

ANCA : Aşa... Dormi acuma. *(Închide uşa şi ascultă, trece apoi şi ascultă la uşa cealaltă, apoi coboară.)* Închină-te, Dragomire, că se apropie ceasul !

Cortina

ACTUL II

SCENA I

ANCA *(singură la masă)*: Să chem pe Gheorghe și să-l pui să-i sfărîme capul... să stau să mă spovedesc lui Gheorghe cu de-amănuntul... Am eu vreme de asta acuma?... Poci să-i arăt lui așa de scurt și în pripă cum s-a strecurat și s-a înșirat îndelung, încet-încet, bănuială cu bănuială în sufletul meu, pînă să se înrădăcineze credința asta... că Dragomir e vinovat?... Să-mi pierz noaptea cu vorbe... Dar Gheorghe poate să nu vrea, or să nu fie în stare să facă așa faptă... Cum e băiatul ușurel, m-oi căi că i-oi fi spus... *(Pauză.)* Nu... N-am nevoie de ajutor... Să mă gîndesc mai bine... Cine n-o să creadă că tot nebunul fugit de la ocnă a omorît și pe Dragomir?... *(Pauză.)* Da' de ce să-mi fac păcat și să mai străgănesc [1] pe nevinovat?... Aseară, la cîrciumă, Dragomir le-a spus la toți că pleacă-n lume. Am destul răgaz pînă la ziuă să-l tîrăsc și să-l arunc în puț: a plecat, s-a dus... nu mai vine azi, nu mai vine mîine, o lună, un an, nu mai vine deloc... M-a părăsit!... *(Pauză.)* S-a hotărît... *(Se scoală, merge la tarabă și ia o bardă, apoi coboară încet.)* Adică să fie

---

[1] A întîrzia, a încurca.

greu lucru ?... Doarme beat. Un uriaș doarme... doarme și cugetul lui și puterea lui și voia lui ; viața lui arde încet și domol, cum arde lumînarea fără să vrea să arză... O femeie slabă, un copil fraged, hotărîre numai să aibă, poate să sufle o dată... ș-o stinge... *(Se joacă cu barda, cioplind binișor pe muchia mesii ; în stînga s-aud gemetele nebunului ; ea se trezește din gînduri și ascultă.)* Nebunul... S-a deșteptat... o să-l deștepte și pe el... Ce să fac ? să-l trăsnesc în somn !... Să moară fără să știe că moare, fără să vază că eu îl lovesc, fără să-și aducă aminte de Dumitru... Dacă n-o vezi că vine, aia nu mai e moarte ! Nu, nu vreau în somn : atunci ar fi parcă ar dormi mereu... Da... să-l deștept întîi : să știe că-i vine moartea, de la cine și de ce... *(Pune barda pe tarabă și pornește spre ușa lui Dragomir, face cîțiva pași și se oprește ; ușa de la Dragomir se deschide, el apare foarte tulburat.)*

SCENA II

Anca, Dragomir

DRAGOMIR *(speriat)* : Anco !
ANCA *(aparte)* : El !
DRAGOMIR : Anco, am visat urît... mă doare mîna !
ANCA : Aiurezi... te doare mîna din vis...
DRAGOMIR : Mă înjunghie unde am semnul de mușcătură.
ANCA : Șezi jos... tremuri. *(El șade.)* De unde ai mușcătura aia la mînă, Dragomire ?
DRAGOMIR : De mult.
ANCA : Bine, de mult ; dar de unde ?... N-auzi ?

DRAGOMIR : M-a bătut cînd eram copil și m-a mușcat unul pe care îl trîntisem...

ANCA : De ce nu vrei tu să-mi spui ce ai pe suflet ? Eu văz că tu nu ești în toate ale tale... Tu ai un ghimpe în cugetul tău... Destăinuiește-te mie.

DRAGOMIR : Ție ?

ANCA : Da, mie : *(Dragomir mișcă din cap negativ)* spune și te ușurează ; dacă ai duce-o mult așa, o să înnebunești...

DRAGOMIR : Să înnebunesc !

ANCA : Da... Ce ai visat ?

DRAGOMIR : Un cap de mort... cu dinții mari... vrea să mă muște... mă doare...

ANCA : Te doare că nu vrei să spui, te doare că nu te hotărăști să spargi buba și s-arunci răutatea afară... *(Pauză — se apropie binișor de el și-l apucă pe după gît.)* Ia ascultă, Dragomire... adică ce ar fi, cum stăm noi aici amîndoi, să te pomenești cu Dumitru *(el face o mișcare)* că intră binișor pe ușe... uite pe colo... *(arată în fund)* să-l vezi că vine, cum era el înalt și voinic, și se așază frumos colea la masă în fața ta : „Ei, bună seara, frate Dragomire... Ce mai faci ? Mai îți aduci tu aminte de mine ?...“ *(Dragomir se zgîrcește pe scaun și s-apucă de masă ; ea îi ia repede capul în mîini și cearcă să i-l întoarcă cu d-a sila spre fund.)* Ia uite colo... colo... Iacătă-l... iacătă-l !... Vino, vino, Dumitre !... *(Vrea să-l întoarcă cu toată puterea.)* Ci uite-te !...

DRAGOMIR *(smucindu-se)* : Lasă-mă !... *(Se scoală ; s-aude țipînd nebunul ; Dragomir se întoarce spre stînga ; alt țipăt.)*

ANCA : Ascultă... *(Dragomir își întoarce privirile de la stînga, ea se repede aproape de el și, jucînd spaima, șoptit.)* Dragomire ! *(Îl smucește și-l întoarce în loc cu fața spre stînga ; el dă cu ochii de nebun, scoate un strigăt înecat și rămîne încremenit.)* Uite-l... Știi cine e ? E nebunul care a scăpat de la ocnă...

DRAGOMIR : Ion ! *(Cade zdrobit pe scaun.)*

ANCA : El !

SCENA III

Dragomir, Anca, Ion

ION *(coboară tremurînd)* : Mi-e foame... Îmi dai să mănînc ?

ANCA *(lui Dragomir încet)* : Trebuie să-l oprim aici pînă mîine... *(Merge la tarabă, ia pîine, o cană de rachiu și țoiuri și le aduce pe masă.)* Șezi colea, Ioane...

ION : Șez. *(Șade sfios în fața lui Dragomir, care se dă înapoi cu scaunul.)*

ANCA *(dîndu-i să bea)* : Cum e la ocnă, Ioane ?

ION : Bodaproste... e bine. *(La întrebările ei, Ion răspunde lui Dragomir.)*

ANCA : Și cum ai fugit de acolo ?

ION *(ca iluminat)* : Vezi că s-a pogorît Maica Domnului la mine și zice : pe cum că, Ioane, cînd ăi ajunge la fîntîna sub deal, o să-ți iasă înainte cine să te aducă la mine, și să vii negreșit... să vii, că eu te scap de toți dușmanii tăi, și o să-ți fie bine, că eu, Maica Domnului, o să pui stavilă între tine și rele : relele să nu mai poată trece la tine, și nici tu să nu mai poți trece la ele... *(Simplu.)* Așa...

ANCA : Ei ?...

ION : Pe urmă, vere, m-am dus la fîntîna de sub deal şi am pus donițele jos... Ei ! era frumos şi cald... şi era pădurea singură... doar într-o tufă fluiera de departe o mierlă... Numa', dinspre partea dealului, iacătă că-mi iese înainte o veveriță, — vezi, o trimisese Maica Domnului ! — stă în faţa mea în două labe şi se uită la mine drept cu ochii ei mititei şi galbeni. Eu am dat s-o prinz, cînd colo ea... ţuşt ! a sărit p-o cracă subţire de alun : acu se încovoia craca şi s-apleca cu ea pînă la pămînt, acu se ridica, acu se ridica, acu se apleca. Eu după ea, ea iar înaintea mea, în două labe, se uita la mine... Îi sclipea ochii, vere, de parcă era două schintei şi mă chema iac-aşa... *(Face gestul.)* Am umblat o zi întreagă : la urmă a pierit şi am rămas rătăcit... Da' acuma o să mă duc înapoi acasă.

ANCA : Unde acasă ?

ION : La ocnă.

DRAGOMIR : Ai scăpat şi vrei să te duci singur înapoi ?

ANCA : Da' de ce te-a închis pe tine, Ioane ?

ION : Pentru că am omorît pe Dumitru.

DRAGOMIR : Da' tu l-ai omorît ?

ION : Eu.

ANCA : Ba nu tu.

ION : Ba eu... Luleaua şi tutunul şi amnarul lui erau la mine.

DRAGOMIR : Ei, ş-apoi ? Dacă s-o găsi luleaua şi tutunul şi amnarul tău la mine, se cheamă că te-am omorît, ai ?

ION *(neînţelegînd bine)* : E !...

ANCA : Ascultă-l pe el, Ioane, tu stai degeaba închis.

ION *(dă din cap)* : Hăhă !

DRAGOMIR : Și o să scapi curînd de acolo... Peste un an...
(Se oprește privind bănuitor la Anca ; ea face o mișcare de inteligență, trece la tarabă, d-acolo în celar și ascultă prin ușe, pe care a lăsat-o crăpată.)

ION : Mai am unsprece ani.

DRAGOMIR : Ba unul.

ION : Ba unsprece...

DRAGOMIR *(impacientat s-apropie de Ion și confidențial, după ce a aruncat o căutătură de jur împrejur)* : Daca mîine, poimîine, o ieși un om ș-o zice : dați-i drumul lui Ion, că nu este el vinovat, e altcineva...

ION : Altcineva... Ei ! Așa a făcut unul de la noi de la ocnă... om milos, vere, Dumnezeu să-l miluiască...

DRAGOMIR *(urmîndu-și jocul)* : Lasă-mă să-ți spui... E altcineva : Ion a fost un prost, i-a luat din buzunar luleaua și tutunul : dar cînd i le-a luat, Dumitru era mort...

ION : Ba nu...

DRAGOMIR : Ba era mort... cu fața la pămînt...

ION : Ba nu, era trîntit pe spate *(Anca mișcare)* și a deschis ochii la mine...

DRAGOMIR : Ce !

ANCA *(coboară repede la masă)* : Ș-apoi ?

ION : Apoi l-a podidit sîngele pe nas și pe gură ș-a murit...
(Mănîncă. Anca își șterge ochii și se uită la Dragomir.)

DRAGOMIR *(răstit la ea)* : Ce te uiți la mine așa ? *(Ea apleacă privirile ; el mai aspru.)* Uite-te la mine ! *(Bate cu pumnul în masă ; Ion tresare ; foarte animat, către Ion.)* Cînd l-ai găsit în pădure ?

ION *(se scoală speriat și începe să tremure)* : Spui, să nu mă lovești, să nu mă bați !...

DRAGOMIR : Cine te bate ?... şezi jos... *(Ion şade înfricoşat.)* Pentru ce să te bat ?

ION : Pentru că am omorît pe Dumitru...

ANCA *(coborînd)* : Creştinul lui Dumnezeu, înţelege că nu tu.

ION *(către Dragomir)* : Nu eu... da' cine *(Dragomir ţîfneşte.)*

ANCA : Spune cine, Dragomire.

DRAGOMIR *(fierbînd)* : Nu te-amesteca tu în vorbă !... Lasă-ne-n pace !... Nu ştiu... *(Bea cu sete.)*

ANCA *(foarte simplu)* : Vrei să-ţi spui eu, Ioane ?... Uite cine. *(Arată pe Dragomir ; 'acesta face o mişcare violentă.)* Uite, Ioane, vezi tu ? ăsta a omorît pe Dumitru. *(Lui Dragomir.)* Zi tu că nu-i aşa !... *(Ion se scoală, începe să rîză pe-nfundate şi să ochească pe Dragomir.)*

DRAGOMIR *(bea pînă-n fund, trînteşte pe masă cana, care se face ţăndări, şi se scoală)* : Sunt prost eu că stau la vorbă cu doi nebuni !...

ANCA : Doi nebuni !

DRAGOMIR *(ameninţător)* : Tu, femeie !... *(Încruntat, porneşte spre ea, care s-a retras la tarabă.)*

ION *(dă un răcnet şi se năpusteşte asupra lui Dragomir tăindu-i drumul ; îl apucă de gît şi-l învîrteşte în loc)* : Stai aci !... De ce l-ai ucis pe creştin ? *(Anca din fund urmăreşte cu tot interesul jocul lor.)*

DRAGOMIR *(luptînd, înecat)* : Lasă-mă, nebunule !

ION *(crescendo)* : Atunci, daca l-ai omorît tu, pe mine de ce m-a închis, mă ?... de ce m-a chinuit ? de ce m-a lovit în cap ? de ce ? *(Îl zguduie şi-l împinge departe în faţă lîngă masă ; Dragomir palid cade gîfîind pe un scaun...)* Dacă tu eşti vinovat *(obidindu-se treptat*

și arătîndu-și moalele capului) de ce mi-a făcut mie bubă aici înăuntru ? *(Se vaită.)* Mă doare !... Mă doare !...

DRAGOMIR *(se ridică pe furiș de pe scaun și face un pas)* : Cum să scap ?

ION *(oprindu-se din plîns și repezindu-se)* : Stai aci ! *(Îl apucă de gît.)*

DRAGOMIR : Anco, mi-a stins puterile !

ION *(crescendo)* : Tu... ești dracul !... Daca tu ești dracul, de ce nu te duci să stai în balta unde te-a gonit Maica Domnului ?... or de ce nu mergi pe pustii locuri ? or de ce nu te întorci în fundul iadului ?... de ce ? *(Îl pune în genuchi.)*

DRAGOMIR : M-a răpus !

ION : De ce să mă chinuiești tu pe mine ? *(Îl lasă un moment și-l privește rînjind sălbatic.)* Măi !... este la noi o ocnă părăsită... În fund e o baltă neagră... Dacă arunci o piatră-n fund, numa', de departe, din inima pămîntului, începe să àue, și àue tot mereu, și tocm-a doua zi trece, cînd zice Maica Domnului : destul !... Acolo trebuie să vii tu cu mine... să te iau de gît *(îl înhață)* să te ridic și să te arunc în fundul bălții... așa !... Haide. *(Urlînd.)* Haide !... *(Îl tîrăște, Dragomir se zbate.)*

ANCA *(aparte)* : Îl omoară... nu trebuie !... *(Pune mîna pe bardă.)*

DRAGOMIR : Săi, Anco !

ION *(îl tîrăște)* : Haide ! nu urla, cîine !

ANCA *(alergînd în fața lui Ion, cu barda ridicată)* : Nebunule ! îți crăp capul !

ION *(tresare, lasă pe Dragomir şi se dă la o parte sfios)*: Nu el?... N-ai zis tu?... Tu ai zis. *(Se retrage spre fund.)*

ANCA *(ajutînd pe Dragomir să se ridice)*: Scoală!...

ION *(depărtîndu-se)*: Atunci, mă duc. *(Iese repede în fund.)*

ANCA *(după ce a ridicat pe Dragomir, care se aşază obosit la masă şi uitîndu-se în toate părţile)*: Dragomire, s-a dus!

DRAGOMIR: S-a dus?

ANCA: Se duce-n sat... Trebuie să-l întoarcem înapoi şi să-l ţinem aci pînă vedem ce e de făcut... Aide după el!

DRAGOMIR: Nu merg...

ANCA: Fuge! n-o să-l mai ajungem...

DRAGOMIR: Du-te tu.

ANCA *(suie şi privind către el, aparte)*: Aşteaptă tu! d-abia a-nceput!... *(Iese în fugă prin fund.)*

SCENA IV

Dragomir, *singur*, *apoi* Ion

DRAGOMIR: N-o să-l mai poată ajunge... şi chiar să-l ajungă, ce folos! Parc-o să aibă ea destulă putere să se lupte cu nebunul... A putut femeia să mă vînză... acu ar vrea să mă scape, dar n-o să poată... Ion o să spuie... Încă un an... Pentru un an să pierz viaţa întreagă!... pentru un an! A! cînd n-are omul noroc! *(Îşi apucă cu mîinile capul. — Ion a apărut la vorbele*

din urmă, coboară și pune mîna pe umărul lui Dragomir ; acesta se scoală și rămîne ca trăsnit.) Anco !

ION : A trecut pe lîngă mine acuma... eram pe laviță ; s-a dus încolo la vale... Mi-e foame, dă-mi să mănînc. *(Șade.)* Șezi și tu. *(Bea.)* Bea și tu. *(Dragomir se supune ; — după o pauză lungă.)* E unul la noi la ocnă... Ce om bun, vere ! cum mă miluiește el pe mine : mănîncă numai cîte o fărîmiță și tainul lui mi-l dă mie ! Ăla a fost ucis pe tată-său, și-l băgase pe frate-său la ocnă... Pe urmă, vezi ce l-a învățat pe el Maica Domnului, să vie la ocnă și să spuie : eu am răpus pe taica, lui neica să-i dați drumul, că nu e vinovat... *(Simplu.)* Iac-așa.

DRAGOMIR *(din ce în ce mai mișcat)* : Și...

ION : Și i-a dat drumul lui frățini-său și l-a închis pe el.

DRAGOMIR : Pe el...

ION : D-apăi !... Într-un tîrziu după aia, a aflat el că frățini-său umblă să moară, și s-a rugat să-l lase de la ocnă să meargă acasă cu soldați numai pentru trei zile, că zice că : ce-am avut eu cu taica, aia a fost altă socoteală ; dar nu voi să plece alde neica pînă nu m-o ierta...

DRAGOMIR : Și l-a iertat ?

ION : Da' de unde !...

DRAGOMIR : Nu l-a iertat ?

ION : Nu, n-a vrut să-l lase de la ocnă să meargă...

DRAGOMIR : Și frate-său a murit așa ?

ION *(dă din cap că da, bea, apoi se uită lung la Dragomir)* : Mă Dragomire, tu ești sănătos și cu mintea întreagă și o să trăiești bine... și eu... *(zîmbind trist)* o să mor așa... necăjit, bătut și nebun ! *(Se ridică.)*

DRAGOMIR *(foarte pătruns)* : Ioane !...

ION : Vezi... Tu la ce n-ai venit să spui pe cum că Ion nu-i vinovat... Pe Ion l-aţi bătut în cap degeaba... Luaţi-mă pe mine. Ce-am avut eu cu Dumitru e altă socoteală, dar pe Ion lăsaţi-l săracul ! *(cu obidă adîncă)* şi Ion s-ar fi rugat la Maica Domnului Buna pentru păcatele tale... Vezi !... vezi. *(Plînge liniştit.)*

DRAGOMIR *(plînge înfundat)* : Ioane, eu caut să te scap pe tine... Tu să nu mai mergi, nu mai trebuie să mergi înapoi la ocnă...

ION : Da' unde o să mă duc eu ?

DRAGOMIR *(iute)* : Tu o să stai aci cu noi. *(Anca intră prin fund şi se opreşte în uşe să asculte.)* Or nu ; mai bine să plecăm... Vino cu mine... scăpăm amîndoi. Îţi cumpăr haine nouă, pălărie, cizme nouă... De mîncare, de băutură... tot... îţi dau eu ce-ţi trebuie. *(Anca se retrage afară şi încuie uşa ; Dragomir pleacă ameţit spre dreapta şi se întoarce înapoi.)* Or nu... vino şi tu cu mine...

ION : Unde ?

DRAGOMIR : Colea în beci... să scoatem banii *(ia lampa)* şi să plecăm... Aide... *(Dragomir pleacă cu lampa înainte spre chepengul beciului : Ion îl urmează. Dragomir deschide şi porneşte să scoboare, Ion se retrage.)* Aide !

ION *(retrăgîndu-se cu frică)* : Nu, nu intru...

DRAGOMIR : Da' să nu pleci !

ION : Nu.

DRAGOMIR : Or nu... stăi. *(Iese din beci, aleargă la uşa din fund, o încuie şi ia cheia ; o pune în buzunar şi coboară iar în beci.)* Viu acuş...

ION *(trece la masă şi bea, fredonează un cîntec haiducesc, apoi se opreşte ascultînd)* : A început iar... Cînd urlă cîinele, moare cineva...

DRAGOMIR *(iese din beci cu lampa şi cu o ulcică în mînă ; închide chepengul la loc ; vine la masă, scoate o basma din sîn şi toarnă în ea banii din ulcică ; înnodă basmaua şi o pune în sîn)* : Gata, Ioane !

ION *(apucat de un fior)* : Mi-e frig ! *(Dragomir, mereu pripit, se repede în stînga şi vine îndată cu o zeghe, pe care o aruncă pe umerii lui Ion, şi cu două pălării, una i-o pune lui Ion şi alta o pune el pe cap.)*

DRAGOMIR : Acu plecăm... Tu să nu vorbeşti nimic pe drum... să mă laşi pe mine. Aide...

ION : Aide ! *(Alt fior. Pornesc amîndoi... Uşa e încuiată.)*

DRAGOMIR : Ne-a închis pe dinafară ! *(Stă un moment, caută cu gîndul şi aducîndu-şi aminte.)* A ! *(Se caută nervos în buzunare... găseşte cheia şi deschide. Anca le vine în faţă ; ei se dau*[1] *înapoi ; ea intră şi închide uşa.)*

SCENA V

Dragomir, Ion, Anca

ANCA : Da' încotro, Dragomire ?... încotro, neică Ioane ?

DRAGOMIR : Ascultă, Anco...

ANCA *(coborînd cu Dragomir)* : Nu mai spune, că ştiu ; eram la uşe. *(Ion se-nveleşte în zeghe, se trînteşte pe*

---

[1] In ed. Haiman, Şaraga şi Minerva : *se dă*

o laviță și se culcă.) Vezi, Dragomire, cînd zic eu că tu ești mai nebun decît... *(Arată cu ochii pe Ion.)* Să fugi în lume cu el !... Pe unde o să umbli ? pîn pustii ? O să vă întîlniți cu oameni... O să-l cunoască cineva... E scăpat de la ocnă... Și chiar să nu-l cunoască nimeni, poți tu să-i stăpînești mintea ? Da' cînd l-o apuca iar turba ca adineaori ?

DRAGOMIR *(demoralizat)* : Atunci ?...

ANCA : Ce copil o să auză asta și n-o să priceapă ce legătură e între oamenii ăștia doi, de pribegesc în lume, fără să poată spune de unde vin, fără să știe unde se duc ?

DRAGOMIR *(descurajat de tot)* : Dar ce să fac ?

ANCA : Să rămîi aici și să-l ținem și pe el pînă ne-om gîndi la altceva mai cuminte.

DRAGOMIR : Daca n-o vrea... dacă nu-l putem ține... *(Ion geme și se zbuciumă în somn ; Dragomir se sperie și se îndeasă spre Anca.)*

ANCA : Trebuie să putem... Cît o fi aici, îl iau eu pe seamă. *(Merge la Ion, care se muncește rău în somn și zguduindu-l foarte brusc.)* Ioane ! Ioane !

ION *(sare din somn ; e cu totul apucat)* : Da ! eu sunt vinovat... Maica Domnului mi-a zis să spui, ca să nu mă loviți... Bateți-l !... Dați-i la cap !... Se preface că e nebun... *(Induioșat către Dragomir.)* Uite cum îl bate ! Uite cum îi dă la cap lui Ion ! *(Țipînd de groază.)* A !... nu !... nu !... nu dați ! *(În culmea spaimii.)* O să-i spargă oasele, îi turtește țeasta capului... O să-l omoare !... *(Își acopere ochii.)*

ANCA : Ioane !

ION *(crescendo)* : De ce-l mai bate pe Ion dacă a murit ? *(Dă cu piciorul ca cum ar vrea să înlăture ceva.)* Să-l

ia de aici... e plin de sînge... *(Mai dă o dată.)* Nu mai mişcă... *(Iar.)* A murit... *(Porneşte spre fund.)*

DRAGOMIR : Pleacă *(Amîndoi se reped după el şi vor să-l apuce.)*

ION *(ţipînd)* : Nu puneţi mîna !... Să nu daţi... Ion a murit ! *(Se smuceşte şi le scapă ; se repede la tarabă, ia un cuţit mare şi ridicîndu-l în sus măreţ.)* Nu puneţi mîna !... Ion merge la Maica Domnului. *(Se precipită în odaia din stînga.)*

ANCA : După el !

DRAGOMIR *(oprind-o)* : A luat cuţitul !

ANCA : Nu e nimic !... după el, să-l liniştim ! Daca răcneşte aşa, aude cineva de pe drum. *(Vrea să meargă spre stînga ; Ion, cu figura radioasă, reapare ţinînd în sus cuţitul plin de sînge ; face doi paşi şi se prăbuşeşte ; amîndoi se reped la el şi-l ridică.)*

DRAGOMIR : S-a înjunghiat ! *(Îl aşază pe o laviţă lîngă masă.)*

ANCA : Înjunghiat aici !... în casa noastră ! *(Stă pe gînduri ; pe chipul ei străluceşte o inspiraţie.)*

DRAGOMIR *(dezolat)* : Ce-ai făcut, Ioane ?

ION *(deschizînd ochii)* : Dă-mi apă... mi-e sete !

ANCA *(cu o bărdacă de apă)* : Ţine, Ioane.

ION *(bea)* : Bodaproste... Maica Domnului mi-a zis : scoate-ţi măruntaiele cînd intră Necuratul, şi aruncă-le cîinelui...

ANCA : Ascultă, Dragomire.

ION : ...Că eu, Maica Domnului, o să pui stavilă între tine şi rele... ş-o să dormi... o să dormi... Dă-mi apă... mă arde... *(Anca îi dă.)*

DRAGOMIR : Ioane !

ION *(dînd cu mîna într-o parte bărdaca)* : Scoate-mi mărun-taiele și dă-le cîinelui să nu mai urle !... Caută-mă la picior, din jos de genunchi... am un chimir... Să te duci la ocnă și să-l dai de la mine ăluia de a omorît pe tată-său...

ANCA *(scoate chimirul și-l bagă în buzunarul lui Dragomir)* : Ține... *(Aparte.)* Nu moare odată... o să ne apuce ziua.

ION *(iluminat)* : Uite veverița !... colo sus... pe cracă !... uite-o ! *(Vrea să se închine și-i cade mîna ; — în extazul suprem.)* Maica Domnului !... tu ești ?... tu mă chemi ?... stai, că viu... iacătă-mă, viu !... *(Expiră.)*

ANCA *(închinîndu-se foarte pătrunsă)* : S-a isprăvit !... Dumnezeu să te ierte, omule. *(Dragomir e zdrobit ; ea, schimbînd tonul d-odată.)* Acu-i acu, Dragomire... acu ce ne facem ?...

DRAGOMIR : Să dăm de știre...

ANCA : Vrei să intri, or să mă bagi pe mine în fundul ocnii ! Să zică că l-am omorît noi !... Nu. Pînă acuma nu știe nimeni c-a venit aici : să-l aruncăm în puțul ăl părăsit. Mîine om astupa puțul și atît... Aide ! nu e vreme de pierdut ! se luminează de ziuă ; rămînem cu mortu-n casă pînă mîine noaptea... A ! să sting lumina... trece cineva pe drum și ne vede ieșind așa... *(Stinge lampa.)* Pune mîna... *(Amîndoi îau pe Ion și pornesc spre fund ; se aud în depărtare clopotele de la biserică... Ei se opresc s-asculte.)* Toacă de utrenie... Ai avut încai noroc la moarte, Ioane : îți trage clopotele ca la toți creștinii !... La alții nici măcar atîta !... *(Ies prin fund... Pauză — în timp ce clopotele urmează. Amîndoi reintră. Anca aprinde lampa ș-o aduce pe masă. Dragomir foarte deprimat șade ; cămașa îi e mînjită puțin de sînge.)*

SCENA VI

Anca, Dragomir

ANCA : Acu, ce stai ? trebuie să te gătești de plecare.
DRAGOMIR : De plecare...
ANCA : Firește.
DRAGOMIR : De ce să mai plec ?
ANCA : Ca să scapi și tu și să mă scapi și pe mine. Dacă se află, și ești tot aici, și eu am tăcut, se cheamă că amîndoi l-am omorît... Eu... sunt nevinovată și nu vreau să cază vina pe mine. Daca vrei să stai, eu caută să mă duc în sat și să spui tot, tot, tot... Daca pleci, mă fac că găsesc pe Ion în puț și dau de știre... N-ai grije ; îți las eu vreme destulă s-ajungi departe... Tu ești fugarul, tu vinovatul... ș-am scăpat amîndoi...
DRAGOMIR : Vino și tu.
ANCA : Daca fug și eu, cade vina pe mine ; nu poci asta... *(Suie ; după o pauză mare, coborînd la el cu brațele încrucișate.)* Nu ți-e rușine ! nu ți-a fost milă și păcat de Dumnezeu !... Creștin ești tu ?... om ești tu ? Vine un biet păcătos în casa ta, îți cere o bucățică de pîine la masa ta, e obosit și te roagă de adăpost sub acoperămîntul tău, îți spune taina lui, și tu, fiară fără de lege, pui mîna pe cuțit și spinteci omul ! *(Dragomir face niște ochi foarte mirați.)* Cu ce-ți greșise bietul nebun ?... ce piedică ți-era el în lumea asta largă, unde e loc pentru toți ? *(Cu toată energia.)* De ce ai omorît pe Ion ?
DRAGOMIR : Eu... pe Ion !
ANCA : Pe Ion.

DRAGOMIR : Eu... am omorît... pe Ion *(Rîde febril.)*

ANCA : Rîzi ? Nu tu, da' cine ? *(El se uită la ea lung ; ea îi înfruntă căutătura ; merge la el şi-l apucă de pieptul cămăşii.)* Asta ce e ? sîngele ăsta al cui e ? Nu-i sîngele lui Ion ?...

DRAGOMIR *(îşi încheie repede minteanul la piept)* : Fugi d-aici !

ANCA : Nu te-ncheia, Dragomire : pe cămaşe e puţin ; în odaie dincolo e mult ; uite, ici e plin... Du-te în curte, e stropit peste tot ; mergi de scoate o găleată din puţ, să vezi apa roşie... Tu, ucigaşule, tu ! O să te gunoieşti de viu între pereţii de sare umezi pînă o socoti Dumnezeu c-a venit ceasul să te cheme ca să te judece el mai bine...

DRAGOMIR : Pentru ce ?

ANCA : Pentru că ai ridicat viaţa altuia...

DRAGOMIR : A cui ?

ANCA : A lui Ion.

DRAGOMIR (*stă un moment şi se şterge la ochi*) : Femeie ! Daca te-ar întreba cineva pe tine de asta, ce-ai spune ?...

ANCA : Ce-am văzut.

DRAGOMIR (*ciudit din ce în ce*) : Ce ?

ANCA (*simplu*) : Că Dragomir a răpus pe Ion nu ştiu de ce !...

DRAGOMIR : Tu ?

ANCA (*ia lampa şi o pune la oblon ; apoi coboară*) : Măcar că tu ai fost rău cu mine, mie tot mi-e milă de tine, Dragomire ; am să-ţi dau o povaţă... Dacă s-o întîmpla şi n-ăi avea noroc să scapi pînă la urmă ; dacă or pune

mîna pe tine, nu fi prost și te-apuca să tăgăduiești cum faci cu mine, că acolo nu te joci ca aicea : te-or pune la chinuri, vai de viața ta !... o să-ți rupă carnea, să-ți smulgă dinții și urechile, să-ți descheie țeasta capului... Ascultă-mă pe mine, eu îți vorbesc de binele tău. *(Se uită cu neastîmpăr în fund.)*

DRAGOMIR : Care va să zică...

ANCA : Faci ce-ți spui eu : mărturisești c-ai ucis pe Ion și te alegi numai cu pedeapsa ; încai scapi de chinuri.

DRAGOMIR (*revoltat, bătînd cu pumnul în masă*) : Da' daca nu l-am ucis eu ?

ANCA : Asta e ! începem iar ; ba nu, ba da, ba da, ba nu.

DRAGOMIR *(fierbînd)* : Lasă-mă ! *(Își vîră capu-n mîini, astupîndu-și urechile.)*

SCENA VII

Aceiași — Gheorghe

GHEORGHE (*intră repede, vede pe Dragomir și vrea să se retragă*) : Dragomir !

ANCA (*suind la Gheorghe ; foarte repede și șoptit*) : Mergi în sat, ia pe primar și oricîți oameni găsești, spune că te-am trimes eu pentru omor... și vino cu ei...

GHEORGHE : Ce e ?

ANCA : Mergi, îți spui... o să vezi... Vino iute ! *(Îl mînă afară.)*

SCENA VIII

Anca, Dragomir

ANCA (*vine cu pasul grav la Dragomir, care stă pe un scaun cu capul în mîini*) : Scoală, Dragomire, c-a sosit ceasul !

DRAGOMIR (*se scoală*) : Ceasul !

ANCA : Ceasul socotelii. Stăi drept... adună-ţi minţile cîte le mai ai şi răspunde la ce te-oi întreba... Pentru ce l-ai omorît ?

DRAGOMIR (*înecat de ciudă pînă la lacrimi*) : Nu ! nu l-am omorît eu !... N-ai fost tu aicea ? N-ai văzut tu ?

ANCA : Nu pe Ion... pe Ion lasă-l... De altcineva îţi vorbesc eu acuma...

DRAGOMIR (*pălind, încet*) : De cine ?...

ANCA : Ştii de cine, nu te mai preface... Tu vrei să pleci, tu caută să pleci. (*El face trist din cap că da ; ea, aspru.*) Ei !... nu faci un pas de-aici pînă nu-i zici pe nume... (*Privindu-l cu toată puterea.*) Zi-i odată pe nume !

DRAGOMIR (*încet de tot*) : Du...mi...tru !

ANCA (*răsuflînd din adînc*) : Ai văzut ? Aşa ! Du-mi-tru ! (*Şade jos ; el stă în picioare.*) Pentru ce l-ai ucis...

DRAGOMIR : Pentru tine...

ANCA : Pentru mine.

DRAGOMIR : Ca să te iau eu...

ANCA : Cum l-ai ucis ? spune. (*Îşi pune coatele pe masă şi bărbia în palme şi ascultă nemişcată ; el stă drept, sen-cheie cu îngrijire la mintean şi povesteşte simplu.*)

DRAGOMIR : Mă tot goneai... Odată, cînd ai ieşit de la biserică la Vinerea Mare, seara — ţi-aduci aminte — m-am dat pe lîngă tine şi ţi-am zis încet : „Anco ! de

ce n-ai vrut să mă iei pe mine ? Eu tot te iubesc... Lasă-l pe Dumitru şi vino !..." Ţi-aduci aminte ?

ANCA : Da, mi-aduc.

DRAGOMIR : Tu mi-ai răspuns : „Am bărbat, lasă-mă-n pace !..."

ANCA : Şi tu ?

DRAGOMIR : Eu am plecat acasă, n-am dormit toată noaptea şi dimineaţa... m-am hotărît.

ANCA : Cum ai făcut ?

DRAGOMIR : Ştiam cînd se-ntoarce de la deal pîn pădure... şi l-am aşteptat... Venea şuierînd... Ne-am întîlnit, ne-am dat în vorbă... i-am arătat o plută înaltă ; el a ridicat ochii în sus... Am tras cuţitul, şi pînă s-aplece iar ochii... *(Se opreşte, stingîndu-i-se glasul.)*

ANCA *(îşi acopere faţa — un moment — apoi şi-o descopere şi-l priveşte aşteptînd)* : Ei ?... înainte...

DRAGOMIR : Ce să-ţi mai spui ?

ANCA : El ce-a făcut ?

DRAGOMIR : A ţipat ş-a căzut în genuchi... a dat să scoată cuţitul... da' m-am repezit şi l-am lovit peste mînă şi la beregată... cînd m-am aplecat la el, m-a muşcat de mînă.

ANCA : De la el era muşcătura ! *(Îi face semn să urmeze.)*

DRAGOMIR : Pe urmă, l-am întors cu faţa în jos, am mers la fîntînă de m-am spălat şi m-am dus acasă să mă culc, că nu mai puteam, cădeam d-a-mpicioarele de ostenit... Ion l-a găsit acolo... Pe urmă... ştii...

ANCA *(sculîndu-se)* : Ştiu... La un an ai venit şi mi-ai zis : „Anco, nu-ţi mai trăieşte bărbatul, mă iei ?" Vorba ta şi glasul cum mi-ai spus-o, mi-au dat un junghi pîn inimă ; nici nu te luam altfel, că mi-erai urît : de-aia

te-am luat ca să te aduc în sfîrşit aici. De la început te-am bănuit. Tot ce-ai făcut pe urmă, întîi grija de sufletul răposatului, apoi spaimele şi turba ta cînd îţi pomeneam de el, vorbele tale fără şir tot de omorîtori şi de termenele pînă cînd începe pedeapsa, şi visurile tale cu capete de morţi, care te muşcă, şi cîte altele, puneau mai mult temei bănuielii mele. Mai întîi, mă hotărîsem să te curăţ — ba era să bag şi alt suflet în păcat ! — pe urmă am stat să mă gîndesc mai bine. Adineaori credeam că o să te sugrume nebunul ; era să las să te socoteşti cu el, dar aveam şi eu cu tine o răfuială mai mare : nu te puteam lăsa să treci dincolo aşa nejudecat aicea. *(Pauză.)* Te-am judecat, te-ai mărturisit, trebuie să-ţi dau acuma pedeapsa ce ţi se cade c-ai răpus pe omul ce mi-era drag ca lumina ochilor, tu, care mi-ai fost urît totdeauna... *(Suie şi-l lasă-n urmă.)*

DRAGOMIR : Eu te-am iubit... şi...

ANCA : Şi ?...

DRAGOMIR : Şi... da' acu e degeaba... Eu trebuie să plec în lume ; tu... poate să iei pe Gheorghe... *(înecat şi foarte încet)* dar să ştii că tot te iubesc...

ANCA : Da ? *(Rîde.)* Aşteaptă să vezi tu acuma cum o să-ţi plătesc eu ţie dragostea. *(Pauză.)*

DRAGOMIR : Anco, eu plec... să mă ierţi !

ANCA : Să te iert ! D-aia te-am răbdat eu lîngă mine, d-aia am umblat eu atîta vreme să te aduc aici, ca să te iert ? *(Rîde. Se aud paşi şi glasuri afară.)*

DRAGOMIR : Taci !... Anco, vine cineva...

ANCA : Da, vine Gheorghe, cu oameni... vin să te ridice că ai omorît pe Ion.

DRAGOMIR : Pe Ion ! *(Izbucnind.)* Tu m-ai vîndut... cu Gheorghe...

ANCA : D-apoi cine ?

DRAGOMIR *(îngrozit, căutînd în toate părțile)* : Femeie ! vreau să scap... Nu vreau să puie mîna pe mine !... Mi-e frică !... vreau să scap !

ANCA : Nu se mai poate ! *(S-aude glasul lui Gheorghe.)*

GHEORGHE *(d-afară)* : Haide toți !

DRAGOMIR *(răcnind)* : A ! *(Tinteşte pe Anca și se precipită la ea s-o strîngă de gît.)*

ANCA *(țipînd și fugind spre ușe)* : Săriți, fiara ! *(Ușa se deschide ; Gheorghe și alți oameni năvălesc înăuntru.)* Mă omoară și pe mine !

SCENA IX

Dragomir, Anca, Gheorghe, *mai mulți oameni*

DRAGOMIR (*coboară aiurit și se înțepenește în față ; Gheorghe și alți doi oameni coboară la el și-l apucă de amîndouă brațele ; el se uită la ei pierdut și tremurînd*) : Merg... merg eu... să nu mă bateți, merg ! *(Rugător către Gheorghe.)* Nu mă strînge așa tare de-acolo... Ți-am spus că mă doare !

ANCA : Oameni buni... a tras aseară la noi în gazdă un biet drumeț ; nu știu de unde venea, nici unde se ducea... L-a ucis bărbatu-meu ! În odaie și colea, uitați-vă, e lac de sînge !... Căutați în puțul ăl părăsit de lîngă grădină... Avea nenorocitul de el un chimir la picior... acu e la Dragomir în buzunar. *(Dragomir pune*

machinal mîna, scoate chimirul şi-l dă rîzînd prosteşte unuia din oameni.)

UN OM (*cu o frînghie în mînă*) : De ce omorîşi creştinul, mă ? *(îl leagă.)*

ALT OM : Luaţi-l... la primărie...

ANCA : Oameni buni... eu v-am desoperit fapta ; dar omul ăsta e bărbatul meu... O să mi-l luaţi de tot... rămîi singură. Trebuie să mă lăsaţi să-i spui şi eu o vorbă... *(Oamenii se dau cu respect în lături ; ea s-apropie de Dragomir, care stă nemişcat, şi răspicat îi şopteşte.)* Dragomire, uite-te la mine : *(el o priveşte)* pentru faptă răsplată şi năpastă pentru năpastă !

Cortina

CUPRINS

Amici 5
Un pedagog de şcoală nouă 12
Articolul 214 26
Justiţie 43
C.F.R. 48
Five o'clock 55
1 Aprile 61
O noapte furtunoasă 67
Conul Leonida faţă cu reacţiunea 129
O scrisoare pierdută 147
D-ale Carnavalului 253
Năpasta 331

I. L. Caragiale

Oricare din nuvelele sau schiţele sale, numite *Cănuţă om sucit* sau *Situaţiunea* sau *Atmosferă încărcată*, chiar luate separat, stîrnesc deodată în noi uimirea extremă pe care o *simţim* totdeauna în faţa capodoperelor şi în care sînt amestecate admiraţia, încîntarea şi chiar şi cea atît de ironizată de unii şi de însuşi Caragiale „emoţiune impersonală" a lui Maiorescu, care nu se *mai* şterge niciodată din sufletul nostru şi se repetă cu aceeaşi intensitate la fiecare lectură, deşi *ştim* totul pe dinafară.

Satirizarea în sine a unei anumite lumi sau ordini sociale de *mult* ne lasă indiferenţi, cu atît mai mult cu cît, în cazul nostru, acea lume sau ordine socială a şi dispărut. Cu toate acestea, *nimic* mai durabil ca această operă, cu materialul ei cu tot. E o realitate care ni se *impune* — şi atunci în ce constă secretul acestei „eternităţi" a unui material atît de perisabil? I. L. Caragiale ne mărturiseşte el însuşi în opera lui, nu o dată, cărei muze şi cum i se adresează: „Cîntă-mi, zeiţă, parcă zice el surîzînd sardonic, prostia ce zace în onorabilul Caţavencu şi ce festă îi jucă Agamiţă Dandanache!"

MARIN PREDA